

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغالزایی روستایی

استان زنجان

بخش دوم و سوم



شهرستان: خرمدره
بخش: مرکزی

راژان آب زاگرس
مهندسین مشاور



سبح محمد
نور السموات والأرض



جمهوری اسلامی ایران

سازمان برنامه و بودجه کشور

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان زنجان



جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه ریزی
استان زنجان

برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی استان زنجان سال ۱۳۹۷

گزارش ۹۰ روستا

ویرایش مقدماتی - غیر قابل استناد

معاونت برنامه و بودجه

معاونت عمران روستایی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

بخش اول : کلیات برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی *

۱	بخش دوم : بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود
۲	- موقعیت جغرافیایی استان زنجان
۲	- موقعیت جغرافیایی شهرستان خرمدره
۳	- موقعیت جغرافیایی بخش مرکزی
۳	- موقعیت جغرافیایی دهستان و روستاهای هدف
۳	۱. دهستان الوند
۴	۲. دهستان خرمدره
	توصیف، تحلیل و تبیین اسناد بالادستی و ارزیابی طرح‌ها و برنامه‌های اجراء شده و در حال انجام مرتبط با موضوع و مکان برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی
۴	طرح‌های ملی و منطقه‌ای
۴	- جهت‌گیری‌های ملی امایش سرزمین مصوب ۱۳۹۶
۱۳	- سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴
۱۸	- سیاست‌های کلی برنامه ۵ ساله ششم توسعه
۱۸	طرح‌های استانی
۱۸	- اسنادپایش وارزشیابی برنامه‌ها
۱۸	- اسناد توسعه
۱۸	نظریه توسعه پایه استان زنجان مصوب شورای امایش سرزمین
۲۰	سند ملی توسعه استان زنجان مصوب هیئت وزیران
۲۴	ساختار و ترکیب جمعیت
۲۵	اهمیت مطالعه ترکیب جمعیت
۳۵	فعالیت‌های اقتصادی
۳۶	الف) فعالیت‌های تولید کشاورزی (زراعی، باغی، دامی و...)
۴۱	ب) صنایع روستایی
۴۳	تسهیلات کمیته امداد
۴۴	- شناسایی جریان‌ات و پیوندهای بین سکونتگاه‌ها
۴۵	- شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف
۴۸	مرحله اول: هزینه‌های تدارک ورودی‌ها
۴۸	مرحله دوم: تولید
۴۹	مرحله سوم: تدارکات خروجی‌ها
۵۰	مرحله چهارم: بازاریابی و فروش

* در مجلد جداگانه انتشار یافته است.

مرحله پنجم: خدمات پس از فروش.....	۵۱
- شناسایی، توصیف و اولویت بندی قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام	
فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا.....	۵۷
- ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار.....	۵۹
بخش سوم تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستایی.....	۸۱
شناسایی و امکان سنجی ایجاد زنجیره های ارزش، تولید و خوشه های کسب و کار در روستای هدف	
شناسایی، توصیف و اولویت بندی قابلیت ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام	
فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا	
ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار	
شناسایی و اولویت بندی مهمترین ظرفیت های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت ها و خدمات برای تعیین محورهای	
تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران ها جهت تحرک اقتصادی روستا	
جمع آوری ایده های مرتبط با طرح های کارآفرینی قابل اجرا توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت ها،	
مزیت ها و محورهای تولید	
تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستا	
تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغالزایی موجود روستا	
تعیین برنامه های توسعه اقتصادی و اشتغالزایی برای ارتقاء سطح فعالیت های اقتصادی و اشتغالزایی روستا	
تعیین و اولویت بندی طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری توسعه اقتصادی و اشتغالزایی با مقیاس کارکردی در سطح	
روستا	
۱. روستای شویر.....	۸۲
۲. روستای قلعه حسینه.....	۱۲۰
۳. روستای سوکهریز.....	۱۵۳

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۱: روستاهای هدف در شهرستان خرمدره.....	۳
جدول ۲- شماره آمار جمعیتی استان زنجان.....	۲۸
جدول ۳-آمار جمعیتی منظومه به تفکیک دهستان.....	۲۸
جدول ۴- آمار جمعیتی منظومه به تفکیک روستا، دهستان الوند.....	۲۸
جدول ۵- آمار جمعیتی منظومه به تفکیک روستا، دهستان خرمدره.....	۲۹
جدول ۶- رده‌بندی سکونتگاه‌های روستایی (نواحی غیر صنعتی) استان زنجان.....	۲۹
جدول ۷- میانگین سنی کشور به تفکیک استان و مناطق شهری و روستایی و سن و جنس:.....	۳۰
جدول ۸- تحولات جمعیتی و میزان نرخ رشد دهستان الوند در دوره‌های مختلف سرشماری.....	۳۳
جدول ۹- تحولات جمعیتی و میزان نرخ رشد دهستان خرمدره در دوره‌های مختلف سرشماری.....	۳۴
جدول ۱۰: سطح زیر کشت (هکتار) و میزات تولید (تن) غلات و حبوبات در روستاهای هدف شهرستان خرمدره.....	۳۷
جدول ۱۱: سطح زیر کشت (هکتار) و میزات تولید (تن) محصولات صنعتی و سبزیجات در روستاهای هدف شهرستان خرمدره.....	۳۸
جدول ۱۲: سطح زیر کشت (هکتار) و میزات تولید (تن) محصولات جالیزی و نباتات علوفه‌ای در روستاهای هدف شهرستان خرمدره.....	۳۹
جدول ۱۳: سطح زیر کشت (هکتار) و میزات تولید (تن) محصولات باغی در روستاهای هدف شهرستان خرمدره.....	۳۹
جدول ۱۴: تعداد دام، میزان تولید شیر در سال در روستاهای هدف شهرستان خرمدره.....	۴۰
جدول ۱۵: تعداد طیور صنعتی و سنتی در روستاهای هدف شهرستان خرمدره.....	۴۱
جدول ۱۶: میزان تولید زنبور عسل، کرم ابریشم و آبزیان در روستاهای هدف شهرستان خرمدره.....	۴۱
جدول ۱۷: کارگاه‌های صنعتی در نواحی روستای شهرستان خرمدره.....	۴۲
جدول ۱۸: تسهیلات روستایی پرداختی کمیته امداد امام (ره) از سال ۱۳۹۲ الی سال ۱۳۹۷ در شهرستان خرمدره.....	۴۳
جدول (۱۹): تعریف عملیاتی و نظری اصطلاحات زنجیره ارزش خوشه‌های کسب و کار.....	۴۶
جدول (۲۰): عوامل ظرفیتی تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی در رویکرد توسعه ظرفیتی روستای سوکهریز.....	۵۸
جدول (۲۱): ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای سوکهریز.....	۶۰
جدول (۲۲): شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا در حیطه مشاغل خانگی.....	۶۱
جدول ۲۳. پروژه احداث کارخانه تبدیلی محصولات باغی و زراعی.....	۶۵
جدول ۲۴. پروژه توسعه کارگاه تولید کاردن در روستای سوکهریز.....	۶۶
جدول ۲۵. ایجاد طرح توسعه بوم‌گردی در روستای سوکهریز.....	۷۰
جدول ۲۶. ویژگی‌های نخ دروگری.....	۷۲
جدول ۲۷. مشخصات طرح تولیدی نخ پلاستیکی.....	۷۳
جدول ۲۸. مطالعات امکان‌سنجی طرح توجیهی تولید نخ بسته‌بندی در روستای سوکهریز.....	۷۳
جدول ۲۹. ظرفیت فرصت‌های شغلی ایجاد و تثبیت‌شده در سوکهریز.....	۷۹
جدول ۳۰. تعریف عملیاتی و نظری اصطلاحات زنجیره ارزش خوشه‌های کسب و کار.....	۸۴
جدول ۳۱. قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی- انسانی، زیرساختی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال در روستای شویر.....	۹۳
جدول ۳۲. شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا در حیطه مشاغل خانگی روستای شویر.....	۹۶
جدول ۳۳. مطالعات امکان‌سنجی طرح توجیهی بسته‌بندی و فروش کاه و کلش گندم.....	۱۰۰

جدول ۳۴.	طرح دامداری صنعتی و نیمه صنعتی با ظرفیت ۱۰ رأس گاو.....	۱۰۳
جدول ۳۵.	پروژه احداث کارخانه فرآوری محصولات باغی و زراعی.....	۱۰۵
جدول ۳۶.	طرح توسعه بوم‌گردی اطراف سد در روستای شویر.....	۱۱۰
جدول ۳۷.	ظرفیت فرصت‌های شغلی ایجاد شده در روستای شویر.....	۱۱۹
جدول ۳۸.	تعریف عملیاتی و نظری اصطلاحات زنجیره ارزش خوشه‌های کسب و کار.....	۱۲۱
جدول ۳۹.	عوامل ظرفیتی تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی در رویکرد توسعه ظرفیتی روستای قلعه حسینه.....	۱۳۱
جدول ۴۰.	ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای قلعه حسینه.....	۱۳۳
جدول ۴۱.	شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا در حیطه مشاغل خانگی.....	۱۳۴
جدول ۴۲.	پروژه احداث کارخانه تبدیلی محصولات باغی و زراعی.....	۱۳۸
جدول ۴۳.	طرح پرورش بوقلمون.....	۱۳۹
جدول ۴۴.	طرح پرورش دام صنعتی با ظرفیت ۵۰ رأس گاو.....	۱۴۱
جدول ۴۵.	کارگاه تولید ادوات کشاورزی.....	۱۴۳
جدول ۴۶.	طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی.....	۱۴۶
جدول ۴۷.	ظرفیت فرصت‌های شغلی ایجاد و تثبیت‌شده در قلعه حسینه.....	۱۵۲
جدول (۴۸):	تعریف عملیاتی و نظری اصطلاحات زنجیره ارزش خوشه‌های کسب و کار.....	۱۵۶
جدول (۴۹):	عوامل ظرفیتی تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی در رویکرد توسعه ظرفیتی روستای سوکهریز.....	۱۶۷
جدول (۵۰):	ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای سوکهریز.....	۱۶۸
جدول (۵۱):	شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا در حیطه مشاغل خانگی.....	۱۷۰
جدول (۵۲):	پروژه احداث کارخانه تبدیلی محصولات باغی و زراعی.....	۱۷۳
جدول (۵۳):	پروژه توسعه کارگاه تولید کاردن در روستای سوکهریز.....	۱۷۵
جدول (۵۴):	ایجاد طرح توسعه بوم‌گردی در روستای سوکهریز.....	۱۷۸
جدول (۵۵):	ویژگی‌های نخ دروگری.....	۱۸۰
جدول (۵۶):	مشخصات طرح تولیدی نخ پلاستیکی.....	۱۸۱
جدول (۵۷):	مطالعات امکان‌سنجی طرح توجیهی تولید نخ بسته‌بندی در روستای سوکهریز.....	۱۸۱
جدول (۵۸):	ظرفیت فرصت‌های شغلی ایجاد و تثبیت‌شده در سوکهریز.....	۱۸۷

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۳۴	نمودار ۱- نرخ رشد سالانه دهستان الوند.....
۳۵	نمودار ۲- نرخ رشد سالانه دهستان خرمدره؛ مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷.....
۵۳	نمودار ۳. زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در شهرستان خرمدره.....
۵۴	نمودار ۴. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات تولیدات دامی (دام زنده، گوشت، پشم، شیر، لبنیات و ...).....
۵۵	نمودار ۵. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات صنایع دستی (صنایع دستی، قالببافی و ...).....
۵۶	نمودار ۶. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار گردشگری.....
۹۰	نمودار ۷. زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در شهر خرمدره.....
۹۱	نمودار ۸. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات تولیدات دامی (دام زنده، گوشت، پشم، شیر، لبنیات و ...).....
۹۲	نمودار ۹. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار گردشگری.....
۱۲۷	نمودار ۱۰. زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در شهرستان خرمدره.....
۱۲۸	نمودار ۱۱: زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات تولیدات دامی (دام زنده، گوشت، پشم، شیر، لبنیات و ...).....
۱۲۹	نمودار ۱۲. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات صنایع دستی (صنایع دستی، قالببافی و ...).....
۱۶۲	نمودار (۱۳): زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در شهرستان خرمدره.....
۱۶۳	نمودار ۱۴: زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات تولیدات دامی (دام زنده، گوشت، پشم، شیر، لبنیات و ...).....
۱۶۴	نمودار ۱۵: زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات صنایع دستی (صنایع دستی، قالببافی و ...).....
۱۶۵	نمودار ۱۶: زنجیره ارزش خوشه کسب و کار گردشگری.....

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
۳	شکل ۱. موقعیت سیاسی جغرافیایی بخش مرکزی شهرستان خرمدره
۴۵	شکل ۲- جریانهای فضایی روستاهای هدف در شهرستان خرم دره
۴۵	شکل ۳. زنجیره ارزش مدل پورتر
۴۷	شکل ۴. زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستای سوکهریز
۴۸	شکل ۵. زنجیره ارزش در بخش تدارک ورودی ها
۴۹	شکل ۶. زنجیره ارزش فاز تولید
۵۰	شکل ۷. زنجیره ارزش در بخش تدارک خروجی ها
۵۰	شکل ۸. زنجیره ارزش در بخش بازاریابی و فروش
۵۱	شکل ۹. زنجیره ارزش در بخش خدمات پس از فروش
۵۹	شکل ۱۰. نمونه از تصاویر جلسات مشارکتی روستای کهریز
۶۳	شکل ۱۱. مهم ترین ظرفیت های توسعه اقتصادی روستا و امکان برندسازی آنان؛ مأخذ: یافته های مشاور، ۱۳۹۷
۶۹	شکل ۱۲. مراحل ثبت بوم گردی
۷۱	شکل ۱۳. نخ تابیده کشاورزی و ...
۷۲	شکل ۱۴. نخ دروگر
۷۷	شکل ۱۵. اقدامات لازم برای ارتقاء ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی موجود
۷۹	شکل ۱۶. سیاست های توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغال زایی
۸۰	شکل ۱۷. رتبه بندی طرح ها و پروژه های توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستای هدف
۸۳	شکل ۱۸. زنجیره ارزش مدل پورتر
۸۵	شکل ۱۹. زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستای چای شیر
۸۶	شکل ۲۰. زنجیره ارزش در بخش تدارک ورودی ها
۸۷	شکل ۲۱. زنجیره ارزش فاز تولید
۸۷	شکل ۲۲. زنجیره ارزش در بخش تدارک خروجی ها
۸۸	شکل ۲۳. زنجیره ارزش در بخش بازاریابی و فروش
۸۸	شکل ۲۴. زنجیره ارزش در بخش خدمات پس از فروش
۹۵	شکل ۲۵ : جلسات مشارکتی روستا شیر
۹۸	شکل ۲۵. مهم ترین ظرفیت های توسعه اقتصادی روستا و امکان برندسازی آنان؛ مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷
۱۰۰	شکل ۲۶. دپو کاه و کلش در روستای شیر
۱۰۲	شکل ۲۷. دامداری صنعتی و نیمه صنعتی
۱۰۶	شکل ۲۸. کارگاه تولید فرش دستباف
۱۰۹	شکل ۲۹. مراحل ثبت بوم گردی
۱۱۵	شکل ۳۰. اقدامات لازم برای ارتقاء ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغال زایی موجود
۱۱۷	شکل ۳۱. رتبه بندی طرح ها و پروژه های توسعه اقتصادی و اشتغال زایی روستای شیر
۱۱۹	شکل ۳۲. سیاست های توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغال زایی
۱۲۰	شکل ۳۳. زنجیره ارزش مدل پورتر
۱۲۲	شکل ۳۴. زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستای قلعه حسینیه
۱۲۳	شکل ۳۵. زنجیره ارزش در بخش تدارک ورودی ها

شکل ۳۶. زنجیره ارزش فاز تولید.....	۱۲۴
شکل ۳۷. زنجیره ارزش در بخش تدارک خروجی‌ها.....	۱۲۴
شکل ۳۸. زنجیره ارزش در بخش بازاریابی و فروش.....	۱۲۵
شکل ۳۹. زنجیره ارزش در بخش خدمات پس از فروش.....	۱۲۶
شکل ۴۰. نمونه از تصاویر جلسات مشارکتی روستای قلعه حسینیہ.....	۱۳۲
شکل ۴۱. مهم‌ترین ظرفیت‌های توسعه اقتصادی روستا و امکان برندسازی آنان؛ مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷.....	۱۳۷
شکل ۴۲. طرح پرورش دام و دامداری نیمه‌صنعتی روستا.....	۱۴۱
شکل ۴۳. اقدامات لازم برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود.....	۱۵۰
شکل ۴۴. سیاست‌های توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغال‌زایی.....	۱۵۲
شکل (۴۶): زنجیره ارزش مدل پورتر.....	۱۵۵
شکل ۴۵. رتبه‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف.....	۱۵۳
شکل (۴۷): زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستای سوکهریز.....	۱۵۷
شکل (۴۸): زنجیره ارزش در بخش تدارک ورودی‌ها.....	۱۵۸
شکل (۴۹) زنجیره ارزش فاز تولید.....	۱۵۹
شکل (۵۰): زنجیره ارزش در بخش تدارک خروجی‌ها.....	۱۵۹
شکل (۵۱): زنجیره ارزش در بخش بازاریابی و فروش.....	۱۶۰
شکل (۵۲): زنجیره ارزش در بخش خدمات پس از فروش.....	۱۶۰
شکل (۵۳): نمونه از تصاویر جلسات مشارکتی روستای کهریز.....	۱۶۸
شکل (۵۴): مهم‌ترین ظرفیت‌های توسعه اقتصادی روستا و امکان برندسازی آنان؛ مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷.....	۱۷۲
شکل شماره (۵۵): مراحل ثبت بوم‌گردی.....	۱۷۷
شکل شماره (۵۵): نخ تابیده کشاورزی و ...	۱۷۹
شکل شماره (۵۶): نخ دروگر.....	۱۸۰
شکل (۵۷): اقدامات لازم برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود.....	۱۸۵
شکل (۵۸): سیاست‌های توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغال‌زایی.....	۱۸۷
شکل (۵۹): رتبه‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف.....	۱۸۸

بخش دوم

بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود

بخش دوم : بررسی اسناد و توصیف و تحلیل وضع موجود

- موقعیت جغرافیایی استان زنجان :

استان زنجان که از آن به عنوان فلات زنجان نیز نام برده میشود، در قسمت مرکزی و شمال‌غربی کشور و ما بین ۳۵ درجه و ۲۵ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۱۵ دقیقه عرض شمالی و ۴۷ درجه و ۱ دقیقه تا ۴۹ درجه و ۵۲ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده است. این استان با هفت استان هم مرز میباشد به طوریکه از شمال به شهرستان خلخال از استان اردبیل و شهرستان رودبار از استان گیلان ، از شمال شرقی و شرق به شهرستان های تاکستان و بوئین زهرا و قزوین ، از جنوب به شهرستان همدان از استان همدان ، از جنوب غربی به شهرستان بیجار از استان کردستان و از مغرب به شهرستان تکاب از استان آذربایجان غربی و از شمال غرب به شهرستان های میانه و هشت‌رود از استان آذربایجان شرقی محدود است. استان زنجان براساس آخرین سرشماری رسمی ۱۳۹۵ به مرکزیت شهر زنجان، دارای ۸ شهرستان و ۱۱۸۵ آبادی است که از این تعداد ۹۲۶ روستا دارای سکنه و مابقی خالی از سکنه میباشد.

- موقعیت جغرافیایی شهرستان خرمدره :

شهرستان خرمدره در مسیر راه آهن و اتوبان قزوین - زنجان می‌باشد. شهرستان خرمدره در ۴۹ درجه و ۲۵ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۵۵ دقیقه طول شرقی نصف‌النهار مبدأ و ۳۶ درجه و ۲۵ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۱۰ دقیقه شمالی خط استوا قرار گرفته است. وسعت آن ۳۹۴/۵ کیلومتر مربع و کوچک‌ترین شهرستان استان است. جمعیت شهرستان طبق آمار سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۶۷۹۵۱ هزار نفر بوده که از این تعداد ۵۵۳۶۸ نفر ساکن شهر خرمدره می‌باشد. خرمدره دارای یک بخش، یک شهر و دو دهستان می‌باشد. بلندترین ارتفاع ۳۰۰۰ متر واقع در ارتفاعات الوند و کمترین ارتفاع که تقریباً اکثر نقاط شهرستان را شامل می‌شود برابر ۱۵۰۰ متر است. ارتفاع آن از سطح دریا ۱۵۷۵ متر می‌باشد. مساحت شهرستان ۴۰۷ کیلومتر مربع می‌باشد. این شهرستان در قسمت جنوبی استان زنجان واقع شده که از شمال به استان قزوین و از شرق و غرب به شهرستان ابهر و از جنوب به شهرستان خدابنده محدود می‌شود. منطقه خرمدره، منطقه‌ای کوهستانی محسوب می‌شود و از نظر طبیعت زیباترین جنگل ها و باغات میوه را در استان زنجان دارا می‌باشد که به همین دلیل به این شهرستان نگین سبز استان نیز گفته می‌شود. این شهرستان پتانسیل زیادی از لحاظ صنعت و کشاورزی دارد.

گروه صنعتی مینو، شرکت شیشه ضد گلوله میرال، سرم‌سازی که از بزرگ‌ترین واحدهای تولیدی شمال غرب کشور است از امکانات بالفعل این شهرستان است در این شهرستان قرار دارد. سیب سرخ این شهرستان از کیفیت بالایی برخوردار است. شهرستان خرمدره دارای معادن با ارزشی می‌باشد که در حال حاضر ۸ معدن سنگ گرانیت و یک معدن مس و سلیس توسط کارشناسان مربوطه فعال می‌باشند.

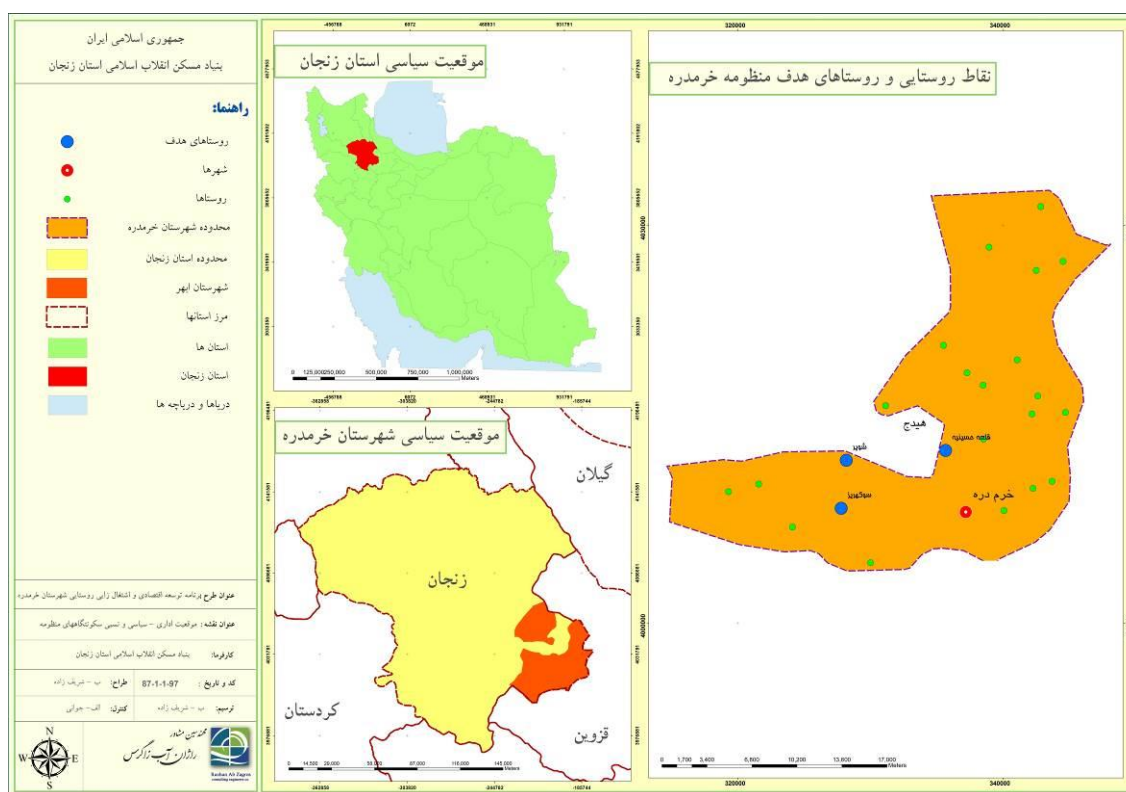
– موقعیت جغرافیایی بخش مرکزی:

بخش مرکزی تنها بخش شهرستان خرمدره می‌باشد که مساحت این بخش برابر با مساحت کل شهرستان بوده و بر اساس آخرین تقسیمات سیاسی و سرشماری عمومی نفوس و مسکن (۱۳۹۵) بخش مرکزی شهرستان تنها یک نقطه شهری (خرمدره)، دو دهستان (الوند و خرمدره) را شامل می‌شود. که روستاهای هدف در شهرستان خرمدره جهت ارائه طرح‌های اشتغال‌زایی (۹۰ روستای منتخب) به ترتیب دهستان در جدول زیر آورده شده‌اند؛

جدول ۱: روستاهای هدف در شهرستان خرمدره

کدآبادی	نام آبادی	دهستان	بخش	شهرستان
۲۳۳۲۰۲	قلعه حسینی	خرمدره	مرکزی	خرمدره
۲۳۳۱۹۵	سوکهریز			
۲۳۳۱۹۷	شویر			

شکل ۱. موقعیت سیاسی جغرافیایی بخش مرکزی شهرستان خرمدره



– موقعیت جغرافیایی دهستان و روستاهای هدف :

۱. دهستان الوند:

به عنوان کوچکترین دهستان شهرستان بشمار میرود و از شمال و جنوب با شهرستان ابهر و از غرب با دهستان خرمدره هم مرز می‌باشد و الوند به عنوان مرکز دهستان شناخته شده است.

۲. دهستان خرمدره:

راه آهن و اتوبان از این دهستان عبور مینماید و خرمدره بعنوان مرکز بخش و شهرستان و روستای قلعه حسینیّه بعنوان مرکز دهستان شناخته می‌شود، از شمال و جنوب با شهرستان ابهر و از غرب با شهرستان خداآهنده، شرق با دهستان الوند هم مرز میباشد. روستاهای قلعه حسینیّه، سوکهریز و شویر از جمله روستاهای هدف در مطالعه ۹۰ روستای برگزیده استان میباشند که در این شهرستان و دهستان واقع شده اند.

توصیف، تحلیل و تبیین اسناد بالادستی و ارزیابی طرح‌ها و برنامه‌های اجراء شده و در حال انجام مرتبط با موضوع و مکان برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی

بررسی جایگاه محدوده مورد مطالعه در اسناد و طرح‌های فرادست استانی و ناحیه‌ای، برای رسیدن به نتیجه‌ای مطلوب از جایگاه و اهمیت زیادی برخوردار است که بررسی طرح اشتغال پایدار توسعه روستایی نیز بدون آشنایی با پیشینه مطالعات صورت گرفته قدری سخت به نظر می‌رسد. لذا تا به حال مطالعات متعددی در ارتباط با توسعه روستایی و منطقه‌ای در شهرستان ابهر و استان زنجان تهیه و ارائه شده‌اند که راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های هریک از این طرح‌ها در ارتباط با طرح مذکور به شرح ذیل ارائه می‌شود:

طرح‌های ملی و منطقه‌ای:

- جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین مصوب ۱۳۹۶:

جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین ریاست جمهوری شورای عالی آمایش سرزمین سازمان برنامه و بودجه کشور شورای عالی آمایش سرزمین در جلسه مورخ ۱۳۹۶ / ۵ / ۲ به استناد ماده ۳۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین را به شرح زیر تصویب نمود: بهت‌گیری‌ولی این سرزمین جهت‌گیری‌های ملی آمایش سرزمین مجموعه‌ای از رویکردها، رهنمودها و سیاست‌هایی است که رعایت آنها منجر به تحقق تصویر دراز مدت سازمان فضایی مطلوب توسعه می‌گردد. از آنجا که این تصویر، بازتاب سرزمینی چشم انداز توسعه ملی، در چهارچوب اصول آمایش سرزمین می‌باشد، لذا این سند نقشی بسیار مهم و تاثیر گذار در تحقق اهداف چشم انداز ایفا می‌نماید.

با در نظر گرفتن سیاست‌های کلی آمایش سرزمین ابلاغیه مقام معظم رهبری مبنی بر تعامل و همکاری با کشورهای منطقه و جهان بویژه حوزه تمدن ایرانی- اسلامی با تقویت نقش آفرینی سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و امنیتی کشور در جهت منافع ملی یا مشترک و همچنین روند روبه افزایش تغییرات اقلیمی و به طور کلی تحولات گسترده‌ای که طی ده سال گذشته در سطوح ملی و بین‌المللی اتفاق افتاده است، لزوم بازنگری در اولین سند ضوابط ملی آمایش (مصوب سال ۱۳۸۳) مطرح گردید. این بازنگری نه تنها شامل مضامین ضوابط می‌باشد؛ بلکه ساختار، روش‌ها و رویه‌های تدوین آنها را نیز در بر می‌گیرد. خاطر نشان می‌سازد رعایت مولفه - های چهارگانه آمایش سرزمین یعنی جامع‌نگری، کل

گرایی، دوراندیشی و توجه به جغرافیای سرزمینی به عنوان عوامل تعیین کننده در بیان فرازهای این سند در سطح راهبردی و کلان مطرح بوده و از ورود به مضامین جزئی تر و نتیجه گیری های مکانی خارج از حیطه آمایش، اجتناب شده است.

فرازهای این سند مجموعه ای از بایدها و نبایدها است که الگوی اسکان جمعیت، ساختار فضایی فعالیتها و چگونگی شکل بندی، بسط و گسترش شبکه های زیربنایی را متناسب با اهداف و الزامات اسناد پایه مذکور، تبیین می نماید.

از این رو مراعات آنها در تمامی مداخلات فضایی بخش دولتی و خصوصی الزامی می باشد.

جهت گیری های ملی آمایش سرزمین ریاست جمهوری شورای عالی آمایش سرزمین سازمان برنامه و بودجه کشور ماده ۱- جهت گیری های ملی آمایش سرزمین در راستای توسعه و بالندگی اقتصادی و پیشرفت و اقتدار همه - جانبه و پایدار کشور، تحقق اهداف سند چشم انداز ایران ۱۴۰۴ و نیل به سازمان فضایی مطلوب و مناسب کشور، در چارچوب اصول هشت گانه آمایش سرزمین (کارایی و بازدهی اقتصادی، وحدت و یکپارچگی سرزمین، گسترش عدالت اجتماعی و تعادل های منطقه ای، حفاظت محیط زیست و احیای منابع طبیعی، حفظ هویت اسلامی - ایرانی و حراست از میراث فرهنگی، تسهیل و تنظیم روابط درونی و بیرونی اقتصاد کشور و رفع محرومیت ها به خصوص در مناطق روستایی کشور و ملاحظات امنیتی، دفاعی و پدافند غیر عامل)، مشتمل بر موارد زیر است:

۱. رعایت تناسب بین نیازهای استقرار فعالیت در یک قلمرو با امکانات و قابلیت های آن و رعایت مقیاس مناسب اقتصادی برای فعالیت در یک مکان با توجه به ظرفیت و کشش بازارهای داخلی و خارجی

۲. افزایش همگرایی و تقویت هویت ملی در طراحی و اجرای طرح های ملی و منطقه ای و تخصصی شدن عملکرد اقتصادی بر اساس قابلیت ها و مزیت های نسبی مناطق برای تقویت وابستگی های متقابل منطقه ای و یکپارچگی ملی و پرهیز از تنوع و گسترش همه نوع فعالیت ها در یک قلمرو جغرافیایی

۳. هماهنگ سازی، انتظام بخشی و کنترل اقدامات و فرایندهای توسعه ای بخش های مختلف اقتصادی

۴. بسترسازی، انجام ترتیبات نهادی و فراهم سازی الزامات موردنیاز در قلمروهای سرزمینی به منظور ارتقاء سرمایه های اجتماعی، توسعه سرمایه های انسانی و پرورش انسان های با انگیزه، شاداب، متدین، وطن دوست، جمع گرا، نظم پذیر و قانون گرا به عنوان مهمترین ارکان توسعه

۵. توزیع مناسب جمعیت و فعالیت های اقتصادی در قلمرو سرزمین در راستای ایجاد تعادل بیشتر بین نیمه غربی و شمال غربی کشور و نیمه شرق و جنوب شرقی بر مبنای کارایی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی و استفاده از ظرفیت ها با تاکید بر: بندر چابهار؛ به عنوان یکی از مهمترین مراکز جمعیتی سواحل دریای عمان، بندر اقیانوسی بین المللی و برخوردار از عملکردهای مرتبط با صنایع دریایی، بازرگانی، انرژی، آموزش عالی و تحقیقات، گردشگری و شیلات؛ 'بندر جاسک' به عنوان

یک مرکز جمعیتی فعال در حوزه صادرات نفت، گاز و پتروشیمی، بازرگانی و گردشگری؛ سایر قلمروهای اولویت دار سواحل مکران از جمله پسابندر، کنارک، زراباد و سیریک و پسرانهای آنها.

اتخاذ تدابیر و تمهیدات لازم به منظور توسعه پایدار نواحی کویری و افزایش سطح جمعیت پذیری در این قلمروها با تکیه بر رونق بخشی به اقتصاد و استفاده بهینه از مزیت های نسبی (منابع معدنی، انرژی خورشیدی و گردشگری).

۶. ایجاد زمینه های لازم برای استقرار جمعیت در نواحی مستعد از طریق فراهم ساختن زیرساخت ها و تاسیسات موردنیاز و افزایش سرمایه گذاری های اقتصادی به ویژه صنعتی و خدمات عمومی.

۷. اتخاذ ساز و کارها و تمهیدات مهار و کنترل رشد جمعیت در مناطق کلانشهری به ویژه تهران و بازنگری طرح های توسعه کلان شهری کشور در چارچوب سیاستها و سقف جمعیتی که تا شش ماه پس از تصویب این سند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری دستگاه ها و نهادهای ذیربط به تصویب شورایعالی آمایش سرزمین می رسد.

۸- ساماندهی و هدایت هدفمند جریان های مهاجرت در راستای استراتژی توزیع جمعیت و فعالیت در سرزمین از طریق:

زمینه سازی به منظور تحول در اقتصاد روستاها و بازگرداندن رونق به اقتصاد روستایی کشاورزی، دامداری، صنایع دستی و ... در چارچوب مقتضیات و مزیت های محلی : تشویق سرمایه گذاری در طرح های اشتغال زا، توسعه ارائه خدمات عمومی و ارائه مشوقها و تسهیلات متناسب با مقتضیات محلی در روستاها و شهرهای کوچک به منظور ماندگاری جمعیت در شهرهای کوچک و نواحی روستایی و کاهش روند مهاجرت به کلانشهرها و شهرهای پرتراکم

۹، سازماندهی شبکه سکونتگاهی کشور با هدف ارتقاء بهره وری از سرزمین با ملاحظات زیست محیطی و کاهش مشکلات و چالش های موجود

۱۰. به جهت لحاظ رویکردهایی چون گسترش حوزه نفوذ اقتصاد کشور در منطقه و محیط آسیای جنوب غربی، تحقق سازمان فضایی مطلوب توسعه کشور، مولفه های نوین برنامه ریزی و تجارب جدید جهانی و تمرکززدایی از طریق انتخاب مراکز متعدد با اختیارات لازم، شبکه سکونتگاهی شهری کشور در سه لایه طبقه بندی می شود. : لایه پیرامونی، شامل مراکز استانهای مرزی کشور به عنوان مراکز راهبری، تسهیل و پشتیبانی تعاملات اقتصادی و اجتماعی با کشورهای واقع در عمق راهبردی اقتصادی و سیاسی آنها در خارج از مرزهای کشور. :

لایه مرکزی، شامل مراکز منتخب مناطق ۹ گانه به عنوان مراکز راهبری، تسهیل و پشتیبانی از تعاملات اقتصادی و اجتماعی کشور با جامعه بین المللی در حوزه های علم و فناوری، آموزش، تحقیق و توسعه، تبادلات کالا، خدمات و اطلاعات و گسترش کسب و کار با بازارهای جهانی : لایه میانی، شامل مراکز استان ها و شهرهای برخوردار از توانمندی و یا استقرار در موقعیت های مناسب نسبت به سایر مناطق شهری و روستایی به عنوان مراکز راهبری، تسهیل و پشتیبانی از تعاملات اقتصادی و اجتماعی بین این

مراکز با حوزه نفوذ خود، با سایر مراکز منتخب لایه میانی و نیز با لایه مرکزی فعالیت می‌نمایند. تمام شهرهای لایه های سه گانه متناسب با نقش و مأموریت خود مشمول اصلاحات لازم برای ارتقاء عملکردی و زیرساختی گردیده و برخوردار از نهادهای لازم برای ارائه خدمات و تسهیل گسترش تولیدات کالا، خدمات و اطلاعات و ارتقاء فناوری و مهارت های کسب و کار در درون مرزهای کشور می‌شوند.

۱۱. تقویت و سازماندهی سکونتگاهها و عرصه های روستایی با هدف حفظ ارتباط پویا و سازنده بین نواحی شهری و روستایی و تقویت زنجیره های ارزش با تاکید بر استقرار صنایع کوچک و اشتغال زا

۱۲. انتظام بخشی به فرایندها و رویه های تبدیل و الحاق سکونتگاه های روستایی به شهر با هدف ماندگاری جمعیت مولد در روستاها و حفظ و بهره وری از اراضی قابل کشت.

۱۳. تقویت زمینه های اسکان جمعیت بیشتر و گسترش فعالیت های اقتصادی در جزایر خلیج فارس با تاکید بر تقسیم کار متناسب با ظرفیت ها و توان محیطی، باز آرایشی تعاملات با قلمروهای خشکی مجاور و تمهید ترتیبات توسعه پایدار و متوازن در آنها به ویژه در جزایر راهبردی

۱۴. ممنوعیت تغییر کاربری زمین خارج از برنامه ها و طرح های مصوب و مغایر با ملاحظات زیست محیطی از طریق اتخاذ تدابیر، ضوابط و مقررات و ساز و کارهای نظارتی موثر و کارآمد و بازنگری ضوابط و معیارهای تغییر کاربری اراضی متناسب با ویژگی های بوم شناختی هر قلمرو

۱۵. ساماندهی سکونتگاه های غیررسمی پیرامون شهرها به ویژه کلان شهرها

۱۶. فراهم سازی زمینه ها، امکانات و زیرساخت های موردنیاز به منظور ایفای نقش موثر ترانزیتی کشور در منطقه به ویژه محیط آسیای جنوب غربی و استفاده بهینه از مزیت موقعیت منطقه ای کشور به عنوان مرکز مبادله (HUB) کالا، خدمات، مسافر، انرژی و اطلاعات

۱۷. فراهم سازی زمینه های توسعه همه جانبه و تقویت زیرساخت ها و شبکه های زیربنایی با اولویت نواحی شرقی و جنوبی کشور به منظور ایجاد توازن و تعادل منطقه ای

۱۸. توسعه، تجهیز، ارتقاء و اصلاح ساختار فضایی شبکه ریلی کشور با رویکرد: برقراری یا تقویت اتصال شبکه ریلی کشور به خطوط ریلی بین المللی

۱۹. توسعه و تجهیز محورهای اصلی ارتباطی کشور در کریدورهای حمل و نقل بین المللی (جاده ای) شمال - جنوب و شرقی - غربی کشور با تأکید بر تمرکززدایی از تهران، با اولویت مسیرهای منتهی به دروازه های اقتصادی آبی و زمینی کشور

۲۰. توسعه، تجهیز، تقویت و سطح بندی بنادر کشور در سواحل دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان متناسب با ارتباطات بین المللی با کشورهای همسایه و هدف و استفاده بهینه از مزیت های ساحلی کشور

۲۱. تقویت و ساماندهی بنادر و اسکله های صیادی در سواحل کشور با هدف ارتقای بهره وری و حفاظت فعال از ذخایر ارزشمند دریایی

۲۲. توسعه، تجهیز و تقویت شبکه حمل و نقل هوایی کشور از طریق تقویت نقش کشور به عنوان کریدور و ترانزیت هوایی : توسعه و تجهیز فرودگاه امام به عنوان هاب HUB ترانزیت هوایی در سطح بین‌المللی : ارتقای سطح عملکردی فرودگاه‌های شهرهای منتخب مرکزی لایه پیرامونی به منظور پشتیبانی از ایفای نقش فراملی

۲۳. فراهم سازی بسترهای موردنیاز برای توسعه شبکه ارتباطات و انتقال داده از طریق . تعمیم، گسترش و توزیع شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات در سراسر کشور با توجه به ویژگی‌های کمی و کیفی جمعیت مناطق مختلف، فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی و استقرار متوازن و متعادل آن در پهنه سرزمین : احداث، توسعه و تجهیز زیرساخت‌های موردنیاز انتقال و ترانزیت اطلاعات در مقیاس بین‌المللی از طریق ایجاد خدمات هاب (HUB) منطقه ای و بین‌المللی اطلاعات

۲۴. توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و خدماتی گردشگری با هدف تسهیل دسترسی و استفاده از اماکن، ابنیه و محوطه‌های با ارزش تاریخی ثبت جهانی و ثبت ملی شده و قطبها و مناطق نمونه گردشگری از جنبه میراث فرهنگی و طبیعی)

۲۵. اولویت برداشت از میداین مشترک نفت و گاز، از جمله: • مرز جنوبی (با کشورهای کویت، امارات، عربستان سعودی و قطر به ویژه در حوزه مشترک پارس جنوبی) 'مرز غربی با کشور عراق) • مرز شمالی با کشورهای ترکمنستان و آذربایجان)

۲۶. تنوع بخشی در منابع تولید انرژی و افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر (به ویژه بادی و خورشیدی) در تولید و تامین بهینه انرژی هر منطقه از کشور متناسب با ظرفیت هر منطقه

۲۷. ایجاد و توسعه مناطق ویژه اقتصادی و تخصصی انرژی (نفت ، گاز ، پتروشیمی و انرژی های نو) در مناطق دارای قابلیت با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته

۲۸. اعمال مدیریت یکپارچه بر منابع آب

۲۹. ممنوعیت برداشت بی‌رویه و ناپایدار از منابع آبهای زیرزمینی و سطحی کشور

۳۰. مهار آب‌های مرزی و مدیریت کارآمد و بهینه آب‌های ورودی و خروجی کشور

۳۱. رعایت نیازهای پایه زیست محیطی رودخانه‌ها، تالاب‌ها، دریاچه‌ها، بر اساس میزان تجدیدشوندگی آب و ظرفیت قابل تحمل حوضه‌های آبریز در مهار و کنترل آبهای سطحی کشور

۳۲. تامین آب مورد نیاز توسعه فعالیت‌های جدید در قلمروهای راهبردی با استفاده از روش‌های جدید از جمله از طریق نمک زدایی از آب دریا با اولویت سواحل دریای عمان (سواحل مکران) و نقاط واقع در پسرانه سواحل جنوبی کشور با در نظر گیری ملاحظات اکولوژیکی لازم و حفاظت از اکوسیستم دریا

۳۳. توجه به محدودیت منابع آب در جانمایی و استقرار فعالیتهای اقتصادی آب بر در قلمروهای مختلف کشور

۳۴. رعایت ملاحظات ژئوپلیتیکی و اکولوژیکی در طرحهای استحصال، تامین، انتقال، توزیع و مصرف آب در سطوح فراملی، ملی، منطقه ای و محلی.

۳۵. افزایش تراز مثبت آب مجازی در تجارت کالا
۳۶. بازنگری و تجدید نظر در تخصیص آب از سدها به نفع تقویت مخازن دریاچه ها و تالاب ها در پایین دست و حفظ حقایق های زیست محیطی رودخانه ها و تالابها
۳۷. کاهش نسبت حجم آب مصرفی کل کشور به حجم منابع آب تجدید شونده متناسب با ظرفیت هر منطقه
۳۸. استفاده بهینه از دیپلماسی به منظور تامین و تضمین پایداری در یافت آب از منابع برون مرزی با ملاحظه فرصت ها و تهدیدهای ژئوپلیتیکی
۳۹. ایجاد تناسب و هماهنگی در اجرای طرح های سد، آبخیزداری، آبخوانداری و شبکه های آبیاری و زهکشی پایین دست
۴۰. سازماندهی بخش کشاورزی در پهنه سرزمین به منظور ایجاد تحول متناسب با مقتضیات اقلیمی، ارتقاء بهره وری و تامین امنیت غذایی
۴۱. تدوین الگوهای بهینه کشت در دشتها (واحدهای هیدرولوژیکی) با تاکید بر ارزش اقتصادی آب
۴۲. ارتقای بهره وری آب و بکارگیری روش های مناسب آبیاری متناسب با شرایط اقلیمی و منطقه ای در راستای صرفه جویی و استفاده بهینه از منابع آب با توجه به محدودیت های ناشی از تغییرات آب و هوایی
۴۳. حفاظت، پیشگیری و کاهش آلودگی و فرسایش خاک و تغذیه آبخوانها با اجرای عملیات آبخیزداری و آبخوان داری در حوضه های آبخیز کشور
۴۴. محدودیت کشت محصولات با نیاز آبی بالا در فضاها و باز و جایگزینی در موارد ممکن از طریق کشت گلخانه ای
۴۵. مدیریت جامع و یکپارچه حوضه های آبخیز برای بهره برداری بهینه از منابع پایه (آب، خاک و پوشش گیاهی)
۴۶. ایجاد و توسعه مجتمع های کشت و صنعت متناسب با قابلیت های قلمروهای مختلف کشور
۴۷. ساماندهی روابط بین بخش کشاورزی و صنعت متناسب با نیازهای پسین و پیشین بخش کشاورزی و مقتضیات سرزمینی
۴۸. گسترش زمینه های توسعه کشت های فراسرزمینی ایران در کشورهایی دیگر که قلمروهای مستعد کشاورزی دارند.
۴۹. توسعه، حفاظت و احیاء جنگل ها و مراتع کشور
۵۰. توسعه پرورش و صید آبزیان در آبهای دور و سرزمینی
۵۱. ارتقاء سطح تعاملات و همکاری های دو یا چندجانبه با کشورهای منطقه به منظور حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی و مقابله با آثار منتج از تغییرات اقلیمی و ریزگردها در چارچوب تفاهم نامه ها، معاهدوها، کنوانسیون ها، موافقت نامه ها و پیمان های منطقه ای.

۵۲. الزام به رعایت ملاحظات زیست محیطی (توان اکولوژیک و ظرفیت تحمل محیط زیست) در استقرار فعالیت های توسعه ای در پهنه سرزمین
۵۳. حفاظت از تنوع زیستی و حفظ ذخائر ژنتیکی و زمینه سازی برای بهره مندی جوامع محلی از آن در زمینه هایی مانند گردشگری طبیعی
۵۴. بیابان زدایی، جلوگیری از بیابان زایی و تثبیت شن های روان و مهار کانون های شکل دهنده ریزگردها با اولویت مناطق بحرانی و بهره گیری از توسعه پوشش گیاهی متناسب با مقتضیات محلی
۵۵. شناسایی و ایجاد خوشه های صنعتی با توجه به مزیت های نسبی و رقابتی و تکمیل زنجیره ارزش فعالیت های مبتنی بر منابع در قلمروهای جغرافیایی
۵۶. توسعه صنایع دریایی و تعمیر و خدمات وسایط حمل و نقل دریایی در جوار بنادر اصلی با رعایت ملاحظات زیست محیطی
۵۷. ساماندهی مجتمع های صنعتی اعم از شهرکها و نواحی صنعتی در پهنه سرزمین متناسب با مقتضیات و ظرفیت های هر یک از قلمروهای جغرافیایی
۵۸. توسعه و ساماندهی مجدد فعالیت های صنعتی پایه و آبریز از جمله صنایع فلزات اساسی و پالایشگاهی و پتروشیمی (به ویژه صنایع بالادستی) دارای اولویت سرمایه گذاری مبتنی بر الزامات محدودیت منابع آب، تامین خوراک موردنیاز و تامین ملاحظات دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل با تاکید بر استقرار آنها در سواحل خلیج فارس و به ویژه دریای عمان پس از انجام ارزیابی راهبردی زیست محیطی
۵۹. توسعه صنایع تولید کننده کالاهای مورد نیاز کشورهای منطقه به ویژه محیط آسیای جنوب غربی با اولویت استقرار در استان های مرزی مرتبط
۶۰. استقرار صنایع فراوری اولیه منابع معدنی در جوار ذخائر معدنی، استقرار صنایع واسطه ای و سرمایه ای در مکان مناسب و استقرار صنایع مصرفی متناسب با موقعیت مکانی بازارهای نهاده و محصول
۶۱. توسعه صنایع مبتنی بر فناوری های نوین و برتر در مراکز راهبری مناطق ۹ گانه بر اساس مزیت های نسبی و رقابتی
۶۲. تحول در کارکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به قطب پردازش صادرات، جذب سرمایه و تکنولوژی، ارتقاء پیوند منطقه با اقتصاد استان، تبدیل آنها به پیشران توسعه اقتصادی قلمروهای سرزمینی و پیشرو در توسعه ملی
۶۳. ایجاد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی جدید در پهنه سرزمین صرفا بر اساس مطالعات آمایش سرزمین
۶۴. توسعه و تجهیز باراندازهای بین المللی، ملی و منطقه ای و بنادر خشک در کشور با هدف پشتیبانی توسعه بازرگانی و امور تولیدی در نقاط دور از ساحل و ایجاد تحرک در اقتصاد نواحی پیرامونی بر اساس فهرست مورد تصویب شورایعالی آمایش سرزمین

۶۵. توسعه و تقویت قطب‌های علمی دانشگاهی در شهرهای منتخب با هدف ایجاد مرکزیت آموزشی در میان کشورهای همجوار و تربیت و پرورش نیروی انسانی موردنیاز برای توسعه
۶۶. توسعه فعالیت‌های پارک‌ها، مراکز رشد، کریدورهای علم و فن‌آوری و مراکز تخصصی ICT (فناوری اطلاعات و ارتباطات در سرزمین متناسب با موقعیت تخصصی عملکرد هر قلمرو
۶۷. توسعه آموزش‌های فنی حرفه‌ای و مهارت‌آموزی متناسب با عملکرد تخصصی هر قلمرو به ویژه در نواحی مرزی و حاشیه شهرها با هدف زمینه‌سازی برای توسعه مشاغل متناسب با مقتضیات محلی و کاهش مهاجرت‌ها
۶۸. استفاده از ترکیب صنایع، کریدورهای فناوری اطلاعات، مراکز تحقیق و توسعه و نیروی انسانی دانش-آموخته برای برپایی قلمروهای اسکان جمعیت
۶۹. توزیع جغرافیایی و ساماندهی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی در سطح کشور و جذب دانشجوی آنها بر اساس مقتضیات و اولویت‌های توسعه ملی، منطقه‌ای و استانی و کارویژه‌های هر منطقه
۷۰. تأکید بر استفاده از ظرفیتهای اجتماعی، فرهنگی و علمی استانها و مناطق کشور به ویژه در کلانشهرها با محدود نمودن توسعه کمی سطوح پایین آموزش عالی به نفع سطوح بالاتر (تحصیلات تکمیلی) و ارتقای سطح کیفی آموزش عالی و مراکز پژوهشی و فن‌آوری آنها برای توسعه همکاریهای علمی بین‌المللی و ایفای نقش واسط بین کشورهای منطقه و کشورهای پیشرفته علمی. ۱ به شرح پیوست به پیشنهاد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
۷۱. طراحی و ساخت فضاهای تربیتی متناسب با اقتضائات برنامه درسی، استانداردهای تربیتی، تحولات جمعیتی، اصول شهرسازی و معماری و شرایط اقلیمی
۷۲. الزام به تهیه پیوست نیازمندیهای نیروی انسانی برای طرح‌های توسعه‌ای، خدماتی و تولیدی عمده برای تعیین نیازهای آموزشی آن در منطقه
۷۳. ماموریت‌گرا شدن دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی متناسب با فعالیت‌های محل استقرار و حوزه عملکردی آن در سطوح بین‌المللی، ملی، منطقه‌ای و استانی
۷۴. دسترسی عادلانه به خدمات سلامت در کشور از طریق طرح ریزی شبکه بهداشت و درمان مبتنی بر سطح بندی ارائه خدمات در پهنه سرزمین
۷۵. توسعه و تجهیز مراکز گردشگری سلامت در کشور و تبدیل ایران به قطب پزشکی منطقه آسیای جنوب غربی و جهان اسلام از طریق ایجاد مراکز درمانی تجهیز شده و روز آمد و رونق بخشی به گردشگری سلامت و پزشکی در مناطق و شهرهای دارای قابلیت
۷۶. توسعه رفاه و تأمین اجتماعی در نواحی مختلف کشور و زمینه‌سازی تحقق عدالت فراگیر در پهنه سرزمین، کاهش فقر، نابرابری و آسیب‌های اجتماعی با تأکید بر توانمندسازی و حداکثر استفاده از مشارکت مردم ۷۷. صیانت و استفاده بهینه از ظرفیت‌ها و جاذبه‌های طبیعی، تاریخی، مذهبی،

- فرهنگی، علمی، ورزشی و سلامت در هر منطقه برای رونق و ارتقای جایگاه صنعت گردشگری در اقتصاد ملی و دستیابی به سهم مناسب در اقتصاد بین‌المللی
۷۸. توسعه و آبادانی نواحی مرزی و جهت دهی سرمایه‌گذاری‌های ملی اعم از دولتی و غیردولتی به نواحی مرزی و رونق بخشی به صنعت گردشگری و بازرگانی بر اساس مزیت‌های نسبی و رقابتی با تاکید بر تقویت همگرایی‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی
۷۹. تامین همه جانبه و حداکثری منافع ملی و حقوق سرزمینی کشور در قلمروهای پیرامونی از طریق فراهم سازی زیرساخت‌های موردنیاز و پیگیری ترتیبات دیپلماتیک و حقوقی لازم.
۸۰. رعایت ملاحظات امنیتی، دفاعی و پدافند غیرعامل کشور در ساخت، توسعه و توزیع زیرساخت‌ها در کشور متناسب با مولفه‌های جغرافیای سیاسی قلمروهای سرزمینی
۸۱. استفاده مناسب از جغرافیای طبیعی و خصوصیات ژئومورفولوژیک قلمروهای سرزمینی در ارتقاء امنیت و پدافند غیرعامل استقرار صنایع و طرح‌های حیاتی، حساس و مهم شورای عالی امنیت ملی در محدوده سکونتگاه‌ها و رعایت
۸۲. عدم استقرار صنایع پرخطر (مطابق تعاریف حریم‌های ایمنی و امنیتی مورد نیاز
۸۳. تقویت انسجام ملی و ارتقاء هویت اسلامی - ایرانی اقوام مختلف و مشارکت آنان در اداره امور، توسعه و امنیت مناطق مختلف کشور
۸۴. تقویت پیوندهای مناطق مرزی با داخل کشور با رویکرد وحدت و یکپارچگی اجتماعی و ارتقاء سرمایه‌های اجتماعی ملی در پهنه سرزمین
- ماده ۲- سازمان برنامه و بودجه کشور با همکاری و تعامل با دستگاههای اجرایی ذیربط، تا یکسال پس از تصویب این سند، نسبت به تدوین اسناد و دستورالعمل‌های اجرایی، نظارتی و شاخص‌های ارزیابی عملکرد موردنیاز با هدف بسترسازی برای تحقق این سند و نهادینه سازی آنها در فرایندهای توسعه ای ملی و منطقه ای اقدام نماید.
- ماده ۳- تمامی دستگاههای اجرایی ملی و استانی کشور مکلفند به منظور بهره برداری در مطالعات، تصمیمگیری و رصد توسعه سرزمینی نسبت به نصب و راه اندازی سامانه ارزیابی توسعه و رصد آمایش (ساترا) اقدام نمایند. سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است با تجميع سامانه‌های ملی و استانی روند تغییرات منابع طبیعی، جمعیت، فعالیت و تحولات در سازمان فضایی کشور را از طریق این سامانه رصد نموده و گزارش‌های لازم آن را در اختیار شورای عالی آمایش سرزمین و دیگر مراجع ذیصلاح قرار خواهد داد.
- ماده ۴- تمامی دستگاههای اجرایی ملی و استانی مکلف به رعایت جهت گیری‌های ملی آمایش سرزمین می باشند. سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است ضمن نظارت مستمر، کاراً و اثربخش بر حسن اجرای این سند، گزارش عملکرد سالانه را به شورای عالی آمایش سرزمین ارائه نماید.

پیوست: منطقه بندی کشور مصوب شورای عالی آمایش سرزمین مورخ ۱۳۹۶ / ۵ / ۲ استانها منطقه گیلان، مازندران، گلستان و سمنان آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل و کردستان همدان، کرمانشاه، لرستان و ایلام اصفهان، چهارمحال و بختیاری و خوزستان فارس، بوشهر، کهگیلویه و بویر احمد تهران، قم و البرز زنجان، قزوین مرکزی :: یزد، کرمان، سیستان و بلوچستان و هرمزگان خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی

- سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴:

سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه ریزی شده و مدبرانه ی جمعی و در مسیر تحقق آرمان ها و اصول قانون اساسی، در چشم انداز بیست ساله: ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی علمی و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل. جامعه ی ایرانی در افق این چشم انداز چنین ویژگی هایی خواهد داشت: و توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود، متکی بر اصول اخلاقی و ارزشهای اسلامی، ملی و انقلابی، با تاکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مندی از امنیت اجتماعی و قضایی و برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه ی اجتماعی در تولید ملی- امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت و برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب در آمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب. : فعال، مسئولیت پذیر، ایثارگر، مومن، رضایت مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن. و دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه ی آسیای جنوب غربی شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تاکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی سطح در آمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل.

مجموعه اسناد توسعه و الهام بخش، فعال و موثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه ی کار آمد، جامعه ی اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تاثیر گذار بر همگرایی اسلامی و منطقه ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه های امام خمینی (ره). و دارای تعامل سازنده و موثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت. ملاحظه: در تهیه، تدوین و تصویب برنامه های توسعه و بودجه های سالیانه، این نکته مورد توجه قرار گیرد که شاخصهای کمی کلان آنها از قبیل نرخ سرمایه گذاری، در آمد سرانه، تولید ناخالص ملی، نرخ اشتغال و تورم، کاهش فاصله ی درآمد میان دهک های بالا و پایین جامعه، رشد فرهنگ و آموزش و پژوهش و توانایی های دفاعی و امنیتی، باید متناسب با

سیاست‌های توسعه و اهداف و الزامات چشم‌انداز، تنظیم و تعیین گردد و این سیاست‌ها و هدف‌ها به صورت کامل مراعات شود.

-سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران:

سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اصل ۴۴ قانون اساسی نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه ریزی منظم و صحیح استوار است. بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تامین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتیرانی، راه و راه آهن و مانند اینها است که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

بخش تعاونی شامل شرکتها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود. بخش خصوصی شامل آن قسمت از کشاورزی، دامداری، صنعت، تجارت و خدمات می‌شود که مکمل فعالیتهای اقتصادی دولتی و تعاونی است. مالکیت در این سه بخش تا جایی که با اصول دیگر این فصل مطابق باشد و از محدوده قوانین اسلام خارج نشود و موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد و مایه زیان جامعه نشود مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است. تفصیل ضوابط و قلمرو و شرایط هر سه بخش را قانون معین می‌کند. سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مطابق بند ۱ اصل ۱۱۰ ابلاغ می‌گردد لازم است نکاتی را در این زمینه یادآور شوم اجرای این سیاستها مستلزم تصویب قوانین جدید و بعضا تغییراتی در قوانین موجود است؛ لازم است دولت و مجلس محترم در این زمینه با یکدیگر همکاری نمایند.

نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام بر حسن اجرای این سیاستها با اتخاذ تدابیر لازم و همکاری دستگاههای مسئول و ارائه گزارشهای نظارتی هر سال در وقت معین مورد تاکید است.

در مورد «سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیر دولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاههای دولتی» پس از دریافت گزارش‌ها و مستندات و نظریات مشورتی تفصیلی مجمع راجع به رابطه خصوصی سازی با هریک از عوامل ذیل اصل ۴۴، نقش عوامل مختلف در ناکارآمدی بعضی از بنگاههای

مجموعه استاد توسعه دولتی، آثار انتقال هر یک از فعالیتهای صدر اصل ۴۴ و بنگاه‌های مربوط به بخش‌های غیردولتی، میزان آمادگی بخشهای غیردولتی و ضمانت‌ها و راههای اعمال حاکمیت دولت، اتخاذ تصمیم خواهد شد. انشاء الله.

با توجه به ذیل اصل ۴۴ قانون اساسی و مفاد اصل ۴۳ و به منظور شتاب بخشیدن به رشد اقتصاد ملی گسترش مالکیت در سطح عموم مردم به منظور تأمین عدالت اجتماعی، ارتقاء کارایی بنگاههای اقتصادی و بهره‌وری منابع مادی و انسانی و فناوری، افزایش رقابت پذیری در اقتصاد ملی، افزایش سهم بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد ملی، کاستن از بار مالی و مدیریتی دولت در تصدی فعالیتهای

اقتصادی، افزایش سطح عمومی اشتغال تشویق اقشار مردم به پس انداز و سرمایه گذاری و بهبود درآمد خانوارها، مقرر می گردد

الف) متن ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص سیاستهای کلی توسعه بخش های غیردولتی و جلوگیری از بزرگ شدن بخش دولتی

۱- دولت حق فعالیت اقتصادی جدید خارج از موارد صدر اصل ۴۴ را ندارد و موظف است هرگونه فعالیت (شامل تداوم فعالیت های قبلی و بهره برداری از آن را که مشمول عناوین صدر اصل ۴۴ نباشد، حداکثر تا پایان برنامه پنج ساله چهارم (سالانه ۲۰٪ کاهش فعالیت) به بخش های تعاونی و خصوصی و عمومی غیردولتی واگذار کند. با توجه به مسوولیت نظام در حسن اداره کشور، تداوم و شروع فعالیت ضروری خارج از عناوین صدر اصل ۴۴ توسط دولت، بنا به پیشنهاد هیأت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی برای مدت معین مجاز است. اداره و تولید محصولات نظامی، انتظامی و اطلاعاتی نیروهای مسلح و امنیتی که جنبه محرمانه دارد، مشمول این حکم نیست.

۲- سرمایه گذاری، مالکیت و مدیریت در زمینه های مذکور در صدر اصل ۴۴ قانون اساسی به شرح ذیل توسط بنگاه ها و نهادهای عمومی غیردولتی و بخشهای تعاونی و خصوصی مجاز است

۱-۲ صنایع بزرگ، صنایع مادر (از جمله صنایع بزرگ پایین دستی نفت و گاز) و معادن بزرگ (به استثنای نفت و گاز). ۲-۲ فعالیت بازرگانی خارجی در چارچوب سیاست های تجاری و ارزی کشور. ۲-۳ بانکداری توسط بنگاه ها و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت های تعاونی سهامی عام و شرکت های سهامی عام مشروط به تعیین سقف سهام هر یک از سهامداران با تصویب قانون. ۲-۴ بیمه. ۲-۵ تأمین نیرو، شامل تولید و واردات برق برای مصارف داخلی و صادرات. ۶-۲ کلیه امور پست و مخابرات به استثنای شبکه های مادر مخابراتی، امور واگذاری فرکانس و شبکه های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی. ۲-۷ راه و راه آهن. ۲-۸ هواپیمایی (حمل و نقل هوایی) و کشتیرانی (حمل و نقل دریایی). سهم بهینه بخش های دولتی و غیردولتی در فعالیتهای صدر اصل ۴۴، با توجه به حفظ حاکمیت دولت و استقلال کشور و عدالت اجتماعی و رشد و توسعه اقتصادی، طبق قانون تعیین می شود. ب) متن ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص سیاستهای کلی بخش تعاونی

۱- افزایش سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور به ۲۵٪ تا آخر برنامه پنج ساله پنجم.

۲- اقدام مؤثر دولت در ایجاد تعاونیها برای بیکاران در جهت اشتغال مولد.

۳- حمایت دولت از تشکیل و توسعه تعاونی ها از طریق روشهایی از جمله؛ تخفیف مالیاتی، ارایه تسهیلات اعتباری حمایتی به وسیله کلیه مؤسسات مالی کشور و پرهیز از هرگونه دریافت اضافی دولت از تعاونیها نسبت به بخش خصوصی

۴- رفع محدودیت از حضور تعاونی ها در تمامی عرصه های اقتصادی از جمله بانکداری و بیمه.

۵- تشکیل بانک توسعه تعاون با سرمایه دولت با هدف ارتقاء سهم بخش تعاونی در اقتصاد کشور. و حمایت دولت از دستیابی تعاونی‌ها به بازار نهایی و اطلاع‌رسانی جامع و عادلانه به این بخش. مجموعه استاد توسعه

۷- اعمال نقش حاکمیتی دولت در قالب امور سیاست‌گذاری و نظارت بر اجرای قوانین موضوعه و پرهیز از مداخله در امور اجرایی و مدیریتی تعاونی‌ها. به توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و سایر حمایت‌های لازم به منظور افزایش کارآمدی توانمندسازی تعاونی‌ها.

۹- انعطاف و تنوع در شیوه‌های افزایش سرمایه و توزیع سهام در بخش تعاونی و اتخاذ تدابیر لازم به نحوی که علاوه بر تعاونی‌های متعارف، امکان تأسیس تعاونی‌های جدید در قالب شرکت سهامی عام با محدودیت مالکیت هر یک از سهامداران به سقف معینی که حدود آن را قانون تعیین می‌کند، فراهم شود.

۱۰- حمایت دولت از تعاونی‌ها متناسب با تعداد اعضا.

۱۱- تأسیس تعاونی‌های فراگیر ملی برای تحت پوشش قرار دادن سه دهک اول جامعه به منظور فقرزدایی (ج) متن ابلاغیه رهبر معظم انقلاب اسلامی در خصوص سیاست‌های کلی توسعه بخش‌های غیردولتی از طریق واگذاری فعالیت‌ها و بنگاه‌های دولتی که در تاریخ ۱۳۸۰ / ۰۶ / ۱۲ به روسای سه قوه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ گردیده است. بسم الله الرحمن الرحیم با توجه به ضرورت شتاب گرفتن رشد و توسعه اقتصادی کشور مبتنی بر اجرای عدالت اجتماعی و فقرزدایی در چارچوب چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور • تغییر نقش دولت از مالکیت و مدیریت مستقیم بنگاه به سیاست‌گذاری و هدایت و نظارت • توانمندسازی بخش‌های خصوصی و تعاونی در اقتصاد و حمایت از آن جهت رقابت کالاها در بازارهای بین‌المللی • آماده‌سازی بنگاه‌های داخلی جهت مواجهه هوشمندانه با قواعد تجارت جهانی در یک فرآیند تدریجی و هدفمند

• توسعه سرمایه انسانی دانش پایه و متخصص • توسعه و ارتقای استانداردهای ملی و انطباق نظام‌های ارزیابی کیفیت با استانداردهای بین‌المللی • جهت‌گیری خصوصی‌سازی در راستای افزایش کارایی و رقابت‌پذیری و گسترش مالکیت عمومی و بنا بر پیشنهاد مجمع تشخیص مصلحت نظام، بند ج سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مطابق بند ۱ اصل ۱۱۰ ابلاغ می‌گردد. واگذاری ۸۰٪ از سهام بنگاه‌های دولتی مشمول صدر اصل ۴۴ به بخش‌های خصوصی شرکت‌های تعاونی سهامی عام و بنگاه‌های عمومی غیردولتی به شرح ذیل مجاز است :

۱- بنگاه‌های دولتی که در زمینه‌های معادن بزرگ، صنایع بزرگ و صنایع مادر (از جمله صنایع بزرگ پایین دستی نفت و گاز) فعال هستند به استثنای شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های استخراج و تولید نفت خام و گاز

۲- بانک‌های دولتی به استثنای بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک ملی ایران، بانک سپه، بانک صنعت و معدن، بانک کشاورزی، بانک مسکن و بانک توسعه صادرات

- ۳- شرکتهای بیمه دولتی به استثنای بیمه مرکزی و بیمه ایران
- ۴- شرکتهای هواپیمایی و کشتیرانی به استثنای سازمان هواپیمایی کشوری و سازمان بنادر و کشتیرانی
- ۵- بنگاه های تامین نیرو به استثنای شبکه های اصلی انتقال برق
- ۶- بنگاه های پستی و مخابراتی به استثنای شبکه های مادر مخابراتی، امور واگذاری فرکانس و شبکه های اصلی تجزیه و مبادلات و مدیریت توزیع خدمات پایه پستی
- ۷- صنایع وابسته به نیروهای مسلح به استثنای تولیدات دفاعی و امنیتی ضروری به تشخیص فرمانده کل قوا • الزامات واگذاری: الف) قیمت گذاری سهام از طریق بازار بورس انجام می شود ب) فراخوان عمومی با اطلاع رسانی مناسب جهت ترغیب و تشویق عموم به مشارکت و جلوگیری از ایجاد انحصار و رانت اطلاعاتی صورت پذیرد.
- ج) جهت تضمین بازدهی مناسب سهام شرکتهای مشمول واگذاری اصلاحات لازم در خصوص بازار، قیمت گذاری محصولات و مدیریت مناسب بر اساس قانون تجارت انجام گردد.
- د) واگذاری سهام شرکتهای مشمول طرح در قالب شرکتهای مادر تخصصی و شرکتهای زیرمجموعه با کارشناسی همه جانبه صورت گیرد.
- ه) به منظور اصلاح مدیریت و افزایش بهره وری بنگاه های مشمول واگذاری با استفاده از ظرفیت های مدیریتی کشور، اقدامات لازم جهت جذب مدیران باتجربه، متخصص و کارآمد انجام پذیرد. فروش اقساطی حداکثر ۵٪ از سهام شرکتهای مشمول بند «ج» به مدیران و کارکنان شرکتهای فوق مجاز است. و با توجه به ابلاغ بند «ج» سیاست های کلی اصل ۴۴ و تغییر وظایف حاکمیتی، دولت موظف است نقش جدید خود در سیاست گذاری، هدایت و نظارت بر اقتصاد ملی را تدوین و اجرا نماید.
- ی) (تخصیص درصدی از منابع واگذاری جهت حوزه های نوین با فناوری پیشرفته در راستای وظایف حاکمیتی مجاز است.
- د) سیاستهای کلی واگذاری
- ۱- الزامات واگذاری :
- ۱ - ۱ توانمندسازی بخش های خصوصی و تعاونی بر ایفای فعالیتهای گسترده و اداره بنگاههای اقتصادی بزرگ.
- ۱-۲ نظارت و پشتیبانی مراجع ذیربط بعد از واگذاری برای تحقق اهداف واگذاری.
- ۱-۳ استفاده از روش های معتبر و سالم واگذاری با تأکید بر بورس، تقویت تشکیلات واگذاری، برقراری جریان شفاف اطلاع رسانی، ایجاد فرصت های برابر برای همه، بهره گیری از عرضه تدریجی سهام شرکت های بزرگ در بورس به منظور دستیابی به قیمت پایه سهام.
- ۱-۴ ذی نفع نبودن دست اندرکاران واگذاری و تصمیم گیرندگان دولتی در واگذاریها
- ۵ رعایت سیاستهای کلی بخش تعاونی در واگذاریها.
- ۲- مصارف درآمدهای حاصل از واگذاری:

وجوه حاصل از واگذاری سهام بنگاه‌های دولتی به حساب خاصی نزد خزانه داری کل کشور واریز و در قالب برنامه ها و بودجه های مصوب به ترتیب زیر مصرف می شود. | ۱ - ۲ ایجاد خوداتکایی برای خانواده مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی. ۲ - ۲ اختصاص ۳۰٪ از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی های فراگیر ملی به منظور فقرزدایی ۳ - ۲ ایجاد زیربناهای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته. ۲ - ۴ اعطای تسهیلات (وجوه اداره شده برای تقویت تعاونی ها و نوسازی و بهسازی بنگاه های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه های واگذاری شده و نیز برای سرمایه گذاری بخش های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه یافته. ۲ - ۵ مشارکت شرکتهای دولتی با بخش های غیردولتی تا سقف ۴۹٪ به منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه یافته. ۶ - ۲ تکمیل طرح های نیمه تمام شرکتهای دولتی با رعایت بند «الف» این سیاست ها. ه) سیاستهای کلی اعمال حاکمیت و پرهیز از انحصار: ۱ - تداوم اعمال حاکمیت عمومی دولت پس از ورود بخش های غیردولتی از طریق سیاست گذاری و اجرای قوانین و مقررات و نظارت به ویژه در مورد اعمال موازن شرعی و قانونی در بانکهای غیردولتی ۲ - جلوگیری از نفوذ و سیطره بیگانگان بر اقتصاد ملی. ۳ - جلوگیری از ایجاد انحصار توسط بنگاه های اقتصادی غیردولتی از طریق تنظیم و تصویب قوانین و مقررات

-سیاست های کلی برنامه ۵ساله ششم توسعه:

طرح های استانی:

-اسنادپایش وارزشیابی برنامه ها:

-اسناد توسعه:

نظریه توسعه پایه استان زنجان مصوب شورای آمایش سرزمین:

_ نظریه پایه توسعه استان زنجان مصوب جلسه ۱۳۸۵ / ۵ / ۳ شورای آمایش سرزمین نامه ۱۰۰ / ۸۷۱۲۸ مورخ ۱۳۸۵ / ۰ / ۲۶ در راستای تحقق اهداف چشم انداز بلند مدت توسعه کشور، نظریه پایه توسعه ملی و جهت گیری های آمایش سرزمین و با توجه به ویژگی های استان، ماموریتها و وظایف اصلی استان به ترتیب بر پایه توسعه صنعت، معدن و کشاورزی، استفاده حداکثر از قابلیتهای بازرگانی و گردشگری استوار خواهد بود.

تکیه بر اولویت های فوق مانع بهره گیری از سایر توانمندی ها و ظرفیت های استان نخواهد بود. بنابراین اصلی ترین راهبردهای توسعه استان به شرح زیر می باشد:

۱. توسعه بخش صنعت و ایجاد خوشه های صنعتی با تاکید بر صنایع متالورژی و ذوب فلزات، قطعه سازی، و ماشین آلات، صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع نساجی و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی
۲- گسترش و بهره برداری از مواد معدنی و توسعه واحدهای صنعتی فرآوری آن با توجه به قابلیت های استان در زمینه مواد معدنی شیمیایی با تاکید بر معادن سرب، روی و مس.

- ۳- توسعه کشاورزی با بهره‌برداری از پتانسیل منابع آب، خاک، اقلیم و ارتقاء سطح فناوری و نوین سازی ساختار بخش در استان با اولویت زیربخش باغداری (با تأکید بر محصولاتی نظیر زیتون و میوه های سردسیری و زراعت (با تأکید بر نباتات علوفه ای) و توسعه دامپروری صنعتی، زراعت چوب.
- ۴- حفاظت و بهره‌برداری متعادل و اقتصادی از منابع آبهای زیرزمینی، مهار و بهره‌برداری مناسب از جریان های سطحی (دایمی و فصلی) در چارچوب راهبردهای ملی توزیع منابع آب.
- ۵- ایجاد و توسعه امکانات و خدمات نوین بازرگانی با توجه به چشم انداز توسعه صنعتی آن به منظور بهره‌گیری از مزیت های تولیدی و فضایی
- ۶- توسعه و ارتقاء بخش خدمات برتر در زمینه مهندسان مشاور و پیمانکاران، حسابرسان، مشاوران حقوقی، موسسات بازاریابی، مالی (بیمه و بانکداری و بازارهای سرمایه به منظور پشتیبانی از فرآیند توسعه استان.
- ۷- حفظ و احیاء آثار تاریخی، ایجاد و توسعه زیرساخت های گردشگری، تجهیز کانون های تفریحی- سیاحتی در عرصه های گردشگری استان متناسب با سطح عملکرد ملی و فراملی و توسعه کیفی هنرهای سنتی و صنایع دستی
- ۸- توسعه زیرساخت ها و شبکه های حمل و نقل برای تسهیل ارتباطات فراملی، با توجه به قرار گیری در مسیر کریدور اصلی حمل و نقل و گسترش پیوندهای اقتصادی درون استانی و بین استانی
- ۹- گسترش و تجهیز شبکه های توزیع انرژی متناسب با موقعیت فضایی استان در شمالغرب و پراکندگی جمعیت و فعالیت در سطح استان
- ۱۰- ایجاد و توسعه زیرساخت های ارتباطی و اطلاعاتی و کاربردی فناوری اطلاعات و ارتباطات
- ۱۱- توسعه فعالیتهای آموزشی و تحقیقاتی مراکز آموزش عالی استان با هدف تربیت نیروی انسانی متخصص موردنیاز در سطح ملی در گروه علوم پایه و تربیت نیروی انسانی متخصص موردنیاز با توجه به چشم انداز فعالیتهای تخصصی و نقش استان در تمرکززدایی از تهران در سایر رشته ها
- ۱۲- توسعه فعالیتهای دانش پایه از طریق ساماندهی مجموعه ای از مراکز علمی، پژوهشی و فن آوری در قالب پارک علمی و فن آوری و مراکز رشد تخصصی و گسترش فعالیتهای پژوهشی در گرایش های اصلی توسعه استان
- ۱۳- تقویت و تجهیز مراکز بهداشتی و درمانی استان با هدف ارتقاء عرضه خدمات درمانی
- ۱۴- توسعه آموزش های فنی و حرفه ای با توجه به الزامات توسعه و گرایش های تخصصی فعالیتها در سطح ملی
- ۱۵- تقویت و تجهیز مراکز مستعد جمعیت و فعالیت با تأکید بر نواحی شمالی و جنوبی استان به منظور تعادل بخشی به سازمان فضایی استان و تعدیل حرکت های جمعیتی به سوی تهران با رعایت اصول پدافند غیر عامل

۱۶- رعایت ملاحظات محیط زیستی در فرآیند توسعه استان به منظور ارتقاء سطح پایداری توسعه با تاکید بر حفاظت از منابع طبیعی و تنوع زیستی از طریق اعمال مدیریت جامع زیست بومی مبتنی بر رویکرد مشارکتی

۱۷- ارتقاء شاخص‌های توسعه انسانی، سرمایه اجتماعی، هویت فرهنگی و احیاء میراث معنوی با توجه به نقش و مأموریت‌های تعیین شده و تحقق راهبردهای فوق، استان زنجان در سال ۱۴۰۴ استانی خواهد بود؛ با عملکرد فعال در عرصه تعاملات ملی، برخوردار از زیرساخت‌های مناسب برای رشد فعالیت‌های صنعتی و معدنی، برخوردار از کشاورزی و صنایع مبتنی بر فناوری‌های نوین با بهره‌برداری مناسب و متعادل از منابع آب، ارائه‌کننده خدمات نوین بازرگانی و خدمات برتر در عرصه استان و آموزش فنی و حرفه‌ای در سطح ملی، دارای نقش مناسب در گردشگری کشور، با توزیع متعادل و سازماندهی شده جمعیت و فعالیت در کل استان به گونه‌ای که سهم جمعیت استان از کل کشور اندکی افزایش می‌یابد.

سند ملی توسعه استان زنجان مصوب هیئت وزیران:

سند ملی توسعه استان زنجان

مصوب هیأت وزیران (۲۰۷۹۸/ت/۳۳۱۱۱ هـ مورخ ۱۳۸۶ / ۵ / ۹)

سند ملی توسعه استان یکی از اسناد ملی تعریف شده در ماده ۱۰۰ قانون برنامه چهارم توسعه می‌باشد که رویکرد توسعه استان را در طول حداقل دو برنامه توسعه مشخص می‌نماید. این سند حاوی اصلی‌ترین قابلیت‌ها و عمده‌ترین تنگناهای توسعه استان بوده و با ارائه اصلی‌ترین مسائل و اهداف بلندمدت توسعه، راهبردهای بلندمدت توسعه استان را مشخص می‌نماید.

سند ملی توسعه استان زنجان که در ادامه ارائه شده است پس از طی مراحل قانونی به تصویب هیأت محترم وزیران رسیده و جهت اجرا ابلاغ گردیده است.

الف - اصلی‌ترین قابلیت‌های توسعه

۱- بهره‌مندی از موقعیت مکانی و جغرافیائی ممتاز به عنوان گلوگاه متصل‌کننده غرب و شمال‌غرب کشور با شمال با توجه به استقرار در کریدور شمال-جنوب و واقع شدن در محدوده شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

۲- وجود زیرساخت‌های صنعتی تجهیز شده در مقیاس ملی و منطقه‌ای و توان جذب سرریزهای صنعتی تهران

۳- برخورداری از تنوع اقلیمی و پتانسیل مطلوب (آب و خاک) در کشت و تولید محصولات زراعی باغی

۴- برخورداری از پتانسیل بالای آب‌های سطحی

۵- وجود ذخایر و منابع قابل توجه سرب و روی و کانیهای غیر فلزی

۶- نزدیکی به عمده‌ترین کانون‌های جمعیتی و قطب‌های صنعتی و وجود بازار مصرف برای محصولات کشاورزی و صنعتی استان

- ۷- برخورداری از زمینه‌های مناسب فرهنگی و جاذبه‌های گردشگری تاریخی، طبیعی و اکوتوریسم ۸-
- بهره‌مندی از شبکه ارتباطی تجهیز شده در محور ترانزیت
- ۹- مجموعه استاد توسعه و زمینه گسترش خدمات بازرگانی با تأکید بر ترانزیت، تخلیه و باز توزیع کالا
- ۱۰- وجود مراکز دانشگاهی متعدد و احراز قطب علمی در رشته فیزیک
- ۱۱- وجود زمینه‌های قانونی برای توسعه ورزش، نگرش مثبت جامعه به فعالیتهای ورزشی، گرایش بخش خصوصی و تشکلهای داوطلب غیردولتی (NGO) به سرمایه‌گذاری و خدمات‌رسانی در توسعه ورزش
- ب - عمده‌ترین تنگناها و محدودیت‌های توسعه
- ۱- محدودیت منابع مالی بخش خصوصی استان جهت سرمایه‌گذاری و بهره‌گیری از ظرفیتهای استفاده نشده تولیدی
- ۲- کوچک مقیاس بودن تولید در بخش کشاورزی و ضعف مکانیزاسیون و کافی نبودن مراکز نگهداری محصولات زراعی و باغی
- ۳- شیب زیاد اراضی در بیش از نیمی از قلمرو استان
- ۴- کافی نبودن تأسیسات مهار و بهره‌برداری از منابع آبهای سطحی
- ۵- ضعف خدمات برتر و خدمات پشتیبان تولید
- ۶- ضعف شبکه‌های ارتباطی درون استانی و بین منطقه‌ای
- ۷- ضعف زیربنای و تأسیسات خدماتی کانون‌های برخوردار از جاذبه‌های توریستی
- ۸- وابستگی شدید منابع مالی بخش ورزش به درآمدهای عمومی
- ج - اصلی‌ترین مسائل
- ۱- عدم انتشار توسعه یافتگی در سطح استان و گسترش خطی آن در امتداد جاده ترانزیت
- ۲- توسعه یافتگی اندک بخش صنعت و معدن با وجود قابلیت‌های طبیعی و اجتماعی و ظرفیت‌های زیربنایی موجود
- ۳- پیوند ضعیف درون بخشی و بین بخشی در فعالیتهای صنعتی و کشاورزی
- ۴- تطابق نامناسب بین منابع آبهای سطحی و خاک و بیلان منفی آبهای زیرزمینی در شرق استان
- ۵- خروج سرمایه‌های انسانی و مالی از استان
- ۶- پائین بودن بهره‌وری تولید در بخش کشاورزی
- ۷- کافی نبودن سرمایه‌گذاری‌های لازم برای بهره‌گیری مطلوب از جاذبه‌های گردشگری استان
- ۸- ضعف تعامل مؤثر اقتصادی مرکز استان با برخی از نواحی استان و استان‌های همجوار و پائین بودن شاخص‌های توسعه انسانی، فرهنگی و هنری و اقتصادی

۱۰- فقدان نظام شناسایی استعدادهای ورزشی د- اهداف بلندمدت با توجه به قابلیت ها و تنگناها توسعه استان بر پایه توسعه هماهنگ بخشهای کشاورزی، صنعت و معدن و خدمات بازرگانی و گردشگری استوار خواهد بود.

بدین ترتیب اهداف بلندمدت توسعه استان عبارتند از:

۱- توسعه صنعتی و معدنی استان متناسب با ظرفیت ها و قابلیت های استان و ارتقاء نقش و جایگاه آن در اقتصاد ملی با حفظ تعادل در محیط زیست

۲- بهره برداری مطلوب از آبهای سطحی با رعایت حقوق ذینفعان حوزه آبریز و تقویت منابع آبهای زیرزمینی با اولویت آبخوانهای با بیلان منفی

۳- حفظ و احیا و بهره برداری بهینه از منابع طبیعی استان

۴- گسترش اراضی آبی کشاورزی، ارتقاء فن آوری و نوین سازی فعالیتهای این بخش و توسعه دماذریهای صنعتی و مجتمع های آبی پروری

۵- ارتقاء شاخص های توسعه انسانی متناسب با مقتضیات و قابلیت های استان

۶- ساماندهی نظام مراکز زیست و فعالیت، نظام خدمات رسانی و تقویت پیوندهای درون استانی

۷- اعتلای معرفت دینی، ارزشهای فرهنگی و ویژگیهای هویتی استان و گسترش تعاملات اقتصادی و فرهنگی با استان های همجوار

۸- تقویت و تجهیز تأسیسات و امکانات زیربنایی در راستای فعالیت های محوری و اولویت دار در توسعه استان و تأکید بر فناوری اطلاعات و ارتباطات ۴۴ مجموعه استاد توسعه

۹- افزایش نقش بخش خصوصی و نظام بانکی در گسترش فعالیت های اقتصادی با توجه به قابلیت های استان

۱۰- توسعه فعالیتهای بازرگانی با تأکید بر خدمات بازرگانی نوین با توجه به موقعیت جغرافیائی (مزیت مکانی استان

۱۱- توسعه ظرفیت های گردشگری استان با سطوح عملکرد استانی، ملی و فراملی

۱۲- نهادینه سازی بهره وری و افزایش آن در بخشهای اقتصادی و عوامل تولید

۱۳- ارتقاء نقش ورزش در تأمین سلامت جسمی و روحی و تقویت توانمندیهای افراد و گروههای اجتماعی

۱۴- دست یابی به هدف های توسعه هزاره (M . D . G) در استان

۱۵- توانمندسازی بخش تعاونی برای ایفای فعالیتهای گسترده و اداره بنگاه های اقتصادی بزرگ

۱۶- توسعه نقش و جایگاه زنان در سطوح تصمیم سازی و تصمیم گیری استان ها

- راهبردهای بلندمدت توسعه

- ایجاد خوشه های صنعتی با تاکید بر صنایع متالوژی، نساجی، ذوب فلزات و صنایع مرتبط با انرژی و قطعه سازی و ماشین آلات و توسعه صنایع شیمیایی و پتروشیمی، صنایع تبدیلی، تکمیلی، غذایی، فلزی، خودروسازی، برق و الکترونیک

۲- ایجاد زمینه مناسب جهت افزایش سرمایه گذاری بخش خصوصی اعم از داخلی و خارجی در توسعه استان

۳- ایجاد و توسعه واحدهای صنعتی فراوری مواد معدنی

۴- مهار و بهره برداری از منابع غنی آبهای سطحی با رعایت حقوق تام ذینفعان حوزه آبریز و هماهنگی با نیازهای پایین دست و در چارچوب ظرفیت حوضه آبریز و حفاظت و بهره برداری متعادل و مجاز از منابع آبهای زیرزمینی

۵- یکپارچه سازی اراضی و تبدیل اراضی دیم به آبی مکانیزه در چارچوب نظام تخصیص منابع آب در حوضه آبریز و در نظر گرفتن نیازهای پایین دست، توسعه باغداری با تاکید بر زیتون، انگور و سیب، توسعه فعالیتهای آبریز پروری و تبدیل دامداری های سنتی به صنعتی

۶- ایجاد و توسعه امکانات و خدمات نوین بازرگانی به منظور بهره گیری از مزیت های تولیدی و فضایی استان

۷- ایجاد و توسعه زیرساخت های گردشگری و تجهیز کانون های تفریحی و سیاحتی در عرصه های گردشگری استان

۸- تقویت مراکز آموزش عالی استان در جهت تمرکز زدائی دوره های کارشناسی دانشگاههای تهران و توسعه تحصیلات تکمیلی و مراکز تحقیقاتی و فناوری اطلاعات و ارتباطات

۹- ارتقاء شاخص های بهداشتی و درمانی، آموزشی، فرهنگی و گذران اوقات فراغت

۱۰- تمهید زمینه های لازم جهت دستیابی به نظام متعادل سلسه مراتب شهری و روستائی و ارتقاء سطح خدمات برتر در شهر زنجان و تجهیز کانونهای شهری به خدمات پشتیبان تولید

۱۱- گسترش شبکه های خطوط انتقال انرژی متناسب با توزیع جمعیت و فعالیت

۱۲- توسعه، تقویت و بهسازی شبکه های ارتباطی استان با استان های همجوار به منظور گسترش پیوندهای اقتصادی درون استانی و بین منطقه ای و بهره گیری از وضعیت ممتاز استان در تسریع ارتباطات غرب و شمال غرب با مناطق شمالی کشور

۱۳- اجرای طرحهای زیست محیطی در نقاط و مناطق بحرانی و صیانت از منابع طبیعی استان

۱۴- استفاده از انرژی باد برای تولید برق

۱۵- ایجاد ساز و کارهای لازم و حمایت از افزایش بهره وری در بخشهای اقتصادی و عوامل تولید ۱۶-

گسترش ورزش های پرورشی، همگانی، تفریحی، قهرمانی و حرفه ای در استان

۱۷- ریشه کنی فقر شدید و گرسنگی و بهره مندی همگانی از مواهب توسعه اقتصادی و اجتماعی ۱۸-

دستیابی همگانی به آموزش ابتدایی و ترویج و بهبود برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان

۱۹- کاهش مرگ و میر مادران و کودکان

۲۰- مبارزه با بیماری‌های عمده (ایدز / H . I . V ، سل، مالاریا و ...)

۲۱- حمایت مؤثر از تشکیل و توسعه تعاونی‌ها و ایجاد و گسترش شهرکها و مجتمع‌های تعاونی ۲۲- بسترسازی برای افزایش مشارکت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی زنان در روند توسعه استان

۲۳- نهادینه کردن رویکرد مدیریت عرضه و تقاضا و افزایش سطح آگاهی عمومی در مدیریت بهینه مصرف آب

۲۴- ایجاد زمینه‌های لازم برای جلب مشارکت مردمی و بخش خصوصی در بهره‌برداری و مدیریت آب

۲۵- گسترش پوشش بیمه‌های اجتماعی و کاهش تلفات انسانی در اثر حوادث

ساختار و عملکرد اجتماعی - فرهنگی در سطح سکونتگاه‌ها

مبحث ساختار اجتماعی، از کلیدی‌ترین مباحث جامعه‌شناسی، به‌خصوص جامعه‌شناسی کلان است که در قالب حوزه واقعیت اجتماعی، همواره مورد توجه عالمان علوم اجتماعی بوده است (ریویر، ۱۳۷۹: ۸۲). «اسپنسر» و «دورکیم» هر یک به‌گونه‌ای خاص مفهوم ساخت را در تحلیل‌های جامعه‌شناسی خود مورد استفاده قرار داده‌اند. اسپنسر به دنبال تشریح ساختارهای اجتماعی گوناگونی بود که تصور می‌کرد عناصر تشکیل‌دهنده همه جامعه‌ها هستند. او این ساختارها را ساختارهای پایدار، توزیع‌کننده و تنظیم‌کننده ارگانیسم اجتماعی می‌نامید. مظاهر جمعی از نظر دورکیم بعد دوم و مهم ساخت اجتماعی را می‌سازند. آن‌ها پدیده‌هایی ذهنی‌اند و دورکیم آن‌ها را جزء واقعیات اجتماعی قلمداد می‌کرد. این مظاهر جمعی عبارت از عقاید، آراء، ارزش‌ها، نمادها و انتظاراتی است که هرچند در ذهن افراد وجود دارد اما می‌تواند از فردی به فرد دیگر منتقل شود و رفتار آنان را تنظیم و نظارت کند (موسوی، ۱۳۸۷: ۸۸).

ساختار اجتماعی به روابط و مناسبات نسبتاً ثابت و تقریباً پایداری می‌گویند که میان افراد یا گروه‌های اجتماعی یک جامعه که تحت مجموعه مشترکی از ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی گردآمده‌اند، برقرار باشد. درواقع، ساختار اجتماعی مجموعه روابط و پیوندهایی است که میان افراد، گروه‌ها و طبقات مختلف یک جامعه برقرار است و نهادها و رفتارهای اجتماعی یا فرهنگی در آن جامعه بر اساس این روابط ترتیب و تنظیم می‌یابد. در طرح توسعه پایدار استان زنجان ساختار اجتماعی؛ ساختار جمعیت و اشتغال (سواد، جنس، نرخ رشد جمعیت، نرخ اشتغال و ...) و گروه‌بندی اجتماعی (طایفه‌بندی، قشربندی اجتماعی و ...) و همچنین عواملی چون دین و نظام باورها، آداب‌ورسوم، زبان و ... عناصری هستند که در جهت پرداختن به ساختار اجتماعی - فرهنگی مورد توجه قرار دارند.

ساختار و ترکیب جمعیت

ترکیب جمعیت به لحاظ لغوی معادل (Population Structure) است که به معنای ساختمان، ساخت و یا ساختار جمعیت می‌باشد و به‌لحاظ مفهومی مجموعه عناصر و ویژگی‌ها و روابط نسبتاً پایدار جمعیت است که در طول زمان در ارتباط با یکدیگر دارای شکل و ترکیب خاصی شده‌اند، به‌نحوی که تغییر آن در مدت‌زمان کوتاه بسیار دشوار است (عطوفی کاشانی، ۱۳۹۳: ۱).

ترکیب سنی و جنسی جمعیت؛ به‌عنوان مشخصه اصلی ترکیب جمعیت است. آگاهی از خصوصیات کمی و کیفی جمعیت از نظر ترکیب سنی و جنسی، چه از نظر تأمین نیروی انسانی و خدمات موردنیاز هر یک از دو جنس زن و مرد در سنین مختلف لازم است. چراکه بدون توجه به آن، هرگونه برنامه‌ریزی جمعیتی ممکن نخواهد بود (همان: ۳). امروزه ساختار سنی و جنسی جمعیت از اهمیت کمی و کیفی بسیاری برخوردار است و یکی از مشغله‌های ذهنی عمده متصدیان امور اجرایی در تمام کشورهای دنیا محسوب می‌شود. از جمله روش‌های ارزیابی درجه توسعه‌یافتگی، مطالعه ساختارهای سنی و جنسی جمعیت آن‌ها است. از نظر جمعیت‌شناختی، سن و جنس، اصلی‌ترین مؤلفه‌های تفاوت بین افراد و تقریباً مهم‌ترین ویژگی جمعیت‌های انسانی هستند. اهمیت این دو متغیر در این واقعیت نهفته است که ساختار سنی و جنسی یک جمعیت متأثر از تعامل فرآیندهای جمعیت‌شناختی (باروری، مرگ‌ومیر و مهاجرت) است و تحت تأثیر عوامل مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی قرار می‌گیرد. تفکیک جمعیت‌ها برحسب جنس به خاطر کارکردها و نقش‌های متفاوتی است که زن و مرد با توجه به عوامل زیستی، اجتماعی و فرهنگی بر عهده‌دارند. ترکیب سنی جمعیت نیز دارای اهمیت بوده، زیرا هر سنی شرایط و اقتضائات خاص خود را دارد و افراد در سنین مختلف نیازها، توانایی‌ها و قابلیت‌های متفاوت دارند. به‌طورکلی، ساختار سنی و جنسی یک جمعیت الزامات مهمی را برای توسعه اقتصادی، اجتماعی و جمعیت‌شناختی و همین‌طور مشارکت نیروی کار و تعاملات جنسیتی دارد. به همین دلیل است که جمعیت‌شناسان ویژگی‌های جمعیت را اغلب برحسب سن و جنس تحلیل می‌کنند. درواقع سن و جنس دو متغیر کلیدی در جمعیت‌شناسی محسوب می‌شوند.

اهمیت مطالعه ترکیب جمعیت

میزان جمعیت، تراکم و ترکیب جمعیت از اهمّ مباحث دانش اجتماعی است؛ به‌طور کلی می‌توان گفت، هیچ‌یک از شاخه‌های این دانش بدون مطالعه جمعیت به‌هدف نمی‌رسد. دنیای امروز از یک سو با تراکم بیش‌ازحد و غیرمتعارف انسان‌ها و در فضاهای کوچک جغرافیایی و ازسویی دیگر، با افزایش چشم‌گیر جمعیت مواجه است که پدیده شهرهای غول‌آسا منبعت از آن است (ساروخانی، ۱۳۸۵: ۵۵۲). بر این اساس جمعیت‌شناسان، برای مطالعه پدیده‌های جمعیتی بر شناخت ساختار جمعیت تأکید دارند؛ چرا که در غیر این صورت، آمار به‌تنهایی بیانگر واقعیت‌های موجود نخواهد بود. ازسوی دیگر، شناخت ساختار جمعیت‌ها در رفاه و فرصت‌های اجتماعی و اقتصادی در چارچوب برنامه‌های کلان توسعه جوامع امری ضروری است (تمنا: ۱۱) به‌علاوه در تقسیم کار، قابلیت تولید، افزایش یا کاهش سطح زندگی موثر است و درمقیاس بین‌المللی نیز موجب اعتبار سیاسی و تجاری می‌گردد. علاوه‌بر اهمیت رقم کلی جمعیت، اهمیت ساختار داخلی آن به مراتب بیشتر است. (میرزایی، ۱۳۸۱: ۱۰۸).

اجزای تشکیل دهنده ترکیب جمعیت:

جمعیت هر سرزمین معینی دارای عناصری است که توزیع افراد بر اساس آن‌ها، ترکیب خاصی را در طول زمان به خود می‌گیرد. ساخت کل جمعیت نیز از ارتباط تنگاتنگ این ترکیب‌ها به وجود می‌آید و صرفاً از طریق مطالعه آن‌ها قابل شناسایی است (تمنا: ۱۱).

۱- توزیع جغرافیایی؛ همان نحوه پراکندگی یا انبوهی جمعیت در سطح سرزمین با تمام ویژگی‌های جغرافیایی آن است که عوامل طبیعی، تاریخی، اجتماعی و اقتصادی بر آن تأثیرگذار است نوع معیشت (شبانی، کشاورزی و صنعتی) نیز در پراکندگی جمعیت‌ها موثر است.

برای مقایسه بهتر روند این تحولات، جمعیت‌شناسان از شاخص‌هایی استفاده می‌کنند:

در مسأله انبوهی جمعیت، علاوه بر آگاهی از رقم مطلق جمعیت، از طریق سرشماری، رابطه بین آن و برخی عوامل همچون مساحت منطقه مسکونی یا منابع اقتصادی آن مورد بررسی است. بنابراین از شاخص‌های نسبت تراکم جمعیت استفاده می‌شود که انواعی دارد:

الف) جهت ایجاد رابطه بین جمعیت و مساحت از شاخص تراکم حسابی (Mathematical Density) استفاده می‌شود:

ب) از آنجا که میزان تراکم حسابی، به دلیل فقدان زیست در برخی از قسمت‌های منطقه، چندان گویا نیست از میزان تراکم فیزیولوژیک (Biologic Density) استفاده می‌شود.

ج) آنچه امروز اهمیت دارد، ایجاد رابطه میان جمعیت و مجموع وسایل مورد استفاده افراد و منابع اقتصادی یک منطقه است. [۱۳] لذا برای محاسبات دقیق‌تر آن، این شاخص به کار می‌رود:

ترکیب سنی و جنسی جمعیت؛ به عنوان مشخصه اصلی ترکیب جمعیت است. آگاهی از خصوصیات کمی و کیفی جمعیت از نظر ترکیب سنی و جنسی، چه از نظر تأمین نیروی انسانی و خدمات مورد نیاز هر یک از دو جنس زن و مرد در سنین مختلف لازم است. چراکه بدون توجه به آن، هرگونه برنامه‌ریزی جمعیتی ممکن نخواهد بود.

ساختار سنی و جنسی

هرگاه در بررسی و طبقه‌بندی جمعیت یک جامعه سن افراد را ملاک عمل قرار دهیم جمعیت را توزیع سنی نامیده‌ایم (صادقی، ۱۳۹۰: ۷). ترکیب سنی جمعیت همان نحوه پراکندگی جمعیت برحسب سن است. سن یکی از متغیرهای اصلی جمعیت است و توزیع آن در گروه‌های مختلف سنی از نظر اقتصادی و اجتماعی حائز اهمیت است. ورتهام جامعه‌شناس و جمعیت‌شناس هلندی برای مقایسه ترکیب سنی کشورها با جمعیت تقریباً یکسان، اندیشه‌ای را پایه‌ریزی کرد که بر مبنای آن حداقل ۴۰٪ از جمعیت کشورهای توسعه‌نیافته در سنین کمتر از ۱۵ سال قرار دارند و بدین‌سان این مقیاس اندازه‌گیری را

^۱. Age Structure

^۲. Wertheim

«آزمون ورتهام» نامیدند. نماد ریاضی این آزمون به صورت زیر نشان داده می‌شود: با این اوصاف، برای آنکه بتوان تحلیل دموگرافیک کرد، توزیع سنی جمعیت را سه دسته می‌کنند:

- ساخت سنی جوان (۱۵-۰ سال)، ویژه کشورهای توسعه‌نیافته؛
 - ساخت سنی روبه‌سالخوردگی (۶۴-۱۵ سال) مخصوص کشورهای در حال توسعه؛
 - ساخت سنی سالخورده (۶۵ سال به بالا) ویژه کشورهای توسعه‌یافته (عطوفی کاشانی، ۱۳۹۳: ۴-۳).
- همچنین در هرم‌های سنی گروه‌های سنی را بیشتر به صورت گروه‌های سنی پنج‌ساله تقسیم‌بندی می‌کنند مثلاً ۰-۴، ۵-۹، ۱۰-۱۵ و... (صادقی، ۱۳۹۰: ۷).

برای تشخیص جوانی جمعیت همچنین می‌توان از شاخص ورنه استفاده کرد. به نظر ورنه جمعیت‌شناس فرانسوی، جمعیت سرزمینی جوان است که مصادیق زیر در آن جاری است:

افراد ۲۰ سال به پایین آن بیش از ۳۵ درصد کل جمعیت را تشکیل بدهد که اگر این نسبت تا ۳۳ درصد تقلیل یابد باز هم جمعیت جوان است و اگر به ۳۰ درصد تقلیل یابد پیری جمعیت را تهدید نمی‌کند ولی اگر به کمتر از ۳۰ درصد کاهش یابد جمعیت، جوانی خود را از دست داده و رو به پیری است.

افراد ۴۰ ساله و کمتر حدود ۶۵ درصد کل جمعیت را تشکیل دهد و اگر این رقم به ۶۰ درصد تقلیل یابد هنوز خطر پیری برای جامعه وجود ندارد ولی اگر به پایین تر از ۶۰ درصد برسد خطر پیری جمعیت را تهدید می‌کند.

نسبت افراد بیشتر از ۶۰ ساله به افراد کمتر از ۲۰ ساله باید کمتر از ۰/۴ باشد.

نسبت درصد افراد ۶۰ ساله به بالا بر کل جمعیت نباید از ۱۲ درصد کل جمعیت تجاوز نماید (جوان، ۱۳۶۷: ۹۴).

ساختار جنسی

ترکیب جنسی جمعیت (Sex Structure) همان نحوه پراکندگی جمعیت بر اساس جنس می‌باشد که نسبت جنسی مهم‌ترین معیار آن است. برای آنکه از حد تعادل این شاخص مطلع شویم، باید به دو عامل توجه کنیم، نسبت جنسی به هنگام تولد و نسبت جنسی منطقه یا کشور؛ چراکه به خاطر افزایش مرگ و میر پسران نسبت به دختران این شاخص تغییر می‌کند. همچنین دو عامل مرگ و میر و مهاجرت می‌تواند بر تغییرات نسبت جنسی مؤثر باشد (عطوفی کاشانی، ۱۳۹۳: ۳). این شاخص در هر سنی قابل محاسبه بوده و با افزایش سن نسبت جنسی کاهش می‌یابد. نسبت موالید پسر به دختر را نسبت جنسی زمان تولد می‌نامند. در مجموع نسبت جنسی با تقسیم کردن تعداد مردان یک جمعیت بر تعداد زنان همان جمعیت محاسبه می‌شود. بنابراین نسبت جنسی بر حسب تعریف عبارت است از تعداد مردان در مقابل ۱۰۰ نفر زن که با رابطه شماره ۱ محاسبه می‌شود.

$$\text{sex ratio} = \text{male/female} * 100$$

نسبت جنسی یک جمعیت تا حد زیادی بستگی به مرگ و میر نسبی مردان و زنان و در مناطقی که مهاجرت زیادی دارد بستگی به توزیع نسبی و جنسی مهاجرین به داخل و یا خارج دارد. معمولاً

جنگ‌های بزرگ نسبت جنسی را به علت مرگ‌ومیر بالای مردان پایین می‌آورد. نسبت جنسی در اغلب کشورها حدود ۱۰۵ مولود پسر در مقابل ۱۰۰ مولود دختر است (صادقی، ۱۳۹۰: ۶).

جدول ۲- شماره آمار جمعیتی استان زنجان

استان	خانوار	جمعیت	زن	مرد	نسبت جنسی
زنجان	۳۲۱،۹۸۳	۱،۰۵۷،۴۶۱	۵۲۲،۶۱۲	۵۳۴،۸۴۹	۱۰۲/۳

ماخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

با توجه به نتایج سرشماری ۱۳۹۵ مرکز آمار ایران، آمار جمعیتی استان زنجان در سال ۱۳۹۵ معادل ۱،۰۵۷،۴۶۱ نفر شامل ۵۳۴،۸۴۹ مرد و ۱۷۵،۴۸۰ زن و دارای ۹۷،۱۴۷ خانوار می‌باشد.

جدول ۳- آمار جمعیتی منظومه به تفکیک دهستان

استان	شهرستان	بخش	دهستان	خانوار	جمعیت	زن	مرد	نسبت جنسی
زنجان	خرمدره	مرکزی	الوند	۶۹۱	۲۱۴	۳۲۵	۳۶۶	۱۱۲/۶
			خرمدره	۳،۶۵۶	۱۱،۸۹۲	۵،۸۵۸	۶،۰۳۴	۱۰۳/۱

ماخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

همانطوری که جدول بالا نشان می‌دهد، شهرستان خرمدره دارای ۲ دهستان می‌باشد که در بین این ۲ دهستان، دهستان خرمدره با ۱۱۸۹۲ نفر جمعیت، ۳۶۵۶ خانوار و با نسبت جنسی ۱۰۳/۱ (در مقابل ۱۰۳ نفر مرد ۱۰۰ نفر زن قرار دارد) بزرگترین دهستان از لحاظ جمعیتی را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره ۴- آمار جمعیتی منظومه به تفکیک روستا، دهستان الوند

روستا	خانوار	جمعیت	مرد	زن	نسبت جنسی
اسلام آباد	۲۴	۶۳	۳۶	۲۷	۱۳۳،۳
الوند	۱۲۶	۳۸۰	۲۰۲	۱۷۸	۱۱۳،۵
انجلین	۲۱	۸۴	۴۷	۳۷	۱۲۷،۰
پلاس	۳۰	۱۱۶	۵۷	۵۹	۹۶،۶
خلیفه لو	۱۳	۴۸	۲۴	۲۴	۱۰۰،۰
جمع دهستان	۲۱۴	۶۹۱	۳۶۶	۳۲۵	۱۱۴،۱

ماخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

طبق نتایج بدست آمده از آمار سال ۱۳۹۵ در شهرستان خرمدره دهستان الوند دارای ۵ روستا می‌باشد که شامل ۲۱۴ خانوار و ۶۹۱ نفر جمعیت می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد این دهستان دارای ۳ روستای کمتر از ۱۰۰ نفر جمعیت و تعداد ۲ روستای بین ۱۰۰ تا ۳۰۰ جمعیت می‌باشد. همچنین در بررسی نسبت جنسی روستاهای این دهستان به این نتیجه می‌رسیم که از ۵ روستا تعداد ۳ روستا شامل روستاهای اسلام آباد، الوند و انجلین دارای نسبت جنسی بالاتر از حد نرمال این شاخص (معادل ۱۰۵) می‌باشد. میانگین نسبت جنسی نیز در این دهستان ۱۱۴،۱ می‌باشد که از حد نرمال بالاتر است.

جدول شماره ۵- آمار جمعیتی منظومه به تفکیک روستا، دهستان خرمدره

روستا	خانوار	جمعیت	مرد	زن	نسبت جنسی
اردجین	۳۲۵	۱۰۰۸	۵۱۲	۴۹۶	۱۰۳,۲
باغ دره	۶۲	۱۸۸	۸۶	۱۰۲	۸۴,۳
خلج	۹	۳۲	۲۱	۱۱	۱۹۰,۹
رحمت آباد	۲۶۷	۸۵۴	۴۳۴	۴۲۰	۱۰۳,۳
سوکهریز	۷۸۶	۲۵۶۰	۱۳۳۹	۱۲۲۱	۱۰۹,۷
شویر	۵۴۵	۱۸۵۰	۹۳۰	۹۲۰	۱۰۱,۱
فلج	۲۰۶	۶۵۴	۳۲۴	۳۳۰	۹۸,۲
قلعه حسینی	۷۸۷	۲۵۳۴	۱۲۵۸	۱۲۷۶	۹۸,۶
نصیرآباد	۶۱۳	۲۰۴۲	۱۰۴۱	۱۰۰۱	۱۰۴,۰
ویستان بالا	۳۴	۱۰۷	۵۱	۵۶	۹۱,۱
ویستان پایین	۲۱	۵۹	۳۵	۲۴	۱۴۵,۸
جمع دهستان	۳۶۵۵	۱۱۸۸۸	۶۰۳۱	۵۸۵۷	۱۱۱,۸

ماخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

طبق نتایج بدست آمده از جدول بالا دهستان خرمدره دارای ۱۱ روستا می‌باشد که شامل ۳۶۵۵ خانوار و ۱۱۸۸۸ نفر جمعیت می‌باشد. در این دهستان روستای سوکهریز با ۲۵۶۰ نفر جمعیت و ۷۸۶ خانوار بزرگترین روستا از لحاظ جمعیتی می‌باشد. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد دهستان خرمدره دارای ۳ روستای بالای ۲۰۰۰ نفر جمعیت، تعداد ۲ روستای بین ۱۰۰۰ تا ۲۰۰۰، تعداد ۴ روستا بین ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر جمعیت و تعداد ۲ روستای زیر ۱۰۰ نفر جمعیت می‌باشد. همچنین در بررسی نسبت جنسی روستاهای این دهستان به این نتیجه می‌رسیم که ۳ روستاهای خلج، سوکهریز و ویستان پایین دارای نسبت جنسی مساوی و بالاتر از حد نرمال این شاخص (معدل ۱۰۵) می‌باشد. روستاهای اردجین با ۱۰۳/۲ درصد، رحمت آباد با ۱۰۳/۳ درصد و روستای شویر با ۱۰۱/۱ دارای نسبت‌های نزدیک به حد نرمال هستند و میانگین نسبت جنسی نیز در این دهستان ۹۸/۴۳ می‌باشد.

جدول ۶- رده‌بندی سکونتگاه‌های روستایی (نواحی غیر صنعتی) استان زنجان

عنوان	تعداد جمعیت (نفر)	خانوار	نام شهرستان	نام دهستان	سکونتگاه‌های روستایی (نام آبادی)
رابط یا آبادی	کمتر از ۱۰۰ نفر	کمتر از ۲۰	خرمدره	الوند	اسلام آباد- خلیفه لو
				خرمدره	ویستان پایین- خلج
روستای کوچک	۱۰۰ تا ۲۴۹	۲۰ تا ۴۹	خرمدره	الوند	پلاس
				خرمدره	باغ‌دره- ویستان بالا
روستای متوسط	۲۵۰ تا ۴۹۹	۵۰ تا ۹۹	خرمدره	الوند	الوند
روستای بزرگ	۵۰۰ تا ۹۹۹	۱۰۰ تا ۱۹۹	خرمدره	خرمدره	فلج- رحمت آباد
روستای مرکزی	۱۰۰۰ تا ۲۴۹۹	۲۰۰ تا ۴۹۹	خرمدره	خرمدره	شویر- اردجین- نصیرآباد
روستا- شهر	بیش از ۲۵۰۰	بیش از ۵۰۰ خانوار	خرمدره	خرمدره	قلعه حسینی- سوکهریز

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

از شاخص مهم در بررسی ساختار سنی جمعیت کشور میانگین و میانه سنی جمعیت است. بررسی میانگین و میانه سنی جمعیت، تصویر واضح‌تری از جوانی جمعیت را نمایش می‌دهد.

الف - میانگین سنی

میانگین سنی، متوسط سن افراد یک جامعه است و از تقسیم مجموعه حاصل ضرب های هریک از سنین منفرد در فراوانی افراد در آن سن، به کل جمعیت حاصل می‌شود. میانگین سنی جمعیت ایران در سال ۱۳۹۵ برابر ۱/۳۱ سال محاسبه شده که در مقایسه با سال ۱۳۹۰، ۱/۳ سال افزایش را نشان می‌دهد. در سال ۱۳۹۵ میانگین سنی مردان برابر ۹/۳۰ و زنان ۳/۳۱ سال بوده است.

برای هر دو جنس این میانگین در نقاط شهری به مراتب بیشتر از نقاط روستایی است. میانگین سنی مردان و زنان در نقاط شهری به ترتیب برابر ۳/۳۱ و ۶/۳۱ سال و در نقاط روستایی ۷/۲۹ و ۵/۳۰ سال است. نکته قابل توجه این است که میانگین سنی زنان اندکی از میانگین سنی مردان بالاتر است. این موضوع به دلیل بالاتر بودن امیدزندگی زنان در مقایسه با مردان می‌باشد. انتظار می‌رود در سال های آتی با افزایش شکاف امید زندگی بین زنان و مردان و زنده شدن سالمندی جمعیت، میانگین سنی زنان از میانگین سنی مردان همچنان سرعت بیشتری به خود بگیرد (فتحی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۷).

در جدول زیر میانگین سنی کل کشور و استان زنجان مقایسه شده و به نمایش گذاشته شده است.

جدول ۷- میانگین سنی کشور به تفکیک استان و مناطق شهری و روستایی و سن و جنس:

شرح	کل			شهری			روستایی		
	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن	مرد و زن	مرد	زن
کل کشور	۳۱/۱	۳۰/۹	۳۱/۳	۳۱/۵	۳۱/۳	۳۱/۶	۳۰/۱	۲۹/۷	۳۰/۵
استان زنجان	۳۱/۲	۳۰/۹	۳۱/۵	۳۱/۲	۳۱/۰	۳۱/۴	۳۱/۳	۳۰/۸	۳۱/۹

ماخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵

رشد جمعیت

در محاسبات جمعیتی، به جای ارقام مطلق افزایش یا کاهش جمعیت، از میزان یا نرخ افزایش یا کاهش (رشد جمعیت) استفاده می‌شود. نرخ رشد که مقدار افزایش یا کاهش جمعیت یک منطقه را در یک سال نسبت به صد نفر از همان جمعیت نشان می‌دهد، معمولاً به دو نوع رشد جمعیت تقسیم‌بندی می‌شود که عبارت‌اند از، افزایش طبیعی و افزایش مطلق جمعیت. در ذیل به هریک از این موارد پرداخته می‌شود:

افزایش طبیعی

افزایش طبیعی جمعیت^۱ از مفاهیم مربوط به حرکات جمعیت^۲ است که از تفاوت موالید و مرگ‌ومیر (شاخص‌های حیاتی) ناشی می‌شود. افزایش طبیعی جمعیت حاصل موازنه جمعیت^۳ است و آن عبارت

^۱ . Natural Increase

^۲ Population Mobility

^۳ population balance

است از فزونی (یا کاستی) موالید به مرگ‌های یک سال در جامعه معین. اگر جمعیتی بسته باشد، یعنی درون‌کوچی و برون‌کوچی نداشته باشد، عواملی که در افزایش یا کاهش آن تاثیر می‌گذارند عبارت خواهند بود از تولد و مرگ. از این‌رو افزایش جمعیت بسته همیشه از نوع افزایش طبیعی است. در تغییرات جمعیت، اگر تعداد موالید بیشتر از مرگ باشد، جمعیت رو به فزونی می‌رود (افزایش) و در صورت عکس، کمتر می‌شود (کاهش). در حالت اول صحبت از رشد مثبت و در وضعیت دوم سخن از رشد منفی خواهد بود. آمارهای جمعیتی نشان می‌دهد که معمولاً در اکثریت قریب به اتفاق کشورها تعداد موالید بر رقم مرگ فزونی دارد و همه‌ساله بر جمعیت آن‌ها افزوده می‌شود. (تقوی، ۱۳۷۸).

نرخ افزایش طبیعی

نرخ افزایش طبیعی جمعیت عبارت است از اختلاف نرخ‌های موالید و مرگ‌ومیر جمعیت در یک جامعه و یا نسبت تفاضل موالید و مرگ جمعیت یک سال به جمعیت میانه آن سال (کاظمی‌پور، ۱۳۸۶):

(فرمول ۲)

$$r = \frac{B - D}{P} \times 1000$$

r = میزان خام موالید-میزان خام مرگ و میر؛

B = تعداد موالید در یک سال؛

D = تعداد مرگ‌های اتفاق افتاده در یک سال؛

P = جمعیت میانه سال.

لازم به یادآوری است که در محاسبه نرخ افزایش طبیعی جمعیت از نرخ موالید واقعی (زنده متولد شده) و مرگ‌ومیرهای پس‌زادی یا نرخ مرگ‌ومیر عمومی استفاده می‌کنند. نرخ افزایش طبیعی در یک جمعیت ثابت را «میزان لوتکا» گویند زیرا ضریب افزایش سالیانه جمعیت را در میان جمعیت ثابت، برای نخستین بار جمعیت‌شناسی به نام آلفرد لوتکا محاسبه کرده است (امانی، ۱۳۵۵).

افزایش مطلق

در افزایش و کاهش جمعیت یک منطقه تنها موالید و مرگ‌ومیر تاثیر ندارند بلکه درون‌کوچی و برون‌کوچی جمعیت نیز در این امر نقش مهمی ایفا می‌کنند. از این‌رو اگر در محاسبه افزایش جمعیت یک منطقه هر چهار عامل را دخالت دهیم، سخن از افزایش مطلق جمعیت^۲ در میان خواهد بود. همچنان که پیداست، افزایش مطلق در مورد «جمعیت باز» قابل طرح است. از این‌رو افزایش مطلق را به‌عنوان افزایش یک جمعیت باز نیز تعریف می‌کنند. افزایش مطلق جمعیت در سطح قاره، منطقه و کشور محاسبه می‌شود.

¹ Lotka

² Absolute Increase

نرخ افزایش مطلق

موازنه جمعیتی تولد و مرگ، و همچنین درون‌کوچی و برون‌کوچی جمعیت را «افزایش مطلق» و نسبت افزایش خام به جمعیت میانه سال را در صد یا هزار نفر از جمعیت «نرخ افزایش مطلق» جمعیت گویند و از رابطه زیر به دست می‌آید (کلانتری، ۱۳۸۷):

$$r = \frac{(N + I) - (M + E)}{\bar{P}} \times 100$$

N = تعداد موالید ؛

I = تعداد درون‌کوچان ؛

M = تعداد مرگ‌ومیر در یکسال معین ؛ و

E = تعداد برون‌کوچان .

رشد جمعیت

میزان افزایش مطلق جمعیت را میزان رشد جمعیت^۱ نیز می‌گویند. در سطح جامعه، برای محاسبه رشد جمعیت معمولاً دو عامل طبیعی (موالید و مرگ) را در نظر می‌گیرند، مگر اینکه عامل مهاجرت نقش مهمی در افزایش یا کاهش جمعیت یک منطقه داشته باشد. در این صورت لازم است حجم مهاجرت و موازنه آن را در محاسبات وارد کرد. در محاسبات جمعیتی، به‌جای ارقام مطلق افزایش جمعیت، از میزان یا نرخ افزایش (رشد جمعیت) استفاده می‌شود. نرخ رشد مقدار افزایش جمعیت یک منطقه را در یکسال نسبت به هزار یا صد نفر از جمعیت نشان می‌دهد.

نرخ رشد مطلق جمعیت را به دو طریق محاسبه می‌کنند:

۱- اگر ارقام مربوط به موالید، مرگ‌ومیر، درون‌کوچی و برون‌کوچی مشخص باشد نرخ رشد جمعیت را بر اساس فرمول فوق محاسبه می‌کنند.

۲- اگر ارقام مربوط به تولد، مرگ، درون‌کوچی و برون‌کوچی مشخص نباشد و فقط تعداد جمعیت جامعه در دو زمان مختلف در دست باشد (از طریق سرشماری یا آمارگیری‌های نمونه‌ای) در این صورت نرخ رشد جمعیت توسط فرمول ذیل محاسبه می‌شود (تقوی، ۱۳۷۸):

$$P_t = P_0 (1 + r)^n$$

که در آن P_t جمعیت سال مقصد (سال بعد)، P_0 جمعیت سال مبداء (سال قبل) و t فاصله زمانی دو سال مزبور را نشان می‌دهد. در این رابطه فرمول زیر هم می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد:

$$PG = r = \frac{\lg np_t - \lg np_0 \times n}{100}$$

^۱ Population Growth

در ادامه تحولات جمعیتی و میزان نرخ رشد منظومه ابهر دهستان ابهرود در دوره‌های مختلف سرشماری نشان داده شده است.

جدول شماره ۸- تحولات جمعیتی و میزان نرخ رشد دهستان الوند در دوره‌های مختلف سرشماری

آبادی	میزان جمعیت				نرخ رشد سالانه			
	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۷۵-۱۳۸۵	۱۳۸۵-۱۳۹۰	۱۳۹۰-۱۳۹۵	۱۳۷۵-۱۳۹۵
اسلام آباد	۳۸	۹۶	۵۷	۶۳	۹.۷	-۹.۹	۲.۰	۱۰.۶
الوند	۵۷۶	۴۴۵	۳۶۲	۳۸۰	-۲.۵	-۴.۰	۰.۹	-۷.۹
انجلین	۱۶۷	۱۴۸	۱۱۳	۸۴	-۱.۲	-۵.۲	-۵.۷	-۱۲.۸
پلاس	۹۳	۱۱۹	۱۱۷	۱۱۶	۲.۴	-۰.۳	-۰.۱	۴.۵
خلیفه لو	۷۲	۹۵	۴۹	۴۸	۲.۸	-۱۲.۴	-۰.۴	-۷.۷

ماخذ: مرکز آمار ایران

با توجه به نتایج جدول فوق در دهستان الوند :

نرخ رشد دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵: با توجه به نتایج جدول، از بین ۵ روستای دهستان الوند ۲ روستا شامل: الوند و انجلین دارای نرخ رشد منفی می باشند، و روستاهایی که دارای نرخ رشد مثبت هستند شامل: اسلام آباد، پلاس، خلیفه‌لو. همچنین در بین روستاهایی دارای نرخ رشد مثبت، روستای اسلام آباد با ۹/۷ درصد بالاترین نرخ رشد مثبت در این دوره را به خود اختصاص داده است.

نرخ رشد دوره ۱۳۸۵-۱۳۹۰: با توجه به نتایج بدست آمده از جدول بالا، تمام روستاهای دهستان الوند در این دوره دارای نرخ رشد منفی هستند و علت این امر : مهاجرت به شهر، مرگ و میر و ... می باشد. نرخ رشد دوره ۱۳۹۰-۱۳۹۵: با توجه به نتایج حاصل، روستاهای انجلین، پلاس و خلیفه لو دهستان دارای نرخ رشد منفی هستند و ۲ روستای اسلام آباد و الوند نرخ رشد مثبت به خود اختصاص داده‌اند.

نرخ رشد دوره ۱۳۹۵-۱۳۷۵: با توجه به نتایج حاصل، در دهستان الوند روستاهای اسلام آباد و پلاس دارای نرخ رشد مثبت هستند و روستاهای الوند، انجلین و خلیفه لو نرخ رشد منفی را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار شماره ۱- نرخ رشد سالانه دهستان الوند



مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

جدول شماره ۹- تحولات جمعیتی و میزان نرخ رشد دهستان خرمدره در دوره‌های مختلف سرشماری

آبادی	میزان جمعیت				نرخ رشد سالانه			
	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۵	۱۳۷۵-۱۳۸۵	۱۳۸۵-۱۳۹۰	۱۳۹۰-۱۳۹۵	۱۳۹۵-۱۳۷۵
اردجین	۱۵۷۲	۱۱۷۷	۱۰۴۷	۱۰۰۸	-۲.۸	-۲.۳	-۰.۷	-۲.۱
باغ دره	۴۰۹	۲۹۴	۲۵۰	۱۸۸	-۳.۲	-۳.۱	-۵.۵	-۳.۸
خلج	۵۶	۳۰	۲۴	۳۲	-۶.۰	-۴.۳	۵.۹	-۲.۷
رحمت آباد	۸۹۴	۸۷۲	۸۸۹	۸۵۴	-۰.۲	۰.۳	-۰.۸	-۰.۲
سوکه‌ریز	۲۱۲۴	۲۲۰۶	۲۳۶۹	۲۵۶۰	۰.۳	۱.۴	۱.۵	۰.۹
شویر	۱۵۹۵	۱۶۳۱	۱۸۱۶	۱۸۵۰	۰.۲	۲.۱	۰.۳	۰.۷
فلج	۸۵۵	۷۲۲	۷۰۹	۶۵۴	-۱.۶	-۰.۳	-۱.۶	-۱.۳
قلعه حسینی	۱۷۱۶	۲۰۴۲	۲۴۶۸	۲۵۳۴	۱.۷	۳.۸	۰.۵	۱.۹
نصیرآباد	۱۹۸۴	۲۰۴۴	۲۱۹۱	۲۰۴۲	۰.۲	۱.۳	-۱.۳	۰.۱
ویستان بالا	۸۷	۱۰۳	۴۸	۱۰۷	۱.۷	-۱۴.۱	۱۷.۳	۱.۰۴
ویستان پایین	۳۳	۳۵	۴۶	۵۹	۰.۵	۵.۶	۵.۱	۲.۹

مأخذ: مرکز آمار ایران

با توجه به نتایج جدول شماره فوق در دهستان خرمدره :

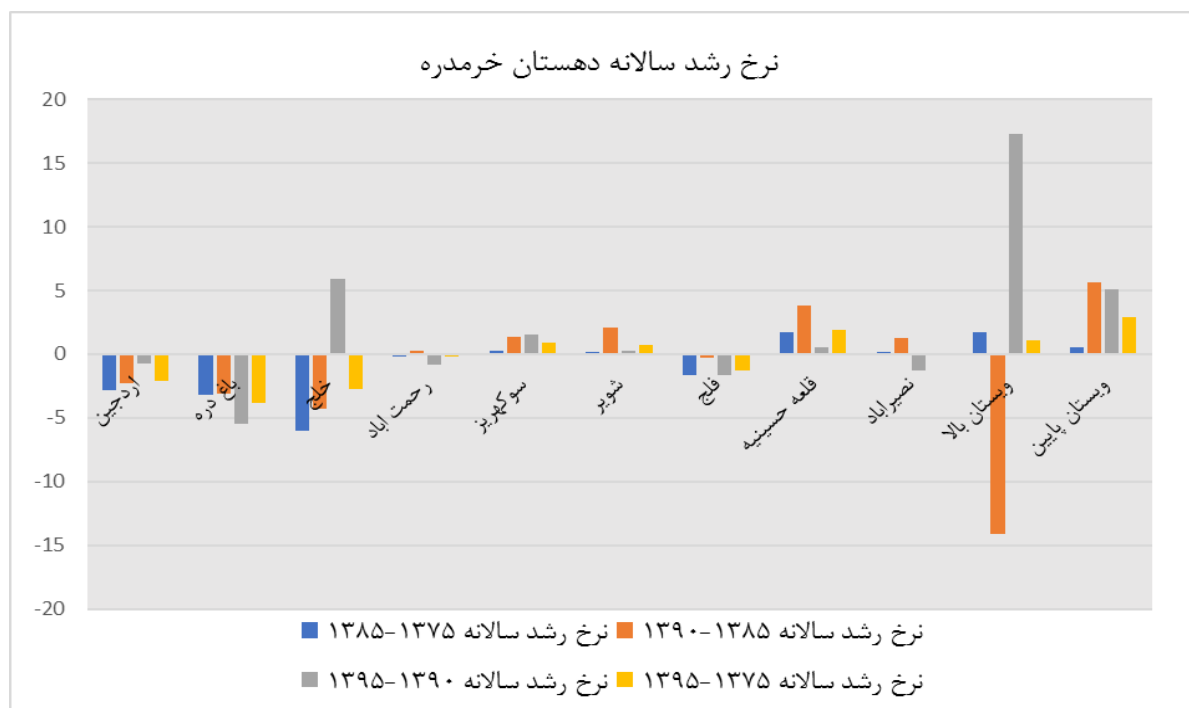
نرخ رشد دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵: با توجه به نتایج حاصل، تعداد ۶ روستا شامل روستاهای سوکه‌ریز، شویر، قلعه حسینی، نصیرآباد، ویستان بالا و ویستان پایین دارای نرخ رشد مثبت بوده و بقیه روستاها دارای نرخ منفی می‌باشند. در بین روستاهای دارای نرخ رشد منفی روستای خلج با ۶/۰- درصد بالاترین نرخ رشد منفی به خود اختصاص داده است.

نرخ رشد دوره ۱۳۸۵-۱۳۹۰: با توجه به نتایج حاصل، در دهستان خرمدره روستاهای ویستان بالا، فلج، اردجین، باغ دره و خلج دارای نرخ رشد منفی بوده و بقیه روستاها شامل ویستان پایین، قلعه حسینی، نصیرآباد، رحمت آباد، سوکهریز و شویر دارای نرخ رشد مثبت هستند. در بین روستاهای دارای نرخ رشد مثبت، تعداد ۲ روستا شامل ویستان پایین و قلعه حسینی دارای نرخ رشد مثبت و بالای ۲ می‌باشند.

نرخ رشد دوره ۱۳۹۵-۱۳۹۰: با توجه به نتایج حاصل، تعداد ۵ روستا شامل روستاهای اردجین، باغ دره، رحمت آباد، فلج و نصیرآباد دارای نرخ رشد منفی بوده و بقیه روستاها دارای نرخ رشد مثبت هستند. در بین روستاهای دارای نرخ رشد مثبت، روستاهای ویستان بالا، ویستان پایین و خلج دارای نرخ رشد بالاتر از ۴ می‌باشند.

نرخ رشد دوره ۱۳۷۵-۱۳۷۰: با توجه به نتایج حاصل، تعداد ۵ روستا شامل روستاهای فلج، اردجین، باغ دره، خلج و رحمت آباد دارای نرخ رشد منفی بوده و ۶ روستای سوکهریز، شویر، قلعه حسینی، نصیرآباد، ویستان بالا و ویستان پایین دارای نرخ رشد مثبت هستند.

نمودار شماره ۲- نرخ رشد سالانه دهستان خرمدره؛ محاسبات مشاور، ۱۳۹۷



فعالیت‌های اقتصادی

برای رسیدن به توسعه اقتصادی در کشور، باید از تمامی توان‌های اقتصادی در بخش‌های مختلف سود برد. نگرش تک بعدی به بخش‌های اقتصادی، عامل عقیم ماندن توان‌های محیطی در بهره‌وری از منابع می‌گردد. بنابراین، باید توجه داشت که توسعه اقتصادی در هر سرزمین، وابسته به کارآیی، تلفیق و ترکیب بهینه بین بخش‌های اقتصاد (کشاورزی، صنعت و خدمات) است (مطیعی لنگرودی، ۱۳۹۰: ۱۳).

از این‌رو در تمام دنیا، اقتصاد روستایی نقش بسیار مهمی در اقتصاد ملی کشورها دارد. بخش قابل توجهی از شاغلین هر کشوری، به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه، در حوزه‌های روستایی به کار مشغول هستند. تولیدات کشاورزی همچون محصولات زراعی، باغی و دامی، علاوه بر تأمین غذای مردم به‌عنوان مواد خام و اولیه، چرخ صنایع را به گردش در می‌آورد و یا به‌عنوان کالاهای مصرفی در شهرها، توسط مشاغل خدماتی به فروش می‌رسد. تولیدات کشاورزی نقش مهمی در خودکفایی اقتصادی، استقلال سیاسی، امنیت غذایی و کسب ارز دارد. به مدت هزاران سال تولیدات کشاورزی منشأ ثروت و قدرت ملل و دولت‌ها بوده است. امروزه نیز کمتر کشوری بدون توجه به اقتصاد روستایی قادر به تأمین نیازهای حیاتی شهروندان خود است (بدری، ۱۳۹۱: ۷). لذا در این قسمت از به بررسی وضعیت بخش‌های اقتصادی (کشاورزی، صنعت و خدمات) در روستاهای هدف طرح‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در شهرستان خرم‌دره، استان زنجان پرداخته می‌شود.

الف) فعالیت‌های تولید کشاورزی (زراعی، باغی، دامی و...)

بخش کشاورزی در توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه، از نظر تأمین نیازهای غذایی مردم (Uniamikogbo, 2007:11)، تأمین مواد اولیه و نیروی کار صنایع (Chowdhury, 2010: 76)، اشتغال افراد و ایجاد درآمد (Anthony, 2010: 2) اهمیت زیادی دارد. در این میان، بخش کشاورزی به عنوان یکی از زیربخش‌های اساسی اقتصاد در فرایند توسعه خود نیازمند تخصیص بهینه منابع، امکانات و خدمات در جهت دستیابی به اهداف برنامه‌های توسعه است (عبدالله زاده و همکاران، ۱۳۹۰: ۴۷). علاوه بر این، به اعتقاد بیشتر صاحب نظران، کشاورزی در سطوح مختلف دارای نقش‌های مهم و اساسی است، از جمله، داشتن سهم عمده در رسیدن به اهداف توسعه هزاره‌ی سوم (توسعه‌ی پایدار و کاهش فقر)، درآمدزایی فقرای روستایی کشورهای در حال توسعه (Whelan, 2003:3)، ایجاد امنیت غذایی، کاهش مخارج غذایی در بودجه‌ی خانوار، تغییر ساختار اقتصاد مصرفی به ساختار اقتصاد تولیدی (قدیری معصوم، ۱۳۸۲: ۱۱۷)، تثبیت قیمت محصولات کشاورزی، استفاده مناسب از زیر ساخت‌های جغرافیایی در نواحی روستایی، وابستگی عمیق با منابع طبیعی و اثر گذاری بر پایداری محیطی، کاربر بودن بخش کشاورزی و زمینه ساز فعالیت‌های غیر کشاورزی در روستا و ناحیه است (Dallhamer, 2007: 43). با وجود این، بررسی‌ها نشان می‌دهد از عوامل اصلی بروز مهاجرت‌های روستایی در کشورهای در حال توسعه، نابرابری در تولیدات و فرصت‌های کاری و منابع مالی اندک در بخش کشاورزی (LIU, 2008: 4)، نابرابری میان بخش اقتصادی مناطق شهری (صنعت) و روستایی (کشاورزی) (Jaylson, 2006: 35)، نابرابری فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بخش صنعت و کشاورزی (peter, 2004: 7) و انجام سرمایه‌گذاری‌ها اندک در بخش کشاورزی می‌باشد، بنابراین جهت کاهش مهاجرت‌های روستایی، دستیابی به توسعه کشاورزی متوازن امری ضروری می‌باشد (Aileen, 2006: 32). به‌همین جهت و با توجه به اهمیت بخش کشاورزی و تولیدات آن در توسعه روستایی در این قسمت به وضعیت تولیدات کشاورزی در روستاهای هدف طرح‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در شهرستان خرم‌دره، استان زنجان پرداخته

می‌شود. خرم‌دره همانگونه که از نامش پیداست در دره‌ای حاصلخیز و در میان باغات و جنگل‌های زیبا با چشم‌اندازی بدیع و فراخ، نگین سبزی است بر انگشتری استان و به‌دلیل موقعیت ممتاز جغرافیایی، پتانسیل‌های فراوانی جهت گردشگری دارد. عمده شهرت‌ش محصولات باغی و کشاورزی و دامی بوده بطوری‌که این شهرستان بخش اعظمی از محصولات کشاورزی خصوصاً حبوبات را در کشور تولید می‌نماید. بواسطه برخورداری شهرستان خرم‌دره از مواهب طبیعی خصوصاً جنگل و کوهستان و باغات وسیع میوه و کشتزارهای فراخ و آب و هوای چهار فصل و نزدیکی به تهران و راه‌های دسترسی چون آزادراه تهران - تبریز و خط آهن و مراکز علمی و دانشگاهی، صنعتی و کشاورزی و مواهب طبیعی و اکوتوریسم و طبیعت گردی و بسترهای مناسب زیر ساخت‌های گردشگری و آثار تاریخی، به‌عنوان یکی از مراکز مهم گردشگری در استان شناخته می‌شود.

در همین راستا، نتایج آمارها در زمینه تولید غلات و حبوبات در روستاهای هدف تحقیق نشان می‌دهد، از جمله غلاتی که در این روستاها کشت می‌شود، گندم و جو می‌باشد. چنانچه در روستای قلعه حسینه حدود ۴۰ تن گندم دیمی و ۴۸۰ تن گندم آبی، ۱۲/۶ تن جو دیمی و ۱۹۷،۲ تن جو آبی تولید می‌شود، در روستای شویر ۸۵ تن گندم دیمی و ۴۲۵ تن گندم آبی، ۲۵ تن جو دیمی و ۱۲۱ تن جو آبی و در روستای سوکهریز ۱۵۰ تن گندم دیمی و ۱۳۰ تن گندم آبی، ۳۰ تن جو دیمی و ۱۸۰ تن جو آبی تولید می‌شود. همچنین در زمینه حبوبات نیز نخود و عدس به صورت کاملاً دیمی و لوبیا نیز به صورت کاملاً آبی کشت می‌شود. در زمینه تولید لوبیا روستای قلعه حسینه با ۹۱۲ تن بیشترین تولید را دارد و روستای سوکهریز، در تولید نخود با ۱۰/۵ تن و تولید عدس با ۱۶/۵ تن بیشترین تولید را در بین این ۳ روستای هدف برخوردار است (جدول ۱۰)

جدول ۱۰: سطح زیر کشت (هکتار) و میزات تولید (تن) غلات و حبوبات در روستاهای هدف شهرستان خرم‌دره

روستا	زیرکشت و میزان تولید	غلات						حبوبات			
		گندم		جو		شلتوک		نخود		لوبیا	
		دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی	دیم	آبی
قلعه حسینه	زیرکشت (هکتار)	۴۰	۹۶	۱۴	۴۷	۰	۰	۱۹	۰	۰	۳۶۵
	میزان تولید (تن)	۴۰	۴۸۰	۱۲،۶	۱۹۷،۲	۰	۰	۵،۷	۰	۰	۹۱۲،۵
شویر	زیرکشت (هکتار)	۸۵	۸۵	۲۸	۲۹	۰	۰	۲۲	۰	۰	۱۷۰
	میزان تولید (تن)	۸۵	۴۲۵	۲۵،۲	۱۲۱،۸	۰	۰	۶،۶	۰	۰	۴۲۵
سوکهریز	زیرکشت (هکتار)	۱۵۰	۲۶	۳۴	۴۳	۰	۰	۳۶	۰	۰	۱۹۰
	میزان تولید (تن)	۱۵۰	۱۳۰	۳۰،۶	۱۸۰،۶	۰	۰	۱۰،۵	۰	۰	۵۵۰

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۷-۱۳۹۶

نتایج در زمینه تولید محصولات صنعتی (کنجد، سویا، چغندر قند و ...) و سبزیجات (گوجه فرنگی، سیب زمینی، سیر، پیاز و ...) در روستاهای هدف در شهرستان خرم‌دره نشان داد، در روستای قلعه حسینه محصولات صنعتی کشت نمی‌شود و در آخرین سال زراعی هیچ تولیدی نداشته است ولی در زمینه

سبزیجات محصولاتی مانند سبزیجات برگی و ریشه‌ای با ۱/۵ تن، سیب زمینی با ۱۴۰ تن، گوجه فرنگی با ۳۶۰ تن و پیاز با ۴۵ تن تولید می‌شود. در روستای شویر نیز از محصولات صنعتی تنها کلزا با ۵۶ تن تولید می‌شود ولی از گروه سبزیجات محصولاتی مانند؛ سبزیجات برگی و ریشه‌ای حدود ۱۱۲ تن، سیب زمینی حدود ۱۱۲ تن، گوجه فرنگی حدود ۴۰۵ تن و پیاز حدود ۹ تن تولید می‌شود. همچنین روستای سوکهریز نیز وضعیتی مشابه به روستای شویر دارد و کلزا با ۸ تن تولید تنها تولید صنعتی این روستا به شمار می‌رود و از سبزیجات محصولاتی مانند؛ سبزیجات برگی و ریشه‌ای حدود ۱۰ تن، سیب زمینی حدود ۳۳۶ تن، گوجه فرنگی حدود ۹۴۵ تن و پیاز حدود ۱۰۵ تن تولید می‌شود (جدول ۱۱).

جدول ۱۱: سطح زیر کشت (هکتار) و میزات تولید (تن) محصولات صنعتی و سبزیجات در روستاهای هدف شهرستان خرم

دره

آبادی	زیر کشت و میزان تولید	محصولات صنعتی						سبزیجات					
		کلزا	سویا	آفتابگردان	چغندر قند	سیب با نام	سبزیجات برگی و ریشه‌ای	سیب زمینی	گوجه فرنگی	بادمجان	لوبیا سبز	فلفل سبز	سیر
قلعه حسینی	زیر کشت (هکتار)	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۵	۸	۰	۰	۰	۰
	میزان تولید (تن)	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵	۱۴۰	۳۶۰	۰	۰	۰	۰
شویر	زیر کشت (هکتار)	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۴	۹	۰	۰	۰	۰
	میزان تولید (تن)	۵۶	۰	۰	۰	۰	۲	۱۱۲	۴۰۵	۰	۰	۰	۰
سوکهریز	زیر کشت (هکتار)	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲	۲۱	۰	۰	۰	۰
	میزان تولید (تن)	۸	۰	۰	۰	۰	۱۰	۳۳۶	۹۴۵	۰	۰	۰	۰

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۶-۱۳۹۷

نتایج حاصله نشان داد که، تنها محصولات جالیزی که در روستاهای هدف تحقیق کشت و تولید می‌شود، خیار (بیشترین میزان آن در روستای سوکهریز با ۲۸۰ تن) و یونجه آبی (بیشترین میزان تولید آن با ۵۱۰ تن در روستای شویر) می‌باشد. همچنین نباتات علوفه‌ای خاصی نیز در این روستاها کشت نمی‌شود و تنها در روستای سوکهریز ذرت علوفه‌ای کشت به میزان ۵۰ تن در یک سال زراعی تولید شده است.

جدول ۱۲: سطح زیر کشت (هکتار) و میزات تولید (تن) محصولات جالیزی و نباتات علوفه‌ای در روستاهای هدف شهرستان

خرم دره

آبادی	زیرکشت و میزان تولید	محصولات جالیزی								نباتات علوفه‌ای			
		سویا	هندوانه	گندم	جو	ذرت	یونجه	سبدر	سایر	جو علوفه‌ای		سبدر	
										آبی	دیم	آبی	دیم
قلعه حسینی	زیرکشت (هکتار)	۰	۰	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	میزان تولید (تن)	۰	۰	۸۰	۰	۰	۲۵۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شویر	زیرکشت (هکتار)	۰	۰	۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	میزان تولید (تن)	۰	۰	۹۰	۰	۰	۵۱۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
سوکه‌ریز	زیرکشت (هکتار)	۰	۰	۹	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰
	میزان تولید (تن)	۰	۰	۲۸۰	۰	۰	۲۹۲	۰	۰	۵۰	۰	۰	۰

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۶-۱۳۹۷

در زمینه تولیدات باغی در روستاهای هدف تحقیق نیز می‌توان گفت که، در این روستاها محصولات باغی مانند، سیب، گلابی، به، آلبالو، گوجه سبز، آلو، هلو، شفتالو، شلیل، انگور، بادام، گردو و ... تولید می‌شود. در این میان مهمترین محصول باغی تولید شده در این روستاها انگور و سیب است. چنانچه در روستای قلعه حسینی ۵۵۵ تن سیب و ۲۱۰۰ تن انگور تولید می‌شود، در روستای شویر ۵۷۰ تن سیب و ۹۳۳۰ تن انگور تولید می‌شود و در روستای سوکه‌ریز ۷۳۵ تن سیب و ۹۱۹۵ تن انگور تولید می‌شود. بنابراین می‌توان گفت که انگور مهمترین تولید باغی این روستاها به شمار می‌رود و غالب روستاییان در زمینه تیزآب کردن انگور و تولید کشمش فعالیت می‌کنند (جدول ۴).

جدول ۱۳: سطح زیر کشت (هکتار) و میزات تولید (تن) محصولات باغی در روستاهای هدف شهرستان خرم دره

نام روستا	زیرکشت و میزان تولید	سیب	گلابی	به	آلبالو	گوجه سبز	آلو	هلو	شفتالو	شلیل	زردآلو	انگور	سیب	انگور	سیب	انگور
قلعه حسینی	زیرکشت (هکتار)	۲۶	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
	میزان تولید (تن)	۵۵۵	۲۰	۱۴	۱۵	۱۶	۳۷	۹۸	۵	۳۰	۲۵	۲۱۰۰	۱۱،۲	۱۱۴	۰	۰
شویر	زیرکشت (هکتار)	۳۵	۴	۲	۲	۲	۴	۱۳	۱	۵	۴	۲۶۲	۱۶	۳۵	۰	۰
	میزان تولید (تن)	۵۷۰	۴۰	۱۴	۱۵	۱۵	۳۰	۹۱	۵	۳۰	۲۰	۳۹۳۰	۱۷	۱۰۵	۰	۰
سوکه‌ریز	زیرکشت (هکتار)	۲۵	۶	۲	۱	۶	۴	۱۷	۲	۵	۴	۶۱۳	۲۲	۳۲	۰	۰
	میزان تولید (تن)	۷۳۵	۶۰	۱۴	۷	۴۰	۳۰	۱۱۹	۱۰	۳۲	۲۰	۹۱۹۵	۲۵	۹۶	۰	۰

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۶-۱۳۹۷

نتایج تحقیق در زمینه تعداد دام بزرگ و کوچک و میزان شیر تولیدی در روستاهای هدف شهرستان خرم دره نشان داد، در روستای قلعه حسینه، حدود ۱۵ راس گاو اصیل که ۶۳ تن شیر در سال تولید می کنند، ۱۵ راس گاو دورگ که ۴۵ تن شیر در سال تولید می کنند، ۳۰ راس گاو بومی، ۴۰۰ راس گوسفند و بره و ۸۶ راس بز و بزغاله وجود دارد. در روستای شویر، حدود ۲۰ راس گاو اصیل که ۸۴ تن شیر در سال تولید می کنند، ۱۱۰ راس گاو دورگ که ۳۳۰ تن شیر تولید می کنند، ۷۰ راس گاو بومی، ۵۲۰ راس گوسفند و بره و ۱۴۰ راس بز و بزغاله وجود دارد. در روستای سوکهریز، حدود ۴۰ راس گاو اصیل که ۱۶۸ تن شیر در سال تولید می کنند، ۱۲۰ راس گاو دورگ که ۳۶۰ تن شیر تولید می کنند، ۸۰ راس گاو بومی، ۶۷۰ راس گوسفند و بره و ۲۳۰ راس بز و بزغاله وجود دارد (جدول ۴).

جدول ۱۴: تعداد دام، میزان تولید شیر در سال در روستاهای هدف شهرستان خرم دره

آبادی	جمعیت و تولیدات	دام			
		گاو اصیل	گاو دورگ	گاو بومی	گوسفند و بره
قلعه حسینه	جمعیت(راس)	۱۵	۱۵	۳۰	۴۰۰
	شیر(تن در سال)	۶۳	۴۵	۰	۰
	گوشت	۰	۰	۰	۰
شویر	جمعیت(راس)	۲۰	۱۱۰	۷۰	۵۲۰
	شیر(تن در سال)	۸۴	۳۳۰	۰	۰
	گوشت	۰	۰	۰	۰
سوکهریز	جمعیت(راس)	۴۰	۱۲۰	۸۰	۶۷۰
	شیر(تن در سال)	۱۶۸	۳۶۰	۰	۰
	گوشت	۰	۰	۰	۰

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۷-۱۳۹۶

نتایج آمارها در زمینه تعداد طیور صنعتی و سنتی در روستاهای هدف در شهرستان خرم دره نشان می دهد که، در روستای قلعه حسینه، تنها ۳۵۰۰ قطعه مرغ وجود دارد. در روستای شویر ۵۰۰۰۰ قطعه مرغ گوشتی (۱۳۵ تن گوشت سفید تولید می کنند)، ۱۵۰۰ قطعه مرغ بومی و ۲۰۰۰ قطعه بوقلمون خانگی وجود دارد و در روستای سوکهریز نیز تنها، ۲۰۰۰۰ قطعه مرغ گوشتی (۵۴ تن گوشت سفید در سال تولید می کنند) وجود دارد.

جدول ۱۵: تعداد طیور صنعتی و سنتی در روستاهای هدف شهرستان خرم دره

آبادی	جمعیت و تولیدات	طیور صنعتی و سنتی										
		مرغ گوشتی	مرغ تخمگذار	مرغ مادر	مرغ بومی	اردک	بوقلمون	غاز	بلدرچین	جوجه یکروزه گوشتی	شتر مرغ	ببک
قلعه حسینی	تعداد(قطعه)	۰	۰	۰	۳۵۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	گوشت سفید	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	تخم خوراکی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شویر	تعداد(قطعه)	۵۰۰۰۰	۰	۰	۱۵۰۰	۰	۲۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰
	گوشت سفید(تن در دوره)	۱۳۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	تخم خوراکی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
سوکهریز	تعداد(قطعه)	۲۰۰۰۰	۰	۰	۲۵۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	گوشت سفید	۵۴	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	تخم خوراکی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۷-۱۳۹۶

نتایج حاصله از آمار جهاد کشاورزی استان زنجان در زمینه میزان تولید زنبور عسل، کرم ابریشم و آبزیان در روستاهای هدف شهرستان خرم‌دره نشان داد، در روستا قلعه حسینی، ۱۷۵ کندو وجود دارد که ۱۵۵۰ کیلوگرم عسل تولید می‌کنند. در روستای شویر نیز ۳۰ عدد کندو موجود است که ۹۰ کیلوگرم در سال عسل تولید می‌کنند و در روستای سوکهریز، تعداد ۱۷۳ کندو وجود دارد و ۱۷۰۰ کیلوگرم عسل تولید می‌شود. همچنین آبزی پروری تنها در روستای شویر وجود دارد که ۱۲ تن ماهیان گرمابی و ۲ تن میگوی پرورشی در سال در این روستا توسط کشاورزان و افراد فعال در این زمینه تولید می‌شود (جدول ۵).

جدول ۱۶: میزان تولید زنبور عسل، کرم ابریشم و آبزیان در روستاهای هدف شهرستان خرم دره

آبادی	زنبور عسل		کرم ابریشم			آبزی پروری (تن)		
	تعداد کندو	میزان عسل تولیدی (کیلوگرم)	تعداد بهره بردار	تعداد جعبه پرورشی	پيله توليدي	ماهیان سردابی	ماهیان گرمابی	میگوی پرورشی
قلعه حسینی	۱۷۵	۱۵۵۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شویر	۳۰	۹۰	۰	۰	۰	۰	۱۲	۲
سوکهریز	۱۷۳	۱۷۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

مأخذ: جهاد کشاورزی استان زنجان، ۱۳۹۷-۱۳۹۶

ب) صنایع روستایی

یکی دیگر از بخش‌های مهم اقتصادی در نواحی روستایی شهرستان خرم‌دره بخش صنایع روستایی است. در این زمینه به بررسی کارگاه‌های صنعتی موجود در محدوده سیاسی این شهرستان پرداخته می‌شود. نتایج در این زمینه نشان می‌دهد، در این شهرستان کارگاه‌های متعددی در زمینه «ساخت سایر

محصولات کانی غیرفلزی طبقه بندی نشده؛ ساخت ماکارونی رشته فرنگی محصولات اردی مشابه، ساخت سایر محصولات کانی غیرفلزی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر، استخراج سنگ-شن و ماسه و خاکرس، ساخت کالاها از مواد سرامیکی غیرساختمانی و غیرنسوز، ساخت انواع موتورسیکلت، استخراج سایرمعادن طبقه‌بندی نشده درجای دیگر، تولید عمل‌آوری و حفاظت از فسادگوشت و محصولات گوشتی و ساخت کالاهای بتونی-سیمانی و گچی» و غیره وجود دارد.

در بین روستاهای هدف در روستای سو کهریز کارگاه‌های مانند؛ رشته بری خوشنام خرمدره، رشته بری تک سو کهریز، ساخت ماکارونی رشته فرنگی محصولات اردی مشابه، ساخت ماکارونی رشته فرنگی محصولات اردی مشابه و غیره وجود دارد و نسبت به سایر روستاهای هدف از نظر فعالیت‌های صنعتی کارگاهی در وضعیت بهتری قرار دارد.

جدول ۱۷: کارگاه‌های صنعتی در نواحی روستای شهرستان خرم دره

نام واحد	آدرس کارگاه	گروه فعالیت ۴ رقی	گروه فعالیت ۲ رقی
معادن کاران نسوز	خرمدره- جاده وستیان	ساخت سایر محصولات کانی غیرفلزی طبقه بندی نشده درجای دیگر(۲۶۹۹)	سایر محصولات کانی غیرفلزی(۲۶)
رشته بری خوشنام خرمدره	خرمدره- روستای سو کهریز- کارگاه رشته بری خوشنام	ساخت ماکارونی رشته فرنگی محصولات اردی مشابه(۱۵۴۴)	محصولات غذایی و آشامیدنیها(۱۵)
تعاونی عباس شن خرم	خرمدره جاده رحمت آباد کیلومتر ۵	ساخت سایر محصولات کانی غیرفلزی طبقه بندی نشده درجای دیگر(۲۶۹۹)	سایر محصولات کانی غیرفلزی(۲۶)
رشته بری تک سو کهریز	خرمدره روستای سو کهریز خ معلم پ ۱۷	ساخت ماکارونی رشته فرنگی محصولات اردی مشابه(۱۵۴۴)	محصولات غذایی و آشامیدنیها(۱۵)
معدنکاران نسوز	خرمدره شمال اتوبان کیلومتر ۲ جاده روستائی ویستان جنب رودخانه	ساخت سایر محصولات کانی غیرفلزی طبقه بندی نشده درجای دیگر(۲۶۹۹)	سایر محصولات کانی غیرفلزی(۲۶)
بهنام نجاتی	خرمدره نرسیده به روستای فنوش اباد مزرعه داسداران یادگار سبز نیاکان	استخراج سنگ -شن و ماسه و خاک رس(۱۴۱۰)	استخراج سایر معادن(۱۴)
عمران و تولیدی شهرداریهای خرمدره و ابهر و صائین قلعه و هیدج	دهستان الوند- روستای پلاس- پلاک ۴۱	ساخت سایر محصولات کانی غیرفلزی طبقه بندی نشده درجای دیگر(۲۶۹۹)	سایر محصولات کانی غیرفلزی(۲۶)
گلچین رشته کاریز	روستای سو کهریز خ شهید رجایی پلاک ۱۶	ساخت ماکارونی رشته فرنگی محصولات اردی مشابه(۱۵۴۴)	محصولات غذایی و آشامیدنیها(۱۵)
حسن احمدی	روستای سو کهریز	ساخت ماکارونی رشته فرنگی محصولات اردی مشابه(۱۵۴۴)	محصولات غذایی و آشامیدنیها(۱۵)
چینی نور	زنجان- کیلومتر ۱۵ جاده ابهر نصیر آباد	ساخت کالاها از مواد سرامیکی غیرساختمانی و غیرنسوز(۲۶۹۱)	سایر محصولات کانی غیرفلزی(۲۶)
تابان افلاک پویا	شهرستان خرمدره- جاده رحمت آباد روبروی پرورش اسب الهام	ساخت انواع موتورسیکلت(۳۵۹۱)	سایر تجهیزات حمل و نقل(۳۵)

کاویان سیلیس کانسار	ضلع شمالی اتوبان زنجان قزوین جنب شرکت معدنکاران نسوز	استخراج سایر معادن طبقه بندی نشده در جای دیگر (۱۴۲۹)	استخراج سایر معادن (۱۴)
زرین طیور خرم	ضلع شمالی هتل غزال جاده روستای خلیفه لو	تولید عمل اوری و حفاظت از فساد گوشت و محصولات گوشتی (۱۵۱۱)	محصولات غذائی و آشامیدنیها (۱۵)
سیلیس آرا	کیلومتر ۸۰ اتوبان زنجان تهران بعد از هتل غزال جاده روستای ویستان	ساخت کالاهای بتونی-سیمانی و گچی (۲۶۹۵)	سایر محصولات کانی غیر فلزی (۲۶)
اعظم آتش زم زم	نرسیده به روستای سو کهریز روبروی شرکت تاج سبز	ساخت ماکارونی رشته فرنگی محصولات اردی مشابه (۱۵۴۴)	محصولات غذائی و آشامیدنیها (۱۵)

مأخذ: اداره صنعت و معدن و تجارت، ۱۳۹۷

تسهیلات کمیته امداد

کمیته امداد امام خمینی (ره) با الهام از تعالیم شرع مقدس همواره سعی بر این دارد که اصولی‌ترین و شایسته‌ترین خدمات را نسبت به مددجویان مورد حمایت انجام دهد. بر همین اساس طرح‌ها و فعالیت‌های خودکفایی را در رأس برنامه‌های خود قرار داده و در طی سال‌های اخیر اقدام به اعطای تسهیلات روستایی بر اساس گروه فعالیت نموده است. چنانچه این کمیته در شهرستان خرم دره در زمینه دامداری، کشاورزی، خدمات، حمل و نقل، طیور، قالیبافی، زنبورداری، طیور، صنایع دستی، شیلات، صنفی و صنعتی و غیره اقدام به اعطای تسهیلات به مددجویان خود نموده است. در سال ۱۳۹۷ در زمینه دامداری ۸ مورد، در زمینه خدمات ۳ مورد، در زمینه حمل و نقل ۲ مورد اقدام به اعطای تسهیلات نموده است. با بررسی جدول زیر می‌توان گفت که میزان اعتبارات اعطای این کمیته در زمینه دامداری بیشتر بوده و خواهان زیادی داشته است

جدول ۱۸: تسهیلات روستایی پرداختی کمیته امداد امام (ره) از سال ۱۳۹۲ الی سال ۱۳۹۷ در شهرستان خرم دره

تسهیلات روستایی پرداختی کمیته امداد امام خمینی (ره)											
مبالغ (میلیون ریال)											
سال ۱۳۹۷ (۷ ماهه)		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۴		سال ۱۳۹۳		سال ۱۳۹۲	
مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد
	۸		۴۷		۲۳		۲۹		۱۸		۱۵
	۰		۱		۱		۰		۰		۰
	۳		۴		۶		۸		۳		۶
	۲		۱		۲		۰		۲		۲
	۰		۱		۱		۲		۰		۳
	۰		۰		۰		۰		۰		۰
	۰		۰		۰		۰		۰		۰
	۰		۰		۰		۰		۰		۰
	۰		۰		۰		۰		۰		۰
	۰		۰		۰		۱		۰		۰

صنعتی و صنعتی	۰	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۰	۲۶	استان
۲،۳۷۰	۱۳	۱۰،۴۹۰	۵۶	۴،۳۹۰	۳۵	۴،۹۳۰	۴۲	۲،۵۷۲	۲۵	۱،۸۸۰	۲۶	استان

مأخذ: کمیته امداد امام خمینی (ره)، ۱۳۹۷

- شناسایی جریان‌ات و پیوندهای بین سکونتگاه‌ها

یکی از ویژگی‌های سکونتگاه‌های انسانی تطو‌رپذیری و پویایی آن است. این پویایی در فضا طی روندهای زمانی به مدد تبدلات، تغییر شکلها و نقل و انتقال‌های صورت می‌پذیرد که بصورت جابجایی جمعیت، جریان کالا، انرژی، اطلاعات و سرمایه قابل مشاهده است. بدون شک یکی از مصادیق عینی مکانی تبدلات و جریان کالا، سرمایه، اطلاعات و انرژی روستا و شهر است. لذا توسعه رابطه سازمان یافته شهر و روستا زمینه‌های انتقال توسعه به حوزه نفوذ روستایی را فراهم ساخته و سبب ایجاد پیوندهای فضایی بین فعالیت‌های کشاورزی و بازارهای مصرف و توسعه ظرفیت ارائه خدمات توانمندسازی روستاییان و ... می‌شود.

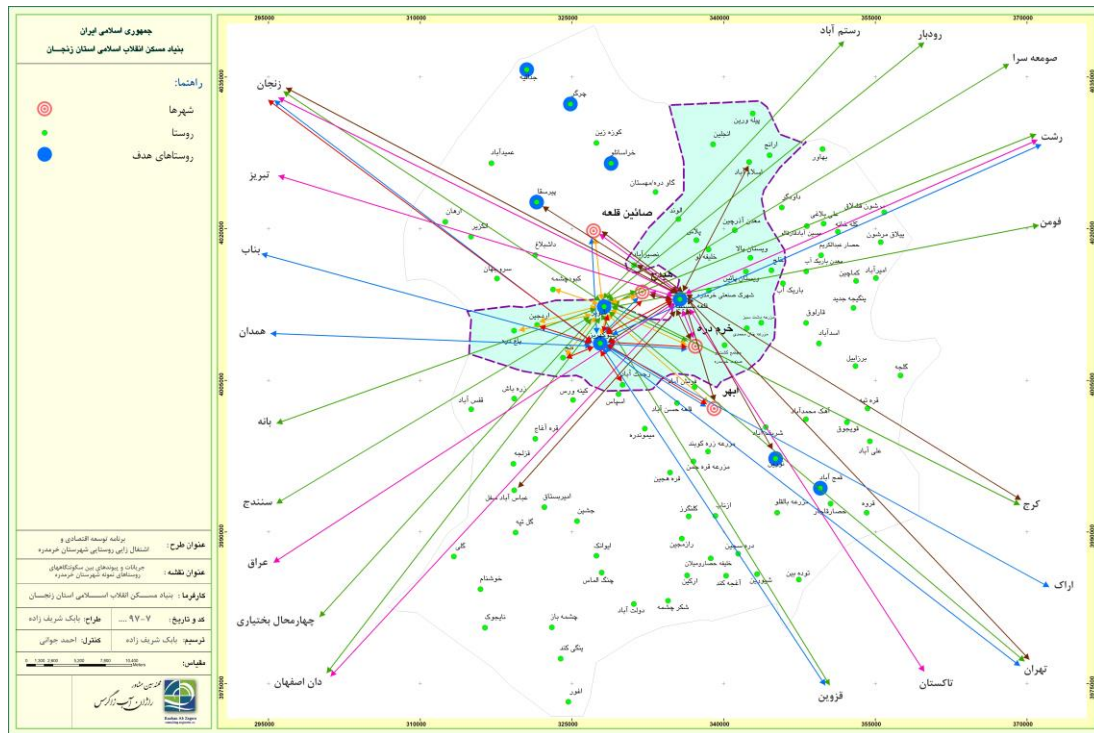
بنابراین پیوند روستایی شهری پدیده‌های حاصل از تعامل دو سویه سکونتگاه‌های روستایی و کانون‌های شهری و روستاهای دیگر در عرصه منطقه‌ای است که به سبب جریان‌های مختلف از جمله جریان افراد، کالاها، اطلاعات، فناوری، نوآوری و مانند آن، پدید می‌آید. از این رو، پیوندهای روستایی و شهری در تنظیم و بیان سیاست‌هایی توسعه با هدف کاهش فقر و حمایت از نقش مثبت مراکز شهری در توسعه نواحی روستایی پیرامونی مورد تأکید کارشناسان توسعه قرار دارد.

شواهد نشان می‌دهد که شهرها در کشورهای در حال توسعه نسبت به کشورهای توسعه یافته، بر پیرامون خود (حوزه نفوذ) متکی می‌باشند، بویژه اینکه اکثریت جمعیت این کشورها هنوز در روستاها ساکن هستند. بنابراین مناسبات متقابل بین شهرها و روستاهای پیرامون بسیار مهم است، زیرا تولیدات مهم روستاها که برای صادرات در نظر گرفته می‌شود، عمدتاً از طریق شهرها صادر می‌سازند.

ضمن اینکه شهرها منابع مهم مالی، خدمات و اطلاعات و ... را برای روستاها فراهم می‌سازد و امور مربوط به واردات کالاهای صنعتی و بعضی از نهاده‌های کشاورزی را انجام میدهند بنابراین شهرها برقراری پیوند بین نواحی روستایی و بازار جهانی را فراهم می‌نمایند.

این پیوندهای وابسته به هم می‌تواند پایه‌های چرخه مثبت کنش متقابل را شکل دهد. در این راستا اهمیت حوزه نفوذ در این است که علاوه بر مشخص کردن میزان حوزه نفوذ شهرها و الگوهای رفتاری روستاییان در مراجعه به شهرها، سبب تعیین نقش شهرها شده و به آن شکل میدهد. لذا برای ساماندهی روابط شهر و روستا و تعیین عملکردها و کارکردهای فضایی سکونتگاه‌های انسانی، انتخاب و تحلیل سلسله مراتبی جریان‌های فضایی خدمات رسانی اهمیت خاصی دارد.

شکل ۲- جریان‌های فضایی روستاهای هدف در شهرستان خرم دره

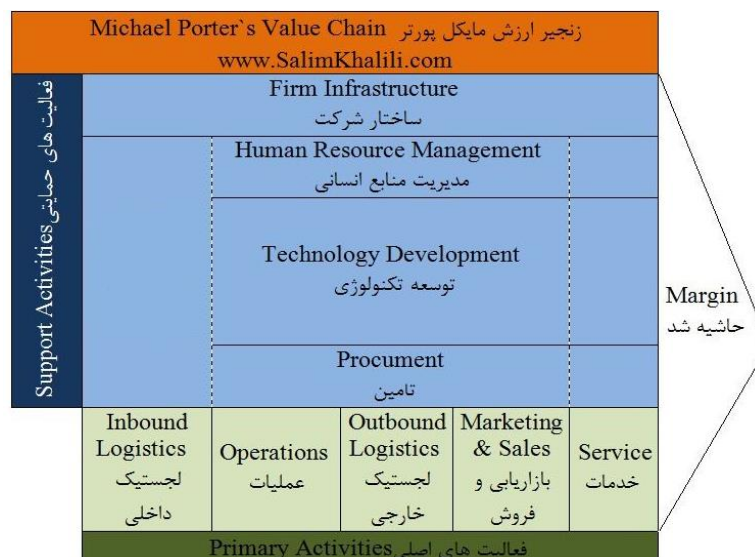


بخش دوم: برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای سوکهریز

- شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف

در این قسمت به بررسی، شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای سوکهریز در بخش مرکزی، شهرستان خرمدره پرداخته می‌شود. مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت‌های یک بنگاه یا سازمان به‌شمار می‌رود. در شکل زیر شمای کامل این زنجیره برای یک نمونه مورد بررسی قرار گرفته را مشاهده می‌کنید.

شکل ۳. زنجیره ارزش مدل پورتر



در این زنجیره فعالیت‌های مختلف براساس نیازهای تولید پیش‌بینی شده است، شناسایی و تحلیل این فعالیت‌ها به‌عنوان فعالیت‌های ارزش آفرین اطلاعات بسیار مهمی از روند مالی و سود دهی می‌دهد و برنامه‌ریزان می‌توانند در شرایط مختلف تصمیمات درست بگیرند. زنجیره ارزش مجموعه‌ای از عملیات‌هایی است که در یک صنعت به‌صورت زنجیرگونه انجام می‌پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از زمان حلقه‌های این زنجیره عبور می‌کنند و در هر حلقه ارزشی به محصول نهایی افزوده می‌گردد. ارزش افزوده عبارتند از؛ فروش خالص منهای ارزش مواد و خدمات خریداری شده از خارج در این تحقیق ارزش افزوده از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{روش تولید (تفریق)} \\ \text{مصارف واسطه} - \text{ارزش ستانده} = \text{ارزش افزوده}$$

در ادامه به تعریف عملیاتی متغیرهای زنجیره ارزش بر اساس مدل الماس پورتر طی جدول زیر پرداخته شده است.

جدول شماره (۱۹): تعریف عملیاتی و نظری اصطلاحات زنجیره ارزش خوشه‌های کسب و کار

تعریف عملیاتی	متغیر
اغلب چهارچوب ایجاد ارزش به‌عنوان مجموعه شرکت‌هایی که با همدیگر همکاری دارند و محصولی را ایجاد و به مشتری انتقال می‌دهند در نظر گرفته می‌شود. هدف چهارچوب ایجاد بیشترین سود برای افراد مرتبط با شبکه ارزش است. این مجموعه‌ها با ارتباط با هم دیگر برای ایجاد محصولات عمومی یا ارزش اقتصادی کار می‌کنند. این ارزش به عنوان دانش، ارزش مالی و دیگر ارزش‌های غیر عینی ظاهر می‌شود.	ارزش
مل دریافت، ذخیره‌سازی، انبارداری، کنترل، حمل و نقل و برنامه‌ریزی .	تدارکات داخلی
شامل ماشین‌کاری، بسته‌بندی، مونتاژ، نگهداری و تعمیرات تجهیزات، آزمایش محصولات و تمام کارهایی که ورودی‌ها را به خروجی‌ها تبدیل می‌کند.	عملیات‌ها
شامل تمام فعالیت‌هایی که به‌منظور رساندن محصول آماده به‌مشتری صورت می‌پذیرد، انبار کردن، تکمیل سفارش، حمل و نقل، مدیریت توزیع .	تدارکات خارجی
شامل فعالیت‌هایی که خریدار را وادار به خرید محصول می‌کند. انتخاب کانال توزیع، تبلیغات، ترفیع، قیمت‌گذاری، مدیریت خرده فروشی.	بازاریابی و فروش
خدماتی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد. مثل پشتیبانی از مشتری، خدمات تعمیر، پاسخگویی تلفنی، قطعات یدکی و ...	خدمات
تأمین مواد اولیه، سرویس برای قطعات و ماشین‌آلات، ساختمان‌ها و	تأمین
شامل توسعه‌ی تکنولوژی به‌منظور از پشتیبانی از فعالیت‌های زنجیره ارزش. مثل تحقیق و توسعه، اتوماسیون فرآیندها، طراحی و طراحی مجدد.	توسعه‌ی تکنولوژی
شامل فعالیت‌های تأمین نیروی انسانی، آموزش و ایجاد رشد در آنها، حفظ آنها و پرداخت حقوق و دستمزد آنان.	مدیریت منابع انسانی
شامل مدیریت عمومی، حسابداری، مالی، مدیریت کیفیت و ...	زیرساخت‌ها

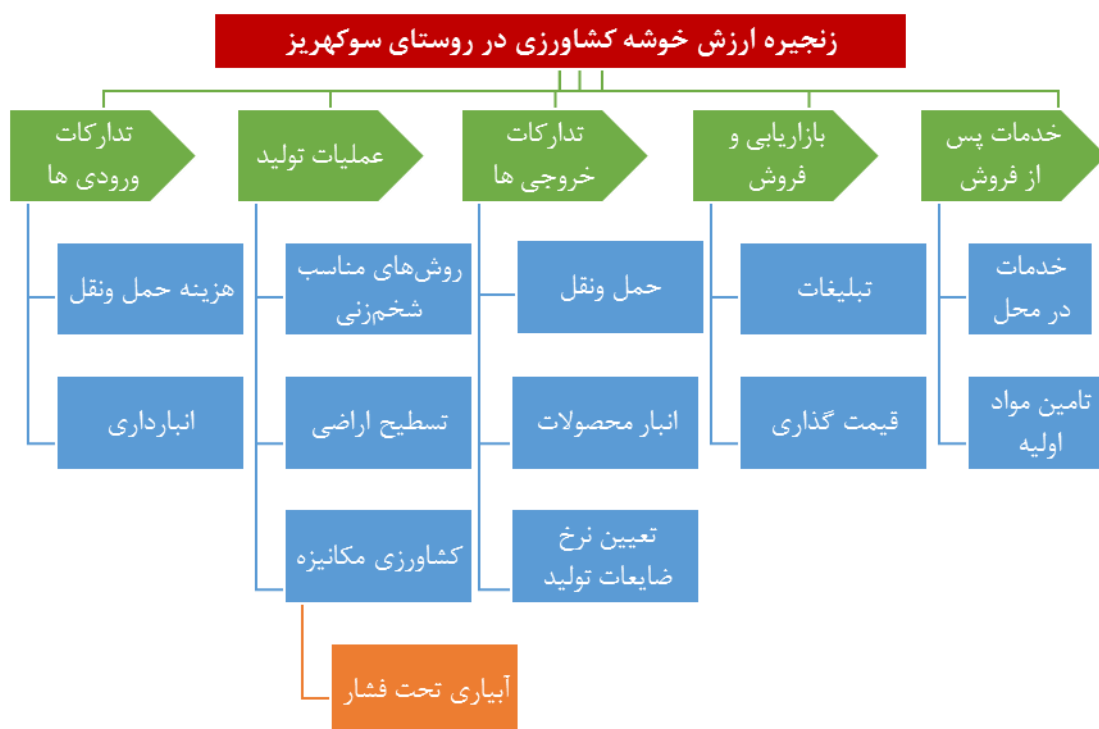
مأخذ: اکبری، ۱۳۹۷: ۱۲

بررسی یک سوال:

❖ فعالیت‌های ارزشی مسیر تولید در انواع محصولات کشاورزی روستا کدامند؟

ابتدا زنجیره ارزش محصول در یک نگاه کلی دیده می‌شود. طبق مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر فعالیت‌های ارزشی زنجیره ارزش به پنج مرحله به شرح زیر تقسیم می‌شود.

شکل ۴. زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستای سوکهریز



مرحله اول:

در این مرحله تدارکات ورودی‌ها صورت می‌گیرد، مثلاً در توسعه دامداری و گردشگری اقداماتی در خصوص هزینه جابجایی مواد اولیه و انتقال آنها به انبار و پس از آن به مزرعه یا ... می‌باشد. هنگام خرید مواد شرایطی مورد نظر است که باید متریال (مواد مورد نیاز) مورد نیاز کارگاه آنها را دارا باشد.

مرحله دوم:

مرحله دوم، عملیات ساخت و تولید می‌باشد که به چهار مرحله تقسیم می‌شود و هزینه‌های هر بخش به تفکیک در انواع محصول لحاظ می‌گردد.

مرحله سوم تدارکات خروجی:

تعیین نرخ ضایعات و تلفات، هزینه‌های حمل و نقل، انبار محصولات شامل این قسمت می‌شود. جابه‌جایی تولیدات از کارگاه‌ها به انبار و ماشین‌ها جزء این بخش از زنجیره ارزش محسوب می‌شود.

مرحله چهارم بازاریابی و فروش:

استفاده از تبلیغات، کانال‌های توزیع و قیمت‌گذاری در این بخش صورت می‌گیرد. با تبلیغات دربارۀ فروش محصولات بین شرکت‌های پیمانکاری و شرکت‌های توزیع و پخش مواد و فرآورده‌های کشاورزی و صنعتی می‌توان درخواست ساخت و سفارشات خرید را افزایش داد. شناسایی کانال‌ها و روش‌های توزیع به نوعی که محصولات به‌بهترین وجه ممکن به مشتریان تحویل گردد و قیمت‌گذاری با اطلاعات کامل از بازار و میزان هزینه‌های انجام شده و حجم سفارشات توسط امور قراردادهای شرکت یا کارگاه با در نظر گرفتن سود مورد قبول شرکت انجام می‌شود.

مرحله پنجم خدمات پس از فروش:

شامل گارانتی معین محصولات و فرآورده‌های فروخته شده مثلاً می‌باشد. تأمین مواد اولیه محصولات چه در زمان گارانتی و حتی پس از آن با قیمت‌های مناسب می‌تواند بر میزان سفارشات و تولید و همچنین ارزش افزوده هر محصول بیافزاید.

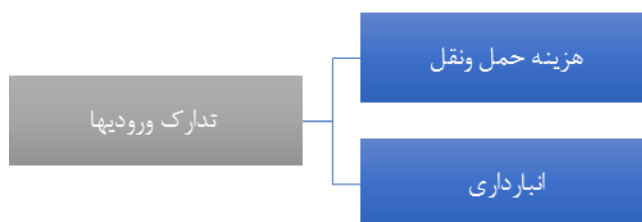
بررسی سوال دوم:

- میزان ارزش افزوده هر کدام از محصولات شرکت چقدر است؟
- در این بخش با توجه به تنوع تولید میزان ارزش افزوده همه محصولات تولیدی روستا به‌طور جداگانه محاسبه می‌گردد.

مرحله اول: هزینه‌های تدارک ورودی‌ها

پس از خرید مواد اولیه به انبار انتقال داده می‌شوند که باید هزینه حمل‌ونقل و انبارداری را محاسبه کرد. جهت تولید این قطعات از انبار به کارگاه‌های خودشان منتقل می‌شوند. میزان ارزش افزوده این مرحله از زنجیره ارزش با مراحل دیگر جمع و ارزش افزوده نهایی به‌دست می‌آید.

شکل ۵. زنجیره ارزش در بخش تدارک ورودی‌ها



مرحله دوم: تولید

لیست هزینه‌های انجام شده به صورت جداول جداگانه بر اساس انواع محصولات تولیدی تنظیم می‌گردد تا بتوان نسبت به هزینه‌های جاری و تولیدی، مدیریت بهتری انجام داد و جهت کاهش هزینه‌های موجود و حذف هزینه‌های غیر ضروری بر میزان سود حاصله بیافزایند. زنجیره ارزش مرحله دوم از زنجیره ارزش

مایکل پورتر را عملیات تولید تشکیل می‌دهد که در آن تمامی مراحل و فعالیت‌های ارزش‌زای تولید در نظر گرفته شده است.

شکل ۶. زنجیره ارزش فاز تولید

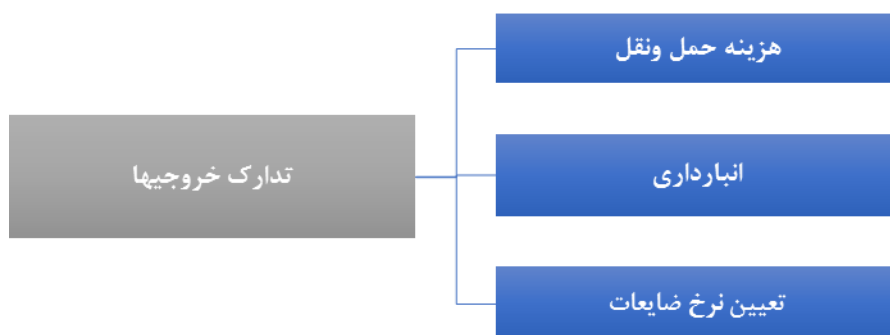


هزینه‌های خرید مواد، سود موردنظر، هزینه‌های استهلاک و دستمزد و هزینه‌های اداری محاسبه می‌شود که می‌توان با استفاده از روش تفریق ارزش‌افزوده ایجادشده در هر فاز و درکل مرحله را محاسبه نمود و در ادامه درصد این مرحله نسبت به کل محصول نیز به دست خواهد آمد.

مرحله سوم: تدارکات خروجی‌ها

فعالیت‌هایی که برای انتقال محصول تولید شده به مشتری انجام می‌شود؛ مانند انبار کردن کالای تولید شده، تکمیل سفارش، حمل و نقل و توزیع محصول. کالا پس از تولید از کارگاه به انبار انتقال داده می‌شود و آماده تحویل به مشتریان است، از موجودی انبار می‌توان میزان کالای مورد نیاز برای تولید را متناسب با سفارش تعیین کرد.

شکل ۷. زنجیره ارزش در بخش تدارک خروجی‌ها



با محاسبه میزان هزینه‌ها و ارزش افزوده این مرحله می‌توان اهمیت آن را در ارزش افزوده کل پیدا کرد. همچنین براساس اهمیت مرحله می‌توان روی فرایندهای آن برنامه‌ریزی و طراحی نمود تا هزینه‌های آن تا حد امکان کاهش یابد. بعنوان مثال در بخش حمل و نقل انتخاب مکان انبار و کارگاه و همچنین مسیر و وسیله انتقال محصولات می‌تواند مهم و مورد توجه باشد.

با مشخص شدن میزان تولید و در دست داشتن میزان خرید متریال (مواد) نرخ ضایعات تولید بدست می‌آید که کنترل و تقلیل آن به وسیله طراحی بهتر محصول در مرحله تولید و نحوه انتقال مواد و محصولات تولید شده در سطح کارگاه‌ها و جلوگیری از اتلاف منابع تولید میزان هزینه‌ها کاهش چشم‌گیری خواهد داشت. پس از تولید در کارگاه بایستی محصولات به انبار انتقال داده شوند و در موقع مقرر برای فروش برده می‌شوند. با توجه به ابعاد و وزن استاندارد هر یک از فراورده‌های کشاورزی و صنعتی هزینه ماشین‌آلات و دستمزد نیروی کار برآورد می‌شود.

مرحله چهارم: بازاریابی و فروش

وظایفی که به آگاه شدن از خواسته‌ها و نیازهای مشتریان و آگاه ساختن آنها از محصولات و خدمات کسب و کار مربوط است. فعالیت‌هایی مانند تبلیغات، قیمت‌گذاری که خریدار را ترغیب به خرید محصول می‌کند، در این دسته قرار می‌گیرد.

شکل ۸. زنجیره ارزش در بخش بازاریابی و فروش



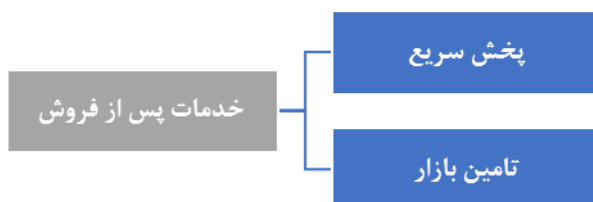
در بخش تبلیغات ساخت محصول خوب و نصب سریع و تحویل به موقع و همچنین ارائه خدمات مناسب و تأمین قطعات به خریداران به نوعی تبلیغ مؤثری خواهد بود. جهت تبلیغات اینترنتی نیز دو نفر مسئول

پیگیری و نصب آگهی و بروزرسانی سایت شرکت بوده که هزینه‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و نیروی کار در نظر گرفته می‌شود.

مرحله پنجم: خدمات پس از فروش

فعالیت‌هایی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد، مانند نصب و راه‌اندازی محصولات، آموزش روش استفاده از آنها و تأمین قطعات یدکی، تعمیر و سرویس محصولات.

شکل ۹. زنجیره ارزش در بخش خدمات پس از فروش



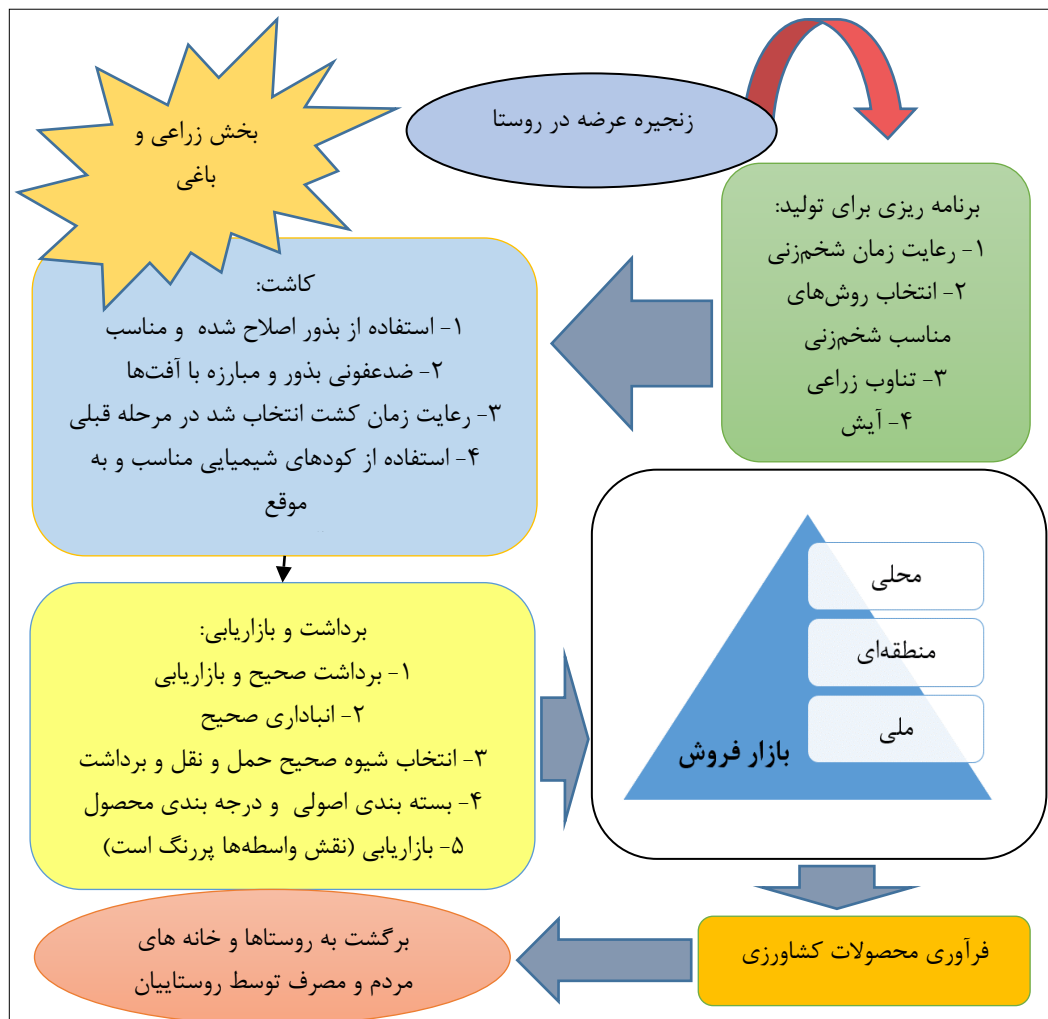
در این بخش هر چه هزینه‌های پیش آمده کمتر باشد سود حاصله بیشتر خواهد بود. در ضمن می‌توان با ارائه طرح‌های مختلف ضمانتی و گارانتی محصولات در مقاطع زمانی متفاوت بر قیمت تمام شده افزود.

برنامه‌ریزی تولید کشاورزی در شهرستان خرمدره، علاوه بر سودآوری بیشتر به پایداری کشاورزی نیز کمک شایانی می‌کند. در برنامه‌ریزی‌های تولید کشاورزی در روستاهای این محدوده، مجموعه‌ای از قواعد از جمله؛ آیش، تسطیح اراضی، تناوب زراعی، رعایت زمان شخم‌زنی و روش‌های مناسب شخم‌زنی رعایت می‌گردد و کشاورزان خود در این کار خبره هستند و مهارت خوبی دارند. به عقیده روستاییانی که در جلسات مشارکتی شرکت کرده بودند، رعایت قواعد یادشده توسط کشاورزان افزایش کارایی منابع تولید، حفظ و توسعه حاصلخیزی خاک و ترویج سیستم‌های کشت پایدار در سطح روستاها را به همراه دارد. بنابراین با توجه به اهمیت زنجیره ارزش کسب‌وکارهای کوچک در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی در این قسمت به بررسی این شاخص در خوشه‌های تولید در روستای سوکهریز پرداخته می‌شود.

در زمینه خوشه تولیدات زراعی و باغی که مهمترین خوشه تولید روستایی محسوب می‌شود، می‌توان گفت، در این روستا، کشت اولیه (انگور، سیب، گندم و ...) در فصل پاییز و کشت ثانویه در ماه خرداد (محصولات جالیزی و ...) که برای خود مصرفی روستا و در مواردی فروش در بازار خارج از روستا انجام می‌گیرد و اغلب روش کشت در این محدوده به صورت سنتی از نوع کرتی، شیاری است و استفاده از فناوری‌های نوین به صورت محدود انجام می‌گیرد. روستای سوکهریز در تولید انگور و فراورده‌های آن خصوصاً کشکمش سرآمد منطقه می‌باشد. این روستا همچنین در تولید رشته پلویی دارای شهرت عام بوده و به گفته خود اهالی و مسئولین روستا در حد برند بوده و قابل توجه است. در بحث زراعی و

باغداری لازم به توضیح است که با به‌کارگیری فناوری‌های نوین تولید شامل استفاده از بذور اصلاح‌شده، مبارزه با آفات و ضدعفونی بذور، رعایت زمان کاشت، روش مناسب آبیاری و استفاده از کود شیمیایی به‌اندازه صحیح می‌توان تولید کل اراضی را در سطح روستا را به حداکثر رساند. پذیرش فناوری‌های نوین تولید در کشاورزی در این روستا مشروط به دانش و اطلاعات کشاورزان است و همچنین یکی از عناصر اصلی فرآیندهای پذیرش نوآوری در کشاورزی، بهبود و توسعه دانش در مورد فناوری‌های نوین، از طریق انباشت اطلاعات در طول زمان می‌باشد. از آنجاکه غالب محصولات کشاورزی در مناطق روستای شهرستان خرمدره بلافاصله پس از برداشت مصرف نمی‌شوند؛ فرآیند بازاریابی در این محدوده نقش مهمی را در تعیین ارزش نهایی محصولات ایفا می‌کند؛ بنابراین، فرآیند تولید مواد غذایی و سایر محصولات کشاورزی با برداشت آنها از سطح مزرعه پایان نمی‌یابد. درآمد کشاورزان در این منطقه تنها به‌کل تولید بستگی ندارد، بلکه تا حد زیادی، به‌توانایی وی در زمینه مدیریت تلفات پس از برداشت و بازاریابی محصولات رابطه دارد. فساد پس از برداشت و اتلاف مواد غذایی یک پدیده شایع در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است. کشاورزان روستایی برای به‌حداقل رساندن تلفات پس از برداشت نیاز به دانش و اطلاعات دارند. همچنین، کشاورزان به اطلاعات مربوط به بازار برای بازاریابی مناسب نیازمند هستند. تصمیم کشاورزان مبنی بر فروش محصولات خود بر سر مزرعه و یا در بازار بستگی به عوامل مختلفی مانند؛ اندازه زمین، میزان سرمایه، امکانات حمل‌ونقل و اطلاعات در رابطه با بازار و قدرت نگهداری محصول در منزل مسکونی و میزان بدهی به‌دلالتان یا بازاریان شهری دارد. نمودار زیر زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در روستای سوکهریز در شهرستان خرمدره را نشان داده است.

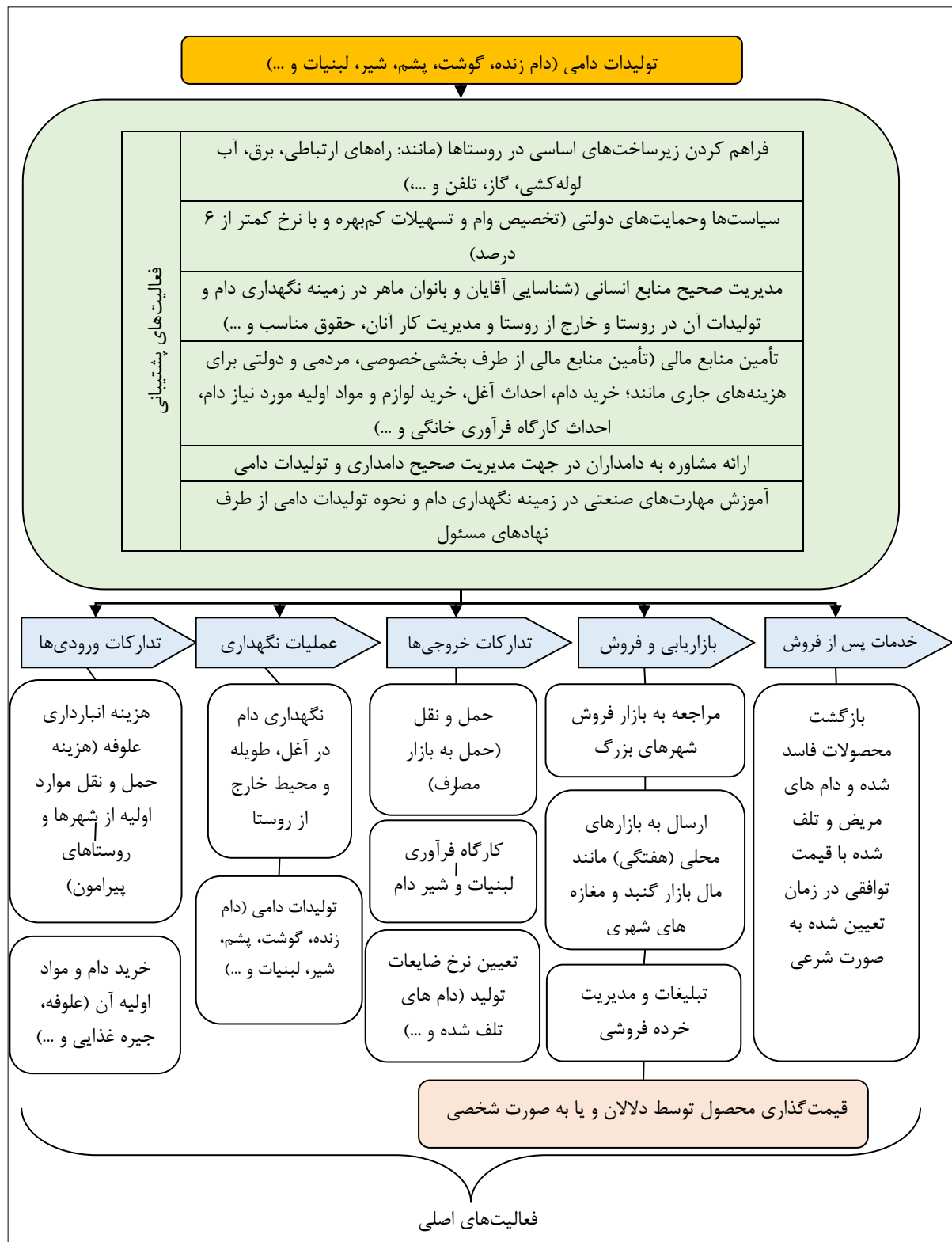
نمودار شماره ۳. زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در شهرستان خرمدره



مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

علاوه بر خوشه زراعی و باغی در این روستا تعدادی دیگر از خوشه‌های کسب و کار و تولید شناسایی شده که در ادامه زنجیره ارزش خوشه کسب و کار برای هر کدام از آنها نشان داده شده است. لذا در ادامه زنجیره ارزش تولیدات دامی در سطح این روستا آورده شده است.

نمودار ۴. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات تولیدات دامی (دام زنده، گوشت، پشم، شیر، لبنیات و ...)

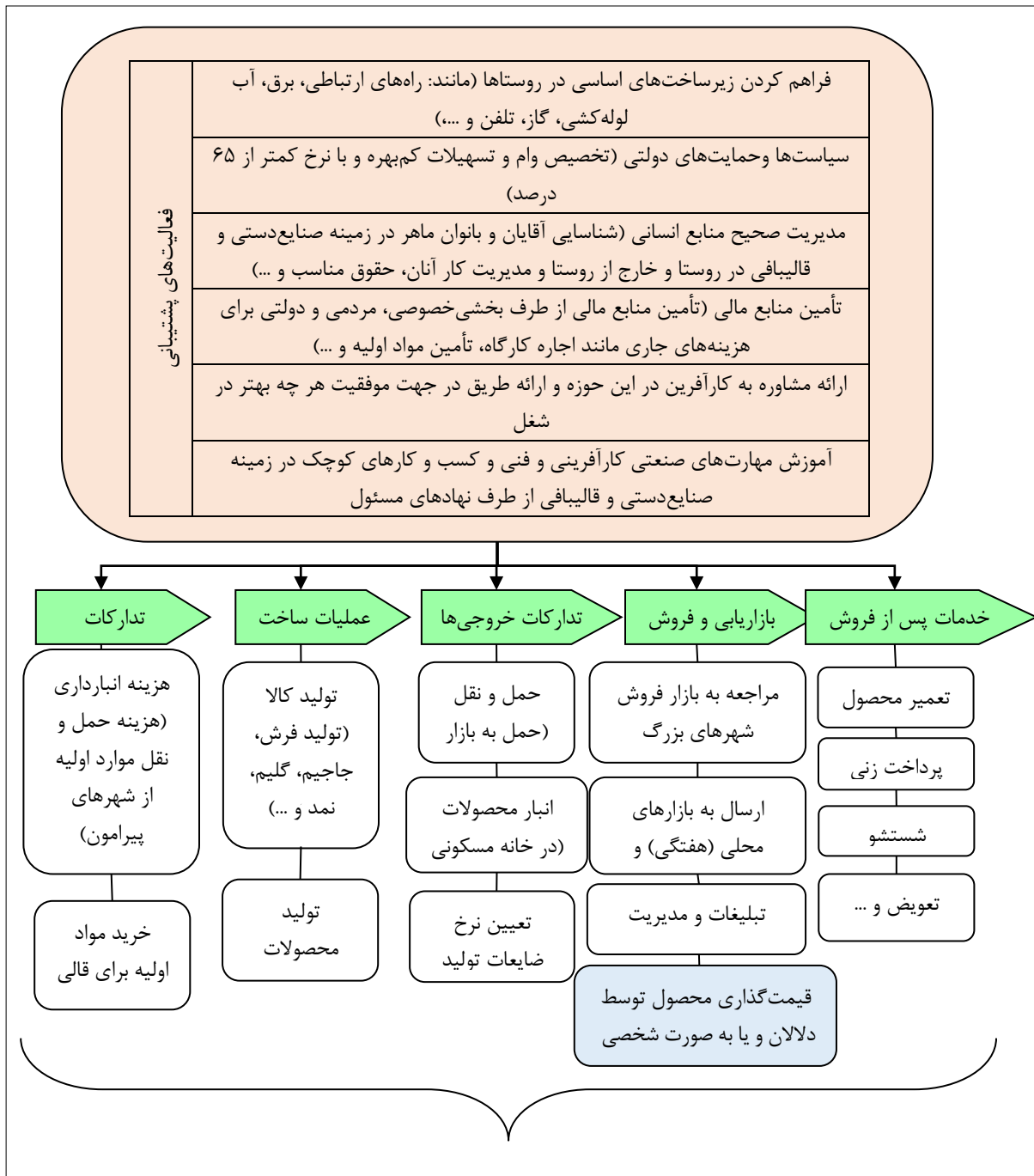


مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

علاوه بر این در ادامه زنجیره ارزش تولیدات صنایع روستایی (قالیبافی، جاجیم بافی و گلیم‌بافی و ...) در سطح روستای سوکهریز از شهرستان خرمدره آورده شده است. لازم به ذکر است که در این حرفه غالب

زنان و مردان دارای مهارت هستند در فصول سرد سال به این مشاغل مشغول می‌شوند و از این طریق امرار معاش می‌کنند.

نمودار ۵. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات صنایع دستی (صنایع دستی، قالیبافی و ...)

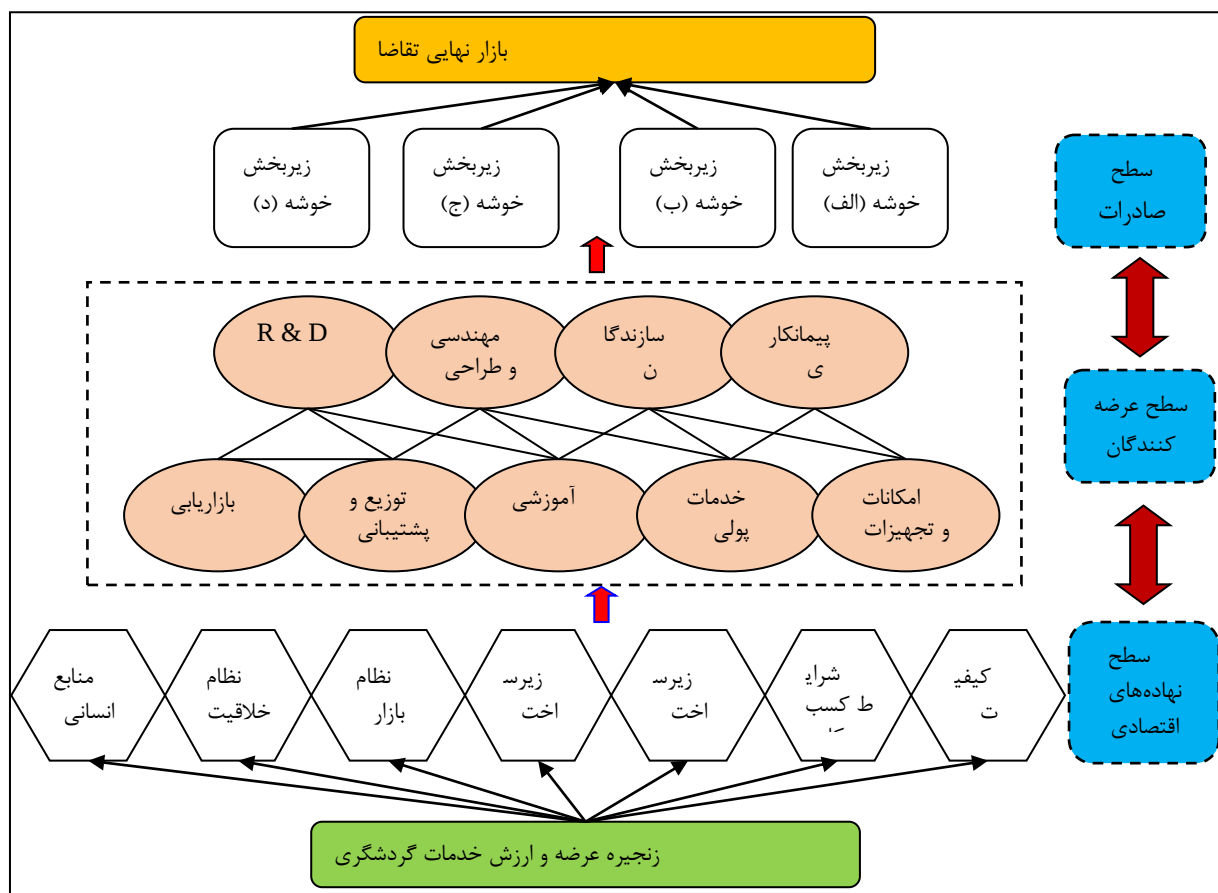


مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

فعالیت‌های اصلی

در شکل زیر نیز زنجیره ارزش خوشه کسب و کار برای فعالیت‌های گردشگری که در این روستا به دلیل وجود قلعه تاریخی قزلقر، کوچه باغ‌ها، باغات و جالیزهای سرسبز رونق قابلیت فراوانی دارد و تعدادی از روستاییان علاقمند به سرمایه‌گذاری در این زمینه هستند، دارند، در ۳ مرحله مختلف نشان داده شده است.

نمودار ۶. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار گردشگری



مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

فعالیت اصلی که بیشترین سهم را در زنجیره ارزش محصولات داراست بخش تولید است که از چهار فعالیت عمده تشکیل شده است. در این بین زمان شخم‌زنی و استفاده از تکنولوژی مناسب برای شخم‌زنی، بالاترین سهم را در بین کل فعالیت‌ها دارد و اختلاف این بخش‌ها در بین سایر بخش‌ها نیز زیاد است. البته بالا بودن سهم تولید نشان‌دهنده این است که هزینه مواد و تعداد کارگر بیشتر است که در بحث نیروی کار اشتغال‌زایی به همراه خواهد داشت.

در این بخش با استفاده از مدل زنجیره ارزش پورتر فعالیت‌های ارزشی فرآیند کلی تولید تو فراوری محصولات کشاورزی با تأکید بر فراوری محصولات باغی، شناسایی شده و بر اساس آن هزینه‌های انجام شده و میزان ارزش افزایی محصولات به دست آمد که اطلاعات جمع‌آوری شده به شرح زیر می‌باشد:

❖ فعالیت‌های اصلی شامل پنج مرحله است:

- تأمین مواد؛
- ساخت و تولید؛
- انبار و تحویل محصول نهایی؛
- فروش محصول و خدمات پس از فروش.
- ❖ فعالیتهای فرعی از قبیل:
- حمل‌ونقل؛
- انبارداری و...
- ❖ با به دست آمدن میزان هزینه‌های هر فاز زنجیره ارزش در انواع محصولات درمی‌یابیم که هزینه خرید فراورده‌ها و مواد اولیه محصولات کشاورزی بسیار بالایی دارند و به همین نسبت فاز عملیات تولید نیز پرهزینه خواهد بود.
- ❖ بخش‌های دیگر زنجیره در این شرکت نمود زیادی ندارد و سهم ارزش‌آفرینی بسیار پایینی دارد.
- ❖ در محصولاتی با هزینه تولید کمتر می‌توان ارزش‌افزوده بیشتری به دست آورد.
- ❖ با بالاتر رفتن جریان نامی محصولات هزینه‌های خرید آن نیز بالا می‌رود.
- ❖ در دیگر مراحل زنجیره ارزش اختلاف چندانی میان محصولات وجود ندارد و عامل تغییردهنده هزینه تمام‌شده خرید مواد اولیه است.

– شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

بررسی میزان برخورداری مناطق روستایی از ظرفیت‌های لازم در همه ابعاد ظرفیت اقتصادی، ظرفیت فردی، ظرفیت محیطی، ظرفیت‌های اجتماعی- فرهنگی و نهادی، ظرفیت زیرساختی در کنار شعار زیبای کارآفرینی روستایی بسیار ضروری بوده و از گام‌های اولیه شروع کارآفرینی است. برای این منظور به بررسی ظرفیت‌های کارآفرینی در روستای سوکهریز در بخش مرکزی شهرستان خرمدره پرداخته شده است. با عنایت به جوان بودن جمعیت روستایی و ضرورت ایجاد اشتغال برای این جمعیت جوان و تنوع‌بخشی به فعالیتهای اقتصادی ضرورت توسعه کارآفرینی بیش‌ازپیش احساس می‌شود. به‌علاوه جامعه روستایی به‌نوعی با معضل بیکاری دست‌به‌گriبان بوده و ابعاد این معضل، بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی را متأثر ساخته است و این معضل به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات اقتصادی و اجتماعی نه‌تنها روستای سوکهریز بلکه تمام روستاهای دهستان و حتی شهرستان است و رفع این مشکل تا حدود بسیار زیادی به ارزیابی ظرفیت‌های تقویت و توسعه کارآفرینی و موفقیت کارآفرینان در نواحی روستایی دهستان بستگی دارد و هدف این بخش، ارزیابی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال در روستای سوکهریز است.

در این راستا یکی از دلایل عقب‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی روستاها، بی‌توجهی به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های روستایی است که می‌توان این ظرفیت‌ها را شناسایی و زمینه‌های کارآفرینی را فراهم کرد؛ بنابراین، بر

اساس رویکرد توسعه ظرفیتی یکپارچه نسبت به توسعه اشتغال روستایی، ابعاد ظرفیتی ضروری برای توجه و تأکید در فرایند توسعه اشتغال و کارآفرینی روستایی زیر پیشنهاد می‌شود:

- ظرفیت اقتصادی؛
- ظرفیت فردی؛
- ظرفیت محیطی؛
- ظرفیت اجتماعی؛
- فرهنگی و نهادی؛
- ظرفیت زیرساختی.

جدول (۲۰): عوامل ظرفیتی تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی در رویکرد توسعه ظرفیتی روستای سوکهریز

ردیف	ظرفیت	عوامل ظرفیتی
۱	ظرفیت اقتصادی	وجود جاذبه‌های گردشگری در روستا (بومگردی - اکوتوریسم)، قابلیت تولید محصولات کشاورزی، تولید محصولات فراوری شده در مقیاس فرا استانی (رشته پلویی و انگور)، خطرپذیری یا مخاطره‌پذیری اقتصادی، برخورداری از فرصت اقتصادی، نیروی کار فراوان، حمایت‌های نهادی، کشف ارزیابی و اقتصادی بهره‌برداری از فرصت‌ها
۲	ظرفیت فردی	نیروی کار جوان، ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، دانش و آگاهی، تحمل و ابهام، کانون کنترل، توفیق‌طلبی، مهارت و تجربه کاری، وجود پتانسیل‌های ورزشی و در سطح ملی و ورزش‌های قهرمانی.
۳	ظرفیت محیطی	نزدیکی به جاده ارتباطی و ایستگاه راه آهن، محیط طبیعی شامل زمین، خاک مناسب؛ شناسایی فرصت‌های بالقوه و بالفعل محیط، آسیب‌پذیری پایین و...
۴	ظرفیت اجتماعی، فرهنگی و نهادی	مشوق بودن در جامعه، وجود امنیت فعالیت اقتصادی، وجود زمینه‌های مشارکتی اقتصادی در روستا، تعلق به محیط روستایی، پیوندهای اجتماعی در روستا، نوآوری، ابتکار، انعطاف‌پذیری، کاردانی و تدبیر، تغییرپذیری، اجتماعی قدرت درک بالا، آینده‌نگری و...
۵	ظرفیت زیرساختی	برخورداری روستا از امکانات اساسی، سهولت دسترسی، وجود ابزارهای اولیه فعالیت، صفات رهبری در هدایت فعالیت‌ها، توانایی‌های مدیریتی بالا، کمک به افراد محلی برای مشارکت و...

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

در بخش بعدی تنگنای تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی سوکهریز با استفاده از تکنیک بحث گروهی متمرکز، در قالب جدول طراحی شده است. تنگنای اقتصادی، تنگنای فردی، تنگنای محیطی، تنگنای اجتماعی، فرهنگی و نهادی و تنگنای زیرساختی مهم‌ترین این موارد هستند. از نظر پژوهشگر و همچنین افراد مورد مطالعه، مقوله‌های محیطی و اجتماعی - فرهنگی با پیچیدگی اندک است که در تمامی بحث‌ها و گفتمان‌های رسمی و غیررسمی است، به آن اشاره می‌شود، بنابراین از پیچیده خاصی برخوردار نیست. دو گزینه اقتصادی و زیرساختی از مقوله‌هایی هستند که با کنکاش عمیق و درگیری زیاد پژوهشگر با پاسخگویان به دست آمده‌اند؛

ردیف	ظرفیت	تنگنا
۱	تنگنای اقتصادی	بیکاری فصلی جوانان، عدم ثبات قیمت‌ها، مشکل بازاریابی و فروش محصولات کشاورزی، کمبود منابع مالی، افزایش هزینه‌های زارعی و باغداری، افزایش اشتغال کاذب و کاری.
۲	تنگنای فردی	ناآگاهی و عدم آموزش کافی روستاییان.

۳	تنگناهای محیطی	کمبود منابع آب کشاورزی، دیمی بودن کشت، زه‌کشی نامناسب فاضلاب‌های خانگی و هرزآب‌ها، محدودیت استفاده از اراضی زراعی از طرف اداره کل منابع طبیعی.
۴	تنگناهای اجتماعی، فرهنگی و نهادی	تداخل مدیریتی بین دهیاری و بنیاد مسکن، مشارکت پایین مردم در مسائل اجتماعی، مهاجری‌پذیری و اختلاط فرهنگی و برهم خوردن بافت فرهنگی، اعتیاد جوانان، بوروکراسی اداری و مشکلات صدور مجوز، نبود مدیریت یکپارچه، ضعف مدیریت و برنامه ریزی در امر توسعه، عدم حمایت از کارآفرینان مشاغل صنعتی و ...
۵	تنگناهای زیرساختی	کمبود اماکن ورزشی، دفع فاضلاب و آبهای سطحی در زمین‌های کشاورزی، عدم وجود کارخانه صنایع تبدیلی کشاورزی، افزایش بی‌رویه ساخت و ساز، وجود اراضی درجه یک کشاورزی در پیرامون روستا و ایجاد محدودیت جهت توسعه مشاغل.

مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۱۰. نمونه از تصاویر جلسات مشارکتی روستای کهریز



- ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

در زمینه ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای سوکهریز از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار با استفاده از تشکیل هسته مشارکتی و ایجاد جلسات نیمه‌ساختاریافته، به شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار پرداخته شد و ظرفیت‌های نیروی انسانی در مشاغل مختلف در روستای سوکهریز به تفکیک در ادامه نشان داده شده است.

جدول (۲۱): ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای سوکهریز

تعداد جویای کار (نفر)	مشاغل دارای مهارت	تعداد جویای کار (نفر)	مشاغل دارای مهارت
۷	قالیباف	۱	شاطر
۱	لوله‌کش و برق‌کار ساختمان	۲	تعمیرکار خودرو (تعمیر پژو و سمند و پراید)
-	تولید و ساخت مبل و صندلی ((چوبی و فلزی))	۲	صافکاری و نقاشی خودرو
۲	متخصص در پرورش گوسفند و شترمرغ و بوقلمون قزل‌آلا و بلدرچین	۲	تعمیرگاه موتورسیکلت - به همراه فروش قطعات موتورسیکلت
-	تعمیرکار لوازم خانگی و سیم‌پیچ موتور الکتریکی	-	برق‌کار و خدمات باطری‌سازی خودرو (به همراه فروش باطری خودرو)
-	متخصص در کارواشی خودرو ((خودروهای سواری و کامیون و اتوبوس))	۱	بنا و کاشی‌کار و سرامیک‌کار
-	آموزگار موسیقی و یا نقاشی و خطاطی	-	متخصص در اتوشویی و خشک‌شوئی لباس
-	تعمیرکار و شارژ دستگاه‌های زیراکس و کپی	-	تعمیرکار LCD نمایشگرها (تلویزیون و مانیتور)
-	متخصص در کابینت‌سازی و ساخت درب و پنجره منازل (آلومینیوم و پی‌وی‌سی، آهن)	۲	آرایشگری (مردان و زنان)
-	تأسیس یک کلینیک خصوصی (کلینیک تخصصی مثل دندان‌پزشکی و...))	-	تأسیس یک مهدکودک خصوصی
-	متخصص در حوزه گردشگری	۲	متخصص در تعمیر اتوبوس و کامیون
۱	کارشناس کشاورزی	۲۰	دامدار
-	چابک‌سوار	۱	جوشکار
-	کارشناس تغذیه	-	بازاریاب

مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

نتایج جدول نشان می‌دهد در بین مشاغل دارای مهارت، روستای سوکهریز دارای نیروی کار فعال جویای کار در مشاغل «دامداری»، «قالیبافی» می‌باشد که در بین این مشاغل، میزان افراد جویای کار در شغل «دامداری» دارای نرخ بیشتری است.

– شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

در این قسمت به بررسی، شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرک اقتصاد روستای سوکهریز پرداخته شده است.

یکی از راه‌های کاهش نرخ بیکاری، توسعه مشاغل کوچک و متوسط به‌طور عام و توسعه مشاغل خانگی به‌طور خاص است که افزایش درآمد و ثروت جامعه را به دنبال دارد و می‌تواند در هر روستا به‌عنوان برند شناخته شود. هر قدر سطح اقتصاد خانوار در جریان اقتصادی روستا بهبود یابد، به همان میزان اقتصاد

جامعه نیز رشد پیدا می‌کند، از سوی دیگر خویش‌فرمایی و یا کار در محیط خانه یکی از الگوهای اشتغال است که به مدد نرم‌افزارها و شبکه‌های ارتباطی و اطلاعاتی، شرایطی را فراهم آورده که می‌توان قرن حاضر را قرن توسعه و رونق مشاغل خانگی دانست؛ لذا با توجه به آنچه گذشت و با توجه به اهمیت مشاغل خانگی در روستاها در ادامه به بررسی آن دسته از مشاغل در روستای سوکهریز پرداخته شده است که می‌تواند به‌عنوان برند در روستا مطرح باشد و در توسعه روستایی نقش داشته باشد.

کسب‌وکار خانگی هم‌اکنون با بهره‌برداری از امتیازاتی چون توسعه دانش و گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات حیطه گسترده‌ای را در اکثر حوزه‌های اقتصادی به خود اختصاص داده و در زمره یکی از حیاتی‌ترین و ضروری‌ترین بخش‌های اقتصادی جوامع به شمار می‌رود. در کشور ما ایران نیز کاهش نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال از جمله اهداف و تکالیف تصریح‌شده در سند چشم‌انداز و قوانین پنج‌ساله توسعه کشور محسوب شده و بدین منظور رویکرد توسعه مشاغل خانگی به دلیل برخورداری از پیامدهای مثبت و متعدد در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی موردتوجه مسئولین قرار گرفته است. مطابق قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی، منظور از مشاغل یا کسب‌وکار خانگی، آن دسته از فعالیت‌هایی است که با تصویب ستاد سازمان‌دهی و حمایت از مشاغل خانگی، توسط عضو یا اعضای خانواده در فضای مسکونی در قالب یک طرح کسب‌وکار بدون مزاحمت و ایجاد اختلال در آرامش واحدهای مسکونی شکل می‌گیرد و منجر به تولید خدمت یا کالای قابل‌عرضه به بازار خارج از محیط مسکونی می‌گردد. مشاغل خانگی، طیف وسیعی از مشاغل سنتی تا نوظهور را در برمی‌گیرد و راه‌اندازی یک کسب‌وکار خانگی علاوه بر مهارت خاص هر شغل نیازمند برخورداری از مجموعه‌ای از مهارت‌های اساسی و پایه‌ای همچون مدیریت منابع، مدیریت زمان، سازمان‌دهی، مدیریت فردی و مهم‌تر از همه مهارت‌های بازاریابی می‌باشد و فراهم آوردن پیش‌شرط‌های اطلاعاتی، مهارتی و تجربه عملی، منجر به حصول بهره‌وری بیشتر و توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی خواهد بود. لذا توسعه فرصت‌های شغلی در این زمینه مستلزم همکاری بخش‌های مختلف می‌باشد.

جدول شماره (۲۲): شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا در حیطه مشاغل خانگی

حوزه مشاغل	نوع مشاغل خانگی	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند		میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود		مرد	زن	کم	متوسط	خوب
مشاغل حوزه کشاورزی	فراآوری محصولات								
	خدمات دامپزشکی در منزل								
	خدمات فراآوری ریشه گیاهان دارویی ریزوم دار								
	پرورش گل‌های زینتی و آپارتمانی								
	خدمات تحقیقات بازار محصولات صنعتی و کشاورزی								
	کلینیک گل‌ها و گیاهان								

حوزه مشاغل	نوع مشاغل خانگی	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند		میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود		مرد	زن	کم	متوسط	خوب
	پرورش پرندگان زینتی								
	پرورش مشاوره و آموزش قارچ خوراکی								
	بافت تابلو فرش								
مشاغل حوزه هنری	تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی								
	تولید پای‌پوش‌های سنتی								
	تولید گل‌های مصنوعی، بلند و چرمی								
	جلدسازی چرمی سنتی								
	حکاکی روی فلز (به جز طلا و نقره)								
	خاتم‌سازی و خاتم‌کاری								
	خدمات طراحی کارت ویزیت و کارت‌های تبلیغاتی از طریق اینترنت								
	خدمات فیلم‌برداری، میکس، مونتاژ و تهیه آلبوم دیجیتال								
	خدمات چاپ بر روی مقوا، سلفون، کاغذ و ظروف پلاستیکی								
	خدمات گرافیکی و طراحی بنرهای تبلیغاتی								
	خدمات گلدوزی و تکه‌دوزی								
	طراحی لباس و کفش								
	طراحی و نقاشی نقشه فرش، گلیم و جاجیم								
	طلاسازی								
	فرآوری محصولات کشاورزی								
	خدمات فرآوری عسل								
	تولید اسانس گیاهی و عطرسازی								
	خدمات مهرسازی								
	مشاغل حوزه تولید	پرورش ماهیان زینتی و آکواریومی							
پیراهن‌دوز مردانه و شومیز زنانه									
خدمات شارژ کارتریج پرینترهای لیزری									
تابلوسازی									
تولید شربت، ترشیجات و									

حوزه مشاغل	نوع مشاغل خانگی	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند		میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود		مرد	زن	کم	متوسط	خوب
حوزه مشاغل	شوریجات								
	بازاریابی اینترنتی و تلفنی								
مشاغل حوزه خدمات عمومی	خدمات تهیه و توزیع اقلام موردنیاز ادارات و شرکت‌ها								
	خدمات خودرو کرایه‌ای								
	خدمات حمل‌ونقل تلفنی								
	خدمات تأمین غذای ادارات و شرکت‌ها								
	خدمات نظافت خانگی و ادارات								
	خدمات تایپ و ICDL								

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

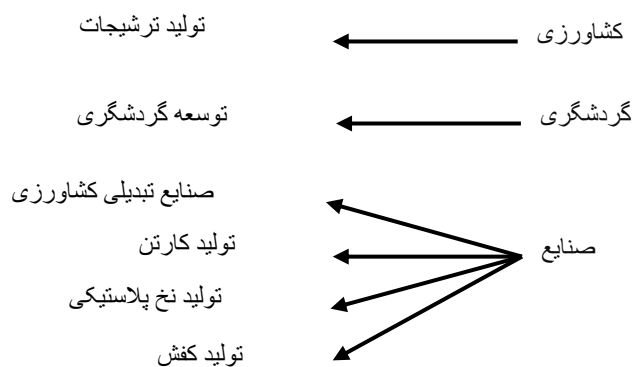
نتایج جدول نشان می‌دهد:

در مشاغل حوزه هنری، در شغل «خدمات فیلم‌برداری، میکس، مونتاژ و تهیه آلبوم دیجیتال» و «خدمات طراحی کارت ویزیت و کارت‌های تبلیغاتی»؛

در مشاغل حوزه هنری، در شغل «طراحی لباس و کفش» تعداد یک نفر شاغل زن و یک نفر شاغل مرد موجود است؛

در مشاغل حوزه تولید «تولید شربت، ترشیجات و شوریجات» تعدادی از افراد روستا مشغول به کار بوده؛

شکل ۱۱. مهم‌ترین ظرفیت‌های توسعه اقتصادی روستا و امکان برندسازی آنان؛ مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷



جهت شناخت مهم‌ترین فعالیت قابل‌طرح یا برند در روستای سوکهریز (که در زمینه تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرک اقتصاد روستا مؤثر هستند) از روش‌های ارزیابی مشارکتی و تکنیک وزن‌دهی کیفی با حضور جوانان و افراد متخصص و مطلع محلی با تشکیل هسته مشارکتی استفاده شده است. برای این کار با استفاده از همین هسته مشارکتی با استفاده از نظرات خبرگان محلی و مسئولین اقدام به رتبه‌بندی یا اولویت‌بندی ظرفیت‌های موجود در جهت توسعه جهت پیشران‌های توسعه اقتصادی در محدوده مورد مطالعه شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد، مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا همان‌گونه که در بخش قبلی نیز به آن اشاره شده است و مستعد و پتانسیل مهم و ویژه برای برندسازی هستند شامل موارد ذیل می‌باشند:

ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی به دلیل ظرفیت بالای روستا در تولید محصولات باغی از جمله و محصولات جالیزی و فراآوری و تبدیل انگور به کشمش در مقیاس نسبتاً بزرگ دارای اهمیت بوده و وجود کارگاه‌های خانگی کوچک در این حوزه بر اهمیت آن می‌افزاید.

ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی

بدون تردید ایجاد صنایع تبدیلی یکی از سودمندترین ارتباطات بین دو بخش صنعت و کشاورزی است. این صنایع از میزان بیکاری‌های دایمی و فصلی در مناطق روستایی می‌کاهد. با توجه به نیاز به توسعه روستاها و نیاز روز افزون جامعه به غذا و رشد جمعیت و کاهش منابع غذایی، یکی از مهم‌ترین مسائلی که توجه دولتمردان، اندیشمندان و محققان را به خود معطوف داشته است لزوم گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی روستایی است. در این زمینه صنایع تبدیلی با به کارگیری محصولات کشاورزی به عنوان مواد اولیه می‌تواند عاملی برای توسعه روستاها و استفاده بهتر از این محصولات تلقی شود. بسیاری از محصولات کشاورزی دارای زمان تولید و مصرف متفاوتی هستند. تولید یا برداشت آنها معمولاً در یک زمان مشخص و کوتاه، ولی مصرف در زمان طولانی -تری صورت می‌گیرد. صنایع تبدیلی می‌تواند با حفظ و نگهداری محصولات، در آنها به گونه‌ای تغییر و تبدیل ایجاد نماید که امکان مصرف شان در طی سال میسر باشد. اصولاً در تعریف صنایع تبدیلی می‌توان به مجموعه فعالیت‌های صنعتی که با فراآوری محصولات کشاورزی از طریق تغییرات فیزیکی و شیمیایی، ذخیره سازی، بسته‌بندی و توزیع، به تبدیل و نگهداری آنها کمک می‌کند، اشاره کرد. صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی در جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی، ایجاد ارزش افزوده در بخش کشاورزی، افزایش سطح درآمد روستاییان، بالا بردن بهره‌وری بخش کشاورزی و افزایش سهم اشتغال صنعتی در مناطق روستایی و نیز به عنوان جزئی از فرآیند توسعه روستایی ایفای نقش می‌کند. این صنایع در فرآیند توسعه کشور نقش کلیدی داشته و توجه بیشتر به آن، تسریع در رشد و توسعه کشاورزی و اقتصادی کشور را در پی خواهد داشت. با وجود این، موضوع صنایع تبدیلی و تکمیلی علی‌رغم اهمیت آن، در ایران مقوله نسبتاً جدید است که هنوز آن گونه که شایسته بخش کشاورزی و اقتصاد ملی است، مورد حمایت و هدایت قرار نگرفته است.

مهم‌ترین هدف ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی، حذف واسطه‌ها و کسب درآمد بیشتر است و این موضوع در صورت توسعه، ضمن ایجاد شغل برای بومیان روستا با کاهش واسطه‌ها و کاهش هزینه‌های حمل و نقل باعث صرفه‌های اقتصادی مختلف شده و زمینه پیشرفت روستا و روستاییان را فراهم خواهد کرد.

جدول شماره ۲۳. پروژه احداث کارخانه تبدیلی محصولات باغی و زراعی

عنوان	توضیحات
عنوان پروژه	احداث کارخانه فرآوری محصولات کشاورزی (انگور، سیب، و ...)
محل احداث	با رعایت فاصله ۵۰۰ متری از روستای قلعه حسینیه
میزان تولیدات گندم در سال زراعی جاری	میانگین هر هکتار ۳ تن
میزان تولیدات لوبیا در سال زراعی جاری	میانگین هر هکتار ۳ تن
میزان تولیدات باغی (سیب، انگور و ...)	در ۶۰ هکتار باغ روستا حدود ۱۰۰۰ تن برآورد شده است
نحوه فروش محصولات باغی و زراعی	روستا
	شهر خرمدره
	شهرهای اطراف
	میدان بار
آیا سلف‌خرها و واسطه‌ها در فروش محصولات کشاورزی باغی و زراعی نقش دارند؟	میدان بار به‌عنوان واسطه محسوب می‌شود. احتمال صادرات انگور زیاد می‌باشد.
	میزان هزینه اولیه
	حدود ۵ تا ۶ میلیارد
	محل تولید محصولات موردنیاز برای کارخانه
طریقه حمل‌ونقل محصولات به کارخانه و بازار مصرف	باغ‌ها و تاکستان‌های اطراف
ارگان صدور مجوز	کامیونت و وانت بار
ارگان اخذ مجوز ساخت (احداث بنا)	-
اعطای زمین (مردمی یا دولتی)	زمین شخصی
نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)	زمین شخصی
تأمین مالی (ادارات و ارگان‌های دولتی، سیستم بانکی، بخش خصوصی، فردی و ...)	۱ تا ۲ میلیارد به‌صورت مردمی و الباقی به‌صورت تسهیلات بانکی
محل تأمین انرژی و سوخت	برق و سوخت کنار محدوده موجود است.
محل تأمین آب	از طریق چاه‌های عمیق دارای مجوز
محل تأمین اینترنت و تلفن	با موبایل و وایرلس
محل صدور پروانه بهره‌برداری	شورای برنامه‌ریزی
مدیریت اجرای پروژه	از طریق کارشناسان زی ربط و متخصص
میزان اشتغال	۲۰ تا ۳۰ نفر اشتغال مستقیم
نوع تولیدات در کارخانه	تیزاب انگور - کشمش - بوجاری و بسته بندی لوبیا
مشخصات سرمایه‌گذاری طرح	سرمایه‌گذاری کل طرح:
	درآمد سالیانه:
	دوره بازگشت سرمایه:
	حقوق کارکنان تولیدی
موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه	تسهیلات

طرح کارگاه تولید کارتن

امروزه همه واحدهای تولیدی بزرگ و کوچک به دنبال یک بسته بندی شیک و مقاوم هستند که اغلب این بسته بندی ها از جنس کارتن هستند. از بسته بیسکویت، جعبه شیرینی و پیتزا تا کارتن های لوازم خانگی و میوه ها و ... همگی نیاز به یک جعبه کارتنی دارند. همچنین در کنار ساخت این جعبه ها میتوان به تولید ظروف کارتنی، مقوا، لوله های مقوای، رول سینگل فیس و هزاران چیز دیگر پرداخت.

در تولید کارتن از ورق آماده، ابتدا ورق مناسب با سفارش خریدار برش داده و چاک زده شده و لبه های آن چسبانده و آماده می گردد. از آنجاییکه معمولا طرح و ساخت ونحوه اتصال کارتن بر اساس توافق خریدار و تولیدکننده انجام می گردد، لذا اتصال کارتن با استفاده از چسب یا دوخت و یا استفاده از نوار چسب بایستی مدنظر باشد. چسب مورد استفاده برای اتصال کارتن بایستی از مقاومت مناسب در مقابل رطوبت و شرایط آب و هوایی برخوردار باشد. روش های مختلفی در تولید کارتن وجود دارد. در واحدهای بزرگ تولید کننده از مقوا و کاغذ کرافت لاینر، ابتدا بعد از تهیه ورق با استفاده از دستگاههای مربوطه مستقیما کارتن تولید و به بازار ارائه می شود. اما در واحدهای کوچک که فاقد دستگاه تولید ورق می باشند معمولا کارتن بعد از تهیه ورق با استفاده از دستگاههای خطزن و برش و چاک زن تولید می شود و یا از دستگاه دایکاست که روش تهیه کارتن به وسیله قالب می باشد استفاده می گردد. در روش دایکاست، خط و برش و چاک به صورت همزمان بر روی ورق انجام می گیرد و کارتن تولید می شود. با توجه به بررسی های انجام گرفته از واحدهای کوچک کارتن سازی و تنوع بسته بندی در ابعاد مختلف و این که اساسا تولید کارتن بر مبنای سفارش انجام می پذیرد اکثرا سعی بر این است که با داشتن دستگاههای خط زن و برش و چاک زن، دستگاه دایکاست نیز موجود باشد. روش انتخابی بر اساس تهیه ورق از واحدهای تولید کننده و داشتن دستگاههای تولید کارتن و علاوه بر آن دایکاست و استفاده از دستگاه لب چسب برای چسباندن لبه کار می باشد.

جدول شماره ۲۴. پروژه توسعه کارگاه تولید کارتن در روستای سوکهریز

عنوان	توضیحات
عنوان طرح	راه اندازی مجدد کارگاه ساخت و بسته بندی کارتون
بخش	بخش: صنعت زیر بخش: بسته بندی کارتون
محل اجرای طرح	روستای سوکهریز
توضیح طرح	کارتن یا جعبه مقوایی نوعی ظرف است که معمولا "از جنس مقوا است. این جعبه ها به منظور بسته بندی مورد استفاده قرار می گیرند. مقوا نوعی کاغذ ضخیم می باشد که توانایی حفظ شکل بیشتری نسبت به کاغذ عادی دارد. از آن برای بسته بندی، ساختن کاردستی، لوازم مصرفی با عمر کم و همچنین برای درزبندی و بسیاری کاربردهای دیگر استفاده می گردد. مقوای کنگره ای یکی از اجزای سریع رشد صنعت کاغذ بوده است. بیش از ۹۰ درصد کالاهای بسته بندی شده، در جعبه ساخته شده از مقوای کنگره ای حمل می شوند. علاوه بر غذاهای کنسرو شده، دیگر خوراکی ها، گوشت ها، البسه، داروها، دستگاه ها، محصولات کاغذی، مواد لاستیکی و اقلام بیشمار دیگر و عملا همه نوع کالاهای سنگین مثل اثاثیه منزل،

ماشین‌های شستشو و غیره، طی سال‌های اخیر در جعبه‌های مقوایی کنگره‌ای بسته‌بندی شده‌اند. مصارف دیگر آن نیز شامل جعبه‌های کاهو، مرکبات و دیگر میوه‌جات و سبزیجات فاسد شدنی می‌باشند. به‌منظور بسته‌بندی ضربه‌گیر اجسام سبک وزن و سهولت جابجایی، به‌همراه مزیت‌هایی چون روش‌های مکانیکی باز کردن، پرکردن، بستن و جابجایی کارتن‌ها از مقوای کنگره‌ای استفاده می‌شود. استحکام مقوای کنگره‌ای نسبت به وزن آن زیاد است که از ویژگی‌های این نوع مقواهاست، که علت آن، وجود ساختار کنگره‌ای می‌باشد.			
تعداد شاغلین در زمان فعالیت		۴ نفر	
تعداد شغل ایجاد شده مستقیم		۱۰ نفر	
تعداد شغل ایجاد شده غیرمستقیم		۶ نفر	
امکان ایجاد مشاغل جدید (تعداد)		۳ نفر	
محل تأمین مواد اولیه		تهران، زنجان	
هزینه و نوع انتقال مواد اولیه به کارخانه		حمل و نقل با کامیون انجام می‌شود.	
تعداد روستاییان شاغل در این کارخانه؟		۴ نفر از شاغلان این کارگاه از اهالی خود روستا هستند	
تعداد افراد ماهر در زمینه صنایع در روستا؟		۱۰ نفر	
هزینه نگهداری دستگاه‌ها		ماهانه ۵۰۰ هزار تومان	
سرمایه‌گذاری ثابت طرح		زمین محل اجرای	مترائ: ۱۰۰۰ متر مربع
		مجدد طرح:	قیمت کل: ۴۰۰ میلیون تومان (بدون احتساب تورم فعلی)
		هزینه‌های جانبی	محوطه‌سازی: -
			ساختمان‌ها: ۴۰۰ میلیون تومان (بدون احتساب تورم فعلی)
			تأسیسات و تجهیزات: -
روستا		-	
شهر خرمدره		بلی	
روستاهای اطراف		-	
شهرستان‌ها		-	
خارج از استان		بلی	
موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه		عدم دریافت مطالبات خود و عدم حمایت دولت از طریق تسهیلات بانکی	

طرح توجیهی توسعه گردشگری روستایی با تأکید بر بوم‌گردی روستایی

ظرفیت‌های مناطق روستایی و گردشگری از قبیل وجود مناطق بکر و آب‌وهوای مطبوع می‌تواند سبب ایجاد اشتغال و تأمین درآمد کافی و پایدار برای روستاییان باشد درواقع روستاییان می‌توانند با تبدیل خانه‌های خود به بوم‌گاه‌ها و ایجاد سایت‌های پرندنگری، برگزاری تورهای کوه‌پیمایی و دشت‌پیمایی، فروش صنایع‌دستی و همچنین نمایش آداب‌ورسوم و... از ظرفیت‌های طبیعی روستای خود برای کسب درآمد استفاده کنند.

بوم‌گردی پایدارترین نوع طبیعت‌گردی و سازگارترین نوع توریسم با محیط است و استان زنجان نیز به جهت دارا بودن توانایی‌ها و جاذبه‌های چشمگیر از نظر اقلیم و پوشش گیاهی یکی از مناطق مهم دنیا محسوب می‌شود.

احداث، مرمت و بازسازی اقامتگاه‌های بوم‌گردی در ایران به بیش از یک دهه قبل بازمی‌گردد، بعلاوه روستاها علاوه بر سبزی، خرمی و چشم‌اندازهای بدیع و در بعضی مناطق چمنزار که از آن‌ها مجموعه زینتی و طبیعی کم‌نظیری در ایران ساخته، دارای کلکسیونی گران‌قیمت و غنی از فرهنگ بومی است که در هر منطقه و روستایی، می‌توان سراغ آن‌ها را گرفت.

اقامتگاه‌های بوم‌گردی مکانی هستند که شرایط اسکان گردشگران را در محیط‌های طبیعی و بومی فراهم می‌کند. در اقامتگاه بوم‌گردی سعی می‌شود که همه‌چیز به‌صورت سنتی و با بافت تاریخی آماده شود. به‌طوری‌که در اقامتگاه‌های بوم‌گردی بجای استفاده از فرش و قفسه‌های لوکس و امکانات جدید و فناوری از گلیم و جاجیم و صندوقچه‌های قدیمی استفاده می‌شود.

شرایط احداث اقامتگاه بوم‌گردی

رعایت شرایط و ضوابط ذیل برای احداث اقامتگاه بوم‌گردی در سراسر کشور الزامی است. اقامتگاه‌های بوم‌گردی در سه حالت درجه‌بندی شده است و برای احداث اقامتگاه بوم‌گردی لازم است حتماً یکی از این سه شرایط باشد تا بتوان طبق ضوابط و قوانین به احداث اقامتگاه بوم‌گردی پرداخت.

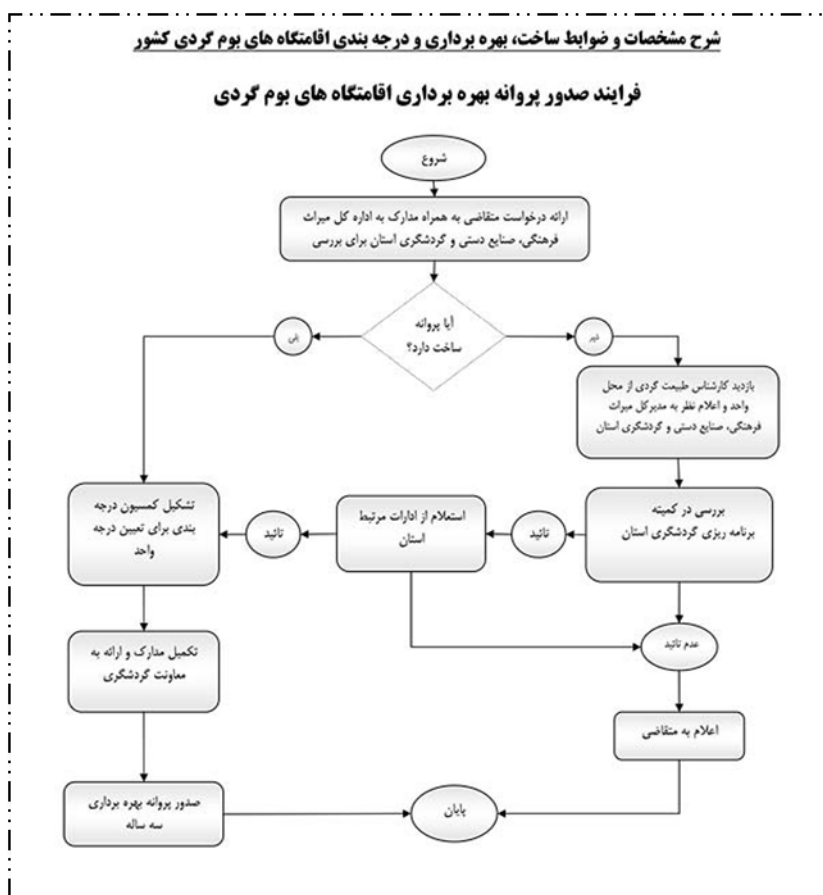


• اقامتگاه بوم‌گردی درجه ۱؛
• اقامتگاه بوم‌گردی درجه ۲؛ و
• اقامتگاه بوم‌گردی درجه.

درجه‌ای که به اقامتگاه اختصاص داده می‌شود بر مبنای امتیازاتی است که در فرآیند ارزیابی کسب می‌شود؛ و شامل موارد ذیل است:

- امور ساختمانی، تجهیزات و خدمات شما و موارد مربوط به آن ۳۰٪؛
- امور نیروی انسانی و ایمنی و بهداشتی و موارد مربوط به آن ۳۰٪؛ و
- امور پایداری، رعایت اصول زیست‌محیطی و ابعاد فرهنگی و امور مربوط به آن ۴۰٪

شکل شماره ۱۲. مراحل ثبت بوم‌گردی



اقامتگاه بوم‌گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و درنهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. خدمات قابل‌ارائه در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه‌های قدیمی بجای قفسه‌های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب‌نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر گاو، پختن نان و غیره از جاذبه‌های این محل‌ها است. هرچقدر سنتی‌تر باشید و ابداعات نوشتالژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می‌توان فعالیت‌های طبیعت‌گردی مکمل مانند بیابان‌گردی، جنگل‌نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

جدول شماره ۲۵. ایجاد طرح توسعه بوم‌گردی در روستای سوکهریز

فرم خلاصه پروژه	
عنوان طرح: طرح توسعه بوم‌گردی	
بخش: خدمات	
زیر بخش: گردشگری	
تولیدات/ خدمات: خدمات بوم‌گردی	
مکان: منطقه آزاد □ منطقه ویژه اقتصادی □ شهرک صنعتی □ زمین‌های اصلی □	
توصیف طرح:	
هدف از ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی جذب گردشگران بیشتر با استفاده از خلق ایده‌ها و طرح‌های نو و همچنین احیای ارزش‌های سنتی و بومی، کمک به اقتصاد صنعت گردشگری است. معمولاً اقامتگاه‌های بومی را در خانه‌های قدیمی که بازسازی شده‌اند احداث می‌کنند، در این اقامتگاه‌ها همه تلاش بر این است که گردشگران با آداب‌ورسوم و شیوه زندگی سنتی و همچنین غذاهای محلی آن منطقه آشنا شوند و در محیطی سنتی به گردش و تفریح بپردازند که روستای سوکهریز نیز در این زمینه قابلیت و پتانسیل لازم را دارد	
محل تأمین‌کننده مواد اولیه: روستای سوکهریز	
عنوان	توضیحات
محل احداث پروژه	روستای سوکهریز
تعداد افراد علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در طرح	۳ نفر
افراد ماهر در زمینه گردشگری	-
تعداد افراد فعال در زمینه گردشگری	-
تعداد گردشگران مراجعه‌کنندگان به روستا در شرایط فعلی	سالانه ۵ نفر از خارج و ۱۵۰۰ نفر از داخل کشور
میزان درآمد حاصل از گردشگری در حال حاضر	-
نحوه تأمین هزینه‌های اولیه	خرید زمین
سازمان متولی	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
روستاهای بهره‌مند از ایجاد طرح	روستای سوکهریز - روستای شویر
مشاغل ایجاد شده به‌وسیله ایجاد طرح	حمل و نقل
	بازارهای محلی فروش محصولات کشاورزی
	فروش صنایع دستی
	ایجاد سوپرمارکت
	ایجاد تعویض روغنی
	ایجاد یا افزایش غذاخوری
	تأسیس مسافرخانه
هزینه‌های جانبی	محوطه‌سازی: ۱۰۰ میلیون تومان
	تأسیسات و تجهیزات: ۲۰۰ میلیون تومان
	ساختمان‌ها: -
	وسایل نقلیه و حمل و نقل:
	تجهیزات اداری
	هزینه‌های قبل از بهره‌برداری: ۲۰ میلیون تومان
	۱۵ نفر
تعداد شغل ایجاد شده	۱۵۰۰ نفر در ماه
تعداد گردشگر جذب شده در ماه	۵۰ میلیون ماهانه
هزینه‌های جاری طرح	اراضی ملی
اعطای زمین (توسط دولت یا بخش خصوصی)	ملی
نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)	

محل تأمین مالی (دولتی یا خصوصی)	۳۰ درصد خصوصی ۷۰ درصد تسهیلات
تأمین نیرو	دولتی ۲۰ میلیون
تأمین آب	-
اینترنت و تلفن	-
موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه	بازاریابی و تسهیلات

- جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی قابل اجراء توسط افراد بومی و غیربومی،

مرتبط با ظرفیت‌ها، مزیت‌ها و محورهای تولید

طرح تولید نخ بسته‌بندی

معرفی نخ:

درواقع این‌گونه نخ‌ها برای موارد سنگین نسبت به نخ کادویی مانند بستن سرگونی بسته‌بندی کارت‌ن و بسته‌بندهای کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرد. از دو نوع مواد اولیه، پلی‌اتیلن و پروپیلن تولید می‌شود و جهت بسته‌بندی کارت‌ن، صندوق میوه، دوختن سرگونی و موارد کشاورزی دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

شکل شماره ۱۳. نخ تابیده کشاورزی و ...



نخ دروگر در ماشین‌آلات سبک کشاورزی جهت بسته‌بندی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این نخ در برابر کشش بسیار مقاوم است و پرز نمی‌دهد از دیگر فواید این نخ می‌توان به سازگاری با دستگاه گره‌زنی اشاره نمود. نکته قابل توجه این‌که این نخ در برابر تابش نور مستقیم خورشید پایدار است، وزن آن کم‌تر نصف نخ کنفی است، قابل تشخیص از علوفه و عدم جذب آب و رطوبت از ویژگی‌های مهم این‌گونه از نخ‌ها به شمار می‌رود.

شکل شماره ۱۴. نخ دروگر



در ادامه در جدول زیر به ویژگی‌های نخ دروگری پرداخته شده است:

جدول شماره ۲۶. ویژگی‌های نخ دروگری

نوع نخ	خصوصیات
نخ دروگر	تولیدشده از بهترین و مرغوب‌ترین مواد اولیه پلی‌پروپیلن و افزودنی‌های لازم و مجاز
	استحکام بسیار بالا
	مقاومت در برابر مواد و محیط‌های شیمیایی (اسیدی و قلیایی)
	۱۲۰۰ متر بدون پارگی، تکه و گره در طول نخ با تاب مناسب و قطر کاملاً یکنواخت
	رنگ و ظاهر مطلوب
	عدم جذب آب و رطوبت
	مقاوم در برابر کشش
	عدم وجود پرز در نخ
	جهت بسته‌بندی گندم و جو در ماشین دروگر و دیگر ماشین‌آلات سبک کشاورزی
	استفاده از بهترین و مرغوب‌ترین مواد پلی‌پروپیلن و افزودنی‌های لازم و مجاز
نخ عدلیندی	مقاوم در برابر کشش
	پرز نمی‌دهد و به هوک و سوزن دستگاه آسیب نمی‌رساند
	هر جفت کویل قابلیت عدل بندی ۵۵۰ بسته با ابعاد ۹۰*۴۰ را دارد که این تعداد در ابعاد ۸۰*۳۰ به ۶۳۰ بسته افزایش می‌یابد
	اتمام هم‌زمان دو کویل با یکدیگر
	مقاوم در برابر اشعه ماورا بنفش
	قطر ثابت، تاب مناسب و یکنواخت
	۱۴۰۰ متر بدون بریدگی، تکه و پره در طول نخ
	رنگ ظاهر مطلوب
	کاملاً قابل تشخیص از علوفه
	به دلیل استفاده از مواد اولیه خاص در صورت بلع احتمالی هیچ‌گونه آسیبی به دام نمی‌رساند

جدول شماره ۲۷. مشخصات طرح تولیدی نخ پلاستیکی

دستگاه بافنده	تجهیزات و ماشین‌آلات طرح تولید
اکسترودر	
جرثقیل برقی	
دستگاه کلاف کن	
انکوباتر	
دستگاه بسته‌بندی	قیمت خط تولید
۲۰۰ میلیون تومان	

در ادامه طرح توجیهی تولید نخ بسته‌بندی به تفصیل نشان داده شده است.

جدول شماره ۲۸. مطالعات امکان‌سنجی طرح توجیهی تولید نخ بسته‌بندی در روستای سوکهریز

توضیحات			عنوان	
روستای سوکهریز			محل طرح	
۲۵۰ تن			میزان استفاده از نخ برای پرس کاه (کیلو)؟	
۱۰ نفر			تعداد شغل ایجادشده مستقیم از طریق طرح	
۱۰ نفر			تعداد شغل ایجادشده غیرمستقیم از طریق طرح	
بازار تهران			محل تأمین مواد پتروشیمی موردنیاز	
تهران			محل تأمین دستگاه‌های موردنیاز	
جهاد کشاورزی			دستگاه صادره کننده مجوز	
حمل‌ونقل زمینی			نحوه انتقال مواد اولیه به محل و هزینه	
نخ بسته‌بندی کاه، عدل بند، نخ ماشین‌آلات، نخ سردوز و نخ کادو			نوع تولیدات	
۸۰۰ نفر			داخل روستا	نحوه تأمین نیروی انسانی و تعداد آن
			روستاهای اطراف	
۵۰۰ تن			ظرفیت تولید	
			مشخصات سرمایه‌گذاری طرح	
سرمایه‌گذاری کل طرح:				
سرمایه‌گذاری ثابت:				
سرمایه در گردش:				
درآمد سالیانه:				
۶۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال شش میلیارد و دویست میلیون ریال				
نرخ بازدهی سرمایه:				
زمین محل اجرای طرح:			سرمایه‌گذاری ثابت طرح	
۵۰۰۰ متر	۲۵ میلیون			
محوطه‌سازی				
۵۰ میلیون				
ساختمان‌ها				
۲۵۰ میلیون				
تأسیسات و تجهیزات				
۲۰۰ میلیون				
ماشین‌آلات و تجهیزات و وسایل آزمایشگاهی				
-				
تجهیزات اداری و کارگاهی				
۲۰ میلیون تومان				
هزینه‌های قبل از بهره‌برداری				
۱۰ میلیون تومان				

عنوان		توضیحات
هزینه‌های جاری طرح	مواد اولیه و بسته‌بندی	هر تن ۶ میلیون تومان
	حقوق و دستمزد پرسنل غیر تولیدی	۳۵ میلیون تومان
	حقوق و دستمزد پرسنل تولیدی	۳۰ میلیون
	هزینه سوخت و انرژی	۳۰ میلیون
	هزینه حمل‌ونقل	۳۰ میلیون
	استهلاک و تعمیر و نگهداری	۵۰ میلیون
صدور مجوز ساخت	دولتی	
اعطای زمین (بخش خصوصی یا دولتی)	بخش خصوصی	
نوع زمین (دولتی، شخصی یا خرید از دیگران)	شخصی	
تأمین مالی (اعطای وام، تسهیلات و ...)	۲۵ درصد شخصی ۷۵ درصد دولتی	
تأمین نیرو	برق روستایی	
تأمین آب	-	
اینترنت و تلفن	-	
صدور پروانه بهره‌برداری	-	
بازاریابی و فروش	روستا	۲۰ تن
	شهر خرمدره	۱۰۰ تن
	روستاهای اطراف	۲۰۰ تن
	شهرستان‌ها	۱۵۰ تن
	خارج از استان	۲۰ تن
	خارج از کشور	
مشکلات و موانع موجود برای اجرای این طرح	تسهیلات	

- تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

رشد اقتصادی، تورم و بیکاری سه متغیر کلیدی اقتصاد کلان هستند که وضعیت رفاهی اقتصاد یک کشور را نشان می‌دهد اما در این میان اشتغال اهمیت ویژه دارد؛ بیکاری نه فقط از ابعاد اقتصادی بلکه از ابعاد فرهنگی و اجتماعی می‌تواند برای یک جامعه هشداردهنده باشد. درمجموع پنج برنامه توسعه‌ای از سال ۱۳۶۸ تاکنون، اشتغال‌زایی یکی از اهداف تمام این برنامه‌ها بوده و بر این اساس هر یک از این برنامه‌ها طرح‌هایی را برای افزایش اشتغال اجرا کردند اما عملکرد برنامه‌های توسعه کشور نشان می‌دهد که این برنامه‌ها در زمینه ارائه راهبرد مشخص در زمینه اشتغال با استراتژی مشخصی روبرو نبوده‌اند و درحالی‌که بازار کار از سمت عرضه با رشد جمعیت و رشد جمعیت فعال با توسعه روزافزون روبرو بوده اما دولت‌ها در اتخاذ سیاست فعالی که تحول ساختاری در میزان تقاضای نیروی کار ایجاد کند ناکام بوده‌اند.

در همین راستا اگرچه ایجاد اشتغال و رفع بیکاری یک مسئله کلان محسوب می‌شود که در کوتاه‌مدت باید موردتوجه باشد اما این متغیر اقتصادی نیازمند بررسی‌های دقیق‌تر است تا ابعاد کمی و کیفی آن در کنار یکدیگر موردتوجه باشند. از نگاه کمی و رشد محور، «اشتغال» رابطه ثابتی با «سرمایه‌گذاری» دارد

و حل همه مشکلات اقتصادی به جذب سرمایه وابسته می‌شود؛ اما تجربه تاریخی نشان داده است که نه جذب سرمایه و نه حتی رشد اقتصادی به‌خودی‌خود نمی‌تواند به بهبود کیفیت اشتغال منجر شود.

نتایج بررسی‌های بخش‌های قبلی مبین آن است که در راهبرد توسعه اشتغال‌زا، حل مشکل اشتغال در درجه اول به شناسایی تنوع و پیچیدگی مسائل پیش روی راه‌اندازی و توسعه کسب‌وکارها بستگی دارد. بر همین اساس با توجه به اینکه حل مشکل اشتغال، تابعی از رونق کارآفرینی است، رفع موانع متنوع تأسیس و گسترش «کسب‌وکارهای مولد» و «ارتقای مهارت‌های مدیریتی» است که قبلاً به آن اشاره گردید.

بنابراین نتایج حاصل بیانگر آن است که به‌صورت کلی در روستای سوکهریز باید سیاست‌های دولتی، راهبرد اشتغال‌زا را باید با ایفای سه نقش «تسهیل بازار»، «جهت‌دهی به بازار در راستای اولویت‌های ملی» و «تکمیل بازار و پوشش کاستی‌های اجتماعی بازار» در دستور کار قرار دهد.

ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی

نتایج کمی بیانگر این است که این روستا:

- در حوزه فراوری محصولات باغی و زراعی با میانگین تولید ۶ تن گندم و لوبیا با سرمایه‌گذاری کل حدود ۶ میلیارد تومان و با اشتغال‌زایی ۲۰ تا ۳۰ نفر؛
- طرح کارگاه تولید کارتن با تعداد شغل ایجاد شده مستقیم حدود ۱۰ نفر و سرمایه‌گذاری ثابت طرح ۴۰۰ میلیون تومان (بدون احتساب تورم فعلی)؛
- طرح توجیهی توسعه گردشگری روستایی با تأکید بر بوم‌گردی روستایی با هزینه‌های جانبی ۴۰۰ میلیون تومان و تعداد ۱۵ نفر اشتغال؛
- طرح تولید نخ بسته‌بندی با ایجاد اشتغال ۱۰ نفر و ظرفیت تولید ۵۰۰ تن در سال؛
- دارای قابلیت و پتانسیل است.

با عنایت به برنامه‌های دولت و سیاست‌های مجلس و مرکز پژوهش‌های مجلس، برای ایفای سه نقش مذکور، موارد زیر حاصل شده است:

۱. در درجه اول، حل مشکلات کارآفرینی در قالب حل مشکلات زیرساختی، رقابت‌پذیری، ارتقای مهارت نیروی انسانی و ارتقای مهارت‌های مدیریتی واحدهای اقتصادی پیشنهاد شده مورد توجه ویژه است؛

۲. در مرحله دوم دولت به شناسایی بخش‌های پیشران اقتصادی با اولویت اشتغال‌زایی پرداخته شد و با طراحی برنامه‌های توجیهی و سازوکارهای توسعه‌ای، تأمین مالی و سایر اقدامات توسعه اشتغال‌زایی مشخص و پیشنهاد گردید.

۳. در قالب نقش سوم نیز دولت باید به اصلاح قوانین کار با حفظ کرامت انسانی و با حفظ موازین «کار شایسته» دست زده و از اتخاذ راهکارهایی که صرفاً با تضعیف بندهای حمایتی قانون کار به دنبال تحریک اشتغال هستند پرهیز کند.

۴. انبوه جوانان روستای سوکهریز به‌ویژه جوانان تحصیل‌کرده‌ای که بعد از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه راهی بازار کار شده اما موفق به یافتن شغل و کسب نشده‌اند نه تنها در آمارهای اشتغال، بلکه شاخص آمارهای اجتماعی از جمله بالا رفتن سن ازدواج، رشد طلاق و سایر تبعات اجتماعی را بحرانی می‌کند که طرح‌های توجیهی پیشنهادشده می‌تواند در این زمینه نقش مفیدی ایفا کند؛

۵. با توجه به اینکه طرح‌های توجیهی پیشنهادشده، نتایج و خروجی چندین جلسه مشارکتی نیمه ساختاریافته بوده و ایده‌ها و مشاغل پیشنهادشده از طرف جوانان متخصص همین روستا می‌باشد، بنابراین، انتظار می‌رود پاسخ مناسبی از سمت تقاضا به این عرضه نیروی کار داده‌شده و بسیاری از داوطلبان ورود به بازار کار پس از تحمل دوره‌های طولانی بیکاری به یافتن شغل خرسند باشند که این طرح باعث می‌شود هم نرخ مشارکت اجتماعی در طول برنامه‌های توسعه‌ای نرخ افزایش را نشان دهند و هم اینکه باعث نقش هرچند کوچک در افزایش آمار اشتغال و به تبع آن کاهش نرخ بیکاری و کاهش مهاجرت و افزایش روحیه اجتماعی و افزایش ازدواج و نرخ امید به زندگی شود.

علاوه بر نتایج کمی که مهم‌ترین آن افزایش میزان درآمد و اشتغال و کاهش تعداد بیکاران این روستا می‌باشد، نتایج کیفی مورد انتظار نیز عبارت‌اند از

○ شناخت علمی و تحلیل راهبردی مزیت‌ها، توانمندی‌ها و تنگناهای اساسی توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستا.

○ بسترسازی جهت رفع تنگناها و بهره‌گیری از توانمندی‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستا؛

○ یکپارچه‌سازی، هدفمند کردن و تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی اشتغال‌زا؛

○ تقویت ظرفیت‌های موجود و ایجاد ظرفیت‌های جدیدی تولیدی با تأکید بر تکمیل زنجیره ارزش و زنجیره تولید با مشارکت بخش غیردولتی؛

○ تقویت و نهادینه‌سازی مشارکت بخش عمومی، خصوصی، تعاونی و مردمی (ساکنین و ذینفعان روستاهای هدف) در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی.

○ افزایش کیفیت زندگی روستاییان و بالا بردن سرزندگی آنان؛

○ کاهش میزان مهاجرت روستاییان و افزایش امید به زندگی به جهت ایجاد مشاغل جدید و اشتغال آنان در مشاغل مختلف و درآمدزایی بالا.

○ ایجاد زمینه‌های درآمدی متنوع و پایدار؛

○ ایجاد کسب‌وکارهای جدید روستایی و به‌طور کلی تنوع معیشتی روستاییان.

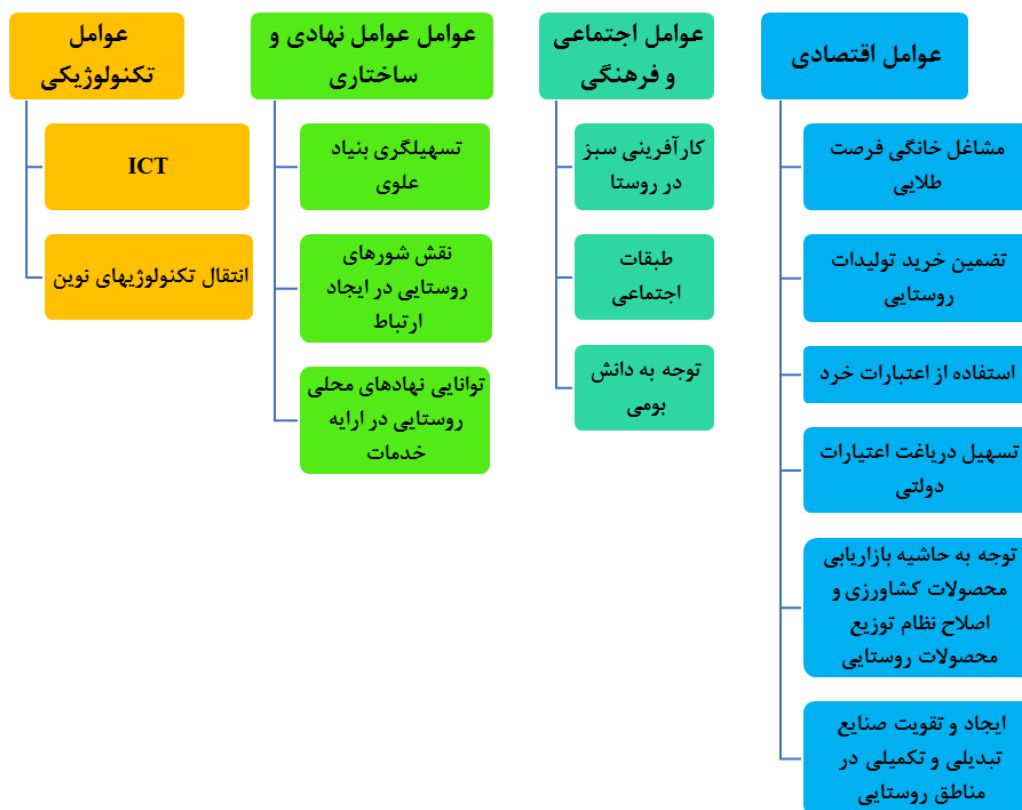
○ افزایش علاقه روستاییان به سرمایه‌گذاری در امور مختلف در روستا.

- تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زای موجود روستا

بررسی‌های میدانی با استفاده از روش مشارکتی نیمه‌ساختاریافته مشاور در هسته‌های مشارکتی در روستاهای هدف نشانگر آن است چهار گروه «عوامل اقتصادی»، «عوامل اجتماعی و فرهنگی»، «عوامل

نهادی و ساختاری» در تعیین اقدامات مناسب برای ارتقای ظرفیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود روستای مورد مطالعه نقش داشته و باعث تحرک اقتصادی شود.

شکل ۱۵. اقدامات لازم برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود



روستاها کانون تولید و ارزش‌آفرینی در هر کشوری می‌باشند که متناسب با نیازها و توانمندی اقتصادی می‌توان، به تعبیه و ایجاد سایر صنایع و خدمات مرتبط با اقتصاد روستا برای استفاده حداکثری از ظرفیت تولیدی و اشتغال‌زایی روستایی پرداخت؛ بنابراین، می‌توان گفت روستا موتور محرکه سایر صنایع و جریان اقتصادی کشور است که می‌تواند علاوه بر توانمند کردن بخش خصوصی، به تحول‌آفرینی در حوزه تولید و اشتغال‌زایی با استفاده از ظرفیت‌های کارآفرینی و فناوری‌های برتر را بر اقتصاد روستا و همچنین تحول اقتصاد کشور ایجاد نماید. لازمه دستیابی به چنین امری نیز، بازنگری و تغییرات جدی در قوانین مرتبط با توسعه روستایی، تهیه و تدوین سند چشم‌انداز و برنامه‌های راهبردی متناسب با شرایط موجود کشور با الهام از تجربه سایر کشورهای موفق در این حوزه و اختصاص اعتبارات و ارائه آموزش‌های لازم در این زمینه می‌باشد.

«اشتغال‌زایی و توسعه کسب‌وکار کوچک در روستای مورد مطالعه، به‌ویژه برای زنان روستایی و عشایری اغلب کم‌هزینه بوده و هزینه‌چندانی برای دولت ندارد. گسترش تعاونی‌های زنان روستایی برای ایجاد شغل و درآمد در روستا پیشنهاد می‌شود است و باید این مهم در دستور کار مدیران به‌ویژه مدیران مرتبط با بخش تعاون قرار گیرد.

زنان روستای سوکهریز، از ذوق و استعداد بالایی برخوردار هستند، تضمین خرید محصولات تولیدی روستاییان از کارهای مهمی است که باید برای آن برنامه وجود داشته باشد و با افزایش دامنه‌های خریدهای تضمینی تلاش شود تا امنیت لازم برای توسعه فعالیت‌های روستایی در دستور کار قرار گیرد. به‌طوری‌که ساخت بازارچه‌های محلی و نمایشگاه‌ها می‌تواند به‌عنوان محلی مناسب برای فروش محصولات آن‌ها به قیمت مناسب پیشنهاد می‌شود.

یکی دیگر از قطعات مهم پازل توسعه روستایی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است که می‌تواند با برنامه‌ریزی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مناطق کمتر توسعه‌یافته و محروم در جهت رشد و پیشرفت روستاها تلاش کند.

آموزش‌های خاص کشاورزی، روستایی، آموزش راه‌اندازی کسب‌وکار کوچک در روستاها، ارائه آموزش‌های کوتاه‌مدت و قطب‌بندی کشاورزی برای هدفمندی آموزش‌های کشاورزی می‌تواند ازجمله برنامه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در توسعه روستاها قلمداد شود که همچنان که قبلاً نیز مطرح شد کارگاه تولید نخ بسته می‌تواند به‌عنوان یک کارآفرینی در این روستا مطرح باشد.

واقعیت آن است که در شرایط کنونی و با وضع موجود روستاها، نمی‌توان به دنبال ایجاد صنایع عظیم و در روستاها بود زیرا عملاً زیرساخت‌های لازم برای ایجاد این نوع صنایع وجود ندارد و از جنبه‌های گوناگون نیز صحیح و مقرون‌به‌صرفه نیست. در نتیجه صنایع کوچک بهترین انتخاب برای صنعتی کردن روستاها است تا با استفاده از ظرفیت‌های پایان‌ناپذیر این نوع کسب‌وکار به نتایجی چون افزایش درآمد و ارتقای رفاه روستاییان و همچنین کاهش مهاجرت به شهرها دست پیدا کرد.

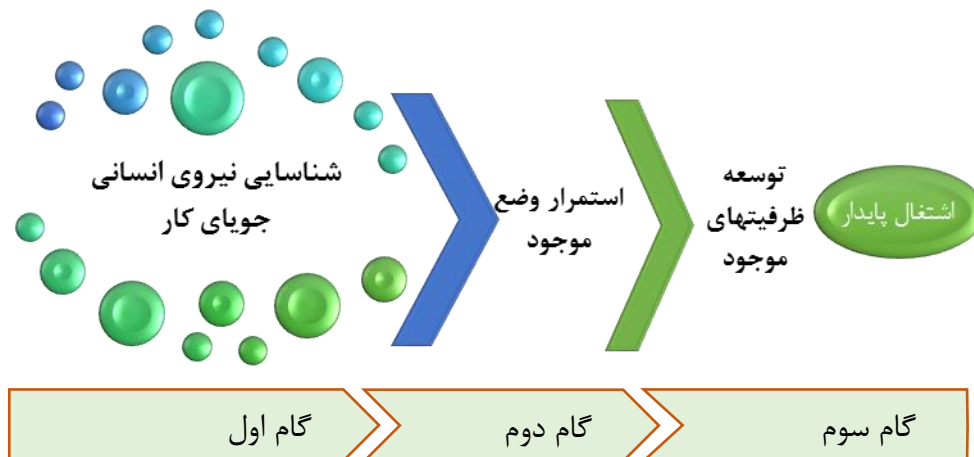
– تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و

اشتغال‌زایی روستا

بدون وجود یک راهبرد کلان توسعه و توسعه اقتصادی مشخص، نمی‌توان توفیق چندانی در توسعه اشتغال روستایی و توسعه کارآفرینی در روستاها به دست آورد؛ بنابراین باید تمرکززدایی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین سیاست‌های کلان توسعه کشور باشد. توسعه روستایی تنها از طریق توسعه زیرساخت‌های عمرانی و ارائه خدمات اجتماعی محقق نمی‌شود بلکه نیازمند اشتغال‌زایی درآمدزا برای روستاییان و تسریع توسعه فرهنگی آنان (در مقابل جذابیت‌های فرهنگی اجتماعی شهرها) است. صنایع تبدیلی ازجمله مهم‌ترین زمینه‌های توسعه کشاورزی، توسعه روستایی و توسعه اشتغال‌زایی در روستاها است. وظیفه اصلی این صنایع، فراوری محصولات کشاورزی و دامی روستا و تبدیل آن‌ها به کالاهایی نهایی‌تر و باارزش‌تر است که اغلب در صنایع و کارخانه‌های شهری انجام می‌شود. انجام این فعالیت‌ها در روستاها یا نواحی اطراف روستاها باعث خلق ارزش افزوده بیشتر در این مناطق و تحریک تولید می‌شود. به‌علاوه کیفیت و دوام در کنار آن محصولات نیز افزایش می‌یابد و قدمی روبه‌جلو در راستای تحکیم امنیت غذایی کشور برداشته می‌شود.

در جریان توسعه روستایی لازم است به‌منظور پایداری اشتغال روستایی علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال و توسعه ظرفیت‌های وضع موجود نیز موردتوجه قرار گیرد.

شکل ۱۶. سیاست‌های توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغال‌زایی



بر اساس چنین چارچوبی می‌توان اهداف کمی اشتغال طرح‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

جدول ۲۹. ظرفیت فرصت‌های شغلی ایجاد و تثبیت‌شده در سوکهریز

روستاها	زمینه اشتغال	طرح یا پروژه پیشنهادی	ظرفیت اشتغال	توضیحات
سوکهریز	کشاورزی	فراوری محصولات باغی و زراعی	۲۰ تا ۳۰ نفر	تا ۶ میلیارد هزینه
	صنایع	کارگاه تولید کارتن	۱۰	۴۰۰ میلیون تومان هزینه های جانبی
		تولید نخ بسته‌بندی	۱۰	ظرفیت تولید ۵۰۰ تن در سال
	خدماتی	توسعه گردشگری روستایی	۱۵	هزینه ۵۰ میلیون ماهانه

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

با توجه به یافته‌های حاصل، با احتساب هر یک از فعالیت‌های اشتغال‌زا می‌توان انتظار داشت که با اجرای ۱ فعالیت کشاورزی، ۲ فعالیت صنعتی و ۱ فعالیت خدماتی درمجموع با ۴ فعالیت اشتغال‌زای پیشنهادشده می‌توان به ایجاد اشتغال در سوکهریز کمک نمود.

- تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با

مقیاس کارکردی در سطح روستا

برای اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری پس از جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی مستقل و ایده‌های کارآفرینی و اشتغال بر اساس تجربه‌های موفق در سایر استان‌ها و همچنین بررسی‌های میدانی در این روستا توسط گروه مشاور، طرح‌های سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار احصا گردیده است. پس‌ازاین مرحله با برگزاری کارگاه هم‌اندیشی با جوامع محلی و حضور مشاور در روستا و نشست با نخبگان، خبرگان محلی، نماینده کشاورزان، دامداران، سرمایه‌گذاران، معتمدین، صاحبان مشاغل و ... به احصا ایده‌های کارآفرینی پرداخته شد. در این راستا، جهت اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری، مؤلفه‌های مؤثر و شاخص‌های مربوط به آن‌ها در طرح‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی مورد شناسایی قرار گرفت.

در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی جهت ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی سوکهریز از شهرستان خرمدره و توانمندسازی روستاییان و صاحبان مشاغل در این روستا نیاز به داشتن اهداف مشخص است تا شناسایی مهارت‌ها و تخصص‌های موردنیاز صورت گرفته باشد. برای این منظور با در نظر گرفتن ۴ مورد از پیشنهادات با استفاده از نرم‌افزار Decision Oven به اولویت‌بندی فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی سوکهریز پرداخته شده است. با احتساب فعالیت‌های دارای اولویت و برحسب چهار معیار مورد توافق در کمیته برنامه‌ریزی شامل:

- میزان گرایش مردم محلی با ضریب اهمیت ۰/۲۵؛
 - میزان نیاز به منابع آب با ضریب اهمیت ۰/۱۸؛
 - میزان آورده شخصی و تسهیلات بانکی با ضریب اهمیت ۰/۲۸؛
 - ارزیابی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های نسبی حاصل از برگزاری کارگاه‌های مشارکتی و داده‌ها و اطلاعات حاصل از مطالعات میدانی در وضع موجود با ضریب اهمیت ۰/۳۱؛
- اقدام به اولویت‌بندی پروژه‌های پیشنهادی در سطح روستا شده است.

شکل ۱۷. رتبه‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف

Criteria Options Rankings						
	Option name	Total score	میزان گرایش مردم مح...	منابع آب	تسهیلات	ظرفیتها و قابلیتها
1	گردشگری	100.00	25.00	25.00	25.00	25.00
2	نخ پلاستیکی	72.29	21.88	18.75	16.67	15.00
3	فرآوری کشاورزی	33.96	6.25	9.38	8.33	10.00
4	تولید کارتن	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

با توجه به همین امر در راستای مشاغل پیشنهادشده از طرف روستاییان به احصاء و اولویت‌بندی مشاغل وابسته به طرح‌های توجیهی پرداخته شده است که طرح توجیهی با پیشنهادات مربوطه برحسب اولویت به شرح ذیل می‌باشد:

توسعه گردشگری روستایی

❖ فراوری محصولات باغی و زراعی:

- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه بازاریابی؛
- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه نحوه کشت، برداشت، تولید محصول؛
- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- بسترسازی مهارتی برای تبدیل شیوه‌های سنتی در حوزه‌های کشاورزی؛ و
- تعریف برنامه دقیق برای شرکت روستاییان در نمایشگاه‌های تخصصی عرضه محصولات روستایی.

❖ طرح کارگاه تولید:

- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- شناسایی و ایجاد بازارهای فروش فرآورده‌های حاصل؛ و
- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه بازاریابی؛
- ایجاد مرکز مشاوره تخصصی برای بهینه‌سازی و افزایش بهره‌وری طرح پیشنهادی و بهبود فرآیندهای ایجاد کسب‌وکار با توجه به تجربیات موفق در این زمینه.

❖ طرح تولید نخ بسته‌بندی:

- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- بسترسازی مهارتی برای کارایی بیشتر و افزایش کیفیت تولید؛
- شناسایی و ایجاد بازارهای فروش؛

❖ توسعه گردشگری روستایی:

- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه افزایش آگاهی روستاییان؛
- تبلیغات و معرفی روستا برای جذب گردشگر؛
- افزایش کیفیت بناها و سازه‌های
- ایجاد مشاغل خدماتی (تعویض روغنی، تعمیرگاه، سوپرمارکت، غذاخوری و ...) در مسیر.

بخش سوم

تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی

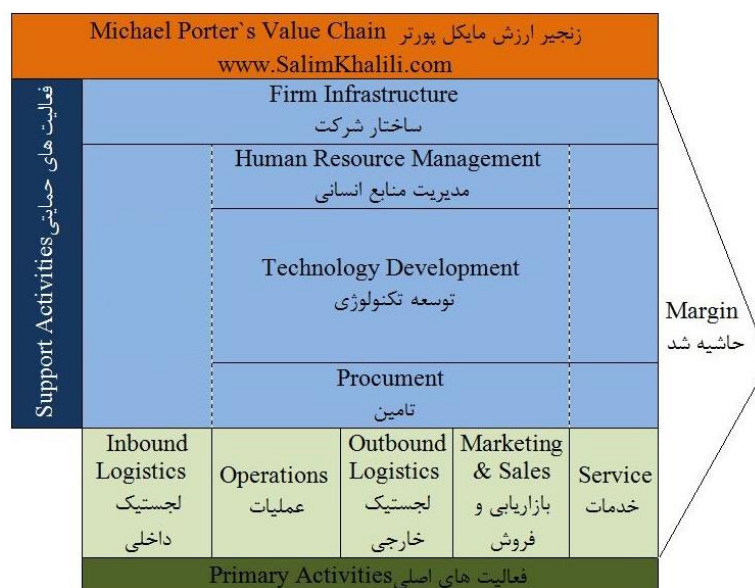
بخش سوم تدوین برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی

۱. روستای شویر

۳-۱- شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستاهای هدف:

در این قسمت به بررسی، شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای شویر در بخش مرکزی، شهرستان خرمدره پرداخته می‌شود. مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت‌های یک بنگاه یا سازمان به شمار می‌رود. در شکل زیر شمای کامل این زنجیره برای یک نمونه مورد بررسی قرار گرفته را مشاهده می‌کنید.

شکل ۱۸. زنجیره ارزش مدل پورتر



در این زنجیره فعالیت‌های مختلف براساس نیازهای تولید پیش‌بینی شده است، شناسایی و تحلیل این فعالیت‌ها به عنوان فعالیت‌های ارزش آفرین اطلاعات بسیار مهمی از روند مالی و سود دهی می‌دهد و برنامه‌ریزان می‌توانند در شرایط مختلف تصمیمات درست بگیرند. زنجیره ارزش مجموعه‌ای از عملیات‌هایی است که در یک صنعت به صورت زنجیرگونه انجام می‌پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از زمان حلقه‌های این زنجیره عبور می‌کنند و در هر حلقه ارزشی به محصول نهایی افزوده می‌گردد. ارزش افزوده عبارتند از؛ فروش خالص منهای ارزش مواد و خدمات خریداری شده از خارج در این تحقیق ارزش افزوده از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{مصارف واسطه} - \text{ارزش ستانده} = \text{ارزش افزوده}$$

روش تولید (تفریق)

در ادامه به تعریف عملیاتی متغیرهای زنجیره ارزش بر اساس مدل الماس پورتر طی جدول زیر پرداخته شده است.

جدول شماره ۳۰. تعریف عملیاتی و نظری اصطلاحات زنجیره ارزش خوشه‌های کسب و کار

تعریف عملیاتی	متغیر	
اغلب چهارچوب ایجاد ارزش به‌عنوان مجموعه شرکت‌هایی که با همدیگر همکاری دارند و محصولی را ایجاد و به مشتری انتقال می‌دهند در نظر گرفته می‌شود. هدف چهارچوب ایجاد بیشترین سود برای افراد مرتبط با شبکه ارزش است. این مجموعه‌ها با ارتباط با هم دیگر برای ایجاد محصولات عمومی یا ارزش اقتصادی کار می‌کنند. این ارزش به عنوان دانش، ارزش مالی و دیگر ارزش‌های غیر عینی ظاهر می‌شود.	ارزش	
مل دریافت، ذخیره‌سازی، انبارداری، کنترل، حمل و نقل و برنامه‌ریزی .	تدارکات داخلی	فعالیت‌های اصلی
شامل ماشین‌کاری، بسته‌بندی، مونتاژ، نگهداری و تعمیرات تجهیزات، آزمایش محصولات و تمام کارهایی که ورودی‌ها را به خروجی‌ها تبدیل می‌کند.	عملیات‌ها	
شامل تمام فعالیت‌هایی که به‌منظور رساندن محصول آماده به‌مشتری صورت می‌پذیرد، انبار کردن، تکمیل سفارش، حمل و نقل، مدیریت توزیع .	تدارکات خارجی	
شامل فعالیت‌هایی که خریدار را وادار به خرید محصول می‌کند. انتخاب کانال توزیع، تبلیغات، ترفیع، قیمت‌گذاری، مدیریت خرده فروشی.	بازاریابی و فروش	
خدماتی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد. مثل پشتیبانی از مشتری، خدمات تعمیر، پاسخگویی تلفنی، قطعات یدکی و ...	خدمات	
تأمین مواد اولیه، سرویس برای قطعات و ماشین‌آلات، ساختمان‌ها و	تأمین	فعالیت‌های حمایتی
شامل توسعه‌ی تکنولوژی به‌منظور از پشتیبانی از فعالیت‌های زنجیره ارزش. مثل تحقیق و توسعه، اتوماسیون فرآیندها، طراحی و طراحی مجدد.	توسعه‌ی تکنولوژی	
شامل فعالیت‌های تأمین نیروی انسانی، آموزش و ایجاد رشد در آنها، حفظ آنها و پرداخت حقوق و دستمزد آنان.	مدیریت منابع انسانی	
شامل مدیریت عمومی، حسابداری، مالی، مدیریت کیفیت و ...	زیرساخت‌ها	

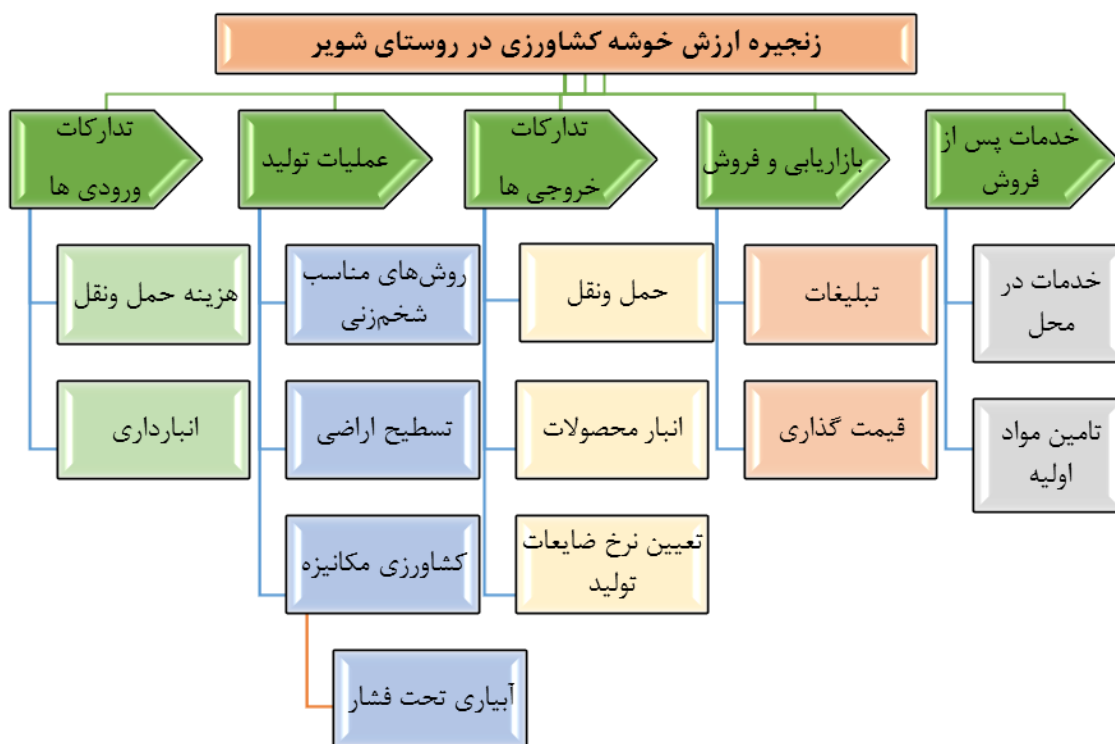
مأخذ: اکبری، ۱۳۹۷: ۱۲

بررسی یک سوال:

❖ فعالیت‌های ارزشی مسیر تولید در انواع محصولات کشاورزی روستا کدامند؟

ابتدا زنجیره ارزش محصول در یک نگاه کلی دیده می‌شود. طبق مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر فعالیت‌های ارزشی زنجیره ارزش به پنج مرحله به شرح زیر تقسیم می‌شود.

شکل ۱۹. زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستای چای شویر



مرحله اول:

در این مرحله تدارکات ورودی‌ها صورت می‌گیرد و اقداماتی در خصوص هزینه جابجایی مواد اولیه و انتقال آن‌ها به انبار و پس‌از آن به کارگاه می‌باشد. هنگام خرید مواد شرایطی موردنظر است که باید متریکال موردنیاز کارگاه آن‌ها را دارا باشد.

مرحله دوم:

عملیات ساخت و تولید می‌باشد که به چهار مرحله تقسیم می‌شود و هزینه‌های هر بخش به تفکیک در انواع محصول لحاظ می‌گردد.

مرحله سوم تدارکات خروجی:

تعیین نرخ ضایعات، هزینه‌های حمل و نقل، انبار محصولات شامل این قسمت می‌شود. جابه‌جایی تولیدات از کارگاه‌ها به انبار و ماشین‌ها جزء این بخش از زنجیره ارزش محسوب می‌شود.

مرحله چهارم بازاریابی و فروش:

استفاده از تبلیغات، کانال‌های توزیع و قیمت‌گذاری در این بخش صورت می‌گیرد. با تبلیغات درباره فروش محصولات بین شرکت‌های پیمانکاری و شرکت‌های توزیع و پخش مواد و فراورده‌های کشاورزی می‌توان درخواست ساخت و سفارش‌ها خرید را افزایش داد. شناسایی کانال‌ها و روش‌های توزیع به‌نوعی که محصولات به بهترین وجه ممکن به مشتریان تحویل گردد و قیمت‌گذاری با اطلاعات کامل از بازار و میزان هزینه‌های انجام‌شده و حجم سفارشات توسط امور قراردادهای شرکت با در نظر گرفتن سود موردقبول شرکت انجام می‌شود.

مرحله پنجم خدمات پس از فروش:

شامل تضمین معین محصولات و فراورده‌های فروخته‌شده هست. تأمین مواد اولیه محصولات چه در زمان گارانتی و حتی پس‌از آن با قیمت‌های مناسب می‌تواند بر میزان سفارشات و تولید و همچنین ارزش‌افزوده هر محصول بیفزاید.

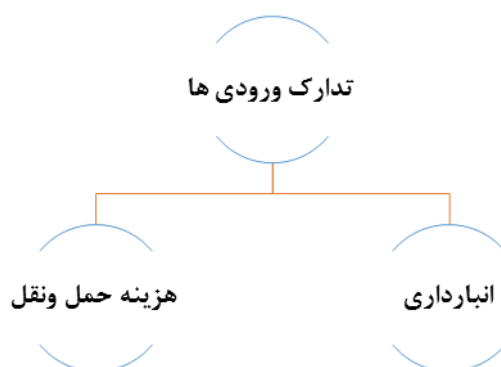
❖ بررسی سؤال دوم:

• میزان ارزش‌افزوده هرکدام از محصولات روستا چقدر است؟
در این بخش با توجه به تنوع تولید میزان ارزش‌افزوده همه محصولات روستا به‌طور جداگانه محاسبه می‌گردد.

مرحله اول:

پس از خرید مواد اولیه به انبار انتقال داده می‌شوند که باید هزینه حمل‌ونقل و انبارداری را محاسبه کرد. جهت تولید این قطعات از انبار به کارگاه‌های خودشان منتقل می‌شوند. میزان ارزش‌افزوده این مرحله از زنجیره ارزش با مراحل دیگر جمع و ارزش‌افزوده نهایی به دست می‌آید.

شکل ۲۰. زنجیره ارزش در بخش تدارک ورودی‌ها

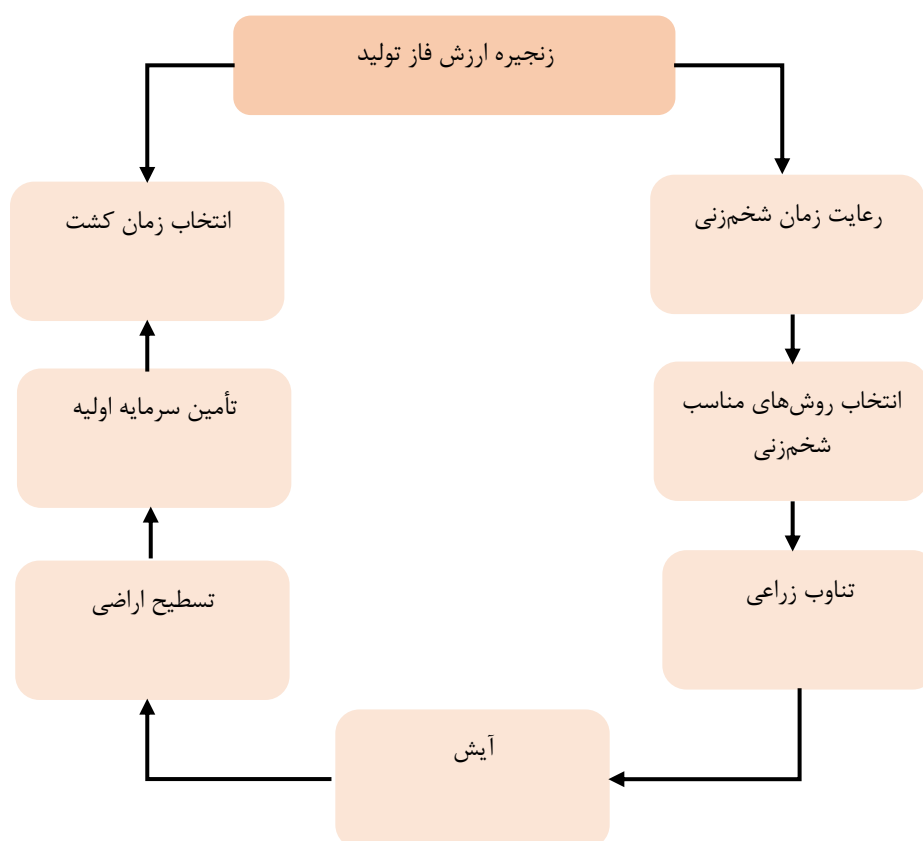


مرحله دوم:

لیست هزینه‌های انجام‌شده به‌صورت جداول جداگانه بر اساس انواع محصولات شرکت تنظیم می‌گردد تا بتوان نسبت به هزینه‌های جاری و تولیدی، مدیریت بهتری انجام داد و جهت کاهش هزینه‌های موجود و حذف هزینه‌های غیرضروری بر میزان سود حاصله بیفزایند.

زنجیره ارزش مرحله دوم از زنجیره ارزش مایکل پورتر را عملیات تولید تشکیل می‌دهد که در آن تمامی مراحل و فعالیت‌های ارزش‌زای تولید در نظر گرفته شده است. شکل زیر این مراحل را نشان می‌دهد.

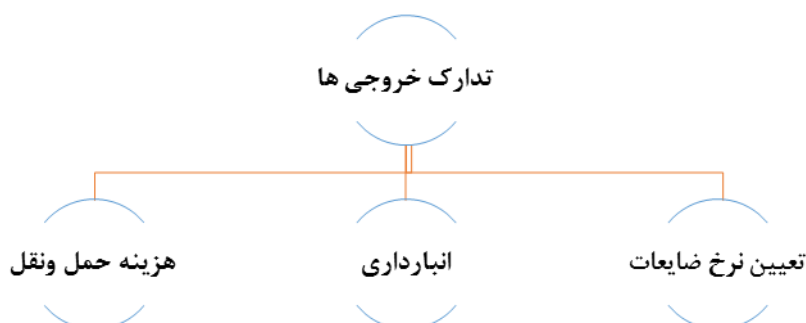
شکل ۲۱. زنجیره ارزش فاز تولید



مرحله سوم تدارکات خروجی:

فعالیت‌هایی که برای انتقال محصول تولیدشده به مشتری انجام می‌شود؛ مانند انبار کردن کالای تولیدشده، تکمیل سفارش، حمل‌ونقل و توزیع محصول. کالا پس از تولید از کارگاه به انبار انتقال داده می‌شود و آماده تحویل به مشتریان است، از موجودی انبار می‌توان میزان کالای موردنیاز برای تولید را متناسب با سفارش تعیین کرد.

شکل ۲۲. زنجیره ارزش در بخش تدارک خروجی‌ها



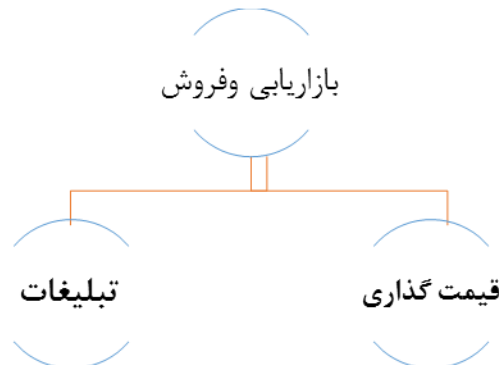
با محاسبه میزان هزینه‌ها و ارزش‌افزوده این مرحله می‌توان اهمیت آن را در ارزش‌افزوده کل پیدا کرد. همچنین بر اساس اهمیت مرحله می‌توان روی فرایندهای آن برنامه‌ریزی و طراحی نمود تا هزینه‌های آن

حتی‌الامکان کاهش یابد. به‌عنوان مثال در بخش حمل‌ونقل انتخاب مکان انبار و کارگاه و همچنین مسیر و وسیله انتقال محصولات می‌تواند مهم باشد.

مرحله چهارم بازاریابی و فروش:

وظایفی که به آگاه شدن از خواسته‌ها و نیازهای مشتریان و آگاه ساختن آن‌ها از محصولات و خدمات کسب‌وکار مربوط است. فعالیت‌هایی مانند تبلیغات، قیمت‌گذاری که خریدار را ترغیب به خرید محصول می‌کند، در این دسته قرار می‌گیرد.

شکل ۲۳. زنجیره ارزش در بخش بازاریابی و فروش

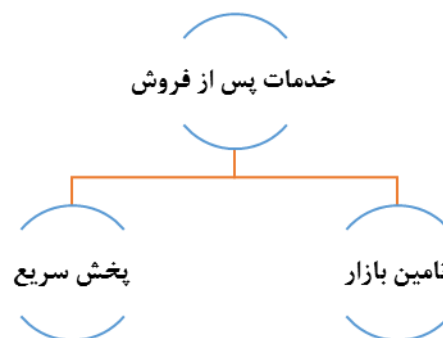


در بخش تبلیغات ساخت محصول خوب و نصب سریع و تحویل به‌موقع و همچنین ارائه خدمات مناسب و تأمین قطعات به خریداران به‌نوعی تبلیغ مؤثری خواهد بود. جهت تبلیغات اینترنتی نیز دو نفر مسئول پیگیری و نصب آگهی و بروز رسانی سایت شرکت بوده که هزینه‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و نیروی کار در نظر گرفته می‌شود.

مرحله پنجم خدمات پس از فروش:

فعالیت‌هایی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد مانند نصب و راه‌اندازی محصولات، آموزش روش استفاده از آن‌ها و تأمین قطعات یدکی، تعمیر و سرویس محصولات.

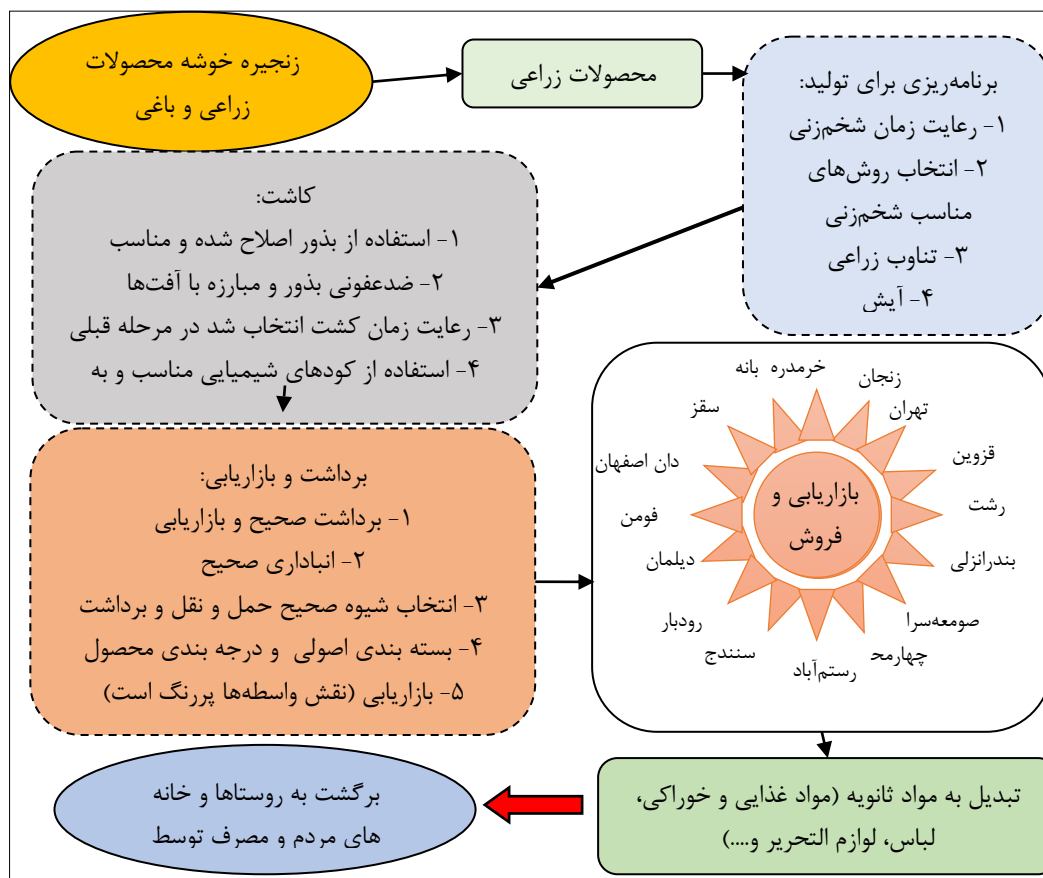
شکل ۲۴. زنجیره ارزش در بخش خدمات پس از فروش



در این بخش هر چه هزینه‌های پیش‌آمده کمتر باشد سود حاصله بیشتر خواهد بود. در ضمن می‌توان با ارائه طرح‌های مختلف ضمانتی و گارانتی محصولات در مقاطع زمانی متفاوت بر قیمت تمام شده افزود.

با توجه به اهمیت زنجیره ارزش کسب‌وکارهای کوچک در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی در این قسمت به بررسی این شاخص در خوشه‌های تولید در روستای شویر پرداخته می‌شود. در زمینه خوشه تولیدات زراعی که مهمترین خوشه تولید محسوب می‌شود، می‌توان گفت، در این روستا، کشت اولیه (گندم، جو، لوبیا، عدس، انگور، دانه‌های روغنی و ...) در فصل پاییز و کشت ثانویه در ماه خرداد (سیب زمینی، گوجه‌فرنگی و ...) انجام می‌گیرد و اغلب روش کشت در این محدوده به‌صورت سنتی از نوع کرتی، شیاری است و استفاده از فناوری‌های نوین به‌صورت محدود انجام می‌گیرد. ولی باید توجه کرد، با به‌کارگیری فناوری‌های نوین تولید شامل استفاده از بذور اصلاح‌شده، مبارزه با آفات و ضدعفونی بذور، رعایت زمان کاشت، روش مناسب آبیاری و استفاده از کود شیمیایی به‌اندازه صحیح می‌توان تولید کل اراضی را در سطح روستا را به حداکثر رساند. پذیرش فناوری‌های نوین تولید در کشاورزی در این روستا مشروط به دانش و اطلاعات کشاورزان است و همچنین یکی از عناصر اصلی فرآیندهای پذیرش نوآوری در کشاورزی، بهبود و توسعه دانش در مورد فناوری‌های نوین، از طریق انباشت اطلاعات در طول زمان می‌باشد. از آنجاکه غالب محصولات کشاورزی در مناطق روستای شهرستان خرمدره بلافاصله پس از برداشت مصرف نمی‌شوند؛ فرآیند بازاریابی در این محدوده نقش مهمی را در تعیین ارزش نهایی محصولات ایفا می‌کند؛ بنابراین، فرآیند تولید مواد غذایی و سایر محصولات کشاورزی با برداشت آن‌ها از سطح مزرعه پایان نمی‌یابد. درآمد کشاورزان در این منطقه تنها به‌کل تولید بستگی ندارد، بلکه تا حد زیادی، به‌توانایی وی در زمینه مدیریت تلفات پس از برداشت و بازاریابی محصولات رابطه دارد. فساد پس از برداشت و اتلاف مواد غذایی یک پدیده شایع در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه است. کشاورزان روستایی برای به‌حداقل رساندن تلفات پس از برداشت نیاز به دانش و اطلاعات دارند. همچنین، کشاورزان به اطلاعات مربوط به بازار برای بازاریابی مناسب نیازمند هستند. تصمیم کشاورزان مبنی بر فروش محصولات خود بر سر مزرعه و یا در بازار بستگی به عوامل مختلفی مانند؛ اندازه زمین، میزان سرمایه، امکانات حمل‌ونقل و اطلاعات در رابطه با بازار و قدرت نگهداری محصول در منزل مسکونی و میزان بدهی به‌دلالتان یا بازاریان شهری دارد. نمودار زیر زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در روستای شویر در شهرستان خرمدره را نشان داده است.

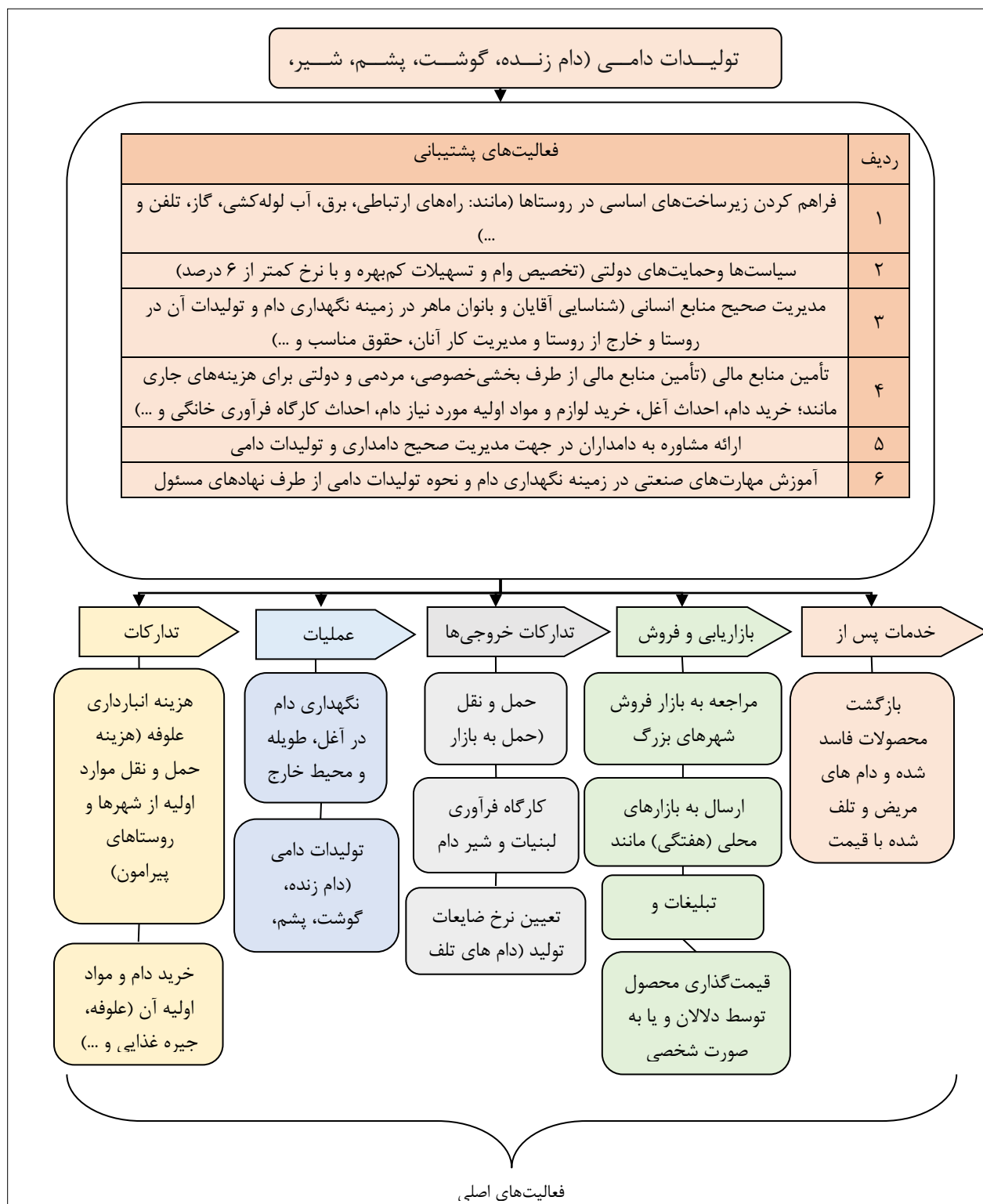
نمودار شماره ۷. زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در شهر خرمدره



مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

علاوه بر خوشه زراعت در این روستا تعدادی دیگر از خوشه‌های کسب و کار و تولید شناسایی شده که در ادامه زنجیره ارزش خوشه کسب و کار برای هر کدام از آنها نشان داده شده است. لذا در ادامه زنجیره ارزش تولیدات دامی در سطح این روستا آورده شده است.

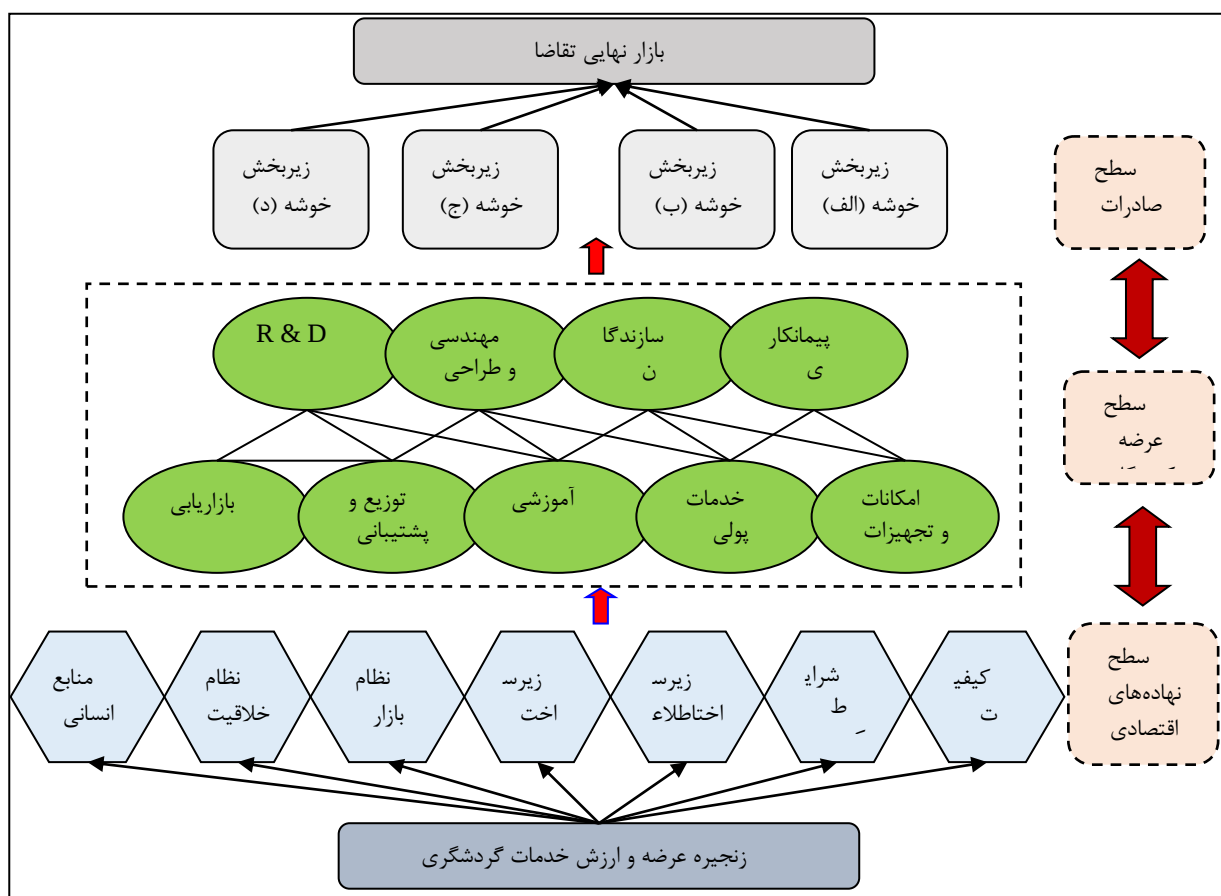
نمودار ۸. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات دامی (دام زنده، گوشت، پشم، شیر، لبنیات و ...)



مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

در شکل زیر نیز زنجیره ارزش خوشه کسب و کار برای فعالیت‌های گردشگری که در این روستا به دلیل وجود سد شویر دارای رونق مناسب است، به صورت شکل زیر در ۳ مراحل مختلف نشان داده شده است.

نمودار ۹. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار گردشگری



مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

۳-۲- توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و

فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال در روستا:

روستای شویر زیر مجموعه دهستان خرمدره از توابع بخش مرکزی شهرستان خرمدره می‌باشد. این سکونتگاه دارای شرایط جوی و اقلیمی منطقه بر حسب پستی و بلندی‌ها سخت متغیر است. بطور کلی ارتفاعات دارای آب و هوای سرد کوهستانی، زمستانهای پر برف و سرد و در تابستان معتدل و خشک می‌باشد و شهرستان خرمدره نیز که از آن به عنوان یک باغ شهر یاد می‌شود، با اتکا به سرسبزی و باغ‌های پرشمار خود یکی دیگر از مناطق گردشگری این استان محسوب می‌شوند. به طور کلی اردیبهشت، خرداد و تیرماه بهترین ماههای مسافرت به استان زنجان هستند. هیچ توصیفی از سرسبزی و زیبایی طبیعت زنجان در این ماه‌ها کامل نیست و مناظر بدیع این فصل را در زنجان فقط باید دید. در این قسمت از تحقیق به بررسی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال در روستای شویر از دهستان خرمدره در بخش مرکزی شهرستان خرمدره پرداخته می‌شود.

جدول ۳۱. قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی- انسانی، زیرساختی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال در روستای شویر

بخش	قوت (S)	ضعف (W)	فرصت (O)	تهدید (T)
زیست‌محیطی	S1- مرکزیت روستای شویر نسبت به روستاهای اطراف	W1- زه‌کشی نامناسب فاضلاب‌های خانگی و هرزآب.	O1- به کارگیری منابع روستا و بهره برداری از منابع طبیعی بلا استفاده.	T1- آلودگی منابع آب سطحی و زیر زمینی روستاها و خاک روستا و تخریب محیط زیست.
	S2- وجود جذابیت طبیعت گردی سد شویر	W2- کمبود منابع آب و دیمی بودن کشت‌های زراعی.	O2- وجود سد شویر در محدوده روستا.	T2- خطر از بین رفتن حیات- وحش و تنوع زیستی.
	S3- شیب مناسب برای هرگونه ساخت و ساز و توسعه کسب و کارهای کوچک روستایی.	W5- شکار بی رویه حیوانات و پرندوها.	O4- فرصت استفاده از زمین‌های کشاورزی مرغوب جهت افزایش تولید و توزیع	T4- عدم تأمین علوفه مورد نیاز دام برای تمامی دامداران و تهیه برخی از آنان از بیرون روستا.
	S4- زمین‌های کشاورزی مرغوب آبی و دیمی با قابلیت تبدیل به زمین‌های آبی	W4- آلودگی منابع آب سطحی و زیرزمینی با زباله و پسماندهای شهری	O5- غنای محیط طبیعی به خصوص ناهمواری‌ها، پوشش گیاهی.	-
	S5- وجود زمین‌های کافی در پیرامون روستاها جهت توسعه مشاغل خدماتی و صنایع کوچک.	W3- وجود اراضی درجه یک کشاورزی در پیرامون روستا و ایجاد محدودیت جهت توسعه مشاغل خدماتی.	-	-
اقتصادی	S6- مرکزیت تولید کاه و توزیع به روستاهای اطراف.	W5- محدودیت استفاده از اراضی زراعی از طرف اداره کل منابع طبیعی جهت تغییر کاربری و احداث پروژه‌های صنعتی؛	O5- ایجاد فرصت‌های زمینه گردشگری در حاشیه سد شویر	T5- فقدان صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی.
	S7- قابلیت توسعه صنایع دستی از جمله ، قالیبافی، گلیم‌بافی و...	W6- افزایش اشتغال کاذب و فصلی.	O6- ایجاد فعالیت‌های غیرزراعی	T6- افزایش قیمت زمین و بورس بازی زمین.
	S8- وجود تعداد زیاد دام سبک مانند گوسفند و بز و دام‌های سنگین مانند؛ گاو	W7- وجود مشکلات اعطای مجوز و استعلامات و بروکراسی درخصوص دامداری نیمه‌صنعتی	O7- قابلیت کشت محصولات جایگزین در زمان کم آبی	T7- وجود واسطه ها در فرایند بازاریابی محصولات کشاورزی
	S9- وجود زمین‌های مرغوب کشاورزی.	W8- افزایش هزینه‌های مراحل کاشت، داشت و برداشت محصولات.	O8- بازاریابی مناسب برای تولیدات بومی (کاه)	T8- عدم حمایت از کارآفرینان مشاغل صنعتی در روستا.
	-	W9- محدودیت استفاده از آب سد شویر.	O9- ایجاد فرصت‌های جدید اقتصادی و متنوع سازی اقتصاد روستایی.	T9- عدم توجه به توسعه کسب-وکارهای جدید روستایی؛

اجتماعی و فرهنگی

فضائی

شکل شماره ۲۵: جلسات مشارکتی روستا شویر



۳-۴- شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرک اقتصاد روستا:

در این قسمت نیز به بررسی، شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرک اقتصاد روستای شویر پرداخته شده است.

یکی از راه‌های کاهش نرخ بیکاری، توسعه مشاغل کوچک و متوسط به طور عام و توسعه مشاغل به‌طور خاص است که افزایش درآمد و ثروت جامعه را به دنبال دارد و می‌تواند در هر روستا به‌عنوان برند شناخته شود. هر قدر سطح اقتصاد خانوار در جریان اقتصادی روستا بهبود یابد، به همان میزان اقتصاد جامعه نیز رشد پیدا می‌کند، از سوی دیگر خویش‌فرمایی و یا کار در محیط خانه یکی از الگوهای اشتغال است که به مدد نرم‌افزارها و شبکه‌های ارتباطی و اطلاعاتی، شرایطی را فراهم آورده که می‌توان قرن حاضر را قرن توسعه و رونق مشاغل دانست؛ لذا با توجه به آنچه گذشت و با توجه به اهمیت مشاغل در روستاها در ادامه به بررسی آن دسته از مشاغل در روستای شویر پرداخته شده است که می‌تواند به‌عنوان برند در روستا مطرح باشد و در توسعه روستایی نقش داشته باشد.

کسب‌وکار خانگی هم‌اکنون با بهره‌برداری از امتیازاتی چون توسعه دانش و گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات حیطه گسترده‌ای را در اکثر حوزه‌های اقتصادی به خود اختصاص داده و در زمره یکی از حیاتی‌ترین و ضروری‌ترین بخش‌های اقتصادی جوامع به شمار می‌رود. در کشور ما ایران نیز کاهش نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال از جمله اهداف و تکالیف تصریح‌شده در سند چشم‌انداز و قوانین پنج‌ساله توسعه کشور محسوب شده و بدین منظور رویکرد توسعه مشاغل خانگی به دلیل برخورداری از پیامدهای مثبت و متعدد در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مورد توجه مسئولین قرار گرفته است. مطابق قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی، منظور از مشاغل یا کسب‌وکار خانگی، آن دسته از فعالیت‌هایی است که با تصویب ستاد سازمان‌دهی و حمایت از مشاغل خانگی، توسط عضو یا اعضای خانواده در فضای

مسکونی در قالب یک طرح کسب‌وکار بدون مزاحمت و ایجاد اختلال در آرامش واحدهای مسکونی شکل می‌گیرد و منجر به تولید خدمت یا کالای قابل‌عرضه به بازار خارج از محیط مسکونی می‌گردد. مشاغل خانگی، طیف وسیعی از مشاغل سنتی تا نوظهور را در برمی‌گیرد و راه‌اندازی یک کسب‌وکار خانگی علاوه بر مهارت خاص هر شغل نیازمند برخورداری از مجموعه‌ای از مهارت‌های اساسی و پایه‌ای همچون مدیریت منابع، مدیریت زمان، سازمان‌دهی، مدیریت فردی و مهم‌تر از همه مهارت‌های بازاریابی می‌باشد و فراهم آوردن پیش‌شرط‌های اطلاعاتی، مهارتی و تجربه عملی، منجر به حصول بهره‌وری بیشتر و توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی خواهد بود. لذا توسعه فرصت‌های شغلی در این زمینه مستلزم همکاری بخش‌های مختلف می‌باشد.

جدول شماره ۳۲. شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا در حیطه مشاغل خانگی روستای شویر

حوزه مشاغل	نوع مشاغل	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند	میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود			کم	متوسط	خوب
مشاغل حوزه کشاورزی	زراعت، باغبانی و دامداری (سبک و سنگین)			۸۰۰				*
	تولیدکننده خوراک دام و طیور			۲			*	
	تولید بذر و نهال			-				
	جمع‌آوری و تولید گیاهان دارویی			-				
	تولید محصولات گلخانه‌ای			-				
	پرورش زنبورعسل			۲		*		
	پرورش صنعتی دام و طیور			-				
	بسته‌بندی محصولات کشاورزی			-				
	پرورش قارچ			-				
	پرورش ماهی			۱		*		
	بافت تابلو فرش			-				
مشاغل حوزه هنری	تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی			-				
	تولید پای پوش‌های سنتی			-				
	قالی بافی			۳۰		*		
	جلدسازی چرمی سنتی			-				
	حکاکی روی فلز (به جز طلا و نقره)			-				
	خاتم‌سازی و خاتم‌کاری			-				
	خدمات طراحی کارت ویزیت و کارت‌های تبلیغاتی از طریق اینترنت			-				
	خدمات فیلم برداری، میکس، مونتاز و تهیه آلبوم دیجیتال			-				
	خدمات چاپ بر روی مقوا، سلفون، کاغذ و ظروف پلاستیکی			-				
	خدمات گرافیکی و طراحی بنرهای تبلیغاتی			-				
	خدمات گلدوزی و تکه دوزی			-				
	طراحی لباس و کفش			-				

				-		طراحی و نقاشی نقشه فرش، گلیم و جاجیم	
				-		طلاسازی	
	*			۲		تولید محصولات چوبی و مبیل	
		*		۱		صنایع و گاردهای تولیدی (مثل شیرین‌پزی و ...)	
	*			۳		خدمات بازرگانی و خرید و فروش محصولات کشاورزی (عمده فروش)	
				-		تولید و فروش مصالح ساختمانی	
	*			۱۵		مشاغل خانگی (تهیه فرآورده‌های لبنی و ... و صنایع دستی (لباس محلی، فرش و ...)	مشاغل حوزه تولید
				-		تابلوسازی	
				-		صنایع غذایی و تبدیلی	
				-		تولید شربت، ترشیجات و شوربجیات	
	*			۲		تعمیرکار تراکتور و ادوات کشاورزی	
		*		۱		خدمات پزشکی دام و طیور	
	*			۱۲		خدمات دولتی و اداری (مدرسه، بانک و ...)	
	*			-		خدمات تامین غذای ادارات و شرکت‌ها	
	*			۲		خدمات برق‌کار و لوله‌کش	
	*			۳۰		بقالی و سوپرمارکت	
	*			۵		خدمات خرده‌فروشی مواد مصرفی و لباس	
				-		خدمات فنی و مهندسی کشاورزی و دامپزشکی و گیاه پزشکی	
				-		خدمات نظافت خانگی و ادارات	
	*			۲		خدمات کامپیوتر و تایپ	

مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

نتایج جدول نشان می‌دهد:

در مشاغل حوزه کشاورزی، شغل‌های «زراعت، باغبانی و دامداری و تولیدکننده خوراک دام و طیور» در این روستا دارای اهمیت فراوانی است؛

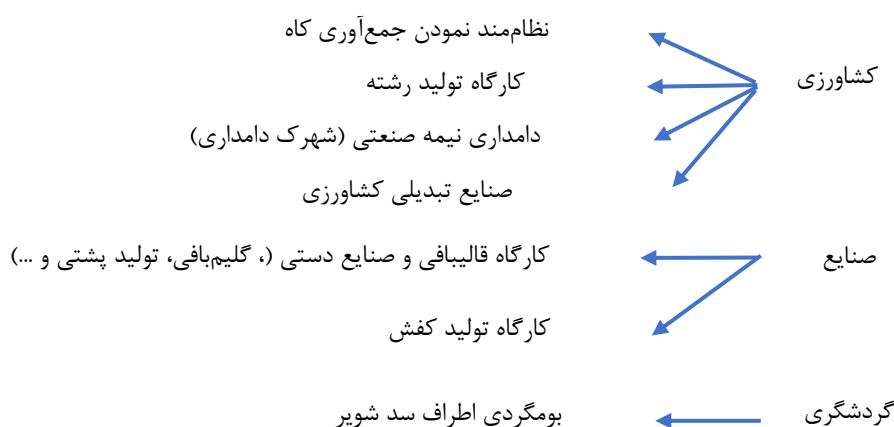
در مشاغل هنری، شغل «قالی‌بافی» بیشترین تعداد شاغلین را به خود اختصاص داده است؛

در مشاغل حوزه تولید، افراد در زمینه‌های «تولید محصولات چوبی و مبیل، صنایع غذایی و تبدیلی و مشاغل خانگی شامل تهیه فرآورده‌های لبنی و ...» فعالیت دارند؛ و

در مشاغل حوزه خدمات عمومی، در شغل «خدمات پزشکی دام و طیور، خدمات پزشکی دام و طیور و بقالی و سوپرمارکت» شاغل زن و شاغل مرد فعالیت دارند.

جهت شناخت مهم‌ترین فعالیت قابل طرح یا برند در روستای شویر (که در زمینه تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرک اقتصاد روستا مؤثر هستند) از روش‌های ارزیابی مشارکتی و تکنیک وزن‌دهی کیفی با حضور جوانان و افراد متخصص و مطلع محلی با تشکیل هسته مشارکتی استفاده شده است. برای این کار با استفاده از همین هسته مشارکتی با استفاده از نظرات خبرگان محلی و مسئولین اقدام به رتبه‌بندی یا اولویت‌بندی ظرفیت‌های موجود در جهت توسعه جهت پیشران‌های توسعه اقتصادی در محدوده مورد مطالعه شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد، مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا همان‌گونه که در بخش قبلی نیز به آن اشاره شده است و مستعد و پتانسیل مهم و ویژه برای برندسازی هستند شامل موارد ذیل می‌باشند:

شکل ۲۵. مهم‌ترین ظرفیت‌های توسعه اقتصادی روستا و امکان برندسازی آنان؛ مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷



۳-۵- جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی قابل اجراء توسط افراد بومی و

غیر بومی، مرتبط با ظرفیت‌ها، مزیت‌ها و محورهای تولید؛

بخش کشاورزی: در بخش کشاورزی طرح نظام‌مند نمودن جمع‌آوری کاه یکی از مهم‌ترین طرح در راستای تولید، جمع‌آوری و توزیع کاه در منطقه است که با ظرفیت اشتغال‌زایی ۱۳ نفر با مسئولیت آقای نوری قصد دارد به ارائه انواع خدمات کشاورزی در سطح منطقه بپردازد. ایده کارگاه تولید رشته یکی دیگر از طرح مطرح شده در بخش کشاورزی است که با مسئولیت آقای محمدی قصد اشتغال‌زایی در روستای شویر را دارد. همچنین طرح‌های دامداری نیمه صنعتی (شهرک دامداری) و صنایع تبدیلی کشاورزی از ایده‌های مطرح شده است در بخش کشاورزی که با مسئولیت آقای کریمی با ظرفیت اشتغال‌زایی ۱۵ قصد دارد به ارائه انواع خدمات کشاورزی دامداری در سطح منطقه بپردازد.

بخش صنایع: کارگاه قالیبافی و صنایع دستی تولید رشته ایده خوب دیگری است که توسط آقای تهامی مطرح گردیده است. طرح تولیدی کفش ایده دیگری است که از طرف آقای مولایی مطرح گردیده است.

بخش گردشگری: طرح بومگردی سد شویر یکی دیگر از طرح‌های مطرح شده در بخش گردشگری است که با مسئولیت دهیاری روستای شویر قصد دارند به ارائه انواع خدمات گردشگری و تفریحی در سطح منطقه بپردازند.

طرح نظام‌مند نمودن جمع‌آوری کاه

تهیه انواع کاه و کلش فله و بسته‌بندی به‌منظور تکمیل جیره غذایی دام بسیار مهم است. این محصول به لحاظ کیفی بسیار متنوع می‌باشد. پوسته و ساقه‌ای که دانه‌های محصولاتی همچون جو، گندم و برنج را دربر می‌گیرد و موقع خرمن‌کوبی، باد آن‌ها را از دستگاه بیرون می‌برد و یا هنگام کار کمباین از آن بیرون می‌ریزد، کاه می‌گویند.

❖ کاربردهای کاه:

- کاه و کلش خوراک دام؛
- به‌عنوان آرماتور در ساخت بناهای کاه‌گلی؛
- کاه و کلش پوششی برای خاک در فصل بارش؛
- استفاده از کاه در سوخت نیروگاه‌ها؛
- کاه به‌عنوان ماده کربنی در تهیه کمپوست و غیره.

از زمان‌های قدیم همواره کشاورزان سنتی کاه و کلشی که از خرمن‌کوبی گندم و جو حاصل می‌شد را به‌عنوان یک خوراک متداول در جیره استفاده می‌کردند. امروزه نیز کاه و کلش حاصل از کمباین‌ها نیز به‌منظور تأمین بخشی از جیره مورد استفاده قرار می‌گیرد. البته میزان مصرف کاه در دامداری‌های مختلف ثابت نیست و با توجه به نوع دام و مقطع پرورش، میزان مصرف کاه کم‌وزیاد می‌شود. کاه و کلش در مناطق مختلف کشور تولید می‌گردد. ازجمله مناطقی در شهر خرمدره کاه در آن‌ها به‌وفور یافت می‌شود روستای شویر و روستاهای اطراف آن می‌باشد و روستاییان اقدام به دپو کردن آن برای استفاده‌های گوناگون می‌نمایند. کاه در کنار یونجه و ذرت ازجمله محصولات ثابت در جیره دامداری‌ها به‌حساب می‌آید. این محصول به شکل‌های کوبیده شده و پرسی در بازار عرضه می‌گردد. کاه و کلش در فصول گرم از مزارع و در فصول سرد از انبارها بارگیری می‌شوند که در تمام طول سال این مجموعه آماده ارسال آن به تمام نقاط کشور است.

طرح جمع‌آوری کاه و بسته‌بندی و فروش کاه به‌صورت کارگاه‌ها و کارخانه‌هایی که می‌توانند در راستای تولیدات کشاورزی مخصوصاً گندم قابل توجه هستند و به دلیل قابلیت بسیار خوب روستا شویر در این زمینه به سبب وجود افراد علاقه‌مند و متخصص در این زمینه و همچنین وجود چندین دستگاه کامیون و تریلر در این روستا، بر اهمیت این فعالیت اشتغال‌زایی افزوده است؛ بنابراین با توجه به آنچه گذشت و با توجه به روحیه تعاون و همکاری خوب جمعیت این روستا و وجود حدود ۴۵ نفر فرد آماده به‌عنوان سرمایه‌گذار و صاحب‌کار در این زمینه همراه با ادوات کشاورزی موجود به‌عنوان پتانسیل بر اهمیت این طرح توجیهی افزوده است. طرح جمع‌آوری و بسته‌بندی زراعی کاه یکی مهم‌ترین ایده کارآفرینانه در روستای شویر است که در هسته مشارکتی نیمه‌ساختار یافته مطرح شده و مورد استقبال قرار گرفته است.

شکل شماره ۲۶. دپو کاه و کلش در روستای شویر



جدول شماره ۳۳. مطالعات امکان‌سنجی طرح توجیهی بسته‌بندی و فروش کاه و کلش گندم

عنوان			توضیحات
محل طرح			روستای شویر
میزان تولید کاه در سطح روستا و روستاهای اطراف			حدود ۳۰ هزار تن
تعداد افرادی در زمینه پرس کاه فعالیت می‌کنند			۴۵ نفر به‌عنوان سرمایه‌گذار و صاحب‌کار
تعداد ماشین‌آلات مورد استفاده جهت پرس کاه			۲ عدد ۱۵ کیلویی - یک دستگاه ۲۵۰ الی ۳۰۰ کیلویی
تعداد ماشین‌آلات مورد استفاده جهت حمل و نقل کاه			۳۰ دستگاه
دستگاه صادره کننده مجوز			-
مواد اولیه لازم			کاه - نخ عدلبندی
نحوه تأمین مواد اولیه لازم			کاه از روستا و روستاهای اطراف و نخ از تهران و اصفهان
نحوه انتقال مواد اولیه به محل و هزینه			تراکتور - خاور - تریلر هر عدل برابر با ۵۰۰۰ ریال کارگر و ۶۰۰۰ ریال کرایه حمل و نقل
نوع تولیدات			پرس کاه
نحوه تأمین نیروی انسانی و تعداد آن	داخل روستا	۱۵۰ نفر	
	روستاهای اطراف	۲۰۰ نفر از روستاهای اطراف	
ظرفیت تولید			حدود ۳۰ هزار تن و قابل افزایش تا ۵ هزار تن
مشخصات سرمایه‌گذاری طرح			سرمایه‌گذاری کل طرح: ۳۳۰۰ میلیارد تومان
			سرمایه‌گذاری ثابت: ۱۸۵۰ میلیارد
			سرمایه در گردش: ۳۵۰ میلیارد تومان
			درآمد سالیانه: ۱۲۵۰ میلیارد در صورت خرید و فروش ۵ هزار تن کاه
			نرخ بازدهی سرمایه: ۵۰ درصد
سرمایه‌گذاری ثابت طرح			زمین محل اجرای طرح:
			مترائ: ۱۳ هکتار
			قیمت واحد: ۳۰ میلیون
			محوطه‌سازی: ۴۰۰ میلیون تومان

عنوان		توضیحات
هزینه‌های جاری طرح	ساختمان‌ها	۵۰ میلیون تومان
	تأسیسات و تجهیزات	۲۰ میلیون تومان
	ماشین‌آلات و تجهیزات و وسایل آزمایشگاهی	دستگاه دسته‌بندی ۳ کیلویی کلاس ۷۰۰ میلیون ریال
		تراکتور ۶ سیلندر ۱۲۰۰ دور ۶۰۰ میلیون
	تجهیزات اداری و کارگاهی	۱۰ میلیون تومان
	هزینه‌های قبل از بهره‌برداری	-
	مواد اولیه و بسته‌بندی	۷۰۰ میلیون تومان در صورت خرید ۲۰۰۰ هکتار - هر هکتار ۳۸۰ هزار تومان
	حقوق و دستمزد پرسنل غیر تولیدی	سالانه ۲۱۶ میلیون تومان
	حقوق و دستمزد پرسنل تولیدی	۸۰ میلیون سالیانه
	هزینه سوخت و انرژی	۵ میلیون تومان
صدور مجوز ساخت	هزینه حمل‌ونقل	۵۰ میلیون تومان
	استهلاک و تعمیر و نگهداری	۲۰ میلیون تومان
	اعطای زمین (بخش خصوصی یا دولتی)	شورای برنامه‌ریزی استان
	نوع زمین (دولتی، شخصی یا خرید از دیگران)	بخش خصوصی
	تأمین مالی (اعطای وام، تسهیلات و ...)	شخصی
	تأمین نیرو	۱ میلیارد تومان
	تأمین آب	موجود
	اینترنت و تلفن	-
	صدور پروانه بهره‌برداری	-
	مدیریت اجرای پروژه	جهاد کشاورزی و سازمان تعاونی روستایی
بازاریابی و فروش	روستا	شخصی
	شهرخرمدره	-
	روستاهای اطراف	-
	شهرستان‌ها	هیدج، خرمدره، ابهر، صابین قلعه
	خارج از استان	تهران، قزوین و شمال
	خارج از کشور	-
	مشکلات و موانع موجود برای اجرای این طرح	مجاز و تسهیلات

مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

طرح دامداری صنعتی و نیمه صنعتی

نیاز انسان به پروتئین موجب شده که دام‌های اهلی توسط بشر نگهداری و پرورش یافته و بخشی از نیاز غذایی وی را تأمین نمایند، گرچه در سال‌های اخیر جایگزین‌هایی برای گوشت قرمز معرفی شده ولیکن

طعم و مزه گوشت کماکان این محصول را بدون رقیب نگه داشته است. با عنایت به اینکه جمعیت دامی یک کشور سرمایه ملی محسوب می‌گردد تداوم تولید و استفاده صحیح از فرآورده‌های آن حیاتی می‌باشد؛ بنابراین تولید گوشت قرمز باید چنان باشد که علاوه بر امکان تداوم تولید، صیانت از جمعیت دامی کشور را به‌عنوان یک سرمایه ملی و استفاده بهینه از فرآورده‌های آن را میسر سازد.

افزایش جمعیت کشور در سال‌های اخیر و به‌تبع آن افزایش مصرف فرآورده‌های غذایی موجب شده است که روش‌های سنتی استحصال مواد غذایی اعم از کشاورزی و دامداری کارایی خود را از دست بدهند. از سوی دیگر با توجه به نیاز حیاتی انسان به پروتئین و همچنین سیاست‌های دولت جمهوری اسلامی مبنی بر لزوم خودکفایی و عدم وابستگی به بیگانگان در تأمین مواد غذایی اساسی موردنیاز شهروندان، در گام نخست و دستیابی به بازارهای خارجی منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای، در گام بعدی، به‌کارگیری روش‌های علمی نوین اهمیت روزافزونی یافته است.

شکل شماره ۲۷. دامداری صنعتی و نیمه‌صنعتی



در روستای شویر با توجه به ظرفیت موجود در زمینه پرورش گاو به نگهداری این نوع از دام اقداماتی صورت گرفته است. با این حال مسائلی از قبیل کمبود منابع مالی، زمین، موانع قانونی و نبود حمایت برای توسعه دهندگان باعث بروز مشکلاتی در ایجاد و توسعه چنین گاوداری‌هایی در روستا شده است.

طرح‌های دام‌پروری خصوصاً پرورش گاو با روش‌های علمی و در قالب واحدهای صنعتی و نیمه‌صنعتی موجبات دستیابی به تولید اقتصادی و بهداشتی فرآورده‌های دامی را فراهم می‌آورد. با اجرای این‌گونه طرح‌ها علاوه بر تأمین پروتئین دامی جوامع در حال رشد، راندمان تولید افزایش یافته و از امکانات بالقوه و بالفعل محلی و منطقه‌ای استفاده بهینه به عمل می‌آید مضافاً اینکه باعث ایجاد اشتغال مولد گردیده و سوددهی معقولی را برای سرمایه‌گذار در پی خواهد داشت.

جدول شماره ۳۴. طرح دامداری صنعتی و نیمه صنعتی با ظرفیت ۱۰ رأس گاو

فرم خلاصه پروژه		
عنوان طرح: طرح دامداری صنعتی و نیمه صنعتی		
بخش: کشاورزی زیر بخش: دامداری		
تولیدات/ خدمات: پرورش گاو		
مکان: منطقه آزاد منطقه ویژه اقتصادی شهرک صنعتی زمین‌های اصلی ☐		
توصیف طرح: طرح‌های دام‌پروری خصوصاً پرورش گاو و گوسفند با روش‌های علمی و در قالب واحدهای صنعتی و نیمه‌صنعتی موجبات دستیابی به تولید اقتصادی و بهداشتی فراورده‌های دامی را فراهم می‌آورد. با اجرای این گونه طرح‌ها علاوه بر تأمین پروتئین دامی جوامع در حال رشد، راندمان تولید افزایش یافته و از امکانات بالقوه و بالفعل محلی و منطقه‌ای استفاده بهینه به عمل می‌آید مضافاً اینکه باعث ایجاد اشتغال مولد گردیده و سوددهی معقولی را برای سرمایه‌گذار در پی خواهد داشت.		
محل تأمین‌کننده مواد اولیه: روستای شویر		
محل احداث پروژه	روستای شویر	
تعداد دام بزرگ (گاو و گاومیش در سطح روستا)	۱۰۰ رأس	
تعداد دام کوچک (گوسفند و بز در سطح روستا)؟	۱۵۰۰ رأس	
تعداد افرادی که در زمینه دامداری فعالیت می‌کنند؟	۴۰ نفر	
تعداد دامداری‌های فعال در سطح روستا؟	کلا سنتی می باشد	
میزان تولید علوفه دام در سطح روستا؟	کاه	
میزان خرید علوفه از سایر روستاها جهت تغلیف دام؟	-	
میزان مراتع روستا جهت تغلیف دام (به هکتار)؟	زمینهای کشاورزی قبل از کشت	
نحوه تأمین هزینه‌های اولیه	-	
محل خرید دام زنده	بازار دام خرمدره	
محل تأمین علوفه دام (شهرها و روستاها)	خرمدره، ابهر و صائین قلعه	
نوع میزان تولیدات دامی در سطح روستا (تن و تعداد)؟	گوشت زنده:- شیر: ۱ تن	
تعداد شاغلین	۵ نفر	
سرمایه‌گذاری ثابت طرح	زمین محل اجرای طرح:	مترائ: یک هکتار
	هزینه‌های جانبی	قیمت کل: ۲۵ میلیون تومان
		محوطه‌سازی: ۳۰۰ میلیون تومان
		ساختمان‌ها: ۲۰۰ میلیون تومان
		تأسیسات و تجهیزات: ۱۵ میلیون تومان
		ماشین‌آلات و تجهیزات آزمایشگاهی: ۱۰ میلیون تومان
		وسایل نقلیه و حمل‌ونقل داخل کارخانه: ۶ میلیون تومان
		تجهیزات اداری و کارگاهی: -
		هزینه‌های قبل از بهره‌برداری: ۵۰ میلیون
هزینه‌های جاری طرح	کل هزینه‌های جاری طرح:	
جدول فروش	میزان تولید	گوشت زنده: ۱۰ تن
		شیر: ۷۵۰ کیلو در روز
		کود: ۱۰۰ تن سالانه

محل صدور مجوز	جهاد کشاورزی
اعطای زمین (توسط دولت یا بخش خصوصی)	بخش خصوصی
نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)	شخصی
محل تأمین مالی (دولتی یا خصوصی)	۳۰ درصد شخصی، ۷۰ درصد دولتی
تأمین نیرو	۳۰ میلیون تومان
تأمین آب	موجود
اینترنت و تلفن	-
صدور پروانه بهره‌برداری	جهاد کشاورزی
مدیریت اجرای پروژه	شخصی
بازاریابی و فروش محصولات تولیدی	روستا
	شهر
	روستاهای اطراف
	شهرستان‌ها
	خارج از استان
	خارج از کشور
موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه	تسهیلات

مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

طرح صنایع تبدیلی کشاورزی

علیرغم تمام تحولات تکنولوژیکی، پیشرفته‌ترین کشورهای صنعتی (آمریکا، ژاپن و اتحادیه اروپا) توسعه بخش کشاورزی را نه تنها مکمل بخش صنعت و کاربرد صنعت در کشاورزی موجب افزایش بهره‌وری در بخش می‌دانند بلکه اهمیت تولید غذا را بیشتر مربوط با امنیت ملی خود ارزیابی می‌نمایند. در ایران، توسعه صنعتی نه تنها هیچ نسبتی با روندی که در دنیا صورت می‌گیرد ندارد بلکه موجب غفلت از ارتباط آن با بخش کشاورزی نیز شده است. این غفلت علاوه بر آثار سوء اقتصادی - اجتماعی که در پی داشته امنیت اجتماعی و اقتصادی را نیز به مخاطره انداخته است.

با ماشینی شدن زندگی انسان‌ها و کاهش بیش‌ازپیش فعالیت‌های بدنی، تمایل افراد برای استفاده از میوه‌ها و سبزیجات به منظور حفظ سلامتی و پیشگیری از ابتلا به بیماری‌های مزمن ناشی از شهرنشینی افزایش می‌یابد. این نکته مبین لزوم توجه بیشتر به بخش کشاورزی کشور می‌باشد. با توجه به این نکته که شرایط اقلیمی منحصربه‌فرد ایران موجب شده است که در میان کشورهای منطقه از موقعیت ممتازی در زمینه کشاورزی و پرورش محصولات باغی برخوردار گردد به نظر می‌رسد ایران می‌تواند قطب تولید محصولات کشاورزی و باغی در منطقه تبدیل شود. لکن به‌رغم وجود چنین ویژگی‌هایی، به لحاظ توجه ناکافی به اصول علمی کشاورزی و عدم برخورداری کشاورزان از وسایل مکانیزه کشاورزی، استفاده مطلوبی از ظرفیت‌های موجود نشده است.

جدول شماره ۳۵. پروژه احداث کارخانه فرآوری محصولات باغی و زراعی

عنوان	توضیحات
عنوان پروژه	احداث کارخانه فرآوری محصولات کشاورزی (انگور، سیب، و ...)
محل احداث	با فاصله ۱ کیلومتری از شویر
میزان تولیدات گندم در سال زراعی جاری	میانگین هر هکتار ۳ تن
میزان تولیدات انگور در سال زراعی جاری	میانگین هر هکتار ۳ تن
میزان تولیدات باغی (سیب، انگور و ...)	به ازای ۶۰ هکتار ۱۰۰۰ تن
نحوه فروش محصولات باغی و زراعی	روستا
	شهر
	شهرهای اطراف
	غیره
آیا سلف‌خرها و واسطه‌ها در فروش محصولات کشاورزی باغی و زراعی نقش دارند؟	-
میزان هزینه اولیه	حدود ۵ تا ۶ میلیارد
محل تولید محصولات موردنیاز برای کارخانه	باغ ۶۰ هکتاری - باغ ۱۰ هکتاری
طریقه حمل و نقل محصولات به کارخانه و بازار مصرف	کامیونت
ارگان صدور مجوز	-
ارگان اخذ مجوز ساخت (احداث بنا)	-
اعطای زمین (مردمی یا دولتی)	زمین شخصی
نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)	زمین شخصی
تأمین مالی (ادارات و ارگان‌های دولتی، سیستم بانکی، بخش خصوصی، فردی و ...)	۱ تا ۲ میلیارد به صورت مردمی و الباقی به صورت تسهیلات بانکی
محل تأمین انرژی و سوخت	برق کنار محدوده موجود است.
محل تأمین آب	با چاه‌های عمیق مجوز دار
محل تأمین اینترنت و تلفن	با موبایل و وایرلس
محل صدور پروانه بهره‌برداری	جهاد کشاورزی
مدیریت اجرای پروژه	از طریق کارشناسان زی ربط و متخصص
میزان اشتغال	۲۰ تا ۳۰ نفر اشتغال مستقیم
نوع تولیدات در کارخانه	کشمش تیزابی
مشخصات سرمایه‌گذاری طرح	سرمایه‌گذاری کل طرح: ۵ تا ۶ میلیارد
	درآمد سالیانه: ۸ میلیارد
	دوره بازگشت سرمایه: ۲ تا ۳ سال
	حقوق کارکنان تولیدی: ۳۰ میلیون حقوق ماهیانه برای ۲۰ نفر
موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه	تسهیلات

مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

طرح کارگاه قالببافی و صنایع دستی

هیچ رشته‌ای از هنرهای صنعتی در ایران به اندازه قالببافی مهم نیست و باین همه اطلاعات و آگاهی‌ها درباره توسعه و تکامل باستانی آن محدود است. هنر فرش‌بافی که در ایران دارای قدمت بسیار طولانی

می‌باشد معمولاً یکی از روش‌های کسب درآمد برای اکثر خانم‌های خانه‌دار بوده است؛ اما در دهه‌های اخیر این هنر به شکل گسترده‌تری توسعه یافت و بسیاری از خبرگان این شغل به فکر راه‌اندازی کارگاه تولید فرش افتادند تا علاوه بر افزایش درآمد خود برای کسانی که شرایط لازم برای قالیبافی در منزل را ندارند نیز راه چاره‌ای باشند و همچنین با تولید فرش‌های باکیفیت، به وضعیت تولید این صنعت نیز رونق دهند. در این مقاله با مراحل راه‌اندازی و برآورد هزینه یک کارگاه قالی‌بافی معمولی آشنا می‌شوید. هدف از راه‌اندازی و تأسیس یک کارگاه قالیبافی در درجه اول تولید فرش اصیل ایرانی و در درجه دوم کسب درآمد و استقلال مالی است. هدف مهم دیگر این کارگاه جذب نیروی کاری و آموزش به آن‌ها بوده که پس از گذراندن مراحل آموزشی می‌توانند در همین واحد مشغول به کار شوند و خود نیز در آینده یک نفر از افراد آموزش دهنده باشند که هنر قالیبافی و کسب درآمد از این هنر را به دیگران آموزش دهند.

شکل ۲۸. کارگاه تولید فرش دستباف



کارگاه تولید فرش دستبافت یک نوع مؤسسه تولیدی و اشتغال‌زایی است؛ که برای رفع نیاز جامعه به محصولات بافتی که باعث آسان‌تر شدن زندگی می‌شود تلاش می‌کند. خدمات و تولیدات این کارگاه شامل افراد و خانواده‌های هم‌وطن می‌شود و برای ورود عرض به کشور به خارج صادر می‌شود و همچنین زیرپوشش قرار دادن افرادی که به‌تنهایی نمی‌توانند از هنر خود استفاده نموده و کسب درآمد کنند. در این واحد تولیدی این خدمات عرضه می‌شود:

- آموزش به افراد علاقه‌مند به هنر و کسب درآمد؛
 - تولید فرش دستبافت ایرانی؛ و
 - تولید انواع محصولات بافتی مانند پشتی پرده ابریشمی و تابلو فرش.
- محل کارگاه یک فضای ۲۵۰ متری که شامل ۲ طبقه همکف و زیرزمین می‌شود که زیرزمین ۲۰۰ متری به‌عنوان انبار رنگ‌روغن و دیگر مواد اولیه و غیره می‌باشد؛ و طبقه همکف برای بافت فرش و آموزش

دادن استفاده می‌شود و ۵۰ متر دیگر حیاط و سرویس بهداشتی و اتاق نگهبانی می‌باشد. برای راه‌اندازی یک واحد تولیدی ابتدا منطقه‌ای انتخاب شد که در اطراف آن هیچ‌گونه مسئله‌ای که موجب ضرر به این امر نباشد و از نظر فرهنگی، معیشتی و اجتماعی تا حدود زیادی بررسی و شناسایی شد تا به راحتی بتوان بازارهای خوبی برای انواع و اقسام تولیدات این مجموعه پیدا کرد و نیز با کمک خواستن از شرکت‌های دولتی و خصوصی برای ایجاد بازاری سالم در داخل و خارج از کشور تلاش می‌شود.

طرح کارگاه قالببافی

فرم خلاصه پروژه		
عنوان طرح: مجتمع کارگاهی قالببافی		
بخش: صنعت زیر بخش: قالببافی		
تولیدات / خدمات: قالببافی		
مکان:	منطقه آزاد □ منطقه ویژه اقتصادی □ شهرک صنعتی □ زمین‌های اصلی □	
توصیف طرح:		
هدف این طرح بررسی و مطالعات امکان‌سنجی احداث کارگاه فرش‌بافی در روستای شویر می‌باشد. هدف از راه‌اندازی و تأسیس یک کارگاه قالببافی در درجه اول تولید فرش اصیل ایرانی و در درجه دوم کسب درآمد و استقلال مالی می‌باشد. یکی دیگر از اهداف احداث کارگاه جذب نیروی کاری و آموزش به آن‌ها بوده که پس از گذراندن مراحل آموزشی می‌توانند در همین واحد مشغول به کار کسب درآمد شوند و خود نیز در آینده یک نفر از افراد آموزش‌دهنده باشند که هنر قالببافی و کسب درآمد از این هنر را به دیگران آموزش دهند. هدف دیگر، بهبود بخشیدن به صنایع فرش ایرانی است. یکی از اهداف مهم کارگاه‌های قالی‌بافی، بهبود بخشیدن به وضعیت تولید از نظر کمی و کیفی محصولات است. فرش دستباف ایران با داشتن سابقه‌ای چند هزارساله، از دیرباز تاکنون مورد توجه مردم دنیا بوده و امروز در تمام دنیا نام قالی با نام ایران پیوندی ناگسستنی خورده است. فرش دستباف ایران محصولی چندبعدی است و دارای جنبه‌های فنی، هنری، اجتماعی و اقتصادی بسیار گسترده است.		
ظرفیت سالانه طرح: ۳۰۰۰ مترمربع در سال		

وضعیت پروژه

میزان دسترسی به مواد خام اولیه در داخل کشور یا استان: ۱۰۰٪ تأمین مواد اولیه داخلی است.		
فروش:		
بازار پیش‌بینی شده داخلی: ۱۰۰٪		بازار پیش‌بینی شده صادراتی: %
زمان‌بندی کامل پروژه (از شروع فعالیت تا عملیات تجاری): ۲۴ ماه		
محل طرح	داخل روستا	
نوع صنایع دستی موجود در روستای شما	خیاطی، گلیم‌بافی	
تعداد کارگاه قالی‌بافی در روستا (فعال و غیرفعال)	۱۰ کارگاه خیاطی	
	۵ کارگاه گلیم‌بافی	
میزان تولید قالی در روستا	به خاطر عدم فروش قالی هیچ تولیدی وجود ندارد	
تعداد افراد ماهر در این حوزه در روستا	۲۰ نفر	
زمین مورد نیاز برای کارگاه	۲۰۰ متر	
نحوه انتقال مواد اولیه به محل کارگاه و هزینه آن	سواری	
نحوه جمع‌آوری صنایع دستی تولیدی از روستاها	اکثراً به صورت سفارشی انجام می‌دهند. در صورت فروش مستقیم در بازار خرمدره انجام می‌شود.	
جمع‌آوری افراد ماهر در این حرفه	روستا (نفر)	۱۰ نفر از روستا
	روستاهای اطراف (نفر)	-
نحوه تأمین سرمایه	دولتی (اعطای)	۷

		تسهیلات)	
متر: ۲۰۰ متر		زمین محل اجرای طرح:	سرمایه گذاری ثابت طرح
قیمت کل: ۲۰ میلیون			
شورای برنامه ریزی		صدور مجوز	
شخصی		اعطای زمین	
شخصی		نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)	
شخصی و با تسهیلات		تأمین مالی	
خانگی		تأمین نیرو	
		تأمین آب	
		اینترنت و تلفن	
شخصی		مدیریت اجرای پروژه	
زمینی و با وسایل شخصی		نحوه انتقال محصولات تولیدی به بازار	
-	روستاها	بازاریابی و فروش	
-	شهرها		
-	روستاهای اطراف		
خرمدره	شهرستان های استان		
-	خارج از استان		
-	خارج از کشور		
تسهیلات		مشکلات و موانع موجود برای اجرای این طرح	

مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

طرح توسعه گردشگری روستایی با تأکید بر بوم‌گردی اطراف سد

اقامتگاه‌های بوم‌گردی مکانی هستند که شرایط اسکان گردشگران را در محیط‌های طبیعی و بومی فراهم می‌کند. در اقامتگاه بوم‌گردی سعی می‌شود که همه‌چیز به‌صورت سنتی و با بافت تاریخی آماده شود. به‌طوری‌که در اقامتگاه‌های بوم‌گردی بجای استفاده از فرش و قفسه‌های لوکس و امکانات جدید و فناوری از گلیم و جاجیم و صندوقچه‌های قدیمی استفاده می‌شود.

ظرفیت‌های مناطق روستایی و گردشگری از قبیل وجود مناطق بکر و آب‌وهوای مطبوع می‌تواند سبب ایجاد اشتغال و تأمین درآمد کافی و پایدار برای روستاییان باشد درواقع روستاییان می‌توانند با تبدیل خانه‌های خود به بوم‌گاه‌ها و ایجاد سایت‌های پرندنگری، برگزاری تورهای کوه‌پیمایی و دشت‌پیمایی، فروش صنایع‌دستی و همچنین نمایش آداب‌ورسوم و... از ظرفیت‌های طبیعی روستای خود برای کسب درآمد استفاده کنند. احداث، مرمت و بازسازی اقامتگاه‌های بوم‌گردی در ایران به بیش از یک دهه قبل بازمی‌گردد، بعلاوه روستاها علاوه بر سبزی، خرمی و چشم‌اندازهای بدیع و در بعضی مناطق چمنزار که از آن‌ها مجموعه زینتی و طبیعی کم‌نظیری در ایران ساخته، دارای کلکسیون‌های گران‌قیمت و غنی از فرهنگ بومی است که در هر منطقه و روستایی، می‌توان سراغ آن‌ها را گرفت.

شرایط احداث بوم‌گردی

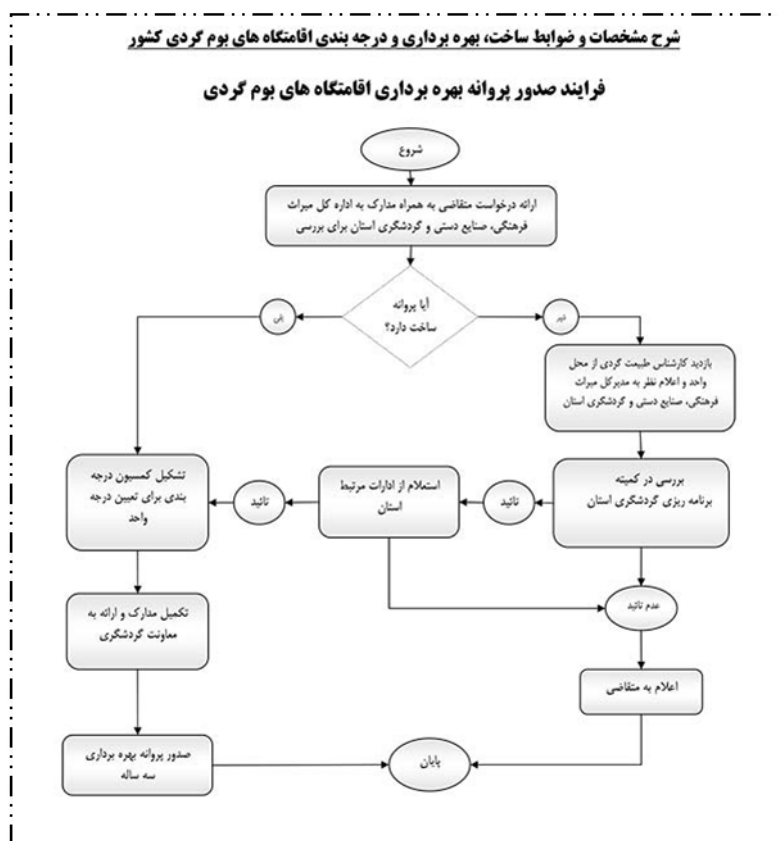
رعایت شرایط و ضوابط ذیل برای احداث اقامتگاه بوم‌گردی در سراسر کشور الزامی است. اقامتگاه‌های بوم‌گردی در سه حالت درجه‌بندی شده است و برای احداث اقامتگاه بوم‌گردی لازم است حتماً یکی از این سه شرایط باشد تا بتوان طبق ضوابط و قوانین به احداث اقامتگاه بوم‌گردی پرداخت.

- اقامتگاه بوم‌گردی درجه ۱
- اقامتگاه بوم‌گردی درجه ۲
- اقامتگاه بوم‌گردی درجه ۳

درجه‌ای که به اقامتگاه اختصاص داده می‌شود بر مبنای امتیازاتی است که در فرآیند ارزیابی کسب می‌شود؛ و شامل موارد ذیل است:

- امور ساختمانی، تجهیزات و خدمات شما و موارد مربوط به آن ۳۰٪؛
- امور نیروی انسانی و ایمنی و بهداشتی و موارد مربوط به آن ۳۰٪؛ و
- امور پایداری، رعایت اصول زیست‌محیطی و ابعاد فرهنگی و امور مربوط به آن ۴۰٪

شکل شماره ۲۹. مراحل ثبت بوم‌گردی



تفاوت اقامتگاه‌های بوم‌گردی با هتل

اقامتگاه بوم‌گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و درنهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. خدمات قابل‌ارائه در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه‌های قدیمی بجای قفسه‌های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب‌نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر گاو، پختن نان و غیره از جاذبه‌های این محل‌ها است. هرچقدر سنتی‌تر باشید و ابداعات نوستالژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می‌توان فعالیت‌های طبیعت‌گردی مکمل مانند بیابان‌گردی، جنگل‌نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

مکان مناسب برای احداث بوم‌گردی

مکان اجرای طرح اقامتگاه بومی روستاها و مناطق نمونه گردشگری، کویرها و مناطق جنگلی، اطراف سد و روستاهایی که دارای جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی و رفاهی می‌باشند گزینه مناسبی برای راه‌اندازی اقامت بوم‌گردی می‌باشند.

جدول شماره ۳۶. طرح توسعه بوم‌گردی اطراف سد در روستای شویر

فرم خلاصه پروژه	
عنوان طرح: طرح توسعه بوم‌گردی	
بخش: خدمات	زیر بخش: گردشگری
تولیدات/ خدمات: خدمات بوم‌گردی	
مکان: منطقه آزاد □ منطقه ویژه اقتصادی □ شهرک صنعتی □ زمین‌های اصلی □	
توصیف طرح:	
هدف از ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی جذب گردشگران بیشتر با استفاده از خلق ایده‌ها و طرح‌های نو و همچنین احیای ارزش‌های سنتی و بومی، کمک به اقتصاد صنعت گردشگری است. معمولاً اقامتگاه‌های بومی را در خانه‌های قدیمی که بازسازی شده‌اند احداث می‌کنند، در این اقامتگاه‌ها همه تلاش بر این است که گردشگران با آداب‌ورسوم و شیوه زندگی سنتی و همچنین غذاهای محلی آن منطقه آشنا شوند و در محیطی سنتی به گردش و تفریح بپردازند که روستای شویر نیز در این زمینه قابلیت و پتانسیل لازم را دارد	
محل تأمین‌کننده مواد اولیه: روستای شویر	
عنوان	توضیحات
محل احداث پروژه	روستای شویر
تعداد افراد علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در طرح	۷ نفر
افراد ماهر در زمینه گردشگری	-
تعداد افراد فعال در زمینه گردشگری	-
تعداد گردشگران مراجعه‌کنندگان به روستا در شرایط فعلی	سالانه ۵ نفر از خارج و ۱۵۰۰ نفر از داخل کشور
میزان درآمد حاصل از گردشگری در حال حاضر	-
نحوه تأمین هزینه‌های اولیه	خرید زمین

سازمان متولی		سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
روستاهای بهره‌مند از ایجاد طرح		سوکهریز، شویر و فلج
مشاغل ایجاد شده به‌وسیله ایجاد طرح	مشاغل خدمتی	حمل‌ونقل
		بازارهای محلی فروش محصولات کشاورزی
		فروش صنایع‌دستی
		ایجاد سوپرمارکت
		ایجاد تعویض‌روغنی
		ایجاد یا افزایش غذاخوری
		تأسیس مسافرخانه
هزینه‌های جانبی		محوطه‌سازی: ۱۰۰ میلیون تومان
		تأسیسات و تجهیزات: ۲۰۰ میلیون تومان
		ساختمان‌ها: -
		وسایل نقلیه و حمل‌ونقل:
		تجهیزات اداری
		هزینه‌های قبل از بهره‌برداری: ۲۰ میلیون تومان
		۱۵ نفر
تعداد شغل ایجادشده		۱۵۰۰ نفر در ماه
تعداد گردشگر جذب‌شده در ماه		۵۰ میلیون ماهانه
هزینه‌های جاری طرح		اراضی ملی
اعطای زمین (توسط دولت یا بخش خصوصی)		ملی
نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)		۳۰ درصد خصوصی ۷۰ درصد تسهیلات
محل تأمین مالی (دولتی یا خصوصی)		دولتی ۲۰ میلیون
تأمین نیرو		-
تأمین آب		
اینترنت و تلفن		
مدیریت اجرای پروژه		دهیاری شویر
موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه		بازاریابی و تسهیلات

مأخذ: مطالعات مشاور، ۱۳۹۷

۳-۶- تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا؛

رشد اقتصادی، تورم و بیکاری سه متغیر کلیدی اقتصاد کلان هستند که وضعیت رفاهی اقتصاد یک کشور را نشان می‌دهد اما در این میان اشتغال اهمیت ویژه دارد؛ بیکاری نه‌فقط از ابعاد اقتصادی بلکه از ابعاد فرهنگی و اجتماعی می‌تواند برای یک جامعه هشداردهنده باشد. درمجموع پنج برنامه توسعه‌ای از سال ۱۳۶۸ تاکنون، اشتغال‌زایی یکی از اهداف تمام این برنامه‌ها بوده و بر این اساس هر یک از این برنامه‌ها طرح‌هایی را برای افزایش اشتغال اجرا کردند اما عملکرد برنامه‌های توسعه کشور نشان می‌دهد که این برنامه‌ها در زمینه ارائه راهبرد مشخص در زمینه اشتغال با استراتژی مشخصی روبرو نبوده‌اند و

درحالی‌که بازار کار از سمت عرضه با رشد جمعیت و رشد جمعیت فعال با توسعه روزافزون روبرو بوده اما دولت‌ها در اتخاذ سیاست فعالی که تحول ساختاری در میزان تقاضای نیروی کار ایجاد کند ناکام بوده‌اند. در همین راستا اگرچه ایجاد اشتغال و رفع بیکاری یک مسئله کلان محسوب می‌شود که در کوتاه‌مدت باید موردتوجه باشد اما این متغیر اقتصادی نیازمند بررسی‌های دقیق‌تر است تا ابعاد کمی و کیفی آن در کنار یکدیگر موردتوجه باشند. از نگاه کمی و رشد محور، «اشتغال» رابطه ثابتی با «سرمایه‌گذاری» دارد و حل همه مشکلات اقتصادی به جذب سرمایه وابسته می‌شود؛ اما تجربه تاریخی نشان داده است که نه جذب سرمایه و نه حتی رشد اقتصادی به‌خودی‌خود نمی‌تواند به بهبود کیفیت اشتغال منجر شود.

نتایج بررسی‌های بخش‌های قبلی مبین آن است که در راهبرد توسعه اشتغال‌زا، حل مشکل اشتغال در درجه اول به شناسایی تنوع و پیچیدگی مسائل پیش روی راه‌اندازی و توسعه کسب‌وکارها بستگی دارد. بر همین اساس با توجه به اینکه حل مشکل اشتغال، تابعی از رونق کارآفرینی است، رفع موانع متنوع تأسیس و گسترش «کسب‌وکارهای مولد» و «ارتقای مهارت‌های مدیریتی» است که قبلاً به آن اشاره گردید.

بنابراین نتایج حاصل بیانگر آن است که به‌صورت کلی در روستای شویر باید سیاست‌های دولتی، راهبرد اشتغال‌زا را باید با ایفای سه نقش «تسهیل بازار»، «جهت‌دهی به بازار در راستای اولویت‌های ملی» و «تکمیل بازار و پوشش کاستی‌های اجتماعی بازار» در دستور کار قرار دهد.

نتایج کمی بیانگر این است که این روستا:

- در زمینه جمع‌آوری و دپو کاه ۲۵، ۳۰ نفر می‌توانند صاحب شغل شوند.
- در زمینه قالی بافی و جاجیم بافی ۱۵ تا ۲۰ نفر می‌توانند دارای شغل شوند.
- در زمینه بوم‌گردی اطراف سد نیز، ۲۰ نفر به صورت مستقیم و ۱۵ نفر به صورت غیر مستقیم می‌توانند صاحب شغل شوند.
- در طرح دامداری با سرمایه‌گذاری کل ۱ میلیارد تومان و درآمد سالیانه ۵۰۰ میلیون تومان و با ایجاد اشتغال ۸ نفر؛

- در طرح صنایع تبدیلی کشاورزی ۳۰ نفر می‌توانند صاحب شغل شوند.

دارای قابلیت و پتانسیل است.

با عنایت به برنامه‌های دولت و سیاست‌های مجلس و مرکز پژوهش‌های مجلس، برای ایفای سه نقش مذکور، موارد زیر حاصل شده است:

۶. در درجه اول، حل مشکلات کارآفرینی در قالب حل مشکلات زیرساختی، رقابت‌پذیری، ارتقای مهارت نیروی انسانی و ارتقای مهارت‌های مدیریتی واحدهای اقتصادی پیشنهاد شده موردتوجه ویژه است؛

۷. در مرحله دوم دولت به شناسایی بخش‌های پیشران اقتصادی با اولویت اشتغال‌زایی پرداخته شد و با طراحی برنامه‌های توجیهی و سازوکارهای توسعه‌ای، تأمین مالی و سایر اقدامات توسعه اشتغال‌زایی مشخص و پیشنهاد گردید.

۸. در قالب نقش سوم نیز دولت باید به اصلاح قوانین کار با حفظ کرامت انسانی و با حفظ موازین «کار شایسته» دست زده و از اتخاذ راهکارهایی که صرفاً با تضعیف بندهای حمایتی قانون کار به دنبال تحریک اشتغال هستند پرهیز کند.

۹. انبوه جوانان روستای شور به‌ویژه جوانان تحصیل‌کرده‌ای که بعد از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه راهی بازار کار شده اما موفق به یافتن شغل و کسب نشده‌اند نه‌تنها در آمارهای اشتغال، بلکه شاخص آمارهای اجتماعی ازجمله بالا رفتن سن ازدواج، رشد طلاق و سایر تبعات اجتماعی را بحرانی می‌کند که طرح‌های توجیهی پیشنهاد شده می‌تواند در این زمینه نقش مفیدی ایفا کند؛

۱۰. با توجه به اینکه طرح‌های توجیهی پیشنهاد شده، نتایج و خروجی چندین جلسه مشارکتی نیمه ساختاریافته بوده و ایده‌ها و مشاغل پیشنهاد شده از طرف جوانان متخصص همین روستا می‌باشد، بنابراین، انتظار می‌رود پاسخ مناسبی از سمت تقاضا به این عرضه نیروی کار داده‌شده و بسیاری از داوطلبان ورود به بازار کار پس از تحمل دوره‌های طولانی بیکاری به یافتن شغل خرسند باشند که این طرح باعث می‌شود هم نرخ مشارکت اجتماعی در طول برنامه‌های توسعه‌ای نرخ افزایش را نشان دهند و هم اینکه باعث نقش هرچند کوچک در افزایش آمار اشتغال و به‌تبع آن کاهش نرخ بیکاری و کاهش مهاجرت و افزایش روحیه اجتماعی و افزایش ازدواج و نرخ امید به زندگی شود.

علاوه بر نتایج کمی که مهم‌ترین آن افزایش میزان درآمد و اشتغال و کاهش تعداد بیکاران این روستا می‌باشد، نتایج کیفی مورد انتظار نیز عبارت‌اند از:

○ شناخت علمی و تحلیل راهبردی مزیت‌ها، توانمندی‌ها و تنگناهای اساسی توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستا.

○ بسترسازی جهت رفع تنگناها و بهره‌گیری از توانمندی‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستا؛

○ یکپارچه‌سازی، هدفمند کردن و تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی اشتغال‌زا؛

○ تقویت ظرفیت‌های موجود و ایجاد ظرفیت‌های جدیدی تولیدی با تأکید بر تکمیل زنجیره ارزش و زنجیره تولید با مشارکت بخش غیردولتی؛

○ تقویت و نهادینه‌سازی مشارکت بخش عمومی، خصوصی، تعاونی و مردمی (ساکنین و ذینفعان روستاهای هدف) در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی.

○ افزایش کیفیت زندگی روستاییان و بالا بردن سرزندگی آنان؛

○ کاهش میزان مهاجرت روستاییان و افزایش امید به زندگی به جهت ایجاد مشاغل جدید و اشتغال آنان در مشاغل مختلف و درآمدزایی بالا.

○ ایجاد زمینه‌های درآمدی متنوع و پایدار؛

○ ایجاد کسب‌وکارهای جدید روستایی و به‌طور کلی تنوع معیشتی روستاییان.

○ افزایش علاقه روستاییان به سرمایه‌گذاری در امور مختلف در روستا.

۳-۷- تعیین اقدامات مناسب برای ارتقای ظرفیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زای موجود

روستا؛

به‌طور خلاصه، کار شایسته به کسب‌وکاری گفته می‌شود که از امنیت و ثبات شغلی مناسبی برخوردار است، بدون نیاز به کار شبانه‌روزی، درآمد مکفی را برای زندگی به ارمغان می‌آورد، در آن، استانداردهای اساسی نیروی کار و استانداردهای بهداشت و ایمنی کار، رعایت می‌شود و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به نیروی کار ارائه می‌گردد.

اشتغال شایسته شامل فرصت‌هایی برای کار بهره‌ور و دربردارنده درآمد منصفانه، امنیت شغلی، حمایت اجتماعی از خانوارها، چشم‌اندازهای مطلوب برای توسعه شخصی و یکپارچگی اجتماعی، آزادی کارگران برای بیان دغدغه‌های خود و سازمان‌دهی و مشارکت در تصمیمات مؤثر بر زندگی آن‌هاست. دستور کار اشتغال شایسته دارای چهار رکن راهبردی شامل اشتغال‌زایی و توسعه بنگاه‌ها؛ حمایت اجتماعی؛ استانداردها و حقوق کار و حکمرانی و دیالوگ اجتماعی است.

بررسی‌های میدانی با استفاده از روش مشارکتی نیمه ساختاریافته مشاور در هسته‌های مشارکتی در روستاهای هدف نشانگر آن است چهار گروه «عوامل اقتصادی»، «عوامل اجتماعی و فرهنگی»، «عوامل نهادی و ساختاری» در تعیین اقدامات مناسب برای ارتقای ظرفیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود روستای مورد مطالعه نقش داشته و باعث تحرک اقتصادی شود.

شکل ۳۰. اقدامات لازم برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود



کانون تولید و ارزش‌آفرینی در هر کشوری روستاهای آن می‌باشند که متناسب با نیازها و توانمندی اقتصادی می‌توان، به تعبیه و ایجاد سایر صنایع و خدمات مرتبط با اقتصاد روستا برای استفاده حداکثری از ظرفیت تولیدی و اشتغال‌زایی روستایی پرداخت؛ بنابراین، می‌توان گفت روستا موتور محرکه سایر صنایع و جریان اقتصادی کشور است که می‌تواند علاوه بر توانمند کردن بخش خصوصی، به تحول‌آفرینی در حوزه تولید و اشتغال‌زایی با استفاده از ظرفیت‌های کارآفرینی و فناوری‌های برتر را بر اقتصاد روستا و همچنین تحول اقتصاد کشور ایجاد نماید. لازمه دستیابی به چنین امری نیز، بازنگری و تغییرات جدی در قوانین مرتبط با توسعه روستایی، تهیه و تدوین سند چشم‌انداز و برنامه‌های راهبردی متناسب با شرایط موجود کشور با الهام از تجربه سایر کشورهای موفق در این حوزه و اختصاص اعتبارات و ارائه آموزش‌های لازم در این زمینه می‌باشد.

اشتغال‌زایی و توسعه کسب‌وکار کوچک در روستای مورد مطالعه، به‌ویژه برای زنان روستایی و عشایری اغلب کم‌هزینه بوده و هزینه‌چندانی برای دولت ندارد. گسترش تعاونی‌های زنان روستایی برای ایجاد شغل و درآمد در روستا پیشنهاد می‌شود است و باید این مهم در دستور کار مدیران به‌ویژه مدیران مرتبط با بخش تعاون قرار گیرد.

یکی دیگر از قطعات مهم پازل توسعه روستایی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است که می‌تواند با برنامه‌ریزی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مناطق کمتر توسعه‌یافته و محروم در جهت رشد و پیشرفت روستاها تلاش کند.

آموزش‌های خاص کشاورزی، روستایی، آموزش راه‌اندازی کسب‌وکار کوچک در روستاها، ارائه آموزش‌های کوتاه‌مدت و قطب‌بندی کشاورزی برای هدفمندی آموزش‌های کشاورزی می‌تواند از جمله برنامه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در توسعه روستا قلمداد شود.

آموزش‌های خاص کشاورزی، روستایی، آموزش راه‌اندازی کسب‌وکار کوچک در روستاها، ارائه آموزش‌های کوتاه‌مدت و قطب‌بندی کشاورزی برای هدفمندی آموزش‌های کشاورزی می‌تواند از جمله برنامه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در توسعه روستاها قلمداد شود که همچنان که قبلاً نیز مطرح شد طرح تولید ادوات کشاورزی در این روستا که به‌عنوان اولویت اول مطرح‌شده است می‌تواند باعث رشد صنعت روستایی شود. واقعیت آن است که در شرایط کنونی و با وضع موجود روستاها، نمی‌توان به دنبال ایجاد صنایع عظیم و در روستاها بود زیرا عملاً زیرساخت‌های لازم برای ایجاد این نوع صنایع وجود ندارد و از جنبه‌های گوناگون نیز صحیح و مقرون‌به‌صرفه نیست. در نتیجه صنایع کوچک بهترین انتخاب برای صنعتی کردن روستاها است تا با استفاده از ظرفیت‌های پایان‌ناپذیر این نوع کسب‌وکار به نتایجی چون افزایش درآمد و ارتقای رفاه روستاییان و همچنین کاهش مهاجرت به شهرها دست پیدا کرد.

۳-۸- تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا و تعیین هدف کمی اشتغال هر یک از طرح‌ها و پروژه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی؛

برای اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری پس از جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی مستقل و ایده‌های کارآفرینی و اشتغال بر اساس تجربه‌های موفق در سایر استان‌ها و همچنین بررسی‌های میدانی در این روستا توسط گروه مشاور، طرح‌های سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار احصا گردیده است. پس‌ازاین مرحله با برگزاری کارگاه هم‌اندیشی با جوامع محلی و حضور مشاور در روستا و نشست با نخبگان، خبرگان محلی، نماینده کشاورزان، دامداران، سرمایه‌گذاران، معتمدین، صاحبان مشاغل و ... به احصا ایده‌های کارآفرینی پرداخته شد. در این راستا، جهت اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری، مؤلفه‌های مؤثر و شاخص‌های مربوط به آن‌ها در طرح‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی مورد شناسایی قرار گرفت.

در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی جهت ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای شویر از شهرستان خرمدره و توانمندسازی روستاییان و صاحبان مشاغل در این روستا نیاز به داشتن اهداف مشخص است تا شناسایی مهارت‌ها و تخصص‌های موردنیاز صورت گرفته باشد. برای این منظور با در نظر گرفتن ۵ مورد از پیشنهادات با استفاده از نرم‌افزار Decision Oven به اولویت‌بندی فعالیت‌های

اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای شویر پرداخته شده است. با احتساب فعالیت‌های دارای اولویت و برحسب چهار معیار مورد توافق در کمیته برنامه‌ریزی شامل:

- میزان گرایش مردم محلی با ضریب اهمیت ۰/۲۲؛
 - میزان نیاز به منابع آب با ضریب اهمیت ۰/۲۸؛
 - میزان آورده شخصی و تسهیلات بانکی با ضریب اهمیت ۰/۲۵؛
- ارزیابی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های نسبی حاصل از برگزاری کارگاه‌های مشارکتی و داده‌ها و اطلاعات حاصل از مطالعات میدانی در وضع موجود با ضریب اهمیت ۰/۲۵؛
- اقدام به اولویت‌بندی پروژه‌های پیشنهادی در سطح روستا شده است

شکل ۳۱. رتبه‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای شویر

Office 2007 Obsidian						
File		Criteria		Options		Style
Criteria		Options		Rankings		
	Option name	Total score	میزان گرایش مردم مح...	منابع آب	تسهیلات	ظرفیتها و قابلیتها
1	دیوگاه	100.00	25.00	25.00	25.00	25.00
2	بوم‌گردی	82.50	25.00	16.67	20.00	20.83
3	دامداری	55.00	20.00	12.50	10.00	12.50
4	...قابلیت‌های و صنایع د	18.33	5.00	4.17	5.00	4.17
5	صنایع تبدیلی	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

با توجه به همین امر در راستای مشاغل پیشنهادشده از طرف روستاییان به احصاء و اولویت بندی مشاغل وابسته به طرح‌های توجیهی پرداخته شده است که طرح توجیهی با پیشنهادات مربوطه بر حسب اولویت به شرح ذیل می‌باشد:

❖ طرح توجیهی جمع‌آوری کاه

- بسترسازی و ایجاد تسهیلات از طرف سازمان‌ها؛
- آموزش صحیح کارکردن با کاه و عمل آوری کاه با روش موجود جهت خرد کردن و حمل و نقل آن؛
- شناسایی و ایجاد بازارهای فروش فرآورده‌های حاصل؛
- ایجاد مرکز مشاوره تخصصی برای بهینه‌سازی و افزایش بهره‌وری طرح پیشنهادی و بهبود فرآیندهای ایجاد کسب‌وکار با توجه به تجربیات موفق در این زمینه.

❖ طرح توجیهی بوم‌گردی اطراف سد توسعه گردشگری روستایی:

- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه افزایش آگاهی روستاییان؛
- تبلیغات و معرفی روستا برای جذب گردشگر؛
- افزایش کیفیت بناها و سازه‌های اطراف سد؛
- ایجاد تاسیسات رفاهی اطراف سد از جمله آلاچیق، سرویس بهداشتی و ...

○ ایجاد مشاغل خدماتی (تعویض روغنی، تعمیرگاه، سوپرمارکت، غذاخوری و ...) در مسیر.

❖ طرح توجیهی دامداری صنعتی و نیمه‌صنعتی

○ برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛

○ بسترسازی مهارتی برای تبدیل شیوه‌های پرورش سنتی به مدرن؛

○ شناسایی و ایجاد بازارهای فروش فرآورده‌های حاصل؛ و

○ استفاده از شرکت‌های سهامی با مشارکت عموم روستاییان برای توسعه صنعت پرورش گاو.

○ برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه گسترش، بازاریابی و پخش آن در سطح منطقه‌ای و ملی.

❖ طرح توجیهی ایجاد کارگاه قالی‌بافی صنایع دستی

○ بسترسازی و ایجاد تسهیلات از طرف سازمان صنعت و معدن؛

○ برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛

○ دوره‌های آموزش ترویجی؛

○ بازاریابی و بازاریابی؛

○ تعریف برنامه دقیق برای شرکت روستاییان در نمایشگاه‌های تخصصی عرضه محصولات روستایی.

❖ ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی:

○ برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه بازاریابی؛

○ برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه نحوه کشت، برداشت، تولید محصول؛

○ برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛

○ بسترسازی مهارتی برای تبدیل شیوه‌های سنتی در حوزه‌های کشاورزی؛ و

○ تعریف برنامه دقیق برای شرکت روستاییان در نمایشگاه‌های تخصصی عرضه محصولات روستایی.

۳-۹- تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های

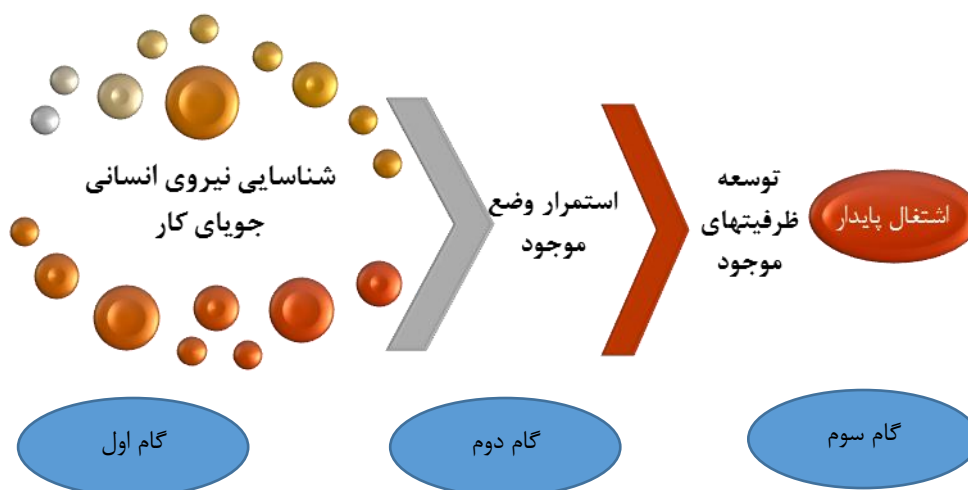
اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا؛

بدون وجود یک راهبرد کلان توسعه و توسعه اقتصادی مشخص، نمی‌توان توفیق چندانی در توسعه اشتغال روستایی و توسعه کارآفرینی در روستاها به دست آورد؛ بنابراین باید تمرکززدایی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین سیاست‌های کلان توسعه کشور باشد. توسعه روستایی تنها از طریق توسعه زیرساخت‌های عمرانی و ارائه خدمات اجتماعی محقق نمی‌شود بلکه نیازمند اشتغال‌زایی درآمدزا برای روستاییان و تسریع توسعه فرهنگی آنان (در مقابل جذابیت‌های فرهنگی اجتماعی شهرها) است. صنایع تبدیلی ازجمله مهم‌ترین زمینه‌های توسعه کشاورزی، توسعه روستایی و توسعه اشتغال‌زایی در روستاها است. وظیفه اصلی این صنایع، فراوری محصولات کشاورزی و دامی روستا و تبدیل آن‌ها به کالاهایی نهایی‌تر و باارزش‌تر است که اغلب در صنایع و کارخانه‌های شهری انجام می‌شود. انجام این فعالیت‌ها در روستاها یا نواحی اطراف روستاها باعث خلق ارزش‌افزوده بیشتر در این مناطق و تحریک تولید می‌شود.

به‌علاوه کیفیت و دوام در کنار آن محصولات نیز افزایش می‌یابد و قدمی روبه‌جلو در راستای تحکیم امنیت غذایی کشور برداشته می‌شود.

در جریان توسعه روستایی لازم است به‌منظور پایداری اشتغال روستایی علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال و توسعه ظرفیت‌های وضع موجود نیز موردتوجه قرار گیرد.

شکل ۳۲. سیاست‌های توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغال‌زایی



بر اساس چنین چارچوبی می‌توان اهداف کمی اشتغال طرح‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای شویر را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

جدول ۳۷. ظرفیت فرصت‌های شغلی ایجاد شده در روستای شویر

روستاها	زمینه اشتغال	طرح یا پروژه پیشنهادی	ظرفیت اشتغال (نفر)
شویر	کشاورزی	طرح جمع‌آوری و دپو کاه	۵
		طرح دام‌داری صنعتی و نیمه‌صنعتی روستا	۱۵
		صنایع تبدیلی کشاورزی	۲۵
	صنایع	کارگاه قالی‌بافی و صنایع دستی	۱۷
	خدماتی	بوم‌گردی اطراف سد	۱۰

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

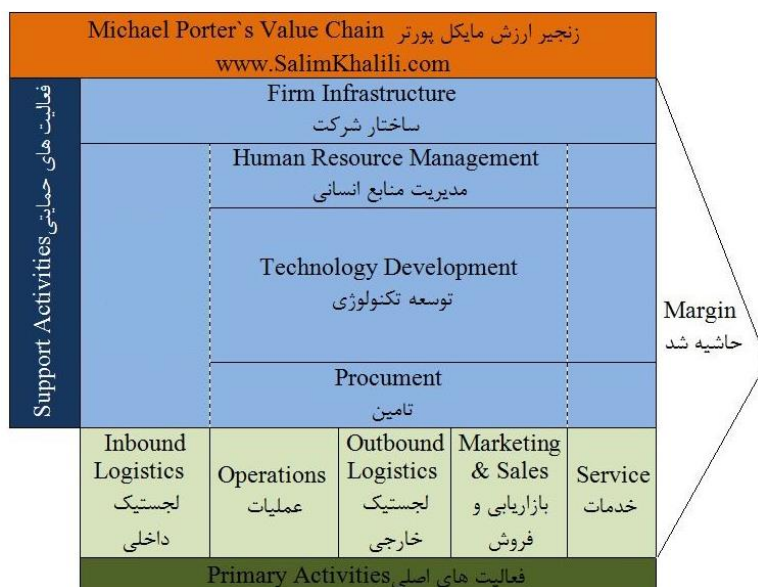
با توجه به یافته‌های حاصل، با احتساب هر یک از فعالیت‌های اشتغال‌زا می‌توان انتظار داشت که با اجرای تعداد ۳ فعالیت کشاورزی و ۲ فعالیت صنعتی در مجموع با ۵ فعالیت اشتغال‌زایی پیشنهاد شده می‌توان به رشد و توسعه اشتغال و کاهش بیکاری در روستای شویر کمک نمود.

۲. روستای قلعه حسینه

- شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای هدف

در این قسمت به بررسی، شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای قلعه حسینه در بخش مرکزی، شهرستان خرمدره پرداخته می‌شود. مدل زنجیره ارزش پورتر به عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت‌های یک بنگاه یا سازمان به شمار می‌رود. در شکل زیر شمای کامل این زنجیره برای یک نمونه مورد بررسی قرار گرفته را مشاهده می‌کنید.

شکل ۳۳. زنجیره ارزش مدل پورتر



در این زنجیره فعالیت‌های مختلف براساس نیازهای تولید پیش‌بینی شده است، شناسایی و تحلیل این فعالیت‌ها به عنوان فعالیت‌های ارزش آفرین اطلاعات بسیار مهمی از روند مالی و سود دهی می‌دهد و برنامه‌ریزان می‌توانند در شرایط مختلف تصمیمات درست بگیرند. زنجیره ارزش مجموعه‌ای از عملیات‌هایی است که در یک صنعت به صورت زنجیرگونه انجام می‌پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از زمان حلقه‌های این زنجیره عبور می‌کنند و در هر حلقه ارزشی به محصول نهایی افزوده می‌گردد. ارزش افزوده عبارتند از؛ فروش خالص منهای ارزش مواد و خدمات خریداری شده از خارج در این تحقیق ارزش افزوده از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{روش تولید (تفریق)} \\ \text{مصارف واسطه} - \text{ارزش ستانده} = \text{ارزش افزوده}$$

در ادامه به تعریف عملیاتی متغیرهای زنجیره ارزش بر اساس مدل الماس پورتر طی جدول زیر پرداخته شده است.

جدول شماره ۳۸. تعریف عملیاتی و نظری اصطلاحات زنجیره ارزش خوشه‌های کسب و کار

تعریف عملیاتی	متغیر	
اغلب چهارچوب ایجاد ارزش به‌عنوان مجموعه شرکت‌هایی که با همدیگر همکاری دارند و محصولی را ایجاد و به مشتری انتقال می‌دهند در نظر گرفته می‌شود. هدف چهارچوب ایجاد بیشترین سود برای افراد مرتبط با شبکه ارزش است. این مجموعه‌ها با ارتباط با هم دیگر برای ایجاد محصولات عمومی یا ارزش اقتصادی کار می‌کنند. این ارزش به عنوان دانش، ارزش مالی و دیگر ارزش‌های غیر عینی ظاهر می‌شود.	ارزش	
مل دریافت، ذخیره‌سازی، انبارداری، کنترل، حمل و نقل و برنامه‌ریزی .	تدارکات داخلی	فعالیت‌های اصلی
شامل ماشین‌کاری، بسته‌بندی، مونتاژ، نگهداری و تعمیرات تجهیزات، آزمایش محصولات و تمام کارهایی که ورودی‌ها را به خروجی‌ها تبدیل می‌کند.	عملیات‌ها	
شامل تمام فعالیت‌هایی که به‌منظور رساندن محصول آماده به مشتری صورت می‌پذیرد، انبار کردن، تکمیل سفارش، حمل و نقل، مدیریت توزیع .	تدارکات خارجی	
شامل فعالیت‌هایی که خریدار را وادار به خرید محصول می‌کند. انتخاب کانال توزیع، تبلیغات، ترفیع، قیمت‌گذاری، مدیریت خرده فروشی.	بازارابی و فروش	
خدماتی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد. مثل پشتیبانی از مشتری، خدمات تعمیر، پاسخگویی تلفنی، قطعات یدکی و ...	خدمات	
تأمین مواد اولیه، سرویس برای قطعات و ماشین‌آلات، ساختمان‌ها و	تأمین	فعالیت‌های حمایتی
شامل توسعه‌ی تکنولوژی به‌منظور از پشتیبانی از فعالیت‌های زنجیره ارزش. مثل تحقیق و توسعه، اتوماسیون فرآیندها، طراحی و طراحی مجدد.	توسعه‌ی تکنولوژی	
شامل فعالیت‌های تأمین نیروی انسانی، آموزش و ایجاد رشد در آنها، حفظ آنها و پرداخت حقوق و دستمزد آنان.	مدیریت منابع انسانی	
شامل مدیریت عمومی، حسابداری، مالی، مدیریت کیفیت و ...	زیرساخت‌ها	

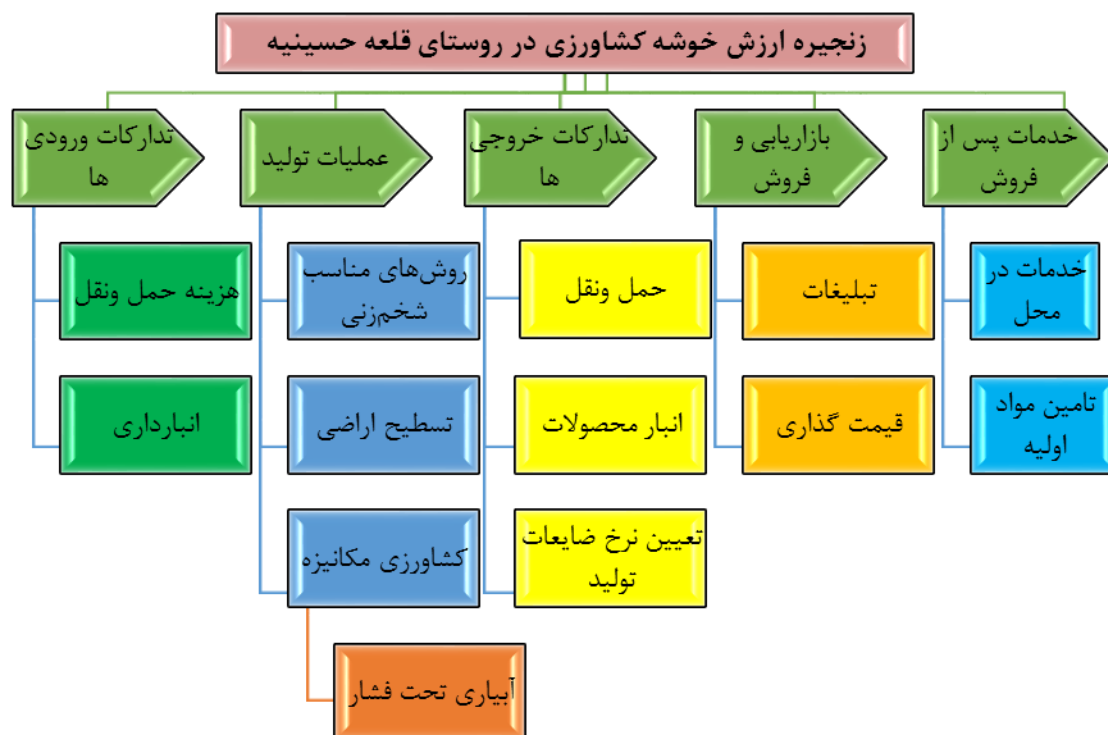
مأخذ: اکبری، ۱۳۹۷: ۱۲

بررسی یک سوال:

❖ فعالیت‌های ارزشی مسیر تولید در انواع محصولات کشاورزی روستا کدامند؟

ابتدا زنجیره ارزش محصول در یک نگاه کلی دیده می‌شود. طبق مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر فعالیت‌های ارزشی زنجیره ارزش به پنج مرحله به شرح زیر تقسیم می‌شود.

شکل ۳۴. زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستای قلعه حسینیه



مرحله اول:

در این مرحله تدارکات ورودی‌ها صورت می‌گیرد، مثلاً در توسعه دامداری و گردشگری اقداماتی در خصوص هزینه جابجایی مواد اولیه و انتقال آنها به انبار و پس از آن به مزرعه یا ... می‌باشد. هنگام خرید مواد شرايطی مورد نظر است که باید متریل (مواد مورد نیاز) مورد نیاز کارگاه آنها را دارا باشد.

مرحله دوم:

مرحله دوم، عملیات ساخت و تولید می‌باشد که به چهار مرحله تقسیم می‌شود و هزینه‌های هر بخش به تفکیک در انواع محصول لحاظ می‌گردد.

مرحله سوم تدارکات خروجی:

تعیین نرخ ضایعات و تلفات، هزینه‌های حمل و نقل، انبار محصولات شامل این قسمت می‌شود. جابه‌جایی تولیدات از کارگاه‌ها به انبار و ماشین‌ها جزء این بخش از زنجیره ارزش محسوب می‌شود.

مرحله چهارم بازاریابی و فروش:

استفاده از تبلیغات، کانال‌های توزیع و قیمت‌گذاری در این بخش صورت می‌گیرد. با تبلیغات درباره فروش محصولات بین شرکت‌های پیمانکاری و شرکت‌های توزیع و پخش مواد و فرآورده‌های کشاورزی و صنعتی می‌توان درخواست ساخت و سفارشات خرید را افزایش داد. شناسایی کانال‌ها و روش‌های توزیع به نوعی که محصولات به‌بهترین وجه ممکن به مشتریان تحویل گردد و قیمت‌گذاری با اطلاعات کامل از بازار و میزان هزینه‌های انجام شده و حجم سفارشات توسط امور قراردادهای شرکت یا کارگاه با در نظر گرفتن سود مورد قبول شرکت انجام می‌شود.

مرحله پنجم خدمات پس از فروش:

شامل گارانتی معین محصولات و فراورده‌های فروخته شده مثلاً می‌باشد. تأمین مواد اولیه محصولات چه در زمان گارانتی و حتی پس از آن با قیمت‌های مناسب می‌تواند بر میزان سفارشات و تولید و همچنین ارزش افزوده هر محصول بیافزاید.

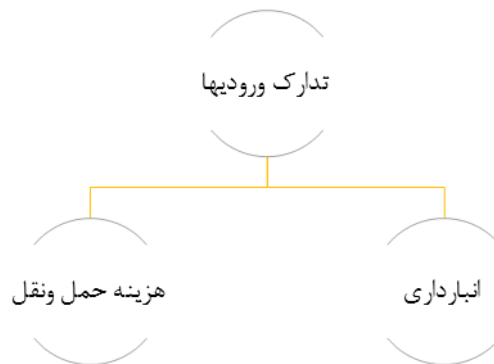
❖ بررسی سوال دوم:

- میزان ارزش افزوده هر کدام از محصولات شرکت چقدر است؟
در این بخش با توجه به تنوع تولید میزان ارزش افزوده همه محصولات تولیدی روستا به‌طور جداگانه محاسبه می‌گردد.

مرحله اول: هزینه‌های تدارک ورودی‌ها

پس از خرید مواد اولیه به انبار انتقال داده می‌شوند که باید هزینه حمل‌ونقل و انبارداری را محاسبه کرد. جهت تولید این قطعات از انبار به کارگاه‌های خودشان منتقل می‌شوند. میزان ارزش افزوده این مرحله از زنجیره ارزش با مراحل دیگر جمع و ارزش افزوده نهایی به‌دست می‌آید.

شکل ۳۵. زنجیره ارزش در بخش تدارک ورودی‌ها



مرحله دوم: تولید

لیست هزینه‌های انجام شده به صورت جداول جداگانه بر اساس انواع محصولات تولیدی تنظیم می‌گردد تا بتوان نسبت به هزینه‌های جاری و تولیدی، مدیریت بهتری انجام داد و جهت کاهش هزینه‌های موجود و حذف هزینه‌های غیر ضروری بر میزان سود حاصله بیافزایند. زنجیره ارزش مرحله دوم از زنجیره ارزش مایکل پورتر را عملیات تولید تشکیل می‌دهد که در آن تمامی مراحل و فعالیت‌های ارزش‌زای تولید در نظر گرفته شده است.

شکل ۳۶. زنجیره ارزش فاز تولید



هزینه‌های خرید مواد، سود موردنظر، هزینه‌های استهلاک و دستمزد و هزینه‌های اداری محاسبه می‌شود که می‌توان با استفاده از روش تفریق ارزش‌افزوده ایجادشده در هر فاز و درکل مرحله را محاسبه نمود و در ادامه درصد این مرحله نسبت به کل محصول نیز به دست خواهد آمد.

مرحله سوم: تدارکات خروجی‌ها

فعالیت‌هایی که برای انتقال محصول تولید شده به‌مشتري انجام می‌شود؛ مانند انبار کردن کالای تولید شده، تکمیل سفارش، حمل و نقل و توزیع محصول. کالا پس از تولید از کارگاه به انبار انتقال داده می‌شود و آماده تحویل به مشتریان است، از موجودی انبار می‌توان میزان کالای مورد نیاز برای تولید را متناسب با سفارش تعیین کرد.

شکل ۳۷. زنجیره ارزش در بخش تدارک خروجی‌ها



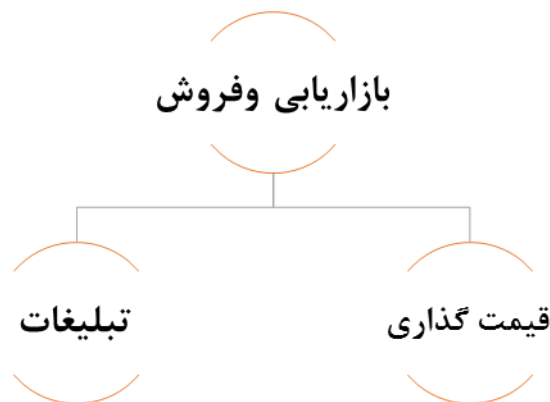
با محاسبه میزان هزینه‌ها و ارزش افزوده این مرحله می‌توان اهمیت آن را در ارزش افزوده کل پیدا کرد. همچنین براساس اهمیت مرحله می‌توان روی فرایندهای آن برنامه‌ریزی و طراحی نمود تا هزینه‌های آن تا حد امکان کاهش یابد. بعنوان مثال در بخش حمل و نقل انتخاب مکان انبار و کارگاه و همچنین مسیر و وسیله انتقال محصولات می‌تواند مهم و مورد توجه باشد.

با مشخص شدن میزان تولید و در دست داشتن میزان خرید متریال (مواد) نرخ ضایعات تولید بدست می‌آید که کنترل و تقلیل آن به‌وسیله طراحی بهتر محصول در مرحله تولید و نحوه انتقال مواد و محصولات تولید شده در سطح کارگاه‌ها و جلوگیری از اتلاف منابع تولید میزان هزینه‌ها کاهش چشم‌گیری خواهد داشت. پس از تولید در کارگاه بایستی محصولات به‌انبار انتقال داده شوند و در موقع مقرر برای فروش برده می‌شوند. با توجه به ابعاد و وزن استاندارد هر یک از فراورده‌های کشاورزی و صنعتی هزینه ماشین‌آلات و دستمزد نیروی کار برآورد می‌شود.

مرحله چهارم: بازاریابی و فروش

وظایفی که به آگاه شدن از خواسته‌ها و نیازهای مشتریان و آگاه ساختن آنها از محصولات و خدمات کسب و کار مربوط است. فعالیت‌هایی مانند تبلیغات، قیمت‌گذاری که خریدار را ترغیب به خرید محصول می‌کند، در این دسته قرار می‌گیرد.

شکل ۳۸. زنجیره ارزش در بخش بازاریابی و فروش

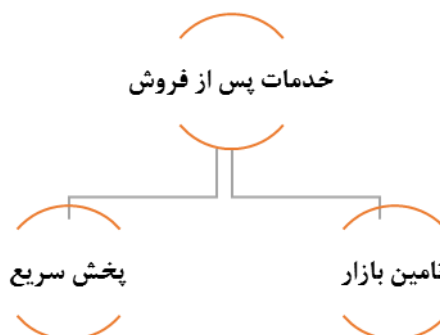


در بخش تبلیغات ساخت محصول خوب و نصب سریع و تحویل به‌موقع و همچنین ارائه خدمات مناسب و تأمین قطعات به‌خریداران به‌نوعی تبلیغ مؤثری خواهد بود. جهت تبلیغات اینترنتی نیز دو نفر مسئول پیگیری و نصب آگهی و بروزرسانی سایت شرکت بوده که هزینه‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و نیروی کار در نظر گرفته می‌شود.

مرحله پنجم: خدمات پس از فروش

فعالیت‌هایی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد، مانند نصب و راه‌اندازی محصولات، آموزش روش استفاده از آنها و تأمین قطعات یدکی، تعمیر و سرویس محصولات.

شکل ۳۹. زنجیره ارزش در بخش خدمات پس از فروش

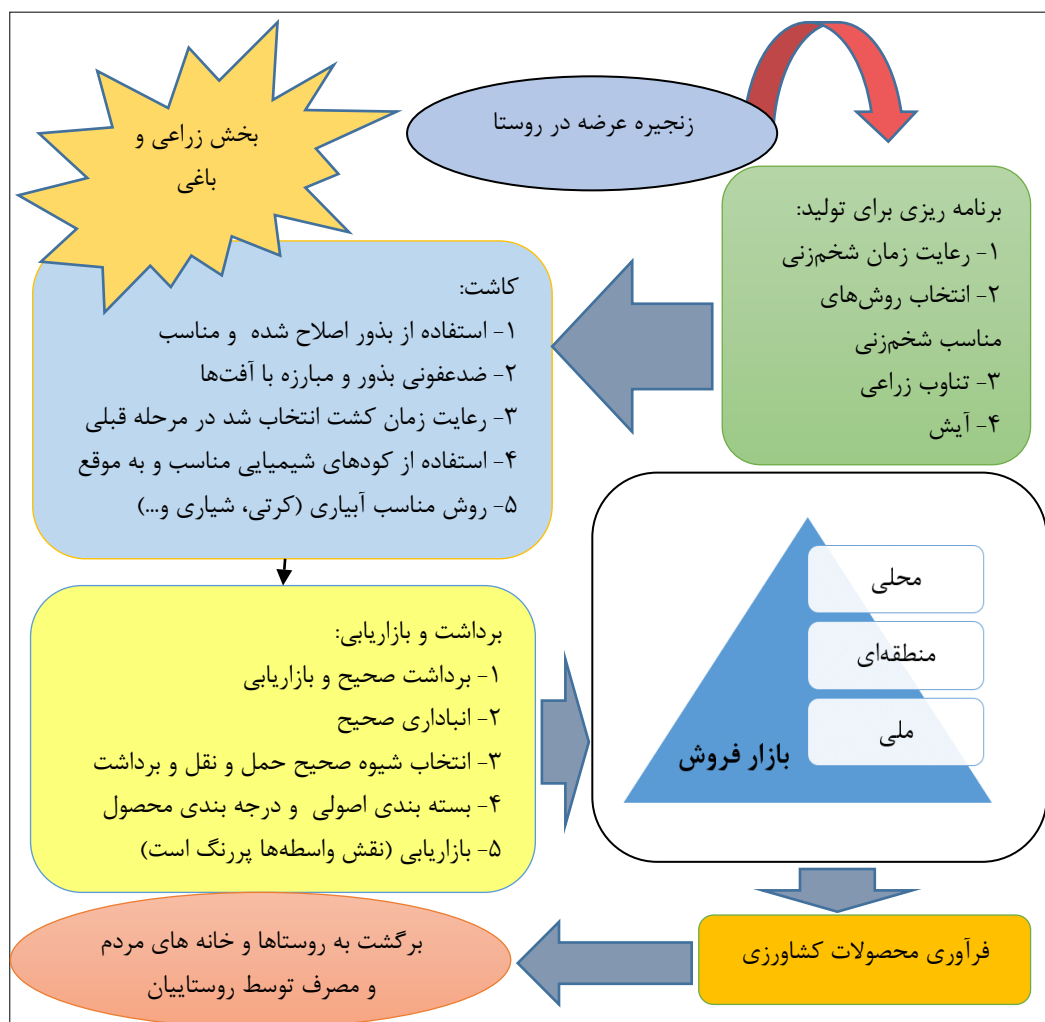


در این بخش هر چه هزینه‌های پیش آمده کمتر باشد سود حاصله بیشتر خواهد بود. در ضمن می‌توان با ارائه طرح‌های مختلف ضمانتی و گارانتی محصولات در مقاطع زمانی متفاوت بر قیمت تمام شده افزود. برنامه‌ریزی تولید کشاورزی در شهرستان خرمدره، علاوه بر سودآوری بیشتر به پایداری کشاورزی نیز کمک شایانی می‌کند. در برنامه‌ریزی‌های تولید کشاورزی در روستاهای این محدوده، مجموعه‌ای از قواعد از جمله؛ آیش، تسطیح اراضی، تناوب زراعی، رعایت زمان شخم‌زنی و روش‌های مناسب شخم‌زنی رعایت می‌گردد و کشاورزان خود در این کار خبره هستند و مهارت خوبی دارند. به عقیده روستاییانی که در جلسات مشارکتی شرکت کرده بودند، رعایت قواعد یادشده توسط کشاورزان افزایش کارایی منابع تولید، حفظ و توسعه حاصلخیزی خاک و ترویج سیستم‌های کشت پایدار در سطح روستاها را به همراه دارد. بنابراین با توجه به اهمیت زنجیره ارزش کسب‌وکارهای کوچک در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی در این قسمت به بررسی این شاخص در خوشه‌های تولید در روستای قلعه حسینه پرداخته می‌شود.

در زمینه خوشه تولیدات زراعی و باغی که مهمترین خوشه تولید روستایی محسوب می‌شود، می‌توان گفت، در این روستا، کشت اولیه (گندم، لوبیا، جو، سیب، انگور، کلزا و ...) در فصل پاییز و کشت ثانویه در ماه خرداد (گوجه فرنگی و ...) که برای خود مصرفی روستا انجام می‌گیرد و اغلب روش کشت در این محدوده به صورت سنتی از نوع کرتی، شیاری است و استفاده از فناوری‌های نوین به صورت محدود انجام می‌گیرد. ولی باید توجه کرد، با به کارگیری فناوری‌های نوین تولید شامل استفاده از بذور اصلاح شده، مبارزه با آفات و ضدعفونی بذور، رعایت زمان کاشت، روش مناسب آبیاری و استفاده از کود شیمیایی به اندازه صحیح می‌توان تولید کل اراضی را در سطح روستا را به حداکثر رساند. پذیرش فناوری‌های نوین تولید در کشاورزی در این روستا مشروط به دانش و اطلاعات کشاورزان است و همچنین یکی از عناصر اصلی فرآیندهای پذیرش نوآوری در کشاورزی، بهبود و توسعه دانش در مورد فناوری‌های نوین، از طریق انباشت اطلاعات در طول زمان می‌باشد. از آنجاکه غالب محصولات کشاورزی در مناطق روستای شهرستان خرمدره بلافاصله پس از برداشت مصرف نمی‌شوند؛ فرآیند بازاریابی در این محدوده نقش مهمی را در تعیین ارزش نهایی محصولات ایفا می‌کند؛ بنابراین، فرآیند تولید مواد غذایی و سایر

محصولات کشاورزی با برداشت آنها از سطح مزرعه پایان نمی‌یابد. درآمد کشاورزان در این منطقه تنها به کل تولید بستگی ندارد، بلکه تا حد زیادی، به توانایی وی در زمینه مدیریت تلفات پس از برداشت و بازاریابی محصولات رابطه دارد. فساد پس از برداشت و اتلاف مواد غذایی یک پدیده شایع در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است. کشاورزان روستایی برای به حداقل رساندن تلفات پس از برداشت نیاز به دانش و اطلاعات دارند. همچنین، کشاورزان به اطلاعات مربوط به بازار برای بازاریابی مناسب نیازمند هستند. تصمیم کشاورزان مبنی بر فروش محصولات خود بر سر مزرعه و یا در بازار بستگی به عوامل مختلفی مانند؛ اندازه زمین، میزان سرمایه، امکانات حمل و نقل و اطلاعات در رابطه با بازار و قدرت نگهداری محصول در منزل مسکونی و میزان بدهی به دلالتان یا بازاریان شهری دارد. نمودار زیر زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در روستای قلعه حسینی در شهرستان خرمدره را نشان داده است.

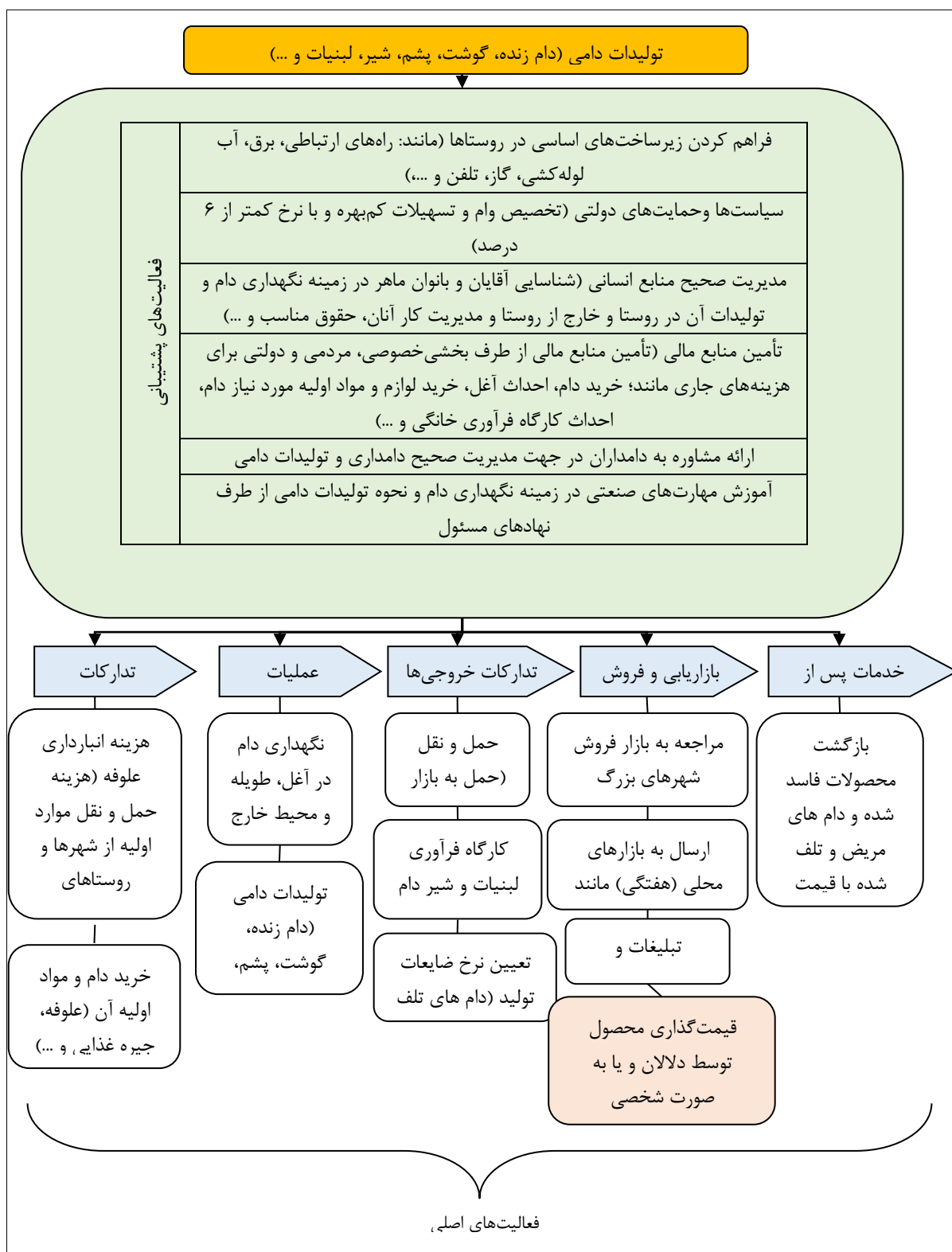
نمودار شماره ۱۰. زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در شهرستان خرمدره



مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

علاوه بر خوشه زراعی و باغی در این روستا تعدادی دیگر از خوشه‌های کسب و کار و تولید شناسایی شده که در ادامه زنجیره ارزش خوشه کسب و کار برای هر کدام از آنها نشان داده شده است. لذا در ادامه زنجیره ارزش تولیدات دامی در سطح این روستا آورده شده است.

نمودار ۱۱: زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات دامی (دام زنده، گوشت، پشم، شیر، لبنیات و ...)

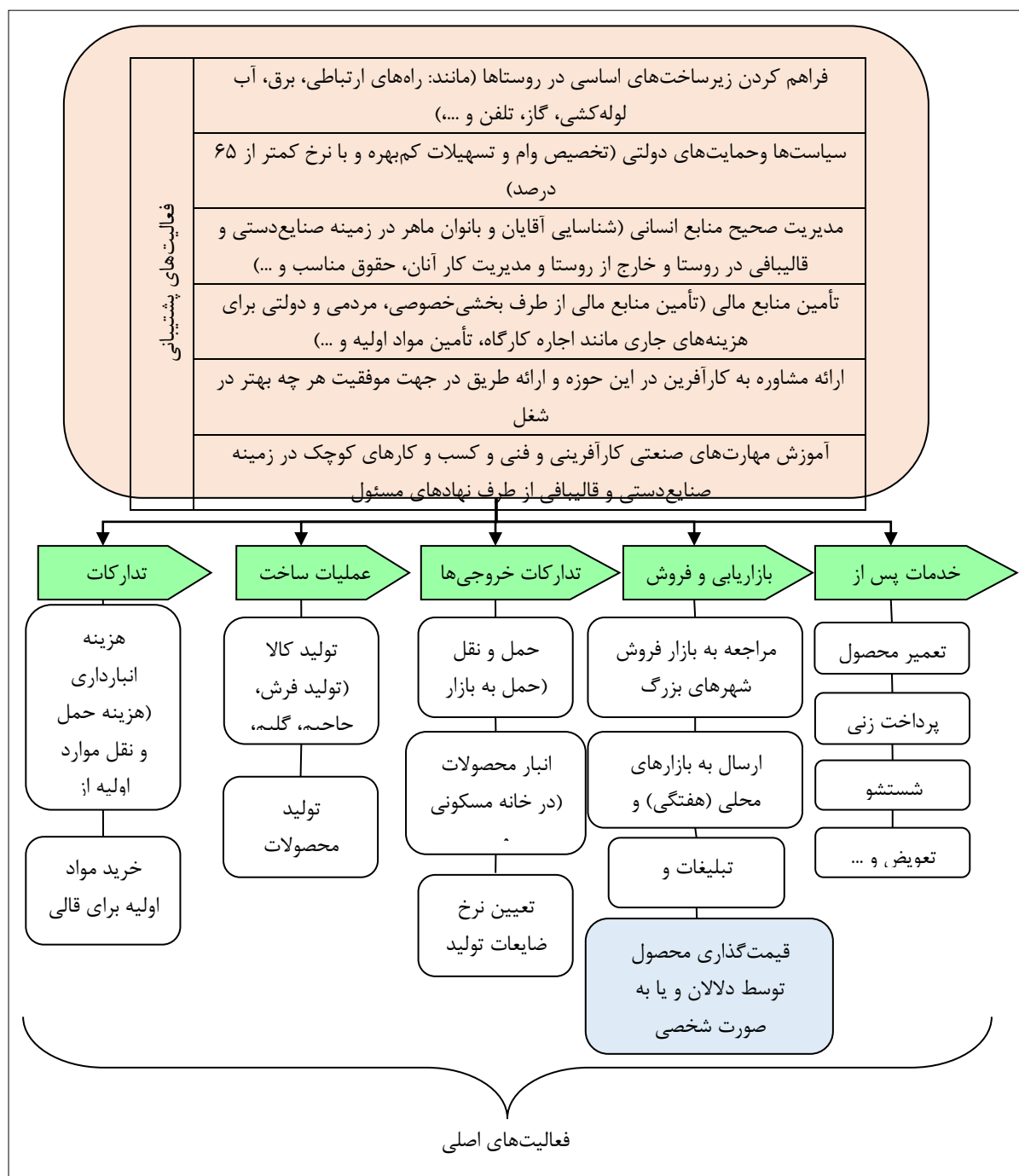


مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

علاوه بر این در ادامه زنجیره ارزش تولیدات صنایع روستایی (قالیبافی، جاجیم بافی و ریسندگی دستی و گلیم‌بافی و ...) در سطح روستای قلعه حسینی از شهرستان خرمدره آورده شده است. لازم به ذکر است

که در این حرفه غالب زنان و مردان دارای مهارت هستند در فصول سرد سال به این مشاغل مشغول می‌شوند و از این طریق امرار معاش می‌کنند.

نمودار ۱۲. زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات صنایع دستی (صنایع دستی، قالیبافی و ...)



مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

فعالیت اصلی که بیشترین سهم را در زنجیره ارزش محصولات داراست بخش تولید است که از چهار فعالیت عمده تشکیل شده است. در این بین زمان شخم‌زنی و استفاده از تکنولوژی مناسب برای شخم‌زنی، بالاترین سهم را در بین کل فعالیت‌ها دارد و اختلاف این بخش‌ها در بین سایر بخش‌ها نیز زیاد است.

البته بالا بودن سهم تولید نشان‌دهنده این است که هزینه مواد و تعداد کارگر بیشتر است که در بحث نیروی کار اشتغال‌زایی به همراه خواهد داشت.

در این بخش با استفاده از مدل زنجیره ارزش پورتر فعالیت‌های ارزشی فرآیند کلی تولید تو فراوری محصولات کشاورزی با تأکید بر فراوری محصولات باغی، شناسایی شده و بر اساس آن هزینه‌های انجام شده و میزان ارزش افزایی محصولات به دست آمد که اطلاعات جمع‌آوری شده به شرح زیر می‌باشد:

❖ فعالیت‌های اصلی شامل پنج مرحله است:

- تأمین مواد؛
 - ساخت و تولید؛
 - انبار و تحویل محصول نهایی؛
 - فروش محصول و خدمات پس از فروش.
- ❖ فعالیت‌های فرعی از قبیل:

- حمل‌ونقل؛
- انبارداری و...

❖ با به دست آمدن میزان هزینه‌های هر فاز زنجیره ارزش در انواع محصولات درمی‌یابیم که هزینه خرید فراورده‌ها و مواد اولیه محصولات کشاورزی بسیار بالایی دارند و به همین نسبت فاز عملیات تولید نیز پرهزینه خواهد بود.

❖ بخش‌های دیگر زنجیره در این شرکت نمود زیادی ندارد و سهم ارزش‌آفرینی بسیار پایینی دارد.

❖ در محصولاتی با هزینه تولید کمتر می‌توان ارزش‌افزوده بیشتری به دست آورد.

❖ با بالاتر رفتن جریان نامی محصولات هزینه‌های خرید آن نیز بالا می‌رود.

❖ در دیگر مراحل زنجیره ارزش اختلاف چندانی میان محصولات وجود ندارد و عامل تغییردهنده هزینه تمام‌شده خرید مواد اولیه است.

- شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی

و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

بررسی میزان برخورداری مناطق روستایی از ظرفیت‌های لازم در همه ابعاد ظرفیت اقتصادی، ظرفیت فردی، ظرفیت محیطی، ظرفیت‌های اجتماعی-فرهنگی و نهادی، ظرفیت زیرساختی در کنار شعار زیبای کارآفرینی روستایی بسیار ضروری بوده و از گام‌های اولیه شروع کارآفرینی است. برای این منظور به بررسی ظرفیت‌های کارآفرینی در روستای قلعه حسینی در دهستان و شهرستان خرمدره پرداخته شده است. با عنایت به جوان بودن جمعیت روستایی و ضرورت ایجاد اشتغال برای این جمعیت جوان و تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی ضرورت توسعه کارآفرینی بیش‌ازپیش احساس می‌شود. به‌علاوه جامعه روستایی به‌نوعی با معضل بیکاری دست‌به‌گریبان بوده و ابعاد این معضل، بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی را متأثر ساخته است و این معضل به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات اقتصادی و اجتماعی نه‌تنها روستای قلعه حسینی بلکه تمام روستاهای دهستان و حتی شهرستان است و رفع این

مشکل تا حدود بسیار زیادی به ارزیابی ظرفیت‌های تقویت و توسعه کارآفرینی و موفقیت کارآفرینان در نواحی روستایی دهستان بستگی دارد و هدف این بخش، ارزیابی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال در روستای قلعه حسینی است. در این راستا یکی از دلایل عقب‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی روستاها، بی‌توجهی به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های روستایی است که می‌توان این ظرفیت‌ها را شناسایی و زمینه‌های کارآفرینی را فراهم کرد؛ بنابراین، بر اساس رویکرد توسعه ظرفیتی یکپارچه نسبت به توسعه اشتغال روستایی، ابعاد ظرفیتی ضروری برای توجه و تأکید در فرایند توسعه اشتغال و کارآفرینی روستایی زیر پیشنهاد می‌شود:

- ظرفیت اقتصادی؛
- ظرفیت فردی؛
- ظرفیت محیطی؛
- ظرفیت اجتماعی؛
- فرهنگی و نهادی؛
- ظرفیت زیرساختی.

جدول ۳۹. عوامل ظرفیتی تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی در رویکرد توسعه ظرفیتی روستای قلعه حسینی

ردیف	ظرفیت	عوامل ظرفیتی
۱	ظرفیت اقتصادی	دسترسی به سرمایه، خطرپذیری یا مخاطره‌پذیری اقتصادی، دسترسی به تسهیلات و منابع، برخورداری از فرصت اقتصادی، نیروی کار فراوان، حمایت‌های نهادی، کشف ارزیابی و اقتصادی بهره‌برداری از فرصت‌ها
۲	ظرفیت فردی	ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، دانش و آگاهی، تحمل و ابهام، کانون کنترل، توفیق‌طلبی، مهارت و تجربه کاری
۳	ظرفیت محیطی	نزدیکی به جاده ارتباطی و ایستگاه راه آهن، محیط طبیعی شامل زمین، آب‌و‌خاک مناسب؛ شناسایی فرصت‌های بالقوه و بالفعل محیط، آسیب‌پذیری پایین و...
۴	ظرفیت اجتماعی، فرهنگی و نهادی	مشوق بودن در جامعه، وجود امنیت فعالیت اقتصادی، وجود زمینه‌های مشارکتی اقتصادی در روستا، تعلق به محیط روستایی، پیوندهای اجتماعی در روستا، نوآوری، ابتکار، انعطاف‌پذیری، کاردانی و تدبیر، تغییرپذیری، اجتماعی قدرت درک بالا، آینده‌نگری و...
۵	ظرفیت زیرساختی	برخورداری روستا از امکانات اساسی، سهولت دسترسی، وجود ابزارهای اولیه فعالیت، صفات رهبری در هدایت فعالیت‌ها، توانایی‌های مدیریتی بالا، کمک به افراد محلی برای مشارکت و...

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

در بخش بعدی تنگناهای تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی قلعه حسینی با استفاده از تکنیک بحث گروهی متمرکز، در قالب جدول طراحی شده است. تنگناهای اقتصادی، تنگناهای فردی، تنگناهای محیطی، تنگناهای اجتماعی، فرهنگی و نهادی و تنگناهای زیرساختی مهم‌ترین این موارد هستند. از نظر پژوهشگر و همچنین افراد مورد مطالعه، مقوله‌های محیطی و اجتماعی - فرهنگی با پیچیدگی اندک است که در تمامی بحث‌ها و گفتمان‌های رسمی و غیررسمی است، به آن اشاره می‌شود، بنابراین از

پیچیده خاصی برخوردار نیست. دو گزینه اقتصادی و زیرساختی از مقوله‌هایی هستند که با کنکاش عمیق و درگیری زیاد پژوهشگر با پاسخگویان به‌دست آمده‌اند؛

ردیف	ظرفیت	تنگنا
۱	تنگناهای اقتصادی	بیکاری جوانان، مشکل بازاریابی و فروش محصولات کشاورزی، کمبود منابع مالی، افزایش هزینه های زارعی و باغداری، افزایش اشتغال کاذب و کاری.
۲	تنگناهای فردی	ناآگاهی و عدم آموزش کافی روستاییان.
۳	تنگناهای محیطی	کمبود منابع آب کشاورزی، دیمی بودن کشت، زه‌کشی نامناسب فاضلاب‌های خانگی و هرزآب‌ها، محدودیت استفاده از اراضی زراعی از طرف اداره کل منابع طبیعی.
۴	تنگناهای اجتماعی، فرهنگی و نهادی	مهاجرپذیری و اختلاط فرهنگی و برهم خوردن بافت فرهنگی، اعتیاد جوانان، بوروکراسی اداری و مشکلات صدور مجور، نبود مدیریت یکپارچه، ضعف مدیریت و برنامه ریزی در امر توسعه، عدم حمایت از کارآفرینان مشاغل صنعتی و ...
۵	تنگناهای زیرساختی	عدم وجود اماکن ورزشی، دفع فاضلاب و آبهای سطحی در زمین های کشاورزی، عدم وجود کارخانه صنایع تبدیلی کشاورزی، افزایش بی رویه ساخت و ساز، وجود اراضی درجه یک کشاورزی در پیرامون روستا و ایجاد محدودیت جهت توسعه مشاغل.

مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل ۴۰. نمونه از تصاویر جلسات مشارکتی روستای قلعه حسینی



- ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

در زمینه ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای قلعه حسینی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار با استفاده از تشکیل هسته مشارکتی و ایجاد جلسات نیمه‌ساختاریافته، به شناسایی

جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار پرداخته شد و ظرفیت‌های نیروی انسانی در مشاغل مختلف در روستای قلعه حسینی به تفکیک در ادامه نشان داده شده است.

جدول ۴۰. ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای قلعه حسینی

تعداد جویای کار (نفر)	مشاغل دارای مهارت	تعداد جویای کار (نفر)	مشاغل دارای مهارت
۳	قالی‌باف	-	شاطر
۴	لوله‌کش و برق‌کار ساختمان	۳	تعمیرکار خودرو (تعمیر پژو و سمند و پراید)
۲	تولید و ساخت مبلمان و صندلی ((چوبی و فلزی))	۲	صافکاری و نقاشی خودرو
۶	متخصص در پرورش گوسفند و شترمرغ و بوقلمون قرزل‌آلا و بلدرچین	۲	تعمیرگاه موتورسیکلت - به همراه فروش قطعات موتورسیکلت
۲	تعمیرکار لوازم خانگی و سیم‌پیچ موتور الکتریکی	۱	برق‌کار و خدمات باتری‌سازی خودرو (به همراه فروش باتری خودرو)
۱	متخصص در کارواشی خودرو ((خودروهای سواری و کامیون و اتوبوس))	۲	بنا و کاشی‌کار و سرامیک‌کار
-	آموزگار موسیقی و یا نقاشی و خطاطی	-	متخصص در اتوشویی و خشک‌شویی لباس
-	تعمیرکار و شارژ دستگاه‌های زیراکس و کپی	-	تعمیرکار LCD نمایشگرها (تلویزیون و مانیتور)
۱	متخصص در کابینت‌سازی و ساخت درب و پنجره منازل (آلومینیوم و پی‌وی‌سی، آهن)	۲	آرایشگری (مردان و زنان)
-	تأسیس یک کلینیک خصوصی (کلینیک تخصصی مثل دندان‌پزشکی و...)	-	تأسیس یک مهدکودک خصوصی
-	متخصص در حوزه گردشگری	۲	متخصص در تعمیر اتوبوس و کامیون
۱	کارشناس کشاورزی	۱۰	دامدار
-	چابک‌سوار	۲	جوشکار
-	کارشناس تغذیه	-	بازاریاب

مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

نتایج جدول نشان می‌دهد در بین مشاغل دارای مهارت، روستای قلعه حسینی دارای نیروی کار فعال جویای کار در مشاغل «دامداری»، «متخصص در پرورش گوسفند و بوقلمون» و «تعمیرکار خودرو» می‌باشد که در بین این مشاغل، میزان افراد جویای کار در شغل «دامداری» دارای نرخ بیشتری است.

- شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت

تحرك اقتصادی روستا

در این قسمت به بررسی، شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرك اقتصاد روستای قلعه حسینی پرداخته شده است.

یکی از راه‌های کاهش نرخ بیکاری، توسعه مشاغل کوچک و متوسط به‌طور عام و توسعه مشاغل خانگی به‌طور خاص است که افزایش درآمد و ثروت جامعه را به دنبال دارد و می‌تواند در هر روستا به‌عنوان برند شناخته شود. هر قدر سطح اقتصاد خانوار در جریان اقتصادی روستا بهبود یابد، به همان میزان اقتصاد جامعه نیز رشد پیدا می‌کند، از سوی دیگر خویشتن‌فرمایی و یا کار در محیط خانه یکی از الگوهای اشتغال است که به مدد نرم‌افزارها و شبکه‌های ارتباطی و اطلاعاتی، شرایطی را فراهم آورده که می‌توان قرن حاضر را قرن توسعه و رونق مشاغل خانگی دانست؛ لذا با توجه به آنچه گذشت و با توجه به اهمیت مشاغل خانگی در روستاها در ادامه به بررسی آن دسته از مشاغل در روستای قلعه حسینی پرداخته شده است که می‌تواند به‌عنوان برند در روستا مطرح باشد و در توسعه روستایی نقش داشته باشد.

کسب‌وکار خانگی هم‌اکنون با بهره‌برداری از امتیازاتی چون توسعه دانش و گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات حیطه گسترده‌ای را در اکثر حوزه‌های اقتصادی به خود اختصاص داده و در زمره یکی از حیاتی‌ترین و ضروری‌ترین بخش‌های اقتصادی جوامع به شمار می‌رود. در کشور ما ایران نیز کاهش نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال از جمله اهداف و تکالیف تصریح‌شده در سند چشم‌انداز و قوانین پنج‌ساله توسعه کشور محسوب شده و بدین منظور رویکرد توسعه مشاغل خانگی به دلیل برخورداری از پیامدهای مثبت و متعدد در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی مورد توجه مسئولین قرار گرفته است. مطابق قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی، منظور از مشاغل یا کسب‌وکار خانگی، آن دسته از فعالیت‌هایی است که با تصویب ستاد سازمان‌دهی و حمایت از مشاغل خانگی، توسط عضو یا اعضای خانواده در فضای مسکونی در قالب یک طرح کسب‌وکار بدون مزاحمت و ایجاد اختلال در آرامش واحدهای مسکونی شکل می‌گیرد و منجر به تولید خدمت یا کالای قابل عرضه به بازار خارج از محیط مسکونی می‌گردد. مشاغل خانگی، طیف وسیعی از مشاغل سنتی تا نوظهور را در برمی‌گیرد و راه‌اندازی یک کسب‌وکار خانگی علاوه بر مهارت خاص هر شغل نیازمند برخورداری از مجموعه‌ای از مهارت‌های اساسی و پایه‌ای همچون مدیریت منابع، مدیریت زمان، سازمان‌دهی، مدیریت فردی و مهم‌تر از همه مهارت‌های بازاریابی می‌باشد و فراهم آوردن پیش‌شرط‌های اطلاعاتی، مهارتی و تجربه عملی، منجر به حصول بهره‌وری بیشتر و توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی خواهد بود. لذا توسعه فرصت‌های شغلی در این زمینه مستلزم همکاری بخش‌های مختلف می‌باشد.

جدول شماره ۴۱. شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا در حیطه مشاغل خانگی

حوزه مشاغل	نوع مشاغل خانگی	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند		میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود		مرد	زن	کم	متوسط	خوب
مشاغل حوزه کشاورزی	فرآوری محصولات								
	خدمات دامپزشکی در منزل								
	خدمات فرآوری ریشه گیاهان دارویی ریزوم دار			۱	۱	۱			
	پرورش گل‌های زینتی و								

حوزه مشاغل	نوع مشاغل خانگی	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند		میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود		مرد	زن	کم	متوسط	خوب
	آپارتمانی								
	خدمات تحقیقات بازار محصولات صنعتی و کشاورزی								
	کلینیک گل‌ها و گیاهان								
	پرورش پرندگان زینتی								
	پرورش مشاوره و آموزش قارچ خوراکی								
	بافت تابلو فرش								
مشاغل حوزه هنری	تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی								
	تولید پای‌پوش‌های سنتی								
	تولید گل‌های مصنوعی، بلند و چرمی								
	جلدسازی چرمی سنتی								
	حکاکی روی فلز (به جز طلا و نقره)								
	خاتم‌سازی و خاتم‌کاری								
	خدمات طراحی کارت ویزیت و کارت‌های تبلیغاتی از طریق اینترنت								
	خدمات فیلم‌برداری، میکس، مونتاژ و تهیه آلبوم دیجیتال								
	خدمات چاپ بر روی مقوا، سلفون، کاغذ و ظروف پلاستیکی								
	خدمات گرافیکی و طراحی بنرهای تبلیغاتی								
	خدمات گلدوزی و تکه‌دوزی								
	طراحی لباس و کفش				۱				
	طراحی و نقاشی نقشه فرش، گلیم و جاجیم								
	طلاسازی								
	فرآوری محصولات کشاورزی								
	مشاغل حوزه تولید	خدمات فرآوری عسل							
تولید اسانس گیاهی و عطرسازی									
خدمات مه‌سازی									
پرورش ماهیان زینتی و آکواریومی									
پیراهن‌دوز مردانه و شومیز زنانه									

حوزه مشاغل	نوع مشاغل خانگی	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند	میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود			مرد	زن	کم متوسط خوب
	خدمات شارژ کارت‌ترجیح پیرینترهای لیزری							
	تابلوسازی							
	تولید شربت، ترش‌جات و شور‌جات							
	بازاریابی اینترنتی و تلفنی							
مشاغل حوزه خدمات عمومی	خدمات تهیه و توزیع اقلام موردنیاز ادارات و شرکت‌ها							
	خدمات خودرو کرایه‌ای							
	خدمات حمل‌ونقل تلفنی							
	خدمات تأمین غذای ادارات و شرکت‌ها							
	خدمات نظافت خانگی و ادارات							
	خدمات تایپ و ICDL							

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

نتایج جدول نشان می‌دهد:

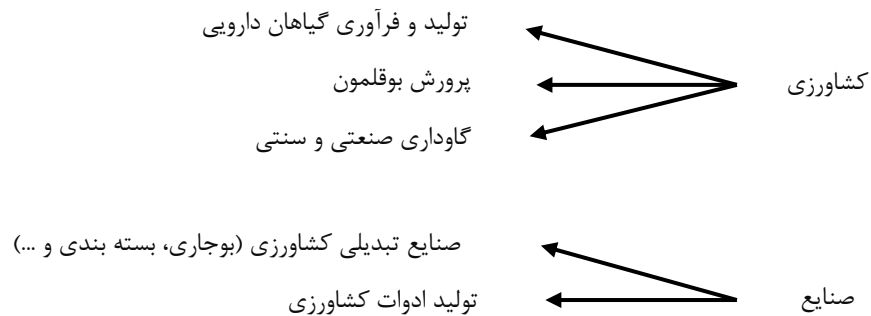
○ در مشاغل حوزه هنری، در شغل «خدمات فیلم‌برداری، میکس، مونتاژ و تهیه آلبوم دیجیتال» موجود است؛

○ در مشاغل حوزه هنری، در شغل «طراحی لباس و کفش» تعدادی از افراد روستا شاغل می‌باشند؛

○ در مشاغل حوزه خدمات عمومی، در شغل «خدمات خودرو کرایه‌ای» تعداد یک نفر شاغل زن و یک نفر شاغل مرد موجود است؛

جهت شناخت مهم‌ترین فعالیت قابل طرح یا برند در روستای قلعه حسینی (که در زمینه تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرک اقتصاد روستا مؤثر هستند) از روش‌های ارزیابی مشارکتی و تکنیک وزن‌دهی کیفی با حضور جوانان و افراد متخصص و مطلع محلی با تشکیل هسته مشارکتی استفاده شده است. برای این کار با استفاده از همین هسته مشارکتی با استفاده از نظرات خبرگان محلی و مسئولین اقدام به رتبه‌بندی یا اولویت‌بندی ظرفیت‌های موجود در جهت توسعه جهت پیشران‌های توسعه اقتصادی در محدوده مورد مطالعه شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد، مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا همان‌گونه که در بخش قبلی نیز به آن اشاره شده است و مستعد و پتانسیل مهم و ویژه برای برندسازی هستند شامل موارد ذیل می‌باشند:

شکل ۴۱. مهم‌ترین ظرفیت‌های توسعه اقتصادی روستا و امکان برنندسازی آنان؛ مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷



ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی به دلیل ظرفیت بالای روستا در تولید محصولات کشاورزی خصوصاً لوبیای سفید و فرآوری آن‌ها در قالب بوجاری، بسته بندی و ... دارای اهمیت بوده و وجود کارگاه‌های خانگی کوچک در این حوزه بر اهمیت آن می‌افزاید.

ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی

بدون تردید ایجاد صنایع تبدیلی یکی از سودمندترین ارتباطات بین دو بخش صنعت و کشاورزی است. این صنایع از میزان بیکاری‌های دایمی و فصلی در مناطق روستایی می‌کاهد. با توجه به نیاز به توسعه روستاها و نیاز روز افزون جامعه به غذا و رشد جمعیت و کاهش منابع غذایی، یکی از مهم‌ترین مسائلی که توجه دولتمردان، اندیشمندان و محققان را به خود معطوف داشته است لزوم گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی روستایی است. در این زمینه صنایع تبدیلی با به کارگیری محصولات کشاورزی به عنوان مواد اولیه می‌تواند عاملی برای توسعه روستاها و استفاده بهتر از این محصولات تلقی شود. بسیاری از محصولات کشاورزی دارای زمان تولید و مصرف متفاوتی هستند. تولید یا برداشت آنها معمولاً در یک زمان مشخص و کوتاه، ولی مصرف در زمان طولانی -تری صورت می‌گیرد. صنایع تبدیلی می‌تواند با حفظ و نگهداری محصولات، در آنها به گونه‌ای تغییر و تبدیل ایجاد نماید که امکان مصرف شان در طی سال میسر باشد. اصولاً در تعریف صنایع تبدیلی می‌توان به مجموعه فعالیت‌های صنعتی که با فرآوری محصولات کشاورزی از طریق تغییرات فیزیکی و شیمیایی، ذخیره سازی، بسته‌بندی و توزیع، به تبدیل و نگهداری آن‌ها کمک می‌کند، اشاره کرد. صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی در جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی، ایجاد ارزش افزوده در بخش کشاورزی، افزایش سطح درآمد روستاییان، بالا بردن بهره‌وری بخش کشاورزی و افزایش سهم اشتغال صنعتی در مناطق روستایی و نیز به عنوان جزئی از فرآیند توسعه روستایی ایفای نقش می‌کند. این صنایع در فرآیند توسعه کشور نقش کلیدی داشته و توجه بیشتر به آن، تسریع در رشد و توسعه کشاورزی و اقتصادی کشور را در پی خواهد داشت. با وجود این، موضوع صنایع تبدیلی و تکمیلی علی‌رغم اهمیت آن، در ایران مقوله نسبتاً جدید است که هنوز آن گونه که شایسته بخش کشاورزی و اقتصاد ملی است، مورد حمایت و هدایت قرار نگرفته است.

مهم‌ترین هدف ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی، حذف واسطه‌ها و کسب درآمد بیشتر است و این موضوع در صورت توسعه، ضمن ایجاد شغل برای بومیان روستا با کاهش واسطه‌ها و کاهش هزینه‌های حمل و نقل باعث صرفه‌های اقتصادی مختلف شده و زمینه پیشرفت روستا و روستاییان را فراهم خواهد کرد.

جدول شماره ۴۲. پروژه احداث کارخانه تبدیلی محصولات باغی و زراعی

عنوان	توضیحات
عنوان پروژه	احداث کارخانه فرآوری محصولات کشاورزی (انگور، سیب، و ...)
محل احداث	با رعایت فاصله ۵۰۰ متری از روستای قلعه حسینیه
میزان تولیدات گندم در سال زراعی جاری	میانگین هر هکتار ۳ تن
میزان تولیدات لوبیا در سال زراعی جاری	میانگین هر هکتار ۳ تن
میزان تولیدات باغی (سیب، انگور و ...)	در ۶۰ هکتار باغ روستا حدود ۱۰۰۰ تن برآورد شده است
نحوه فروش محصولات باغی و زراعی	روستا
	شهر خرمدره
	شهرهای اطراف
	میدان بار زنجان. تهران
نحوه فروش محصولات باغی و زراعی	غیره
	میدان بار به‌عنوان واسطه محسوب می‌شود. احتمال صادرات انگور زیاد می‌باشد.
میزان هزینه اولیه	حدود ۵ تا ۶ میلیارد
محل تولید محصولات موردنیاز برای کارخانه	باغ‌ها و تاکستان‌های اطراف
طریقه حمل‌ونقل محصولات به کارخانه و بازار مصرف	کامیونت و وانت بار
ارگان صدور مجوز	-
ارگان اخذ مجوز ساخت (احداث بنا)	-
اعطای زمین (مردمی یا دولتی)	زمین شخصی
نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)	زمین شخصی
تأمین مالی (ادارات و ارگان‌های دولتی، سیستم بانکی، بخش خصوصی، فردی و ...)	۱ تا ۲ میلیارد به‌صورت مردمی و الباقی به‌صورت تسهیلات بانکی
محل تأمین انرژی و سوخت	برق و سوخت کنار محدوده موجود است.
محل تأمین آب	از طریق چاه‌های عمیق دارای مجوز
محل تأمین اینترنت و تلفن	با موبایل و وایرلس
محل صدور پروانه بهره‌برداری	شورای برنامه‌ریزی
مدیریت اجرای پروژه	از طریق کارشناسان زی ربط و متخصص
میزان اشتغال	۲۰ تا ۳۰ نفر اشتغال مستقیم
نوع تولیدات در کارخانه	تیزاب انگور - کشمش - بوجاری و بسته بندی لوبیا
مشخصات سرمایه‌گذاری طرح	سرمایه‌گذاری کل طرح: ۵ تا ۶ میلیارد
	درآمد سالیانه: ۸ میلیارد
	دوره بازگشت سرمایه: ۲ تا ۳ سال
	حقوق کارکنان تولیدی ۳۰ میلیون حقوق ماهانه برای ۲۰ نفر
موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه	تسهیلات

طرح پرورش بوقلمون

بوقلمون پرنده ای از رسته ماکیان سانان و با جثه بسیار بزرگ است. در بدن این پرنده هر دو نوع گوشت قرمز و سفید وجود دارد. ۳۵ درصد گوشت این پرنده را گوشت تیره و ۶۵ درصد آن را گوشت سفید تشکیل می دهد و گوشت سفید آن طعمی شبیه گوشت مرغ و گوشت تیره آن طعمی شبیه گوساله دارد. گوشت این پرنده طعمی بسیار لذیذ دارد و در سراسر جهان از آن برای تهیه خوراکی استفاده می شود.

این پرنده برای اولین بار توسط تجار از اروپا وارد ایران شدند و تا مدتی پیش هم جوجه های یک روزه آن از آلمان و فرانسه وارد کشور می شدند. اما هم اکنون وارد کردن جوجه های این پرنده از خارج ممنوع است و فقط تخم های نطفه دار بوقلمون وارد کشور می شوند و در ایران از آن ها جوجه کشی می شود.

جدول شماره ۴۳. طرح پرورش بوقلمون

فرم خلاصه پروژه	
عنوان طرح: طرح پرورش بوقلمون	
بخش: کشاورزی	
زیر بخش: طرح پرورش بوقلمون	
تولیدات/ خدمات: طرح پرورش بوقلمون	
مکان: منطقه آزاد □ منطقه ویژه اقتصادی □ شهرک صنعتی □ زمین‌های اصلی □	
توصیف طرح: در روستای مورد مطالعه طرح پرورش بوقلمون به دلیل داشتن قابلیت نگهداری و پرورش، قابل توجه بوده و افراد علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری و فعالیت در این زمینه وجود دارد که به این منظور به طرح توجیهی آن پرداخته شده است.	
محل تأمین‌کننده مواد اولیه: روستای قلعه حسینی	
تعداد افرادی که در روستا در زمینه طرح پرورش بوقلمون در روستا فعالیت دارند؟	حدود ۱۰ نفر در در روستا در زمینه طرح پرورش بوقلمون در روستا فعالیت دارند
تعداد افرادی که در روستاهای اطراف در زمینه طرح پرورش بوقلمون در روستا فعالیت دارند؟	پرورش بوقلمون در روستاهای اطراف روستای قلعه حسینی محدود می‌باشد.
میزان تولید طرح پرورش بوقلمون در سال مورد نظر؟	۲۰ تن و حداقل ۵ تن
آیا افراد بومی در زمینه طرح پرورش بوقلمون در روستا فعالیت می‌کنند یا افراد غیربومی (به نفر)؟	کلاً افراد بومی ۲ نفر اشتغال مستقیم و ۷ نفر غیرمستقیم
تعداد افراد که در این زمینه کارگری می‌کنند؟	داخل روستا
	روستاهای اطراف
میزان اشتغال	مستقیم (از روستا و خارج از روستا)
	غیرمستقیم (از روستا و خارج از روستا)
ظرفیت تولید	
۲۰ تن سالیانه	
مشخصات سرمایه‌گذاری طرح	سرمایه‌گذاری کل طرح:
	سرمایه‌گذاری ثابت:
	سرمایه در گردش:
	درآمد سالیانه:
۱۰۰ میلیارد	۳۰ درصد
۷۰ درصد	۷۰۰ میلیون تومان

نرخ بازدهی سرمایه:		
سازمان جهاد کشاورزی که اخذ شده است		صدور مجوز ساخت
خصوصی و مشاع ۵۰ درصد سهم		اعطای زمین (بخش خصوصی یا دولتی)
شخصی		نوع زمین (دولتی، شخصی یا خرید از دیگران)
۵۰ درصد ۲۵۰ میلیون		تأمین مالی (اعطای وام، تسهیلات و ...)
-		تأمین نیرو و انرژی
۱۰ میلیون تومان		تأمین آب
-		اینترنت و تلفن
دارند		صدور پروانه بهره‌برداری
شخصی		مدیریت اجرای پروژه
۱ تن	خود روستا	بازاریابی و فروش
-	روستاهای اطراف	
خرمدره ۲۰ تن، زنجان ۷ تن، هیدج ۵ تن	شهرها	
ابهر	شهرستان‌های استان	
تهران	خارج از استان	
-	خارج از کشور	
کمبود آب، دریافت مواد اولیه و تسهیلات		مشکلات و موانع موجود برای اجرای این طرح

گاوداری صنعتی و نیمه صنعتی

نیاز انسان به پروتئین موجب شده که دام‌های اهلی توسط بشر نگهداری و پرورش یافته و بخشی از نیاز غذایی وی را تأمین نمایند، گرچه در سال‌های اخیر جایگزین‌هایی برای گوشت قرمز معرفی شده ولیکن طعم و مزه گوشت کماکان این محصول را بدون رقیب نگه‌داشته است. با عنایت به اینکه جمعیت دامی یک کشور سرمایه ملی محسوب می‌گردد تداوم تولید و استفاده صحیح از فرآورده‌های آن حیاتی می‌باشد؛ بنابراین تولید گوشت قرمز باید چنان باشد که علاوه بر امکان تداوم تولید، صیانت از جمعیت دامی کشور را به‌عنوان یک سرمایه ملی و استفاده بهینه از فرآورده‌های آن را میسر سازد.

افزایش جمعیت کشور در سال‌های اخیر و به‌تبع آن افزایش مصرف فرآورده‌های غذایی موجب شده است که روش‌های سنتی استحصال مواد غذایی اعم از کشاورزی و دامداری کارایی خود را از دست بدهند. از سوی دیگر با توجه به نیاز حیاتی انسان به پروتئین و همچنین سیاست‌های دولت جمهوری اسلامی مبنی بر لزوم خودکفایی و عدم وابستگی به بیگانگان در تأمین مواد غذایی اساسی موردنیاز شهروندان، در گام نخست و دستیابی به بازارهای خارجی منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای، در گام بعدی، به‌کارگیری روش‌های علمی نوین اهمیت روزافزونی یافته است.

شکل شماره ۴۲. طرح پرورش دام و دامداری نیمه‌صنعتی روستا



در روستای قلعه حسینیه با توجه به ظرفیت موجود در زمینه پرورش گاو به نگهداری این نوع از دام اقداماتی صورت گرفته است. با این حال مسائلی از قبیل کمبود منابع مالی، زمین، موانع قانونی و نبود حمایت برای توسعه دهندگان باعث بروز مشکلاتی در ایجاد و توسعه چنین گاوداری‌هایی در روستا شده است. طرح‌های دام‌پروری خصوصاً پرورش گاو با روش‌های علمی و در قالب واحدهای صنعتی و نیمه‌صنعتی موجبات دستیابی به تولید اقتصادی و بهداشتی فراورده‌های دامی را فراهم می‌آورد. با اجرای این‌گونه طرح‌ها علاوه بر تأمین پروتئین دامی جوامع در حال رشد، راندمان تولید افزایش یافته و از امکانات بالقوه و بالفعل محلی و منطقه‌ای استفاده بهینه به عمل می‌آید مضافاً اینکه باعث ایجاد اشتغال مولد گردیده و سوددهی معقولی را برای سرمایه‌گذار در پی خواهد داشت.

جدول شماره ۴۴. طرح پرورش دام صنعتی با ظرفیت ۵۰ رأس گاو

فرم خلاصه پروژه	
عنوان طرح: طرح پرورش دام صنعتی	
بخش: کشاورزی	زیر بخش: دامداری
تولیدات/ خدمات: پرورش گاو	
مکان:	منطقه آزاد ☐ منطقه ویژه اقتصادی ☐ شهرک صنعتی ☐ زمین‌های اصلی ☒
توصیف طرح:	
طرح‌های دام‌پروری خصوصاً پرورش گاو و گوسفند با روش‌های علمی و در قالب واحدهای صنعتی و نیمه‌صنعتی موجبات دستیابی به تولید اقتصادی و بهداشتی فراورده‌های دامی را فراهم می‌آورد. با اجرای این‌گونه طرح‌ها علاوه بر تأمین پروتئین دامی جوامع در حال رشد، راندمان تولید افزایش یافته و از امکانات بالقوه و بالفعل محلی و منطقه‌ای استفاده بهینه به عمل می‌آید مضافاً اینکه باعث ایجاد اشتغال مولد گردیده و سوددهی معقولی را برای سرمایه‌گذار در پی خواهد داشت.	
محل تأمین‌کننده مواد اولیه: روستای قلعه حسینیه	
محل احداث پروژه	روستای قلعه حسینیه
تعداد دام بزرگ (گاو و گاومیش در سطح روستا)؟	۱۰۰ رأس
تعداد دام کوچک (گوسفند و بز در سطح روستا)؟	۱۵۰۰ رأس
تعداد افرادی که در زمینه دامداری فعالیت می‌کنند؟	۴۰ نفر
تعداد دامداری‌های فعال در سطح روستا؟	کلا سنتی و در مواردی نیمه صنعتی می باشد
میزان تولید علوفه دام در سطح روستا؟	کاه

میزان خرید علوفه از سایر روستاها جهت تغلیف دام؟		-
میزان مراتع روستا جهت تغلیف دام (به هکتار)؟		زمینهای کشاورزی قبل از کشت
نحوه تأمین هزینه‌های اولیه		-
محل خرید دام زنده		شهر خرمدره
محل تأمین علوفه دام (شهرها و روستاها)		خرمدره - ابهر - هیدج
نوع میزان تولیدات دامی در سطح روستا (تن و تعداد)؟		گوشت زنده:-
		شیر: ۱ تن
تعداد شاغلین		۵ نفر
سرمایه‌گذاری ثابت طرح	زمین محل اجرای طرح:	مترائ: یک هکتار
		قیمت کل: ۲۵ میلیون تومان
	هزینه‌های جانبی	محوطه‌سازی: ۳۰۰ میلیون تومان
		ساختمان‌ها: ۲۰۰ میلیون تومان
		تأسیسات و تجهیزات: ۱۵ میلیون تومان
		ماشین‌آلات و تجهیزات آزمایشگاهی: ۱۰ میلیون تومان
		وسایل نقلیه و حمل‌ونقل داخل کارخانه: ۶ میلیون تومان
		تجهیزات اداری و کارگاهی: -
		هزینه‌های قبل از بهره‌برداری: ۵۰ میلیون
		کل هزینه‌های جاری طرح:
هزینه‌های جاری طرح		
جدول فروش	میزان تولید	گوشت زنده: ۱۰ تن
		شیر: ۷۵۰ کیلو در روز
		کود: ۱۰۰ تن سالانه
محل صدور مجوز		جهاد کشاورزی
اعطای زمین (توسط دولت یا بخش خصوصی)		بخش خصوصی
نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)		شخصی
محل تأمین مالی (دولتی یا خصوصی)		۳۰ درصد شخصی، ۷۰ درصد دولتی
تأمین نیرو		۳۰ میلیون تومان
تأمین آب		آب چاه
اینترنت و تلفن		-
صدور پروانه بهره‌برداری		شورای برنامه ریزی
مدیریت اجرای پروژه		شخصی
بازاریابی و فروش محصولات تولیدی	روستا	خرمدره
	شهر	
	روستاهای اطراف	-
	شهرستان ها	ابهر- هیدج
	خارج از استان	تهران
	خارج از کشور	
موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه		تامین آب- امنیت- ساختمان و برق

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

طرح تولید ادوات کشاورزی

مکانیزاسیون کشاورزی در ایران از سال ۱۳۴۵ یعنی سالی که قرارداد بین ایران و جمهوری رومانی به‌منظور خرید تراکتور و برخی از ادوات کشاورزی از آن کشور منعقد گردید مطرح شد. مکانیزاسیون در کشاورزی مترادف با کلمه اتوماسیون در صنعت است که خود به معنی اتوماتیک کردن یا به عبارتی کم کردن کار کارگری می‌باشد. بدین ترتیب معنی اصلی مکانیزاسیون کشاورزی به استفاده از ماشین و موتور در کشاورزی جهت کاهش نیاز به نیروی کارگری می‌باشد. شایان‌ذکر است که این نیاز هنگامی توجیه دارد که درآمد حاصل از کار کارگری کمتر از درآمد به‌دست‌آمده از جایگزین نمودن ماشین و موتور باشد.

با اجرای این طرح امکان مکانیزه کردن بخشی از اراضی منطقه فراهم آمده و برآثر استفاده از ماشین‌آلات فواید و محاسن زیر حاصل می‌شود:

ه افزایش سطح زیر کشت محصولات به دلیل سرعت و عملکرد بالای ماشین‌آلات نسبت به روش‌های سنتی شخم ، کاشت ، داشت و برداشت ؛

○ کاهش مصرف بذر و یکنواختی پوشش گیاهی سطح مزرعه؛

○ افزایش راندمان به دلیل ایجاد امکان مبارزه سریع و به‌موقع با آفات و امراض به‌محض مشاهده علائم اولیه؛

○ افزایش بازده برآثر برداشت با کمباین به دلیل کاهش میزان ریزش دانه بخصوص در غلات؛

○ کاهش قیمت تمام‌شده محصول با توجه به افزایش روزافزون دستمزد نیروی انسانی؛

با توجه به مطالب بالا و اهمیت مکانیزاسیون کشاورزی در ادامه به بررسی طرح توجیهی تولید ادوات کشاورزی برای دهیاری‌ها و شهرداری‌ها در روستای قلعه حسینیّه پرداخته می‌شود.

جدول شماره ۴۵. کارگاه تولید ادوات کشاورزی

فرم خلاصه پروژه	
عنوان طرح: کارگاه تولید ادوات کشاورزی	
بخش: کشاورزی زیر بخش: کارگاه تولید ادوات کشاورزی	
تولیدات/ خدمات: کارگاه تولید ادوات کشاورزی	
مکان:	منطقه آزاد □ منطقه ویژه اقتصادی □ شهرک صنعتی □ زمین‌های اصلی □
توصیف طرح:	
با اجرای این طرح امکان مکانیزه کردن بخشی از اراضی منطقه فراهم آمده و برآثر استفاده از ماشین‌آلات فوایدی همچون افزایش سطح زیر کشت محصولات ، کاهش مصرف بذر ، افزایش راندمان تولید ، افزایش بازده و کاهش قیمت تمام‌شده محصول حاصل می‌شود.	
محل تأمین‌کننده مواد اولیه: روستای قلعه حسینیّه	
عنوان	توضیحات
محل طرح	روستای قلعه حسینیّه
تعداد افراد ماهر در روستا در این زمینه	۳ نفر
تعداد افراد ماهر در روستاهای پیرامون	-

در این زمینه			
تعداد کارگاه‌های تولید ادوات کشاورزی در روستا؟ (فعال و غیرفعال)		یک نفر	
تعداد افراد علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در این حوزه؟		یک نفر	
آیا در صورت احداث این کارگاه روستاییان در این کارگاه فعالیت می‌کنند؟		بلی	
آیا در صورت احداث این کارگاه ماشین‌آلات لازم جهت حمل‌ونقل وجود دارد؟		بلی	
نحوه تأمین مواد اولیه لازم برای کارگاه؟		از آهن‌فروشی‌های شهرستان خرمدره	
نحوه انتقال مواد اولیه به محل و هزینه		زمینی	
نوع تولیدات		کودپاش دامی، دیسک، گاواهن، چیلر، جاروی پشت تراکتوری، دستگاه بلوک‌زنی، دستگاه بالابر، تریلر تراکتور، تراکتور باغبانی، دستگاه رفت‌وروب داخل جداول و موتوربرق بدون موتور دیزلی	
نحوه تأمین نیروی انسانی و تعداد آن	داخل روستا	۱۳ نفر	
	روستاهای اطراف	-	
میزان اشتغال	مستقیم (از روستا و خارج از روستا)	۲۰ نفر	
	غیرمستقیم (از روستا و خارج از روستا)	۱۰ نفر	
ظرفیت تولید		۸۰ دستگاه در ماه	
مشخصات سرمایه‌گذاری طرح	سرمایه‌گذاری کل طرح:	۱/۲ میلیارد تومان	
	سرمایه‌گذاری ثابت:	۴۰ درصد اعتبار کل	
	سرمایه در گردش:	۶۰ درصد اعتبار کل	
	درآمد سالیانه:	۱/۴۵ میلیارد تومان (از هر دستگاه ده میلیون تومان)	
	نرخ بازدهی سرمایه:		
سرمایه‌گذاری ثابت طرح	زمین محل اجرای طرح:	متراژ	قیمت واحد
		۵۰۰ متر	۲۰۰۰۰۰ تومان
		۱۰ میلیون تومان	
	محوطه‌سازی		۱۰۰ میلیون تومان
	ساختمان‌ها		۳۰۰ میلیون تومان
	تأسیسات و تجهیزات		۲۰ میلیون تومان
	ماشین‌آلات و تجهیزات و وسایل موردنیاز		گیوتین ۱۲۰ میلیون تومان - خم‌کن تومان ۱۰۰ میلیون - CNC ۸۰ میلیون تومان، سایر لوازم ۱۰۰ میلیون تومان

تجهیزات اداری و کارگاهی	۳۰ میلیون تومان	هزینه‌های جاری طرح
هزینه‌های قبل از بهره‌برداری	۵۰ میلیون تومان	
مواد اولیه	۱۰۰ میلیون تومان	
حقوق و دستمزد پرسنل غیر تولیدی	۱۵ میلیون تومان	
حقوق و دستمزد پرسنل تولیدی	۶۰ میلیون تومان	
هزینه سوخت و انرژی	۲۰ میلیون تومان	
هزینه حمل‌ونقل	-	
استهلاک و تعمیر و نگهداری	۳۰ میلیون تومان	
تبلیغ و بازاریابی	۲۰ میلیون تومان	
شورای برنامه‌ریزی		صدور مجوز ساخت
بخش خصوصی		اعطای زمین (بخش خصوصی یا دولتی)
شخصی		نوع زمین (دولتی، شخصی یا خرید از دیگران)
۶۰ درصد سرمایه‌گذار و ۴۰ درصد تسهیلات دولتی		تأمین مالی (اعطای وام، تسهیلات و ...)
روستا		تأمین نیرو و انرژی
		تأمین آب
		اینترنت و تلفن
بخش خصوصی		مدیریت اجرای پروژه
داخل روستا		بازاریابی و فروش
تسهیلات و ضمانت وام. زمین قولنامه‌ای بوده و برای ضمانت با مشکل مواجه خواهد بود.		مشکلات و موانع موجود برای اجرای این طرح

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی قابل اجراء توسط افراد بومی و غیربومی، مرتبط با ظرفیت‌ها، مزیت‌ها و محورهای تولید طرح تولید و فراآوری گیاهان دارویی

در جهان امروز به رغم گسترش و فراوانی انواع مختلف داروهای شیمیایی، مردم ایران از دیرباز آشنایی دیرینه‌ای با گیاهان دارویی دارند و هنگام درمان یک بیماری قبل از آنکه سراغ داروهای شیمیایی بروند، ابتدا درمان و پیشگیری را از داروها و گیاهان دارویی آغاز می‌کنند؛ شاید دلیل این امر این باشد که مصرف طولانی و در برخی موارد مصرف مقطعی داروهای شیمیایی می‌تواند، عوارض جانبی بر جا گذارد که بعضاً از خود بیماری نیز خطرناک‌تر هستند. به همین دلیل گرایش عمومی جامعه به بهره‌گیری و استفاده بیشتر از داروهای گیاهی و به طور کلی فرآورده‌های آنها روبه افزایش است.

به عبارتی گیاه درمانی امروزه در قالب صنعت دیده می‌شود؛ صنعتی که از کشت و تولید گیاه شروع و تا به مرحله فرآوری آن می‌رسد و نیاز به پیشرفت و گسترش بیشتری دارد، چراکه اعتقاد بر این است که این صنعت در کنار داروهای شیمیایی می‌تواند در ارتقاء سلامت مردم موثر باشد.

جدول شماره ۴۶. طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی

فرم خلاصه پروژه		
عنوان طرح: طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی		
بخش: کشاورزی		زیر بخش: طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی
تولیدات/ خدمات: طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی		
مکان: منطقه آزاد □ منطقه ویژه اقتصادی □ شهرک صنعتی □ زمین‌های اصلی □		
توصیف طرح: در روستای مورد مطالعه طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی به دلیل داشتن قابلیت نگهداری و پرورش، قابل توجه بوده و افراد علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری و فعالیت در این زمینه وجود دارد که به این منظور به طرح توجیهی آن پرداخته شده است.		
محل تأمین‌کننده مواد اولیه: روستای قلعه حسینی		
تعداد افرادی که در روستا در زمینه تولید و فرآوری گیاهان دارویی در روستا فعالیت دارند؟		۵ نفر سهم
تعداد افرادی که در روستاهای اطراف در زمینه تولید و فرآوری گیاهان دارویی در روستا فعالیت دارند؟		-
میزان تولید گیاهان دارویی در سال مورد نظر؟		۴ تن و حداقل ۱ تن
آیا افراد بومی در زمینه تولید و فرآوری گیاهان دارویی روستا فعالیت می‌کنند یا افراد غیربومی (به نفر)؟		کلاً افراد بومی ۴ نفر اشتغال مستقیم و ۲۰ نفر غیرمستقیم
تعداد افراد که در این زمینه کارگری می‌کنند؟	داخل روستا	۴
	روستاهای اطراف	۸ نفر
میزان اشتغال	مستقیم (از روستا و خارج از روستا)	۴
	غیرمستقیم (از روستا و خارج از روستا)	۸ نفر
ظرفیت تولید		
مشخصات سرمایه‌گذاری طرح	سرمایه‌گذاری کل طرح:	
	سرمایه‌گذاری ثابت:	
	سرمایه در گردش:	
	درآمد سالیانه:	
	نرخ بازدهی سرمایه:	
شورای برنامه ریزی، سازمان جهاد کشاورزی، سازمان غذا و دارو		
صدور مجوز ساخت		
اعطای زمین (بخش خصوصی یا دولتی)		
نوع زمین (دولتی، شخصی یا خرید از دیگران)		
تأمین مالی (اعطای وام، تسهیلات و ...)		
تأمین نیرو و انرژی		
تأمین آب		
اینترنت و تلفن		
صدور پروانه بهره‌برداری		
مدیریت اجرای پروژه		

۱۰ درصد	خود روستا	بازاریابی و فروش
-	روستاهای اطراف	
خرمدره، ابهر، هیدج، صابین قلعه	شهرها	
سلطانیه و زنجان	شهرستان‌های استان	
تهران	خارج از استان	
-	خارج از کشور	
کمبود آب، دریافت مواد اولیه و تسهیلات		مشکلات و موانع موجود برای اجرای این طرح

- تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

رشد اقتصادی، تورم و بیکاری سه متغیر کلیدی اقتصاد کلان هستند که وضعیت رفاهی اقتصاد یک کشور را نشان می‌دهد اما در این میان اشتغال اهمیت ویژه دارد؛ بیکاری نه فقط از ابعاد اقتصادی بلکه از ابعاد فرهنگی و اجتماعی می‌تواند برای یک جامعه هشداردهنده باشد. در مجموع پنج برنامه توسعه‌ای از سال ۱۳۶۸ تاکنون، اشتغال‌زایی یکی از اهداف تمام این برنامه‌ها بوده و بر این اساس هر یک از این برنامه‌ها طرح‌هایی را برای افزایش اشتغال اجرا کردند اما عملکرد برنامه‌های توسعه کشور نشان می‌دهد که این برنامه‌ها در زمینه ارائه راهبرد مشخص در زمینه اشتغال با استراتژی مشخصی روبرو نبوده‌اند و درحالی‌که بازار کار از سمت عرضه با رشد جمعیت و رشد جمعیت فعال با توسعه روزافزون روبرو بوده اما دولت‌ها در اتخاذ سیاست فعالی که تحول ساختاری در میزان تقاضای نیروی کار ایجاد کند ناکام بوده‌اند.

در همین راستا اگرچه ایجاد اشتغال و رفع بیکاری یک مسئله کلان محسوب می‌شود که در کوتاه‌مدت باید موردتوجه باشد اما این متغیر اقتصادی نیازمند بررسی‌های دقیق‌تر است تا ابعاد کمی و کیفی آن در کنار یکدیگر موردتوجه باشند. از نگاه کمی و رشد محور، «اشتغال» رابطه ثابتی با «سرمایه‌گذاری» دارد و حل همه مشکلات اقتصادی به جذب سرمایه وابسته می‌شود؛ اما تجربه تاریخی نشان داده است که نه جذب سرمایه و نه حتی رشد اقتصادی به‌خودی‌خود نمی‌تواند به بهبود کیفیت اشتغال منجر شود.

نتایج بررسی‌های بخش‌های قبلی مبین آن است که در راهبرد توسعه اشتغال‌زا، حل مشکل اشتغال در درجه اول به شناسایی تنوع و پیچیدگی مسائل پیش روی راه‌اندازی و توسعه کسب‌وکارها بستگی دارد. بر همین اساس با توجه به اینکه حل مشکل اشتغال، تابعی از رونق کارآفرینی است، رفع موانع متنوع تأسیس و گسترش «کسب‌وکارهای مولد» و «ارتقای مهارت‌های مدیریتی» است که قبلاً به آن اشاره گردید.

بنابراین نتایج حاصل بیانگر آن است که به‌صورت کلی در روستای قلعه حسینی باید سیاست‌های دولتی، راهبرد اشتغال‌زا را باید با ایفای سه نقش «تسهیل بازار»، «جهت‌دهی به بازار در راستای اولویت‌های ملی» و «تکمیل بازار و پوشش کاستی‌های اجتماعی بازار» در دستور کار قرار دهد.

نتایج کمی بیانگر این است که این روستا:

- در حوزه فراوری محصولات باغی و زراعی با میانگین تولید در ۶۰ هکتار حدود ۱۰۰۰ با سرمایه‌گذاری کل حدود ۶ میلیارد تومان و با اشتغال‌زایی ۲۰ نفر؛
- در طرح پرورش بوقلمون با سرمایه‌گذاری کل ۱۰۰ میلیون و درآمد سالیانه ۷۰۰ میلیون تومان و با ایجاد اشتغال مستقیم ۲ نفر و ۷ نفر غیرمستقیم؛
- طرح کارگاه تولید ادوات کشاورزی با هزینه سرمایه‌گذاری طرح حدود ۱/۲ میلیارد تومان و با میزان اشتغال ۲۰ نفر الی ۳۰ به صورت مستقیم (از روستا و خارج از روستا)؛
- طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی با سرمایه‌گذاری ۱۰۰ میلیون و ظرفیت تولید ۵ تن سالیانه و تامین اشتغال برای ۴ نفر اشتغال مستقیم و ۲۰ نفر غیرمستقیم؛
- با عنایت به برنامه‌های دولت و سیاست‌های مجلس و مرکز پژوهش‌های مجلس، برای ایفای سه نقش مذکور، موارد زیر حاصل شده است:
- ۱۱. در درجه اول، حل مشکلات کارآفرینی در قالب حل مشکلات زیرساختی، رقابت‌پذیری، ارتقای مهارت نیروی انسانی و ارتقای مهارت‌های مدیریتی واحدهای اقتصادی پیشنهاد شده مورد توجه ویژه است؛
- ۱۲. در مرحله دوم دولت به شناسایی بخش‌های پیشران اقتصادی با اولویت اشتغال‌زایی پرداخته شد و با طراحی برنامه‌های توجیهی و سازوکارهای توسعه‌ای، تأمین مالی و سایر اقدامات توسعه اشتغال‌زایی مشخص و پیشنهاد گردید.
- ۱۳. در قالب نقش سوم نیز دولت باید به اصلاح قوانین کار با حفظ کرامت انسانی و با حفظ موازین «کار شایسته» دست زده و از اتخاذ راهکارهایی که صرفاً با تضعیف بندهای حمایتی قانون کار به دنبال تحریک اشتغال هستند پرهیز کند.
- ۱۴. انبوه جوانان روستای قلعه حسینی به‌ویژه جوانان تحصیل‌کرده‌ای که بعد از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه راهی بازار کار شده اما موفق به یافتن شغل و کسب نشده‌اند نه تنها در آمارهای اشتغال، بلکه شاخص آمارهای اجتماعی از جمله بالا رفتن سن ازدواج، رشد طلاق و سایر تبعات اجتماعی را بحرانی می‌کند که طرح‌های توجیهی پیشنهادشده می‌تواند در این زمینه نقش مفیدی ایفا کند؛
- ۱۵. با توجه به اینکه طرح‌های توجیهی پیشنهادشده، نتایج و خروجی چندین جلسه مشارکتی نیمه ساختاریافته بوده و ایده‌ها و مشاغل پیشنهادشده از طرف جوانان متخصص همین روستا می‌باشد، بنابراین، انتظار می‌رود پاسخ مناسبی از سمت تقاضا به این عرضه نیروی کار داده‌شده و بسیاری از داوطلبان ورود به بازار کار پس از تحمل دوره‌های طولانی بیکاری به یافتن شغل خرسند باشند که این طرح باعث می‌شود هم نرخ مشارکت اجتماعی در طول برنامه‌های توسعه‌ای نرخ افزایش را نشان دهند و هم اینکه باعث نقش هرچند کوچک در افزایش آمار اشتغال و به تبع آن کاهش نرخ بیکاری و کاهش مهاجرت و افزایش روحیه اجتماعی و افزایش ازدواج و نرخ امید به زندگی شود.

علاوه بر نتایج کمی که مهم‌ترین آن افزایش میزان درآمد و اشتغال و کاهش تعداد بیکاران این روستا می‌باشد، نتایج کیفی مورد انتظار نیز عبارت‌اند از

○ تقویت ظرفیت‌های موجود و ایجاد ظرفیت‌های جدیدی تولیدی با تأکید بر تکمیل زنجیره ارزش و زنجیره تولید با مشارکت بخش غیردولتی؛

○ کاهش میزان مهاجرت روستاییان و افزایش امید به زندگی به جهت ایجاد مشاغل جدید و اشتغال آنان در مشاغل مختلف و درآمدزایی بالا.

○ بسترسازی جهت رفع تنگناها و بهره‌گیری از توانمندی‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستا؛

○ تقویت و نهادینه‌سازی مشارکت بخش عمومی، خصوصی، تعاونی و مردمی (ساکنین و ذینفعان روستاهای هدف) در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی.

○ یکپارچه‌سازی، هدفمند کردن و تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی اشتغال‌زا؛

○ شناخت علمی و تحلیل راهبردی مزیت‌ها، توانمندی‌ها و تنگناهای اساسی توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستا.

○ افزایش کیفیت زندگی روستاییان و بالا بردن سرزندگی آنان؛

○ ایجاد زمینه‌های درآمدی متنوع و پایدار؛

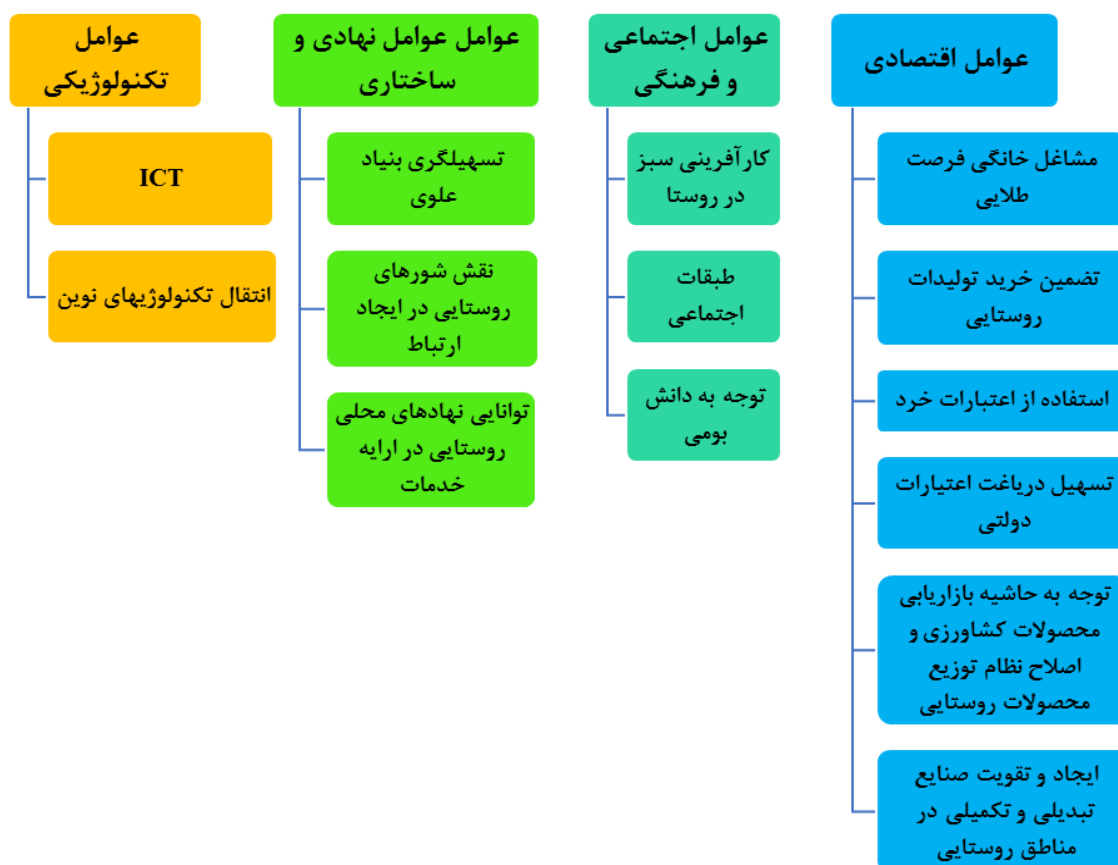
○ ایجاد کسب‌وکارهای جدید روستایی و به‌طور کلی تنوع معیشتی روستاییان.

○ افزایش علاقه روستاییان به سرمایه‌گذاری در امور مختلف در روستا.

- تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زای موجود روستا

بررسی‌های میدانی با استفاده از روش مشارکتی نیمه‌ساختاریافته مشاور در هسته‌های مشارکتی در روستاهای هدف نشانگر آن است چهار گروه «عوامل اقتصادی»، «عوامل اجتماعی و فرهنگی»، «عوامل نهادی و ساختاری» در تعیین اقدامات مناسب برای ارتقای ظرفیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود روستای مورد مطالعه نقش داشته و باعث تحرک اقتصادی شود.

شکل ۴۳. اقدامات لازم برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود



روستاها کانون تولید و ارزش‌آفرینی در هر کشوری می‌باشند که متناسب با نیازها و توانمندی اقتصادی می‌توان، به تعبیه و ایجاد سایر صنایع و خدمات مرتبط با اقتصاد روستا برای استفاده حداکثری از ظرفیت تولیدی و اشتغال‌زایی روستایی پرداخت؛ بنابراین، می‌توان گفت روستا موتور محرکه سایر صنایع و جریان اقتصادی کشور است که می‌تواند علاوه بر توانمند کردن بخش خصوصی، به تحول‌آفرینی در حوزه تولید و اشتغال‌زایی با استفاده از ظرفیت‌های کارآفرینی و فناوری‌های برتر را بر اقتصاد روستا و همچنین تحول اقتصاد کشور ایجاد نماید. لازمه دستیابی به چنین امری نیز، بازنگری و تغییرات جدی در قوانین مرتبط با توسعه روستایی، تهیه و تدوین سند چشم‌انداز و برنامه‌های راهبردی متناسب با شرایط موجود کشور با الهام از تجربه سایر کشورهای موفق در این حوزه و اختصاص اعتبارات و ارائه آموزش‌های لازم در این زمینه می‌باشد.

«اشتغال‌زایی و توسعه کسب‌وکار کوچک در روستای مورد مطالعه، به‌ویژه برای زنان روستایی و عشایری اغلب کم‌هزینه بوده و هزینه چندان برای دولت ندارد. گسترش تعاونی‌های زنان روستایی برای ایجاد شغل و درآمد در روستا پیشنهاد می‌شود است و باید این مهم در دستور کار مدیران به‌ویژه مدیران مرتبط با بخش تعاون قرار گیرد.

زنان روستای قلعه حسینه، از ذوق و استعداد بالایی برخوردار هستند، تضمین خرید محصولات تولیدی روستاییان از کارهای مهمی است که باید برای آن برنامه وجود داشته باشد و با افزایش دامنه‌های خریدهای تضمینی تلاش شود تا امنیت لازم برای توسعه فعالیت‌های روستایی در دستور کار قرار گیرد.

به‌طوری‌که ساخت بازارچه‌های محلی و نمایشگاه‌ها می‌تواند به‌عنوان محلی مناسب برای فروش محصولات آن‌ها به قیمت مناسب پیشنهاد می‌شود.

یکی دیگر از قطعات مهم پازل توسعه روستایی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است که می‌تواند با برنامه‌ریزی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مناطق کمتر توسعه‌یافته و محروم در جهت رشد و پیشرفت روستاها تلاش کند.

آموزش‌های خاص کشاورزی، روستایی، آموزش راه‌اندازی کسب‌وکار کوچک در روستاها، ارائه آموزش‌های کوتاه‌مدت و قطب‌بندی کشاورزی برای هدفمندی آموزش‌های کشاورزی می‌تواند ازجمله برنامه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در توسعه روستاها قلمداد شود که همچنان که قبلاً نیز مطرح شد طرح فرآوری گیاهان دارویی می‌تواند به‌عنوان یک کارآفرینی در این روستا مطرح باشد.

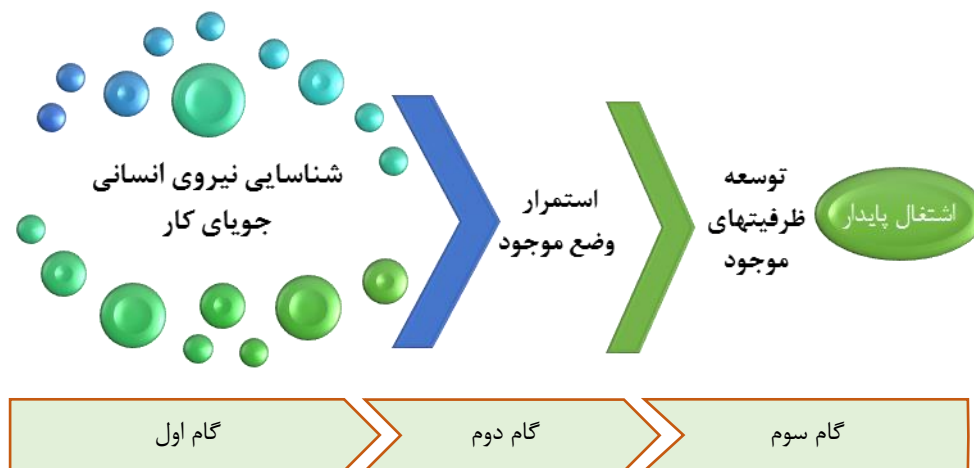
واقعیت آن است که در شرایط کنونی و با وضع موجود روستاها، نمی‌توان به دنبال ایجاد صنایع عظیم و در روستاها بود زیرا عملاً زیرساخت‌های لازم برای ایجاد این نوع صنایع وجود ندارد و از جنبه‌های گوناگون نیز صحیح و مقرون‌به‌صرفه نیست. در نتیجه صنایع کوچک بهترین انتخاب برای صنعتی کردن روستاها است تا با استفاده از ظرفیت‌های پایان‌ناپذیر این نوع کسب‌وکار به نتایجی چون افزایش درآمد و ارتقای رفاه روستاییان و همچنین کاهش مهاجرت به شهرها دست پیدا کرد.

- تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

بدون وجود یک راهبرد کلان توسعه و توسعه اقتصادی مشخص، نمی‌توان توفیق چندانی در توسعه اشتغال روستایی و توسعه کارآفرینی در روستاها به دست آورد؛ بنابراین باید تمرکززدایی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین سیاست‌های کلان توسعه کشور باشد. توسعه روستایی تنها از طریق توسعه زیرساخت‌های عمرانی و ارائه خدمات اجتماعی محقق نمی‌شود بلکه نیازمند اشتغال‌زایی درآمدزا برای روستاییان و تسریع توسعه فرهنگی آنان (در مقابل جذابیت‌های فرهنگی اجتماعی شهرها) است. صنایع تبدیلی ازجمله مهم‌ترین زمینه‌های توسعه کشاورزی، توسعه روستایی و توسعه اشتغال‌زایی در روستاها است. وظیفه اصلی این صنایع، فراوری محصولات کشاورزی و دامی روستا و تبدیل آن‌ها به کالاهایی نهایی‌تر و باارزش‌تر است که اغلب در صنایع و کارخانه‌های شهری انجام می‌شود. انجام این فعالیت‌ها در روستاها یا نواحی اطراف روستاها باعث خلق ارزش‌افزوده بیشتر در این مناطق و تحریک تولید می‌شود. به‌علاوه کیفیت و دوام در کنار آن محصولات نیز افزایش می‌یابد و قدمی روبه‌جلو در راستای تحکیم امنیت غذایی کشور برداشته می‌شود.

در جریان توسعه روستایی لازم است به‌منظور پایداری اشتغال روستایی علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال و توسعه ظرفیت‌های وضع موجود نیز موردتوجه قرار گیرد.

شکل ۴۴. سیاست‌های توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغال‌زایی



بر اساس چنین چارچوبی می‌توان اهداف کمی اشتغال طرح‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

جدول ۴۷. ظرفیت فرصت‌های شغلی ایجاد و تثبیت‌شده در قلعه حسینی

روستاها	زمینه اشتغال	طرح یا پروژه پیشنهادی	ظرفیت اشتغال	توضیحات
قلعه حسینی	کشاورزی	ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی	۲۰	تا ۶ میلیارد هزینه
		طرح پرورش بوقلمون	۷-۲	۱۰۰ میلیون
		گاوداری صنعتی و نیمه صنعتی	۴	۵۰ رأس
		طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی	۵	جزو مشاغل خانگی
	صنایع	طرح تولید ادوات کشاورزی	۸	۴ نفر اشتغال

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

با توجه به یافته‌های حاصل، با احتساب هر یک از فعالیت‌های اشتغال‌زا می‌توان انتظار داشت که با اجرای ۴ فعالیت کشاورزی، ۱ فعالیت صنعتی در مجموع با ۵ فعالیت اشتغال‌زای پیشنهادشده می‌توان به ایجاد اشتغال در قلعه حسینی کمک نمود.

- تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با مقیاس کارکردی در سطح روستا

برای اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری پس از جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی مستقل و ایده‌های کارآفرینی و اشتغال بر اساس تجربه‌های موفق در سایر استان‌ها و همچنین بررسی‌های میدانی در این روستا توسط گروه مشاور، طرح‌های سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار احصا گردیده است. پس‌ازاین مرحله با برگزاری کارگاه هم‌اندیشی با جوامع محلی و حضور مشاور در روستا و نشست با نخبگان، خبرگان محلی، نماینده کشاورزان، دامداران، سرمایه‌گذاران، معتمدین، صاحبان مشاغل و ... به احصا ایده‌های کارآفرینی پرداخته شد. در این راستا، جهت اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری، مؤلفه‌های مؤثر و شاخص‌های مربوط به آن‌ها در طرح‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی مورد شناسایی قرار گرفت.

در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی جهت ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی قلعه حسینه از شهرستان خرمدره و توانمندسازی روستاییان و صاحبان مشاغل در این روستا نیاز به داشتن اهداف مشخص است تا شناسایی مهارت‌ها و تخصص‌های موردنیاز صورت گرفته باشد. برای این منظور با در نظر گرفتن ۴ مورد از پیشنهادات با استفاده از نرم‌افزار Decision Oven به اولویت‌بندی فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی قلعه حسینه پرداخته شده است. با احتساب فعالیت‌های دارای اولویت و برحسب چهار معیار موردتوافق در کمیته برنامه‌ریزی شامل:

- میزان گرایش مردم محلی با ضریب اهمیت ۰/۲۵؛
 - میزان نیاز به منابع آب با ضریب اهمیت ۰/۱۸؛
 - میزان آورده شخصی و تسهیلات بانکی با ضریب اهمیت ۰/۲۸؛
 - ارزیابی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های نسبی حاصل از برگزاری کارگاه‌های مشارکتی و داده‌ها و اطلاعات حاصل از مطالعات میدانی در وضع موجود با ضریب اهمیت ۰/۳۱؛
- اقدام به اولویت‌بندی پروژه‌های پیشنهادی در سطح روستا شده است.

شکل ۴۵. رتبه‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف

Office 2007 Obsidian						
File		Criteria		Options		Style
Criteria		Options		Rankings		
	Option name	Total score	میزان گرایش مردم مح...	منابع آب	تسهیلات	ظرفیتها و قابلیتها
1	صنایع تبدیلی	100.00	25.00	25.00	25.00	25.00
2	گیاهان دارویی	69.76	21.43	16.67	16.67	15.00
3	پرورش بوقلمون	42.86	17.86	12.50	12.50	0.00
4	گاوآردی صنعتی	26.07	3.57	4.17	8.33	10.00
5	ادوات کشاورزی	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

با توجه به همین امر در راستای مشاغل پیشنهادشده از طرف روستاییان به احصاء و اولویت‌بندی مشاغل وابسته به طرح‌های توجیهی پرداخته شده است که طرح توجیهی با پیشنهادات مربوطه برحسب اولویت به شرح ذیل می‌باشد:

❖ ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی:

- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه بازاریابی؛
- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه نحوه کشت، برداشت، تولید محصول؛
- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- بسترسازی مهارتی برای تبدیل شیوه‌های سنتی در حوزه‌های کشاورزی؛ و
- تعریف برنامه دقیق برای شرکت روستاییان در نمایشگاه‌های تخصصی عرضه محصولات روستایی.

❖ طرح پرورش بوقلمون:

- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- شناسایی و ایجاد بازارهای فروش فرآورده‌های حاصل؛
- استفاده از شرکت‌های سهامی با مشارکت عموم روستاییان برای توسعه صنعت پرورش بوقلمون.
- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه بازاریابی، نحوه کشت، برداشت و تولید محصول مکمل غذایی؛
- استفاده از شرکت‌های سهامی با مشارکت عموم روستاییان برای توسعه پرورش بوقلمون به روش کارآفرینی سبز با سرمایه متوسط و بالا و استفاده از مدیران خبره برای مدیریت این طرح‌ها؛
- ایجاد مرکز مشاوره تخصصی برای بهینه‌سازی و افزایش بهره‌وری طرح پیشنهادی و بهبود فرآیندهای ایجاد کسب‌وکار با توجه به تجربیات موفق در این زمینه.

❖ گاوداری صنعتی و نیمه صنعتی:

- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- بسترسازی مهارتی برای تبدیل شیوه‌های پرورش سنتی به مدرن؛
- شناسایی و ایجاد بازارهای فروش فرآورده‌های حاصل؛ و
- استفاده از شرکت‌های سهامی با مشارکت عموم روستاییان برای توسعه صنعت پرورش گاو.

❖ طرح تولید ادوات کشاورزی:

- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه بازاریابی، نحوه ساخت و تولید محصول و...؛
- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی در این زمینه؛
- شناسایی و ایجاد بازارهای فروش محصولات وابسته به این طرح؛

❖ طرح تولید و فرآوری گیاهان دارویی:

- شناسایی گیاهان دارویی به صورت عمومی و دسته‌بندی شده؛
- بسترسازی مهارتی؛
- آموزش روستاییان در زمینه پرورش گیاهان دارویی .

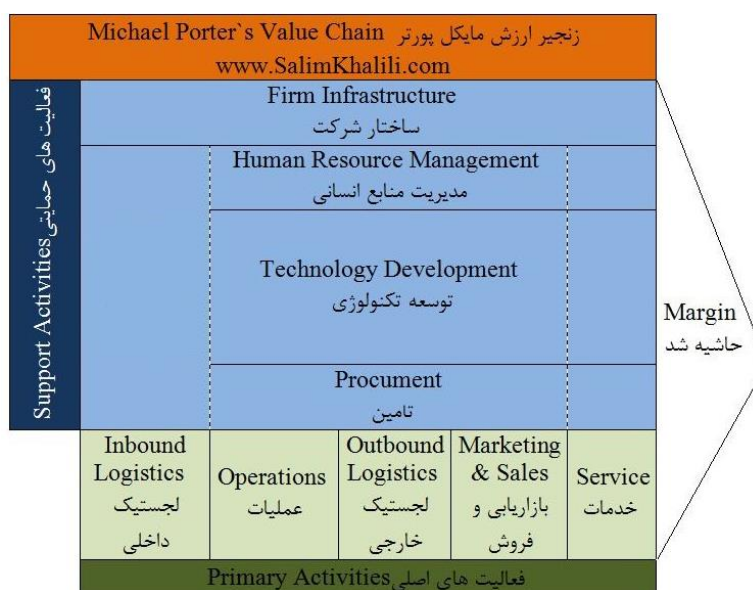
۳. روستای سوکهریز

شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره‌های ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای

هدف

در این قسمت به بررسی، شناسایی و امکان‌سنجی ایجاد زنجیره ارزش، تولید و خوشه‌های کسب و کار در روستای سوکهریز در بخش مرکزی، شهرستان خرمدره پرداخته می‌شود. مدل زنجیره ارزش پورتر به‌عنوان ابزاری مناسب برای تحلیل فعالیت‌های یک بنگاه یا سازمان به‌شمار می‌رود. در شکل زیر شمای کامل این زنجیره برای یک نمونه مورد بررسی قرار گرفته را مشاهده می‌کنید.

شکل (۴۶): زنجیره ارزش مدل پورتر



در این زنجیره فعالیت‌های مختلف براساس نیازهای تولید پیش‌بینی شده است، شناسایی و تحلیل این فعالیت‌ها به‌عنوان فعالیت‌های ارزش آفرین اطلاعات بسیار مهمی از روند مالی و سود دهی می‌دهد و برنامه‌ریزان می‌توانند در شرایط مختلف تصمیمات درست بگیرند. زنجیره ارزش مجموعه‌ای از عملیات‌هایی است که در یک صنعت به‌صورت زنجیرگونه انجام می‌پذیرد تا به خلق ارزش منجر شود. محصولات از زمان حلقه‌های این زنجیره عبور می‌کنند و در هر حلقه ارزشی به محصول نهایی افزوده می‌گردد. ارزش افزوده عبارتند از؛ فروش خالص منهای ارزش مواد و خدمات خریداری شده از خارج در این تحقیق ارزش افزوده از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{روش تولید (تفریق)} \\ \text{مصارف واسطه} - \text{ارزش ستانده} = \text{ارزش افزوده}$$

در ادامه به تعریف عملیاتی متغیرهای زنجیره ارزش بر اساس مدل الماس پورتر طی جدول زیر پرداخته شده است.

جدول شماره (۴۸): تعریف عملیاتی و نظری اصطلاحات زنجیره ارزش خوشه‌های کسب و کار

تعریف عملیاتی	متغیر
اغلب چهارچوب ایجاد ارزش به‌عنوان مجموعه شرکت‌هایی که با همدیگر همکاری دارند و محصولی را ایجاد و به مشتری انتقال می‌دهند در نظر گرفته می‌شود. هدف چهارچوب ایجاد بیشترین سود برای افراد مرتبط با شبکه ارزش است. این مجموعه‌ها با ارتباط با هم دیگر برای ایجاد محصولات عمومی یا ارزش اقتصادی کار می‌کنند. این ارزش به عنوان دانش، ارزش مالی و دیگر ارزش‌های غیر عینی ظاهر می‌شود.	ارزش
مل دریافت، ذخیره‌سازی، انبارداری، کنترل، حمل و نقل و برنامه‌ریزی .	تدارکات داخلی
شامل ماشین‌کاری، بسته‌بندی، مونتاژ، نگهداری و تعمیرات تجهیزات، آزمایش محصولات و تمام کارهایی که ورودی‌ها را به خروجی‌ها تبدیل می‌کند.	عملیات‌ها
شامل تمام فعالیت‌هایی که به‌منظور رساندن محصول آماده به‌مشتری صورت می‌پذیرد، انبار کردن، تکمیل سفارش، حمل و نقل، مدیریت توزیع .	تدارکات خارجی
شامل فعالیت‌هایی که خریدار را وادار به خرید محصول می‌کند. انتخاب کانال توزیع، تبلیغات، ترفیع، قیمت‌گذاری، مدیریت خرده فروشی.	بازاریابی و فروش
خدماتی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد. مثل پشتیبانی از مشتری، خدمات تعمیر، پاسخگویی تلفنی، قطعات یدکی و ...	خدمات
تأمین مواد اولیه، سرویس برای قطعات و ماشین‌آلات، ساختمان‌ها و	تأمین
شامل توسعه‌ی تکنولوژی به‌منظور از پشتیبانی از فعالیت‌های زنجیره ارزش. مثل تحقیق و توسعه، اتوماسیون فرآیندها، طراحی و طراحی مجدد.	توسعه‌ی تکنولوژی
شامل فعالیت‌های تأمین نیروی انسانی، آموزش و ایجاد رشد در آنها، حفظ آنها و پرداخت حقوق و دستمزد آنان.	مدیریت منابع انسانی
شامل مدیریت عمومی، حسابداری، مالی، مدیریت کیفیت و ...	زیرساخت‌ها

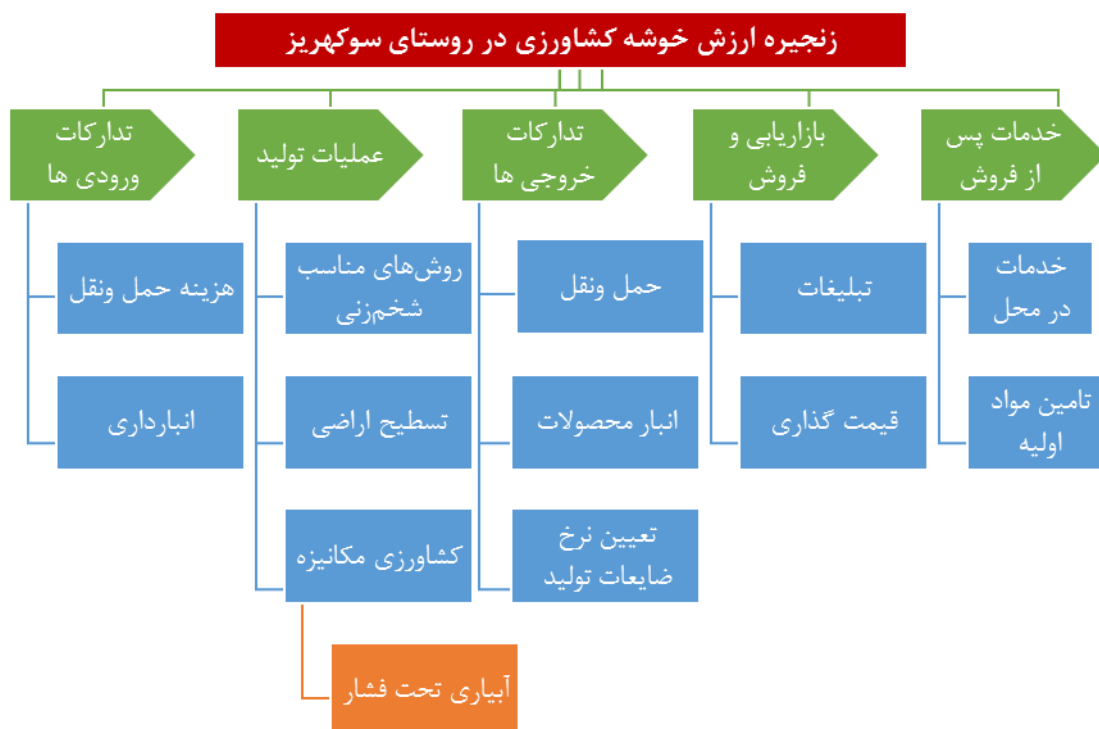
مأخذ: اکبری، ۱۳۹۷: ۱۲

بررسی یک سوال:

❖ فعالیت‌های ارزشی مسیر تولید در انواع محصولات کشاورزی روستا کدامند؟

ابتدا زنجیره ارزش محصول در یک نگاه کلی دیده می‌شود. طبق مدل زنجیره ارزش مایکل پورتر فعالیت‌های ارزشی زنجیره ارزش به پنج مرحله به شرح زیر تقسیم می‌شود.

شکل (۴۷): زنجیره ارزش تولیدات کشاورزی روستای سوکهریز



مرحله اول:

در این مرحله تدارکات ورودی‌ها صورت می‌گیرد، مثلاً در توسعه دامداری و گردشگری اقداماتی در خصوص هزینه جابجایی مواد اولیه و انتقال آنها به انبار و پس از آن به مزرعه یا ... می‌باشد. هنگام خرید مواد شرایطی مورد نظر است که باید متریکال (مواد مورد نیاز) مورد نیاز کارگاه آنها را دارا باشد.

مرحله دوم:

مرحله دوم، عملیات ساخت و تولید می‌باشد که به چهار مرحله تقسیم می‌شود و هزینه‌های هر بخش به تفکیک در انواع محصول لحاظ می‌گردد.

مرحله سوم تدارکات خروجی:

تعیین نرخ ضایعات و تلفات، هزینه‌های حمل و نقل، انبار محصولات شامل این قسمت می‌شود. جابه‌جایی تولیدات از کارگاه‌ها به انبار و ماشین‌ها جزء این بخش از زنجیره ارزش محسوب می‌شود.

مرحله چهارم بازاریابی و فروش:

استفاده از تبلیغات، کانال‌های توزیع و قیمت‌گذاری در این بخش صورت می‌گیرد. با تبلیغات درباره فروش محصولات بین شرکت‌های پیمانکاری و شرکت‌های توزیع و پخش مواد و فرآورده‌های کشاورزی و صنعتی می‌توان درخواست ساخت و سفارشات خرید را افزایش داد. شناسایی کانال‌ها و روش‌های توزیع به نوعی که محصولات به‌بهترین وجه ممکن به مشتریان تحویل گردد و قیمت‌گذاری با اطلاعات کامل از بازار و میزان هزینه‌های انجام شده و حجم سفارشات توسط امور قراردادهای شرکت یا کارگاه با در نظر گرفتن سود مورد قبول شرکت انجام می‌شود.

مرحله پنجم خدمات پس از فروش:

شامل گارانتی معین محصولات و فراورده‌های فروخته شده مثلاً می‌باشد. تأمین مواد اولیه محصولات چه در زمان گارانتی و حتی پس از آن با قیمت‌های مناسب می‌تواند بر میزان سفارشات و تولید و همچنین ارزش افزوده هر محصول بیافزاید.

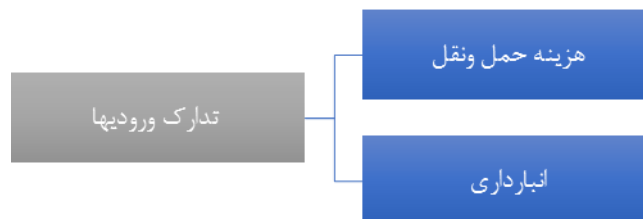
❖ بررسی سوال دوم:

- میزان ارزش افزوده هر کدام از محصولات شرکت چقدر است؟
در این بخش با توجه به تنوع تولید میزان ارزش افزوده همه محصولات تولیدی روستا به‌طور جداگانه محاسبه می‌گردد.

مرحله اول: هزینه‌های تدارک ورودی‌ها

پس از خرید مواد اولیه به انبار انتقال داده می‌شوند که باید هزینه حمل‌ونقل و انبارداری را محاسبه کرد. جهت تولید این قطعات از انبار به کارگاه‌های خودشان منتقل می‌شوند. میزان ارزش افزوده این مرحله از زنجیره ارزش با مراحل دیگر جمع و ارزش افزوده نهایی به‌دست می‌آید.

شکل (۴۸): زنجیره ارزش در بخش تدارک ورودی‌ها



مرحله دوم: تولید

لیست هزینه‌های انجام شده به صورت جداول جداگانه بر اساس انواع محصولات تولیدی تنظیم می‌گردد تا بتوان نسبت به هزینه‌های جاری و تولیدی، مدیریت بهتری انجام داد و جهت کاهش هزینه‌های موجود و حذف هزینه‌های غیر ضروری بر میزان سود حاصله بیافزایند. زنجیره ارزش مرحله دوم از زنجیره ارزش مایکل پورتر را عملیات تولید تشکیل می‌دهد که در آن تمامی مراحل و فعالیت‌های ارزش‌زای تولید در نظر گرفته شده است.

شکل (۴۹) زنجیره ارزش فاز تولید

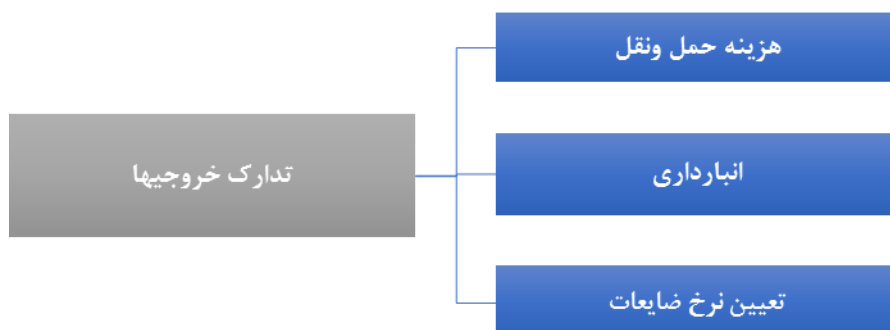


هزینه‌های خرید مواد، سود موردنظر، هزینه‌های استهلاک و دستمزد و هزینه‌های اداری محاسبه می‌شود که می‌توان با استفاده از روش تفریق ارزش‌افزوده ایجادشده در هر فاز و درکل مرحله را محاسبه نمود و در ادامه درصد این مرحله نسبت به کل محصول نیز به دست خواهد آمد.

مرحله سوم: تدارکات خروجی‌ها

فعالیت‌هایی که برای انتقال محصول تولید شده به‌مشتري انجام می‌شود؛ مانند انبار کردن کالای تولید شده، تکمیل سفارش، حمل و نقل و توزیع محصول. کالا پس از تولید از کارگاه به انبار انتقال داده می‌شود و آماده تحویل به مشتریان است، از موجودی انبار می‌توان میزان کالای مورد نیاز برای تولید را متناسب با سفارش تعیین کرد.

شکل (۵۰): زنجیره ارزش در بخش تدارک خروجی‌ها



با محاسبه میزان هزینه‌ها و ارزش‌افزوده این مرحله می‌توان اهمیت آن را در ارزش‌افزوده کل پیدا کرد. همچنین براساس اهمیت مرحله می‌توان روی فرایندهای آن برنامه‌ریزی و طراحی نمود تا هزینه‌های آن تا حد امکان کاهش

یابد. بعنوان مثال در بخش حمل و نقل انتخاب مکان انبار و کارگاه و همچنین مسیر و وسیله انتقال محصولات می‌تواند مهم و مورد توجه باشد.

با مشخص شدن میزان تولید و در دست داشتن میزان خرید متریال (مواد) نرخ ضایعات تولید بدست می‌آید که کنترل و تقلیل آن به وسیله طراحی بهتر محصول در مرحله تولید و نحوه انتقال مواد و محصولات تولید شده در سطح کارگاه‌ها و جلوگیری از اتلاف منابع تولید میزان هزینه‌ها کاهش چشم‌گیری خواهد داشت. پس از تولید در کارگاه بایستی محصولات به انبار انتقال داده شوند و در موقع مقرر برای فروش برده می‌شوند. با توجه به ابعاد و وزن استاندارد هر یک از فراورده‌های کشاورزی و صنعتی هزینه ماشین‌آلات و دستمزد نیروی کار برآورد می‌شود.

مرحله چهارم: بازاریابی و فروش

وظایفی که به آگاه شدن از خواسته‌ها و نیازهای مشتریان و آگاه ساختن آنها از محصولات و خدمات کسب و کار مربوط است. فعالیت‌هایی مانند تبلیغات، قیمت‌گذاری که خریدار را ترغیب به خرید محصول می‌کند، در این دسته قرار می‌گیرد.

شکل (۵۱): زنجیره ارزش در بخش بازاریابی و فروش



در بخش تبلیغات ساخت محصول خوب و نصب سریع و تحویل به موقع و همچنین ارائه خدمات مناسب و تأمین قطعات به خریداران به نوعی تبلیغ مؤثری خواهد بود. جهت تبلیغات اینترنتی نیز دو نفر مسئول پیگیری و نصب آگهی و بروزرسانی سایت شرکت بوده که هزینه‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و نیروی کار در نظر گرفته می‌شود.

مرحله پنجم: خدمات پس از فروش

فعالیت‌هایی که ارزش محصول را برای مشتری افزایش می‌دهد، مانند نصب و راه‌اندازی محصولات، آموزش روش استفاده از آنها و تأمین قطعات یدکی، تعمیر و سرویس محصولات.

شکل (۵۲): زنجیره ارزش در بخش خدمات پس از فروش



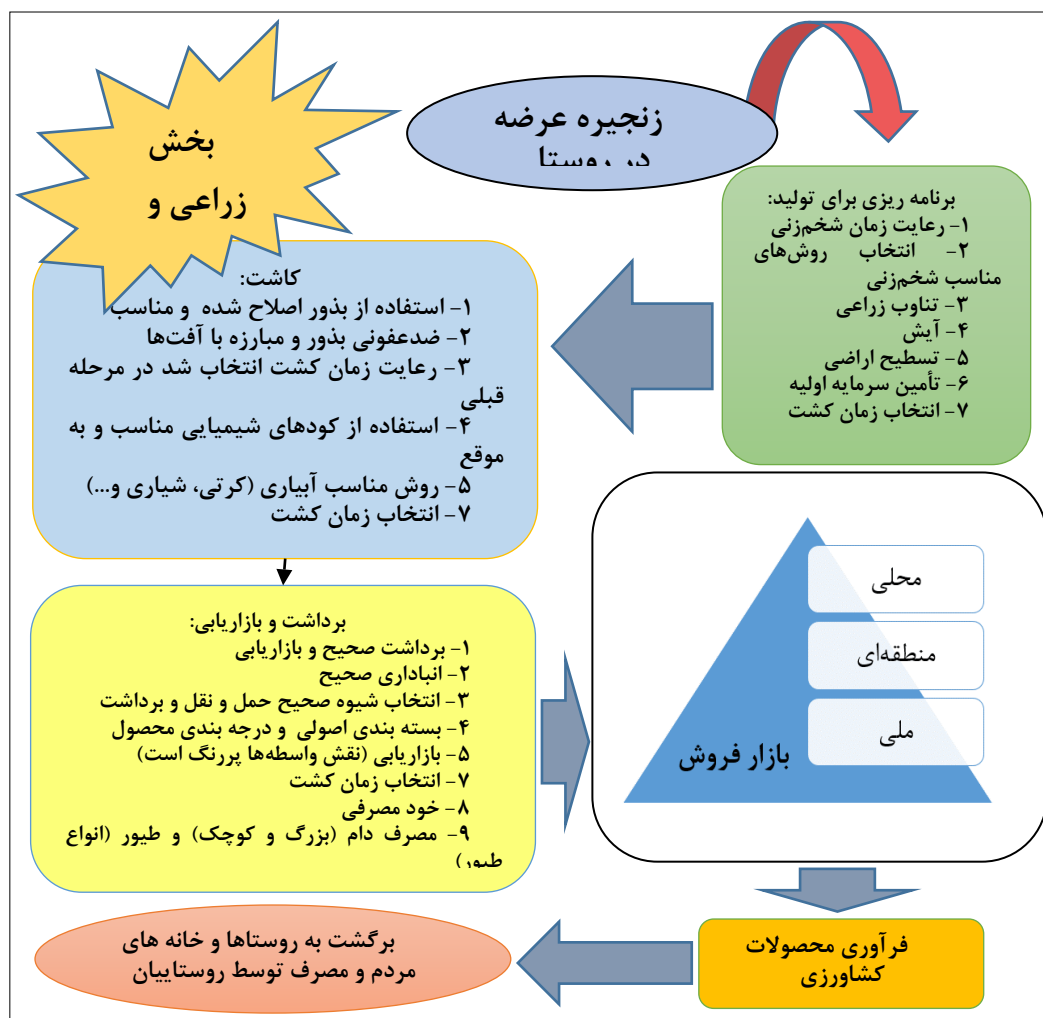
در این بخش هر چه هزینه‌های پیش آمده کمتر باشد سود حاصله بیشتر خواهد بود. در ضمن می‌توان با ارائه طرح‌های مختلف ضمانتی و گارانتی محصولات در مقاطع زمانی متفاوت بر قیمت تمام شده افزود.

برنامه‌ریزی تولید کشاورزی در شهرستان خرمدره، علاوه بر سودآوری بیشتر به پایداری کشاورزی نیز کمک شایانی می‌کند. در برنامه‌ریزی‌های تولید کشاورزی در روستاهای این محدوده، مجموعه‌ای از قواعد از جمله؛ آیش، تسطیح اراضی، تناوب زراعی، رعایت زمان شخم‌زنی و روش‌های مناسب شخم‌زنی رعایت می‌گردد و کشاورزان خود در این کار خبره هستند و مهارت خوبی دارند. به عقیده روستاییانی که در جلسات مشارکتی شرکت کرده بودند، رعایت قواعد یادشده توسط کشاورزان افزایش کارایی منابع تولید، حفظ و توسعه حاصلخیزی خاک و ترویج سیستم‌های کشت پایدار در سطح روستاها را به همراه دارد. بنابراین با توجه به اهمیت زنجیره ارزش کسب‌وکارهای کوچک در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستایی در این قسمت به بررسی این شاخص در خوشه‌های تولید در روستای سوکهریز پرداخته می‌شود.

در زمینه خوشه تولیدات زراعی و باغی که مهمترین خوشه تولید روستایی محسوب می‌شود، می‌توان گفت، در این روستا، کشت اولیه (انگور، سیب، گندم و ...) در فصل پاییز و کشت ثانویه در ماه خرداد (محصولات جالیزی و ...) که برای خود مصرفی روستا و در مواردی فروش در بازار خارج از روستا انجام می‌گیرد و اغلب روش کشت در این محدوده به صورت سنتی از نوع کرتی، شیاری است و استفاده از فناوری‌های نوین به صورت محدود انجام می‌گیرد. روستای سوکهریز در تولید انگور و فراآورده‌های آن خصوصاً کشمش سرآمد منطقه می‌باشد. این روستا همچنین در تولید رشته پلویی دارای شهرت عام بوده و به گفته خود اهالی و مسئولین روستا در حد برند بوده و قابل توجه است. در بحث زراعی و باغداری لازم به توضیح است که با به کارگیری فناوری‌های نوین تولید شامل استفاده از بذور اصلاح شده، مبارزه با آفات و ضدعفونی بذور، رعایت زمان کاشت، روش مناسب آبیاری و استفاده از کود شیمیایی به اندازه صحیح می‌توان تولید کل اراضی را در سطح روستا را به حداکثر رساند. پذیرش فناوری‌های نوین تولید در کشاورزی در این روستا مشروط به دانش و اطلاعات کشاورزان است و همچنین یکی از عناصر اصلی فرآیندهای پذیرش نوآوری در کشاورزی، بهبود و توسعه دانش در مورد فناوری‌های نوین، از طریق انباشت اطلاعات در طول زمان می‌باشد. از آنجاکه غالب محصولات کشاورزی در مناطق روستای شهرستان خرمدره بلافاصله پس از برداشت مصرف نمی‌شوند؛ فرآیند بازاریابی در این محدوده نقش مهمی را در تعیین ارزش نهایی محصولات ایفا می‌کند؛ بنابراین، فرآیند تولید مواد غذایی و سایر محصولات کشاورزی با برداشت آنها از سطح مزرعه پایان نمی‌یابد. درآمد کشاورزان در این منطقه تنها به کل تولید بستگی ندارد، بلکه تا حد زیادی، به توانایی وی در زمینه مدیریت تلفات پس از برداشت و بازاریابی محصولات رابطه دارد. فساد پس از برداشت و اتلاف مواد غذایی یک پدیده شایع در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است. کشاورزان روستایی برای به حداقل رساندن تلفات پس از برداشت نیاز به دانش و اطلاعات دارند. همچنین، کشاورزان به اطلاعات مربوط به بازار برای بازاریابی مناسب نیازمند هستند. تصمیم کشاورزان مبنی بر فروش محصولات خود بر سر مزرعه و یا در بازار بستگی به عوامل مختلفی مانند؛ اندازه زمین، میزان سرمایه، امکانات حمل و نقل و اطلاعات در رابطه با بازار و قدرت نگهداری محصول در منزل مسکونی و

میزان بدهی به‌دلالتان یا بازاریان شهری دارد. نمودار زیر زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در روستای سوکهریز در شهرستان خرمدره را نشان داده است.

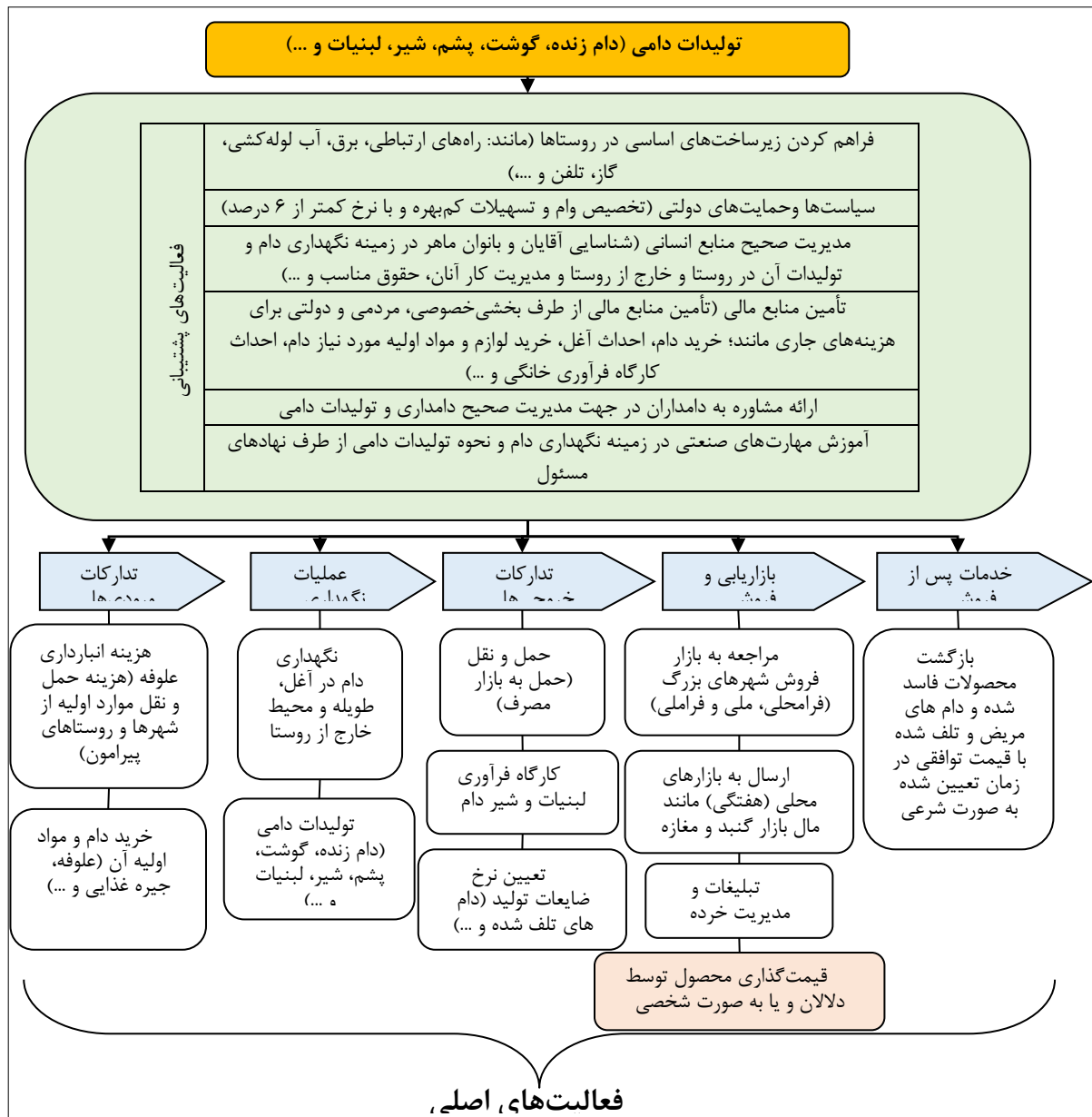
نمودار شماره (۱۳): زنجیره ارزش محصولات کشاورزی در شهرستان خرمدره



مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

علاوه بر خوشه زراعی و باغی در این روستا تعدادی دیگر از خوشه‌های کسب و کار و تولید شناسایی شده که در ادامه زنجیره ارزش خوشه کسب و کار برای هر کدام از آنها نشان داده شده است. لذا در ادامه زنجیره ارزش تولیدات دامی در سطح این روستا آورده شده است.

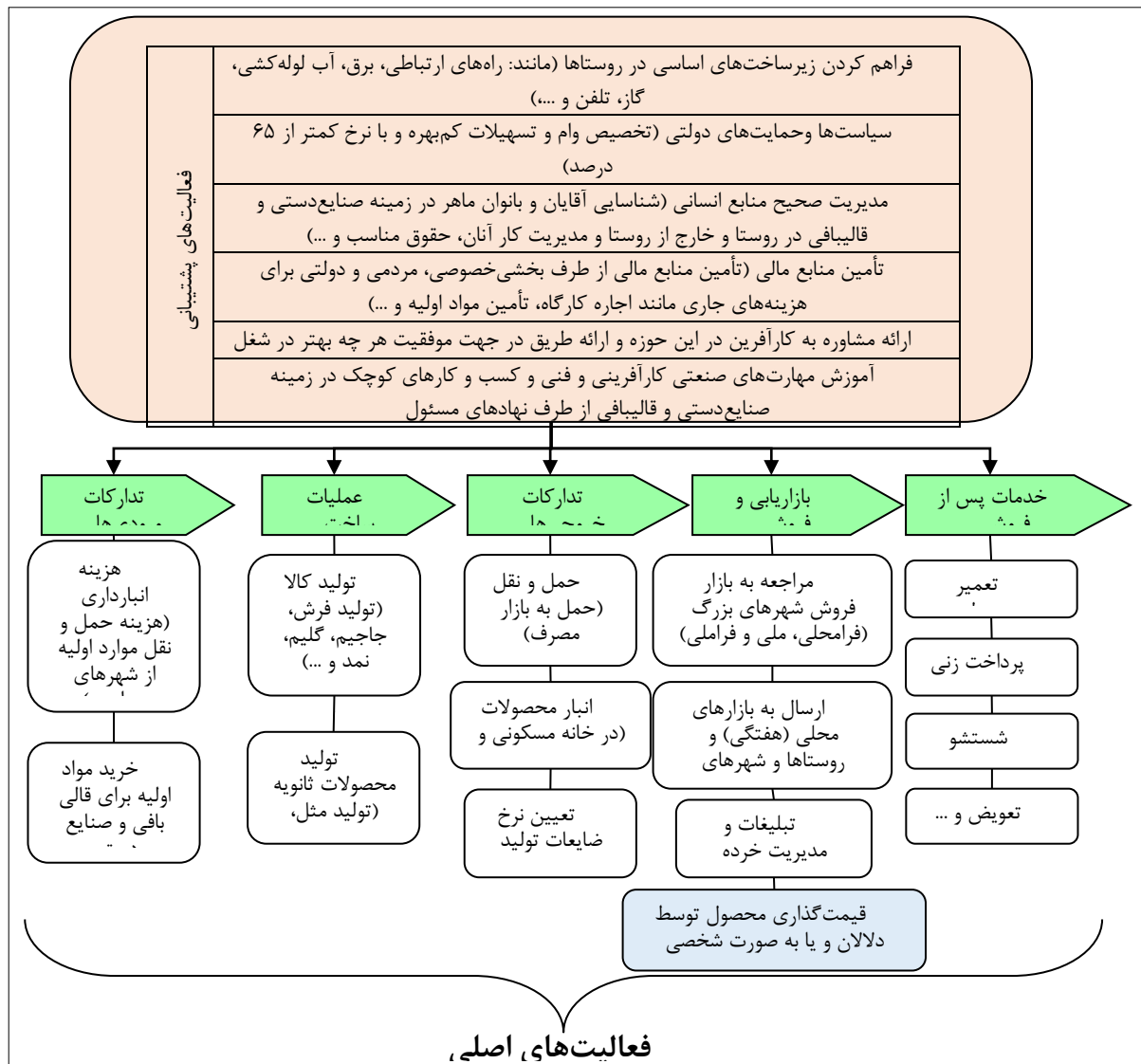
نمودار ۱۴: زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات دامی (دام زنده، گوشت، پشم، شیر، لبنیات و ...)



مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

علاوه بر این در ادامه زنجیره ارزش تولیدات صنایع روستایی (قالی‌بافی، جاجیم بافی و گلیم‌بافی و ...) در سطح روستای سوکهریز از شهرستان خرمدره آورده شده است. لازم به ذکر است که در این حرفه غالب زنان و مردان دارای مهارت هستند در فصول سرد سال به این مشاغل مشغول می‌شوند و از این طریق امرار معاش می‌کنند.

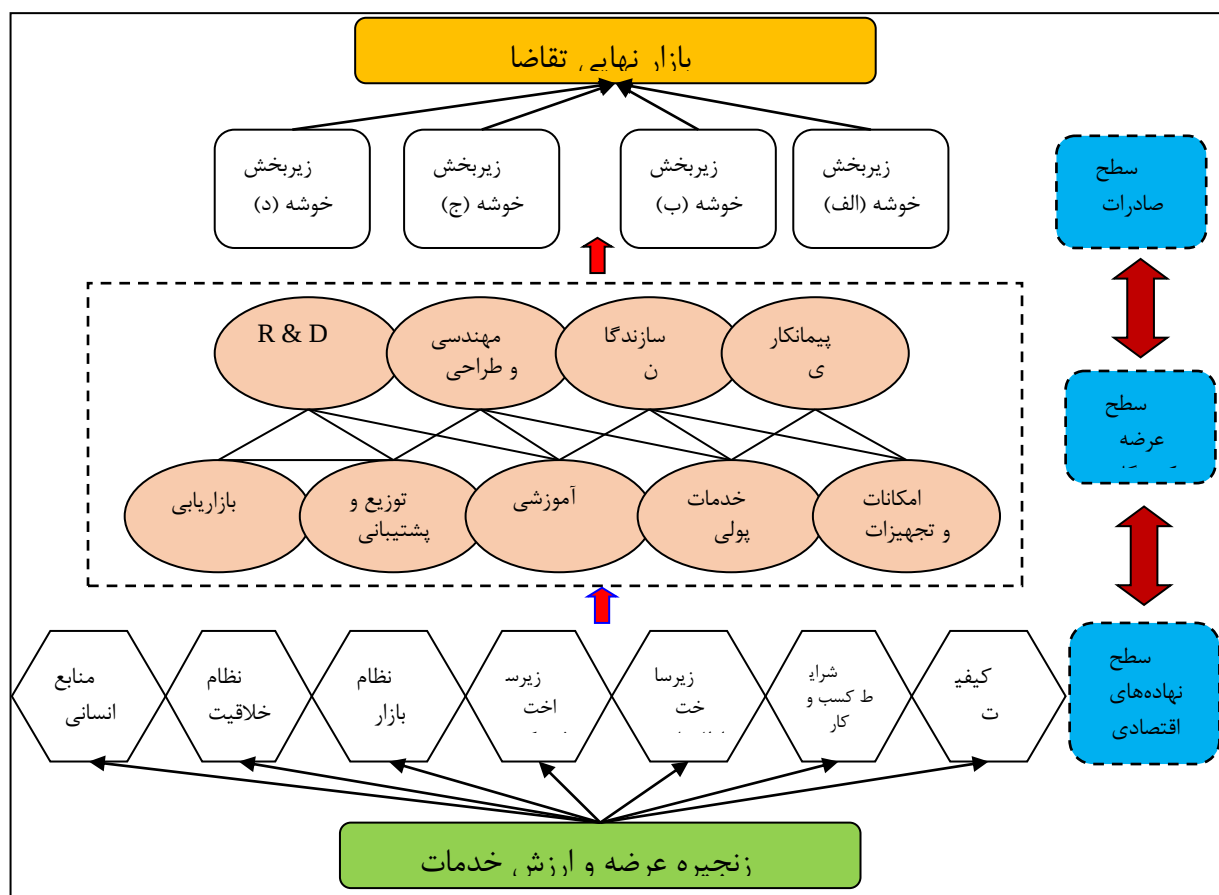
نمودار ۱۵: زنجیره ارزش خوشه کسب و کار تولیدات صنایع دستی (صنایع دستی، قالبیابی و ...)



مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

در شکل زیر نیز زنجیره ارزش خوشه کسب و کار برای فعالیت‌های گردشگری که در این روستا به دلیل وجود قلعه تاریخی قزلقر، کوچه باغ‌ها، باغات و جالیزهای سرسبز رونق قابلیت فراوانی دارد و تعدادی از روستاییان علاقمند به سرمایه‌گذاری در این زمینه هستند، دارند، در ۳ مرحله مختلف نشان داده شده است.

نمودار ۱۶: زنجیره ارزش خوشه کسب و کار گردشگری



مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

فعالیت اصلی که بیشترین سهم را در زنجیره ارزش محصولات داراست بخش تولید است که از چهار فعالیت عمده تشکیل شده است. در این بین زمان شخم‌زنی و استفاده از تکنولوژی مناسب برای شخم‌زنی، بالاترین سهم را در بین کل فعالیت‌ها دارد و اختلاف این بخش‌ها در بین سایر بخش‌ها نیز زیاد است. البته بالا بودن سهم تولید نشان‌دهنده این است که هزینه مواد و تعداد کارگر بیشتر است که در بحث نیروی کار اشتغال‌زایی به همراه خواهد داشت.

در این بخش با استفاده از مدل زنجیره ارزش پورتر فعالیت‌های ارزشی فرآیند کلی تولید تو فراوری محصولات کشاورزی با تأکید بر فراوری محصولات باغی، شناسایی شده و بر اساس آن هزینه‌های انجام شده و میزان ارزش افزایی محصولات به دست آمد که اطلاعات جمع‌آوری شده به شرح زیر می‌باشد:

❖ فعالیت‌های اصلی شامل پنج مرحله است:

- تأمین مواد؛
- ساخت و تولید؛
- انبار و تحویل محصول نهایی؛
- فروش محصول و خدمات پس از فروش.

❖ فعالیت‌های فرعی از قبیل:

- حمل‌ونقل؛

• انبارداری و...

- ❖ با به دست آمدن میزان هزینه‌های هر فاز زنجیره ارزش در انواع محصولات درمی‌یابیم که هزینه خرید فراورده‌ها و مواد اولیه محصولات کشاورزی بسیار بالایی دارند و به همین نسبت فاز عملیات تولید نیز پرهزینه خواهد بود.
- ❖ بخش‌های دیگر زنجیره در این شرکت نمود زیادی ندارد و سهم ارزش‌آفرینی بسیار پایینی دارد.
- ❖ در محصولاتی با هزینه تولید کمتر می‌توان ارزش‌افزوده بیشتری به دست آورد.
- ❖ با بالاتر رفتن جریان نامی محصولات هزینه‌های خرید آن نیز بالا می‌رود.
- ❖ در دیگر مراحل زنجیره ارزش اختلاف چندانی میان محصولات وجود ندارد و عامل تغییردهنده هزینه تمام‌شده خرید مواد اولیه است.

شناسایی، توصیف و اولویت‌بندی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی

منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال روستا

بررسی میزان برخورداری مناطق روستایی از ظرفیت‌های لازم در همه ابعاد ظرفیت اقتصادی، ظرفیت فردی، ظرفیت محیطی، ظرفیت‌های اجتماعی- فرهنگی و نهادی، ظرفیت زیرساختی در کنار شعار زیبای کارآفرینی روستایی بسیار ضروری بوده و از گام‌های اولیه شروع کارآفرینی است. برای این منظور به بررسی ظرفیت‌های کارآفرینی در روستای سوکهریز در بخش مرکزی شهرستان خرمدره پرداخته شده است. با عنایت به جوان بودن جمعیت روستایی و ضرورت ایجاد اشتغال برای این جمعیت جوان و تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی ضرورت توسعه کارآفرینی بیش‌ازپیش احساس می‌شود. به‌علاوه جامعه روستایی به‌نوعی با معضل بیکاری دست‌به‌گریبان بوده و ابعاد این معضل، بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی را متأثر ساخته است و این معضل به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات اقتصادی و اجتماعی نه‌تنها روستای سوکهریز بلکه تمام روستاهای دهستان و حتی شهرستان است و رفع این مشکل تا حدود بسیار زیادی به ارزیابی ظرفیت‌های تقویت و توسعه کارآفرینی و موفقیت کارآفرینان در نواحی روستایی دهستان بستگی دارد و هدف این بخش، ارزیابی قابلیت‌ها و تنگناهای طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی منابع تولید و نظام فعالیتی جهت تولید و اشتغال در روستای سوکهریز است.

در این راستا یکی از دلایل عقب‌ماندگی و توسعه‌نیافتگی روستاها، بی‌توجهی به ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های روستایی است که می‌توان این ظرفیت‌ها را شناسایی و زمینه‌های کارآفرینی را فراهم کرد؛ بنابراین، بر اساس رویکرد توسعه ظرفیتی یکپارچه نسبت به توسعه اشتغال روستایی، ابعاد ظرفیتی ضروری برای توجه و تأکید در فرایند توسعه اشتغال و کارآفرینی روستایی زیر پیشنهاد می‌شود:

○ ظرفیت اقتصادی؛

○ ظرفیت فردی؛

○ ظرفیت محیطی؛

○ ظرفیت اجتماعی؛

○ فرهنگی و نهادی؛

○ ظرفیت زیرساختی.

جدول (۴۹): عوامل ظرفیتی تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی در رویکرد توسعه ظرفیتی روستای سوکهریز

ردیف	ظرفیت	عوامل ظرفیتی
۱	ظرفیت اقتصادی	وجود جاذبه‌های گردشگری در روستا (بومگردی - اکوتوریسم)، قابلیت تولید محصولات کشاورزی، تولید محصولات فرآوری شده در مقیاس فرا استانی (رشته پلویی و انگور)، خطرپذیری یا مخاطره‌پذیری اقتصادی، برخورداری از فرصت اقتصادی، نیروی کار فراوان، حمایت‌های نهادی، کشف ارزیابی و اقتصادی بهره‌برداری از فرصت‌ها
۲	ظرفیت فردی	نیروی کار جوان، ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، دانش و آگاهی، تحمل و ابهام، کانون کنترل، توفیق‌طلبی، مهارت و تجربه کاری، وجود پتانسیل‌های ورزشی و در سطح ملی و ورزش‌های قهرمانی.
۳	ظرفیت محیطی	نزدیکی به جاده ارتباطی و ایستگاه راه آهن، محیط طبیعی شامل زمین، خاک مناسب؛ شناسایی فرصت‌های بالقوه و بالفعل محیط، آسیب‌پذیری پایین و...
۴	ظرفیت اجتماعی، فرهنگی و نهادی	مشوق بودن در جامعه، وجود امنیت فعالیت اقتصادی، وجود زمینه‌های مشارکتی اقتصادی در روستا، تعلق به محیط روستایی، پیوندهای اجتماعی در روستا، نوآوری، ابتکار، انعطاف‌پذیری، کاردانی و تدبیر، تغییرپذیری، اجتماعی قدرت درک بالا، آینده‌نگری و...
۵	ظرفیت زیرساختی	برخورداری روستا از امکانات اساسی، سهولت دسترسی، وجود ابزارهای اولیه فعالیت، صفات رهبری در هدایت فعالیت‌ها، توانایی‌های مدیریتی بالا، کمک به افراد محلی برای مشارکت و...

مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۷

در بخش بعدی تنگنای تأثیرگذار در توسعه اشتغال روستایی سوکهریز با استفاده از تکنیک بحث گروهی متمرکز، در قالب جدول طراحی شده است. تنگنای اقتصادی، تنگنای فردی، تنگنای محیطی، تنگنای اجتماعی، فرهنگی و نهادی و تنگنای زیرساختی مهم‌ترین این موارد هستند.

از نظر پژوهشگر و همچنین افراد مورد مطالعه، مقوله‌های محیطی و اجتماعی - فرهنگی با پیچیدگی اندک است که در تمامی بحث‌ها و گفتمان‌های رسمی و غیررسمی است، به آن اشاره می‌شود، بنابراین از پیچیده خاصی برخوردار نیست. دو گزینه اقتصادی و زیرساختی از مقوله‌هایی هستند که با کنکاش عمیق و درگیری زیاد پژوهشگر با پاسخگویان به دست آمده‌اند؛

ردیف	ظرفیت	تنگنا
۱	تنگنای اقتصادی	بیکاری فصلی جوانان، عدم ثبات قیمت‌ها، مشکل بازاریابی و فروش محصولات کشاورزی، کمبود منابع مالی، افزایش هزینه‌های زارعی و باغداری، افزایش اشتغال کاذب و کاری.
۲	تنگنای فردی	ناآگاهی و عدم آموزش کافی روستاییان.
۳	تنگنای محیطی	کمبود منابع آب کشاورزی، دیمی بودن کشت، زه‌کشی نامناسب فاضلاب‌های خانگی و هرزآب‌ها، محدودیت استفاده از اراضی زراعی از طرف اداره کل منابع طبیعی.
۴	تنگنای اجتماعی، فرهنگی و نهادی	تداخل مدیریتی بین دهیاری و بنیاد مسکن، مشارکت پایین مردم در مسائل اجتماعی، مهاجرپذیری و اختلاط فرهنگی و برهم خوردن بافت فرهنگی، اعتیاد جوانان، بوروکراسی اداری و مشکلات صدور مجور، نبود مدیریت یکپارچه، ضعف مدیریت و برنامه ریزی در امر توسعه، عدم حمایت از کارآفرینان مشاغل صنعتی و ...
۵	تنگنای	کمبود اماکن ورزشی، دفع فاضلاب و آبهای سطحی در زمین‌های کشاورزی، عدم وجود کارخانه صنایع

زیرساختی	تبدیلی کشاورزی، افزایش بی رویه ساخت و ساز، وجود اراضی درجه یک کشاورزی در پیرامون روستا و ایجاد محدودیت جهت توسعه مشاغل.
----------	---

مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

شکل (۵۳): نمونه از تصاویر جلسات مشارکتی روستای کهریز



- ظرفیت شناسی نیروی انسانی از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار

در زمینه ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای سوکهریز از طریق شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار با استفاده از تشکیل هسته مشارکتی و ایجاد جلسات نیمه‌ساختاریافته، به شناسایی جوانان و سرپرستان خانوار جویای کار پرداخته شد و ظرفیت‌های نیروی انسانی در مشاغل مختلف در روستای سوکهریز به تفکیک در ادامه نشان داده شده است.

جدول (۵۰): ظرفیت‌شناسی نیروی انسانی روستای سوکهریز

تعداد جویای کار (نفر)	مشاغل دارای مهارت	تعداد جویای کار (نفر)	مشاغل دارای مهارت
۷	قالی‌باف	۱	شاطر
۱	لوله‌کش و برق‌کار ساختمان	۲	تعمیرکار خودرو (تعمیر پژو و سمند و پراید)
-	تولید و ساخت مبلمان و صندلی ((چوبی و فلزی))	۲	صافکاری و نقاشی خودرو
۲	متخصص در پرورش گوسفند و شترمرغ و بوقلمون قزل‌آلا و بلدرچین	۲	تعمیرگاه موتورسیکلت - به همراه فروش قطعات موتورسیکلت

-	تعمیرکار لوازم خانگی و سیم‌پیچ موتور الکتریکی	-	برق‌کار و خدمات باتری‌سازی خودرو (به همراه فروش باتری خودرو)
-	متخصص در کارواشی خودرو ((خودروهای سواری و کامیون و اتوبوس))	۱	بنا و کاشی‌کار و سرامیک‌کار
-	آموزگار موسیقی و یا نقاشی و خطاطی	-	متخصص در اتوشویی و خشک‌شوئی لباس
-	تعمیرکار و شارژ دستگاه‌های زیراکس و کپی	-	تعمیرکار LCD نمایشگرها (تلویزیون و مانیتور)
-	متخصص در کابینت‌سازی و ساخت درب و پنجره منزل (آلومینیوم و پی‌وی‌سی، آهن)	۲	آرایشگری (مردان و زنان)
-	تأسیس یک کلینیک خصوصی (کلینیک تخصصی مثل دندان‌پزشکی و...)	-	تأسیس یک مهدکودک خصوصی
-	متخصص در حوزه گردشگری	۲	متخصص در تعمیر اتوبوس و کامیون
۱	کارشناس کشاورزی	۲۰	دامدار
-	چابک‌سوار	۱	جوشکار
-	کارشناس تغذیه	-	بازاریاب

مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷

نتایج جدول نشان می‌دهد در بین مشاغل دارای مهارت، روستای سوکهریز دارای نیروی کار فعال جویای کار در مشاغل «دامداری»، «قالبافی» می‌باشد که در بین این مشاغل، میزان افراد جویای کار در شغل «دامداری» دارای نرخ بیشتری است.

– شناسایی و اولویت‌بندی مهمترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشرانها جهت تحرک اقتصادی روستا

در این قسمت به بررسی، شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا با تأکید بر برندسازی فعالیت‌ها و خدمات برای تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرک اقتصاد روستای سوکهریز پرداخته شده است.

یکی از راه‌های کاهش نرخ بیکاری، توسعه مشاغل کوچک و متوسط به‌طور عام و توسعه مشاغل خانگی به‌طور خاص است که افزایش درآمد و ثروت جامعه را به دنبال دارد و می‌تواند در هر روستا به‌عنوان برند شناخته شود. هر قدر سطح اقتصاد خانوار در جریان اقتصادی روستا بهبود یابد، به همان میزان اقتصاد جامعه نیز رشد پیدا می‌کند، از سوی دیگر خویش‌فرمایی و یا کار در محیط خانه یکی از الگوهای اشتغال است که به مدد نرم‌افزارها و شبکه‌های ارتباطی و اطلاعاتی، شرایطی را فراهم آورده که می‌توان قرن حاضر را قرن توسعه و رونق مشاغل خانگی دانست؛ لذا با توجه به آنچه گذشت و با توجه به اهمیت مشاغل خانگی در روستاها در ادامه به بررسی آن دسته از مشاغل در روستای سوکهریز پرداخته شده است که می‌تواند به‌عنوان برند در روستا مطرح باشد و در توسعه روستایی نقش داشته باشد.

کسب‌وکار خانگی هم‌اکنون با بهره‌برداری از امتیازاتی چون توسعه دانش و گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات حیطه گسترده‌ای را در اکثر حوزه‌های اقتصادی به خود اختصاص داده و در زمره یکی از حیاتی‌ترین و ضروری‌ترین بخش‌های اقتصادی جوامع به شمار می‌رود. در کشور ما ایران نیز کاهش نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال از جمله اهداف و تکالیف تصریح‌شده در سند چشم‌انداز و قوانین پنج‌ساله توسعه کشور محسوب شده و بدین منظور رویکرد توسعه مشاغل خانگی به دلیل برخورداری از پیامدهای مثبت و متعدد در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی موردتوجه مسئولین قرار گرفته است. مطابق قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی، منظور از مشاغل یا کسب‌وکار خانگی، آن دسته از فعالیت‌هایی است که با تصویب ستاد سازمان‌دهی و حمایت از مشاغل خانگی، توسط عضو یا اعضای خانواده در فضای مسکونی در قالب یک طرح کسب‌وکار بدون مزاحمت و ایجاد اختلال در آرامش واحدهای مسکونی شکل می‌گیرد و منجر به تولید خدمت یا کالای قابل‌عرضه به بازار خارج از محیط مسکونی می‌گردد. مشاغل خانگی، طیف وسیعی از مشاغل سنتی تا نوظهور را در برمی‌گیرد و راه‌اندازی یک کسب‌وکار خانگی علاوه بر مهارت خاص هر شغل نیازمند برخورداری از مجموعه‌ای از مهارت‌های اساسی و پایه‌ای همچون مدیریت منابع، مدیریت زمان، سازمان‌دهی، مدیریت فردی و مهم‌تر از همه مهارت‌های بازاریابی می‌باشد و فراهم آوردن پیش‌شرط‌های اطلاعاتی، مهارتی و تجربه عملی، منجر به حصول بهره‌وری بیشتر و توسعه سرمایه‌های انسانی و اجتماعی خواهد بود. لذا توسعه فرصت‌های شغلی در این زمینه مستلزم همکاری بخش‌های مختلف می‌باشد.

جدول شماره (۵۱): شناسایی و اولویت‌بندی مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا در حیطه مشاغل خانگی

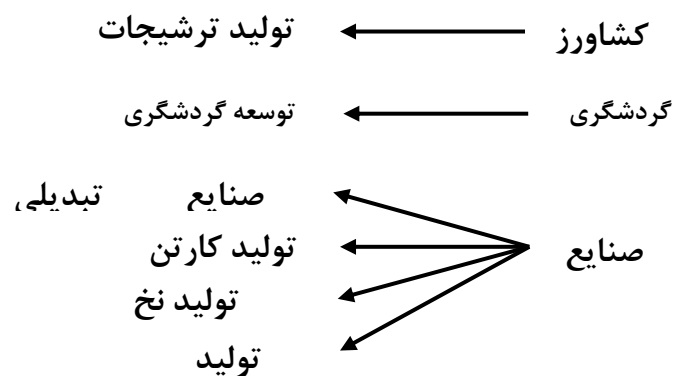
حوزه مشاغل	نوع مشاغل خانگی	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند		میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود		مرد	زن	کم	متوسط	خوب
مشاغل حوزه کشاورزی	فرآوری محصولات								
	خدمات دامپزشکی در منزل								
	خدمات فرآوری ریشه گیاهان دارویی ریزوم دار								
	پرورش گل‌های زینتی و آپارتمانی								
	خدمات تحقیقات بازار محصولات صنعتی و کشاورزی								
	کلینیک گل‌ها و گیاهان								
	پرورش پرندگان زینتی								
	پرورش مشاوره و آموزش قارچ خوراکی								
مشاغل حوزه هنری	بافت تابلو فرش								
	تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی								
	تولید پای‌پوش‌های سنتی								
	تولید گل‌های مصنوعی، بلند و چرمی								

حوزه مشاغل	نوع مشاغل خانگی	وضعیت		تعداد موجود	تعداد افراد علاقه‌مند		میزان اهمیت		
		موجود	ناموجود		مرد	زن	کم	متوسط	خوب
	جلدسازی چرمی سنتی								
	حکاکی روی فلز (به جز طلا و نقره)								
	خاتم‌سازی و خاتم‌کاری								
	خدمات طراحی کارت ویزیت و کارت‌های تبلیغاتی از طریق اینترنت								
	خدمات فیلم‌برداری، میکس، مونتاژ و تهیه آلبوم دیجیتال								
	خدمات چاپ بر روی مقوا، سلفون، کاغذ و ظروف پلاستیکی								
	خدمات گرافیکی و طراحی بنرهای تبلیغاتی								
	خدمات گلدوزی و تکه‌دوزی								
	طراحی لباس و کفش								
	طراحی و نقاشی نقشه فرش، گلیم و جاجیم								
	طلاسازی								
	فرآوری محصولات کشاورزی								
	خدمات فرآوری عسل								
مشاغل حوزه تولید	تولید اسانس گیاهی و عطرسازی								
	خدمات مهرسازی								
	پرورش ماهیان زینتی و آکواریومی								
	پیراهن‌دوز مردانه و شومیز زنانه								
	خدمات شارژ کارت‌ترجیح پرینترهای لیزری								
	تابلوسازی								
	تولید شربت، ترشیجات و شوربجات								
	بازاریابی اینترنتی و تلفنی								
مشاغل حوزه خدمات عمومی	خدمات تهیه و توزیع اقلام موردنیاز ادارات و شرکت‌ها								
	خدمات خودرو کرایه‌ای								
	خدمات حمل‌ونقل تلفنی								
	خدمات تأمین غذای ادارات و شرکت‌ها								
	خدمات نظافت خانگی و ادارات								
	خدمات تایپ و ICDL								

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

نتایج جدول نشان می‌دهد:

- در مشاغل حوزه هنری، در شغل «خدمات فیلم‌برداری، میکس، مونتاژ و تهیه آلبوم دیجیتال» و «خدمات طراحی کارت ویزیت و کارت‌های تبلیغاتی»؛
 - در مشاغل حوزه هنری، در شغل «طراحی لباس و کفش» تعداد یک نفر شاغل زن و یک نفر شاغل مرد موجود است؛
 - در مشاغل حوزه تولید «تولید شربت، ترشیجات و شوربیجات» تعدادی از افراد روستا مشغول به کار بوده؛
- شکل (۵۴): مهم‌ترین ظرفیت‌های توسعه اقتصادی روستا و امکان برندسازی آنان؛ مأخذ: یافته‌های مشاور، ۱۳۹۷



جهت شناخت مهم‌ترین فعالیت قابل‌طرح یا برند در روستای سوکهریز (که در زمینه تعیین محورهای تولید یا خدمات دارای اولویت و پیشران‌های جهت تحرک اقتصاد روستا مؤثر هستند) از روش‌های ارزیابی مشارکتی و تکنیک وزن‌دهی کیفی با حضور جوانان و افراد متخصص و مطلع محلی با تشکیل هسته مشارکتی استفاده شده است. برای این کار با استفاده از همین هسته مشارکتی با استفاده از نظرات خبرگان محلی و مسئولین اقدام به رتبه‌بندی یا اولویت‌بندی ظرفیت‌های موجود در جهت توسعه جهت پیشران‌های توسعه اقتصادی در محدوده مورد مطالعه شده است. نتایج حاصل نشان می‌دهد، مهم‌ترین ظرفیت‌های روستا همان‌گونه که در بخش قبلی نیز به آن اشاره شده است و مستعد و پتانسیل مهم و ویژه برای برندسازی هستند شامل موارد ذیل می‌باشند:

ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی به دلیل ظرفیت بالای روستا در تولید محصولات باغی از جمله و محصولات جالیزی و فراوری و تبدیل انگور به کشمش در مقیاس نسبتاً بزرگ دارای اهمیت بوده و وجود کارگاه‌های خانگی کوچک در این حوزه بر اهمیت آن می‌افزاید.

ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی

بدون تردید ایجاد صنایع تبدیلی یکی از سودمندترین ارتباطات بین دو بخش صنعت و کشاورزی است. این صنایع از میزان بیکاری‌های دایمی و فصلی در مناطق روستایی می‌کاهد. با توجه به نیاز به توسعه روستاها و نیاز روز افزون جامعه به غذا و رشد جمعیت و کاهش منابع غذایی، یکی از مهم‌ترین مسائلی که توجه دولتمردان، اندیشمندان و محققان را به خود معطوف داشته است لزوم گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی روستایی است. در این زمینه صنایع تبدیلی با به کارگیری محصولات کشاورزی به عنوان مواد اولیه می‌تواند عاملی برای توسعه روستاها و استفاده بهتر از این محصولات تلقی شود. بسیاری از محصولات کشاورزی دارای زمان تولید و مصرف متفاوتی هستند. تولید یا

برداشت آنها معمولاً در یک زمان مشخص و کوتاه، ولی مصرف در زمان طولانی -تری صورت می‌گیرد. صنایع تبدیلی می‌تواند با حفظ و نگهداری محصولات، در آنها به گونه‌ای تغییر و تبدیل ایجاد نماید که امکان مصرف شان در طی سال میسر باشد. اصولاً در تعریف صنایع تبدیلی می‌توان به مجموعه فعالیت‌های صنعتی که با فرآوری محصولات کشاورزی از طریق تغییرات فیزیکی و شیمیایی، ذخیره سازی، بسته‌بندی و توزیع، به تبدیل و نگهداری آنها کمک می‌کند، اشاره کرد. صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی در جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی، ایجاد ارزش افزوده در بخش کشاورزی، افزایش سطح درآمد روستاییان، بالا بردن بهره‌وری بخش کشاورزی و افزایش سهم اشتغال صنعتی در مناطق روستایی و نیز به عنوان جزئی از فرآیند توسعه روستایی ایفای نقش می‌کند. این صنایع در فرآیند توسعه کشور نقش کلیدی داشته و توجه بیشتر به آن، تسریع در رشد و توسعه کشاورزی و اقتصادی کشور را در پی خواهد داشت. با وجود این، موضوع صنایع تبدیلی و تکمیلی علی‌رغم اهمیت آن، در ایران مقوله نسبتاً جدید است که هنوز آن گونه که شایسته بخش کشاورزی و اقتصاد ملی است، مورد حمایت و هدایت قرار نگرفته است.

مهم‌ترین هدف ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی، حذف واسطه‌ها و کسب درآمد بیشتر است و این موضوع در صورت توسعه، ضمن ایجاد شغل برای بومیان روستا با کاهش واسطه‌ها و کاهش هزینه‌های حمل و نقل باعث صرفه‌های اقتصادی مختلف شده و زمینه پیشرفت روستا و روستاییان را فراهم خواهد کرد.

جدول شماره (۵۲): پروژه احداث کارخانه تبدیلی محصولات باغی و زراعی

عنوان	توضیحات
عنوان پروژه	احداث کارخانه فرآوری محصولات کشاورزی (انگور، سیب، و ...)
محل احداث	با رعایت فاصله ۵۰۰ متری از روستای قلعه حسینیه
میزان تولیدات گندم در سال زراعی جاری	میانگین هر هکتار ۳ تن
میزان تولیدات لوبیا در سال زراعی جاری	میانگین هر هکتار ۳ تن
میزان تولیدات باغی (سیب، انگور و ...)	در ۶۰ هکتار باغ روستا حدود ۱۰۰۰ تن برآورد شده است
نحوه فروش محصولات باغی و زراعی	روستا
	شهر خرمدره
	میدان بار
	شهرهای اطراف
آیا سلف‌خرها و واسطه‌ها در فروش محصولات کشاورزی باغی و زراعی نقش دارند؟	میدان بار به‌عنوان واسطه محسوب می‌شود. احتمال صادرات انگور زیاد می‌باشد.
	حدود ۵ تا ۶ میلیارد
میزان هزینه اولیه	حدود ۵ تا ۶ میلیارد
محل تولید محصولات موردنیاز برای کارخانه	باغ‌ها و تاکستان‌های اطراف
طریقه حمل‌ونقل محصولات به کارخانه و بازار مصرف	کامیونت و وانت بار

-	ارگان صدور مجوز
-	ارگان اخذ مجوز ساخت (احداث بنا)
زمین شخصی	اعطای زمین (مردمی یا دولتی)
زمین شخصی	نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)
۱ تا ۲ میلیارد به‌صورت مردمی و الباقی به‌صورت تسهیلات بانکی	تأمین مالی (ادارات و ارگان‌های دولتی، سیستم بانکی، بخش خصوصی، فردی و ...)
برق و سوخت کنار محدوده موجود است.	محل تأمین انرژی و سوخت
از طریق چاه های عمیق دارای مجوز	محل تأمین آب
با موبایل و وایرلس	محل تأمین اینترنت و تلفن
شورای برنامه‌ریزی	محل صدور پروانه بهره‌برداری
از طریق کارشناسان زی ربط و متخصص	مدیریت اجرای پروژه
۲۰ تا ۳۰ نفر اشتغال مستقیم	میزان اشتغال
تیزاب انگور- کشمش- بوجاری و بسته بندی لوبیا	نوع تولیدات در کارخانه
۵ تا ۶ میلیارد	سرمایه‌گذاری کل طرح:
۸ میلیارد	درآمد سالیانه:
۲ تا ۳ سال	دوره بازگشت سرمایه:
۳۰ میلیون حقوق ماهانه برای ۲۰ نفر	حقوق کارکنان تولیدی
تسهیلات	موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه

طرح کارگاه تولید کارتن

امروزه همه واحدهای تولیدی بزرگ و کوچک به دنبال یک بسته بندی شیک و مقاوم هستند که اغلب این بسته بندی ها از جنس کارتن هستند. از بسته بیسکویت، جعبه شیرینی و پیتزا تا کارتن های لوازم خانگی و میوه ها و ... همگی نیاز به یک جعبه کارتنی دارند. همچنین در کنار ساخت این جعبه ها میتوان به تولید ظروف کارتنی، مقوا، لوله های مقوای، رول سینگل فیس و هزاران چیز دیگر پرداخت.

در تولید کارتن از ورق آماده ، ابتدا ورق مناسب با سفارش خریدار برش داده و چاک زده شده ولبه های آن چسبانده و آماده می‌گردد. از آنجاییکه معمولا طرح و ساخت ونحوه اتصال کارتن بر اساس توافق خریدار و تولیدکننده انجام می‌گردد، لذا اتصال کارتن با استفاده از چسب یا دوخت و یا استفاده از نوار چسب بایستی مدنظر باشد. چسب مورد استفاده برای اتصال کارتن بایستی از مقاومت مناسب در مقابل رطوبت و شرایط آب و هوایی برخوردار باشد. روش های مختلفی در تولید کارتن وجود دارد. در واحدهای بزرگ تولید کننده از مقوا و کاغذ کرافت لاینر، ابتدا بعد از تهیه ورق با استفاده از دستگاههای مربوطه مستقیما کارتن تولید و به بازار ارائه می‌شود. اما در واحدهای کوچک که فاقد دستگاه تولید ورق می‌باشند معمولا کارتن بعد از تهیه ورق با استفاده از دستگاههای خطزن و برش و چاک زن تولید می‌شود و یا از دستگاه دایکاست که روش تهیه کارتن به وسیله قالب می‌باشد استفاده می‌گردد. درروش

دایکاست، خط و برش و چاک به صورت همزمان بر روی ورق انجام می‌گیرد و کارتن تولید تولید می‌شود. با توجه به بررسی های انجام گرفته از واحدهای کوچک کارتن سازی و تنوع بسته بندی در ابعاد مختلف و این که اساسا تولید کارتن بر مبنای سفارش انجام می‌پذیرد اکثرا سعی بر این است که با داشتن دستگاههای خط زن و برش و چاک زن، دستگاه دایکاست نیز موجود باشد. روش انتخابی بر اساس تهیه ورق از واحدهای تولید کننده و داشتن دستگاههای تولید کارتن و علاوه بر آن دایکاست و استفاده از دستگاه لب چسب برای چسباندن لبه کار می‌باشد.

جدول شماره (۵۳): پروژه توسعه کارگاه تولید کارتن در روستای سو کهریز

عنوان		توضیحات
عنوان طرح		راه اندازی مجدد کارگاه ساخت و بسته بندی کارتون
بخش		بخش: صنعت زیر بخش: بسته‌بندی کارتون
محل اجرای طرح		روستای سوکهریز
توضیح طرح		کارتن یا جعبه مقوایی نوعی ظرف است که معمولا" از جنس مقوا است. این جعبه‌ها به منظور بسته‌بندی مورد استفاده قرار می‌گیرند. مقوا نوعی کاغذ ضخیم می‌باشد که توانایی حفظ شکل بیشتری نسبت به کاغذ عادی دارد. از آن برای بسته‌بندی، ساختن کاردستی، لوازم مصرفی با عمر کم و همچنین برای درزبندی و بسیاری کاربردهای دیگر استفاده می‌گردد. مقوای کنگره‌ای یکی از اجزای سریع رشد صنعت کاغذ بوده است. بیش از ۹۰ درصد کالاهای بسته‌بندی شده، در جعبه ساخته شده از مقوای کنگره‌ای حمل می‌شوند. علاوه بر غذاهای کنسرو شده، دیگر خوراکی‌ها، گوشت‌ها، البسه، داروها، دستگاه‌ها، محصولات کاغذی، مواد لاستیکی و اقلام بیشمار دیگر و عملا همه نوع کالاهای سنگین مثل اثاثیه منزل، ماشین‌های شستشو و غیره، طی سال‌های اخیر در جعبه‌های مقوایی کنگره‌ای بسته‌بندی شده‌اند. مصارف دیگر آن نیز شامل جعبه‌های کاهو، مرکبات و دیگر میوه‌جات و سبزیجات فاسد شدنی می‌باشند. به‌منظور بسته‌بندی ضربه‌گیر اجسام سبک وزن و سهولت جابجایی، به‌همراه مزیت‌هایی چون روش‌های مکانیکی باز کردن، پر کردن، بستن و جابجایی کارتن‌ها از مقوای کنگره‌ای استفاده می‌شود. استحکام مقوای کنگره‌ای نسبت به وزن آن زیاد است که از ویژگی‌های این نوع مقواهاست، که علت آن، وجود ساختار کنگره‌ای می‌باشد.
تعداد شاغلین در زمان فعالیت		۴ نفر
تعداد شغل ایجاد شده مستقیم		۱۰ نفر
تعداد شغل ایجاد شده غیرمستقیم		۶ نفر
امکان ایجاد مشاغل جدید (تعداد)		۳ نفر
محل تأمین مواد اولیه		تهران، زنجان
هزینه و نوع انتقال مواد اولیه به کارخانه		حمل و نقل با کامیون انجام می‌شود.
تعداد روستاییان شاغل در این کارخانه؟		۴ نفر از شاغلان این کارگاه از اهالی خود روستا هستند
تعداد افراد ماهر در زمینه صنایع در روستا؟		۱۰ نفر
هزینه نگهداری دستگاه ها		ماهانه ۵۰۰ هزار تومان
سرمایه‌گذاری ثابت طرح	زمین محل اجرای	مترائ: ۱۰۰۰ متر مربع
	مجدد طرح:	قیمت کل: ۴۰۰ میلیون تومان (بدون احتساب تورم فعلی)
	هزینه‌های جانبی	محوطه‌سازی: -

ساختمان‌ها: ۴۰۰ میلیون تومان (بدون احتساب تورم فعلی)			
تأسیسات و تجهیزات: -			
-	روستا	بازاریابی و فروش محصولات تولیدی	
بلی	شهر خرمدره		
-	روستاهای اطراف		
-	شهرستان‌ها		
بلی	خارج از استان		
عدم دریافت مطالبات خود و عدم حمایت دولت از طریق تسهیلات بانکی		موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه	

طرح توجیهی توسعه گردشگری روستایی با تأکید بر بوم‌گردی روستایی

ظرفیت‌های مناطق روستایی و گردشگری از قبیل وجود مناطق بکر و آب‌وهوای مطبوع می‌تواند سبب ایجاد اشتغال و تأمین درآمد کافی و پایدار برای روستاییان باشد درواقع روستاییان می‌توانند با تبدیل خانه‌های خود به بوم‌گاه‌ها و ایجاد سایت‌های پرنده‌نگری، برگزاری تورهای کوه‌پیمایی و دشت‌پیمایی، فروش صنایع‌دستی و همچنین نمایش آداب‌ورسوم و... از ظرفیت‌های طبیعی روستای خود برای کسب درآمد استفاده کنند.

بوم‌گردی پایدارترین نوع طبیعت‌گردی و سازگارترین نوع توریسم با محیط است و استان زنجان نیز به جهت دارا بودن توانایی‌ها و جاذبه‌های چشمگیر از نظر اقلیم و پوشش گیاهی یکی از مناطق مهم دنیا محسوب می‌شود.

احداث، مرمت و بازسازی اقامتگاه‌های بوم‌گردی در ایران به بیش از یک دهه قبل بازمی‌گردد، بعلاوه روستاها علاوه بر سبزی، خرمی و چشم‌اندازهای بدیع و در بعضی مناطق چمنزار که از آن‌ها مجموعه زینتی و طبیعی کم‌نظیری در ایران ساخته، دارای کلکسیونی گران‌قیمت و غنی از فرهنگ بومی است که در هر منطقه و روستایی، می‌توان سراغ آن‌ها را گرفت.

اقامتگاه‌های بوم‌گردی مکانی هستند که شرایط اسکان گردشگران را در محیط‌های طبیعی و بومی فراهم می‌کند. در اقامتگاه بوم‌گردی سعی می‌شود که همه‌چیز به‌صورت سنتی و با بافت تاریخی آماده شود. به‌طوری‌که در اقامتگاه‌های بوم‌گردی بجای استفاده از فرش و قفسه‌های لوکس و امکانات جدید و فناوری از گلیم و جاجیم و صندوقچه‌های قدیمی استفاده می‌شود.

شرایط احداث اقامتگاه بوم‌گردی

رعایت شرایط و ضوابط ذیل برای احداث اقامتگاه بوم‌گردی در سراسر کشور الزامی است. اقامتگاه‌های بوم‌گردی در سه حالت درجه‌بندی شده است و برای احداث اقامتگاه بوم‌گردی لازم است حتماً یکی از این سه شرایط باشد تا بتوان طبق ضوابط و قوانین به احداث اقامتگاه بوم‌گردی پرداخت.



ای

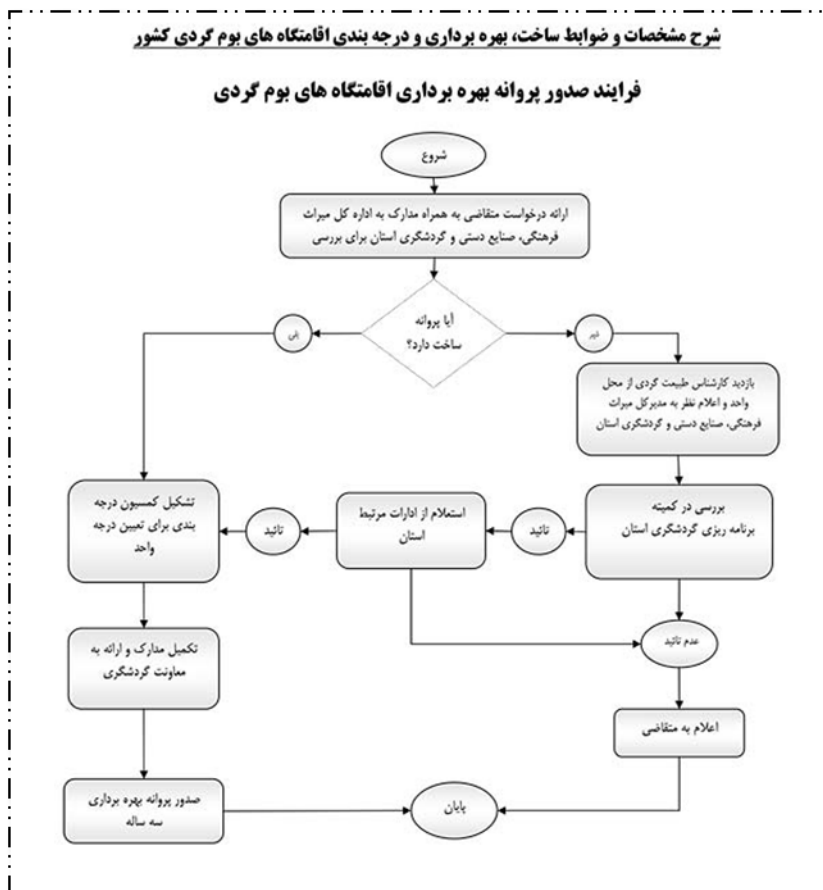
درجه‌ای

- اقامتگاه بوم‌گردی درجه ۱؛
- اقامتگاه بوم‌گردی درجه ۲؛ و
- اقامتگاه بوم‌گردی درجه.

امتیازاتی است که در فرآیند ارزیابی کسب می‌شود؛ و شامل موارد ذیل است:

- امور ساختمانی، تجهیزات و خدمات شما و موارد مربوط به آن ۳۰٪؛
- امور نیروی انسانی و ایمنی و بهداشتی و موارد مربوط به آن ۳۰٪؛ و
- امور پایداری، رعایت اصول زیست‌محیطی و ابعاد فرهنگی و امور مربوط به آن ۴۰٪

شکل شماره (۵۵): مراحل ثبت بوم‌گردی



اقامتگاه بوم‌گردی اقامتگاهی برای گردشگران است که ساختار بومی خدمات، محصولات و فعالیت‌های گردشگری، ساختار محیطی بوم‌گرا، ساختار مالکیت و مدیریت خانوادگی و مشارکت جامعه بومی و درنهایت داشتن ساختارهای مناسب زیربنایی گردشگری که ارکان و هسته‌های اصلی یک اقامتگاه است، آن را از دیگر الگوهای اقامتی مانند هتل‌ها و مهمان‌پذیرها متمایز می‌کنند. خدمات قابل‌ارائه در این واحدها باید همه خدمات رنگ سنت داشته باشد. صندوقچه‌های قدیمی بجای قفسه‌های کتاب و لباس، جاجیم و گلیم بجای فرش و موکت، غذاهای محلی، شب‌نشینی دور آتش بجای تماشای تلویزیون، دوشیدن شیر گاو، پختن نان و غیره از جاذبه‌های این محل‌ها است. هرچقدر سنتی‌تر باشید و ابداعات نوستالژیک داشته باشید توفیق بیشتری در جذب مخاطبان خاص خواهید داشت. همچنین می‌توان فعالیت‌های طبیعت‌گردی مکمل مانند بیابان‌گردی، جنگل‌نوردی و گردشگری نجومی را نیز ترکیب نموده و خدمات کاملی را به مسافران ارائه داد.

جدول شماره (۵۴): ایجاد طرح توسعه بوم‌گردی در روستای سوکهریز

فرم خلاصه پروژه	
عنوان طرح: طرح توسعه بوم‌گردی	
بخش: خدمات	
زیر بخش: گردشگری	
تولیدات / خدمات: خدمات بوم‌گردی	
مکان: منطقه آزاد □ منطقه ویژه اقتصادی □ شهرک صنعتی □ زمین‌های اصلی □	
توصیف طرح:	
هدف از ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی جذب گردشگران بیشتر با استفاده از خلق ایده‌ها و طرح‌های نو و همچنین احیای ارزش‌های سنتی و بومی، کمک به اقتصاد صنعت گردشگری است. معمولاً اقامتگاه‌های بومی را در خانه‌های قدیمی که بازسازی شده‌اند احداث می‌کنند، در این اقامتگاه‌ها همه تلاش بر این است که گردشگران با آداب‌ورسوم و شیوه زندگی سنتی و همچنین غذاهای محلی آن منطقه آشنا شوند و در محیطی سنتی به گردش و تفریح بپردازند که روستای سوکهریز نیز در این زمینه قابلیت و پتانسیل لازم را دارد	
محل تأمین‌کننده مواد اولیه: روستای سوکهریز	
عنوان	توضیحات
محل احداث پروژه	روستای سوکهریز
تعداد افراد علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در طرح	۳ نفر
افراد ماهر در زمینه گردشگری	-
تعداد افراد فعال در زمینه گردشگری	-
تعداد گردشگران مراجعه‌کنندگان به روستا در شرایط فعلی	سالانه ۵ نفر از خارج و ۱۵۰۰ نفر از داخل کشور
میزان درآمد حاصل از گردشگری در حال حاضر	-
نحوه تأمین هزینه‌های اولیه	خرید زمین
سازمان متولی	سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری
روستاهای بهره‌مند از ایجاد طرح	روستای سوکهریز - روستای شویر
مشاغل ایجاد شده به‌وسیله ایجاد طرح	حمل‌ونقل
	بازارهای محلی فروش محصولات کشاورزی
	فروش صنایع‌دستی
	ایجاد سوپرمارکت
	ایجاد تعویض‌روغنی
	ایجاد یا افزایش غذاخوری
	تأسیس مسافرخانه
هزینه‌های جانبی	محوطه‌سازی: ۱۰۰ میلیون تومان
	تأسیسات و تجهیزات: ۲۰۰ میلیون تومان
	ساختمان‌ها: -
	وسایل نقلیه و حمل‌ونقل:

تجهیزات اداری	
هزینه‌های قبل از بهره‌برداری: ۲۰ میلیون تومان	
۱۵ نفر	تعداد شغل ایجاد شده
۱۵۰۰ نفر در ماه	تعداد گردشگر جذب شده در ماه
۵۰ میلیون ماهانه	هزینه‌های جاری طرح
اراضی ملی	اعطای زمین (توسط دولت یا بخش خصوصی)
ملی	نوع زمین (شخصی یا خرید از دیگران)
۳۰ درصد خصوصی ۷۰ درصد تسهیلات	محل تأمین مالی (دولتی یا خصوصی)
دولتی ۲۰ میلیون	تأمین نیرو
-	تأمین آب
	اینترنت و تلفن
بازاریابی و تسهیلات	موانع و مشکلات موجود در فرآیند احداث این پروژه

- جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی قابل اجراء توسط افراد بومی و غیربومی،

مرتبط با ظرفیت‌ها، مزیت‌ها و محورهای تولید

طرح تولید نخ بسته‌بندی

معرفی نخ:

درواقع این گونه نخ‌ها برای موارد سنگین نسبت به نخ کادویی مانند بستن سرگونی بسته‌بندی کارتن و بسته‌بندی کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرد. از دو نوع مواد اولیه، پلی‌اتیلن و پروپیلن تولید می‌شود و جهت بسته‌بندی کارتن، صندوق میوه، دوختن سرگونی و موارد کشاورزی دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

شکل شماره (۵۵): نخ تابیده کشاورزی و ...



نخ دروگر در ماشین دروگر و دیگر ماشین‌آلات سبک کشاورزی جهت بسته‌بندی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این نخ در برابر کشش بسیار مقاوم است و پرز نمی‌دهد از دیگر فواید این نخ می‌توان به سازگاری با دستگاه

گره‌زنی اشاره نمود. نکته قابل توجه این‌که این نخ در برابر تابش نور مستقیم خورشید پایدار است، وزن آن کم‌تر نصف نخ کنفی است، قابل تشخیص از علوفه و عدم جذب آب و رطوبت از ویژگی‌های مهم این‌گونه از نخ‌ها به شمار می‌رود.

شکل شماره (۵۶): نخ دروگر



در ادامه در جدول زیر به ویژگی‌های نخ دروگری پرداخته شده است:

جدول شماره (۵۵): ویژگی‌های نخ دروگری

نوع نخ	خصوصیات
نخ دروگر	تولیدشده از بهترین و مرغوب‌ترین مواد اولیه پلی‌پروپیلن و افزودنی‌های لازم و مجاز
	استحکام بسیار بالا
	مقاومت در برابر مواد و محیط‌های شیمیایی (اسیدی و قلیایی)
	۱۲۰۰ متر بدون پارگی، تکه و گره در طول نخ با تاب مناسب و قطر کاملاً یکنواخت
	رنگ و ظاهر مطلوب
	عدم جذب آب و رطوبت
	مقاوم در برابر کشش
	عدم وجود پرز در نخ
	جهت بسته‌بندی گندم و جو در ماشین دروگر و دیگر ماشین‌آلات سبک کشاورزی
	استفاده از بهترین و مرغوب‌ترین مواد پلی‌پروپیلن و افزودنی‌های لازم و مجاز
نخ عدلبندی	مقاوم در برابر کشش
	پرز نمی‌دهد و به هوک و سوزن دستگاه آسیب نمی‌رساند
	هر جفت کوپل قابلیت عدل بندی ۵۵۰ بسته با ابعاد ۹۰*۴۰ را دارد که این تعداد در ابعاد ۸۰*۳۰ به ۶۳۰ بسته افزایش می‌یابد
	اتمام هم‌زمان دو کوپل با یکدیگر

مقاوم در برابر اشعه ماوراء بنفش
قطر ثابت، تاب مناسب و یکنواخت
۱۴۰۰ متر بدون بریدگی، تکه و پره در طول نخ
رنگ ظاهر مطلوب
کاملاً قابل تشخیص از علوفه
به دلیل استفاده از مواد اولیه خاص در صورت بلع احتمالی هیچ‌گونه آسیبی به دام نمی‌رساند

جدول شماره (۵۶): مشخصات طرح تولیدی نخ پلاستیکی

دستگاه بافنده	تجهیزات و ماشین‌آلات طرح تولید
اکسترودر	
جرثقیل برقی	
دستگاه کلاف‌کن	
انکوباتر	
دستگاه بسته‌بندی	قیمت خط تولید
۲۰۰ میلیون تومان	

در ادامه طرح توجیهی تولید نخ بسته‌بندی به تفصیل نشان داده شده است.

جدول شماره (۵۷): مطالعات امکان‌سنجی طرح توجیهی تولید نخ بسته‌بندی در روستای سوکهریز

عنوان	توضیحات
محل طرح	روستای سوکهریز
میزان استفاده از نخ برای پرس کاه (کیلو)؟	۲۵۰ تن
تعداد شغل ایجادشده مستقیم از طریق طرح	۱۰ نفر
تعداد شغل ایجادشده غیرمستقیم از طریق طرح	۱۰ نفر
محل تأمین مواد پتروشیمی موردنیاز	بازار تهران
محل تأمین دستگاه‌های موردنیاز	تهران
دستگاه صادره کننده مجوز	جهاد کشاورزی
نحوه انتقال مواد اولیه به محل و هزینه	حمل و نقل زمینی
نوع تولیدات	نخ بسته‌بندی کاه، عدل بند، نخ ماشین‌آلات، نخ سردوز و نخ کادو
نحوه تأمین نیروی انسانی و تعداد آن	داخل روستا
	روستاهای اطراف
ظرفیت تولید	۵۰۰ تن
مشخصات سرمایه‌گذاری طرح	سرمایه‌گذاری کل طرح:
	سرمایه‌گذاری ثابت:
	سرمایه در گردش:

توضیحات			عنوان
درآمد سالیانه:		۶۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال	سرمایه گذاری ثابت طرح
شش میلیارد و دویست میلیون ریال			
نرخ بازدهی سرمایه:			هزینه های جاری طرح
زمین محل اجرای طرح:			
متر اژ	قیمت واحد	قیمت کل	
۵۰۰۰ متر	۲۵ میلیون		
محوطه سازی		۵۰ میلیون	
ساختمان ها		۲۵۰ میلیون	
تأسیسات و تجهیزات		۲۰۰ میلیون	
ماشین آلات و تجهیزات و وسایل آزمایشگاهی		-	
تجهیزات اداری و کارگاهی		۲۰ میلیون تومان	
هزینه های قبل از بهره برداری		۱۰ میلیون تومان	
مواد اولیه و بسته بندی		هر تن ۶ میلیون تومان	صدور مجوز ساخت
حقوق و دستمزد پرسنل غیر تولیدی		۳۵ میلیون تومان	
حقوق و دستمزد پرسنل تولیدی		۳۰ میلیون	
هزینه سوخت و انرژی		۳۰ میلیون	
هزینه حمل و نقل		۳۰ میلیون	
استهلاک و تعمیر و نگهداری		۵۰ میلیون	
دولتی			
بخش خصوصی			نوع زمین (بخش خصوصی یا دولتی)
شخصی			
۲۵ درصد شخصی ۷۵ درصد دولتی			تأمین مالی (اعطای وام، تسهیلات و ...)
برق روستایی			
-			تأمین آب
-			
-			اینترنت و تلفن
-			
-			صدور پروانه بهره برداری
-			
روستا		۲۰ تن	بازاریابی و فروش
شهر خرمدره		۱۰۰ تن	
روستاهای اطراف		۲۰۰ تن	
شهرستان ها		۱۵۰ تن	
خارج از استان		۲۰ تن	
خارج از کشور			
تسهیلات			مشکلات و موانع موجود برای اجرای این طرح

- تعیین نتایج کیفی و کمی مورد انتظار برنامه توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا

رشد اقتصادی، تورم و بیکاری سه متغیر کلیدی اقتصاد کلان هستند که وضعیت رفاهی اقتصاد یک کشور را نشان می‌دهد اما در این میان اشتغال اهمیت ویژه دارد؛ بیکاری نه فقط از ابعاد اقتصادی بلکه از ابعاد فرهنگی و اجتماعی می‌تواند برای یک جامعه هشداردهنده باشد. در مجموع پنج برنامه توسعه‌ای از سال ۱۳۶۸ تاکنون، اشتغال‌زایی یکی از اهداف تمام این برنامه‌ها بوده و بر این اساس هر یک از این برنامه‌ها طرح‌هایی را برای افزایش اشتغال اجرا کردند اما عملکرد برنامه‌های توسعه کشور نشان می‌دهد که این برنامه‌ها در زمینه ارائه راهبرد مشخص در زمینه اشتغال با استراتژی مشخصی روبرو نبوده‌اند و درحالی‌که بازار کار از سمت عرضه با رشد جمعیت و رشد جمعیت فعال با توسعه روزافزون روبرو بوده اما دولت‌ها در اتخاذ سیاست فعالی که تحول ساختاری در میزان تقاضای نیروی کار ایجاد کند ناکام بوده‌اند.

در همین راستا اگرچه ایجاد اشتغال و رفع بیکاری یک مسئله کلان محسوب می‌شود که در کوتاه‌مدت باید موردتوجه باشد اما این متغیر اقتصادی نیازمند بررسی‌های دقیق‌تر است تا ابعاد کمی و کیفی آن در کنار یکدیگر موردتوجه باشند. از نگاه کمی و رشد محور، «اشتغال» رابطه ثابتی با «سرمایه‌گذاری» دارد و حل همه مشکلات اقتصادی به جذب سرمایه وابسته می‌شود؛ اما تجربه تاریخی نشان داده است که نه جذب سرمایه و نه حتی رشد اقتصادی به‌خودی‌خود نمی‌تواند به بهبود کیفیت اشتغال منجر شود.

نتایج بررسی‌های بخش‌های قبلی مبین آن است که در راهبرد توسعه اشتغال‌زا، حل مشکل اشتغال در درجه اول به شناسایی تنوع و پیچیدگی مسائل پیش روی راه‌اندازی و توسعه کسب‌وکارها بستگی دارد. بر همین اساس با توجه به اینکه حل مشکل اشتغال، تابعی از رونق کارآفرینی است، رفع موانع متنوع تأسیس و گسترش «کسب‌وکارهای مولد» و «ارتقای مهارت‌های مدیریتی» است که قبلاً به آن اشاره گردید.

بنابراین نتایج حاصل بیانگر آن است که به‌صورت کلی در روستای سوکهریز باید سیاست‌های دولتی، راهبرد اشتغال‌زا را باید با ایفای سه نقش «تسهیل بازار»، «جهت‌دهی به بازار در راستای اولویت‌های ملی» و «تکمیل بازار و پوشش کاستی‌های اجتماعی بازار» در دستور کار قرار دهد.

ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی

نتایج کمی بیانگر این است که این روستا:

○ در حوزه فراوری محصولات باغی و زراعی با میانگین تولید ۶ تن گندم و لوبیا با سرمایه‌گذاری کل حدود ۶ میلیارد تومان و با اشتغال‌زایی ۲۰ تا ۳۰ نفر؛

○ طرح کارگاه تولید کارتن با تعداد شغل ایجاد شده مستقیم حدود ۱۰ نفر و سرمایه‌گذاری ثابت طرح ۴۰۰ میلیون تومان (بدون احتساب تورم فعلی)؛

طرح توجیهی توسعه گردشگری روستایی با تأکید بر بوم‌گردی روستایی با هزینه‌های جانبی ۴۰۰ میلیون تومان و تعداد ۱۵ نفر اشتغال؛

○ طرح تولید نخ بسته‌بندی با ایجاد اشتغال ۱۰ نفر و ظرفیت تولید ۵۰۰ تن در سال؛ دارای قابلیت و پتانسیل است.

با عنایت به برنامه‌های دولت و سیاست‌های مجلس و مرکز پژوهش‌های مجلس، برای ایفای سه نقش مذکور، موارد زیر حاصل شده است:

۱۶. در درجه اول، حل مشکلات کارآفرینی در قالب حل مشکلات زیرساختی، رقابت‌پذیری، ارتقای مهارت نیروی انسانی و ارتقای مهارت‌های مدیریتی واحدهای اقتصادی پیشنهاد شده مورد توجه ویژه است؛

۱۷. در مرحله دوم دولت به شناسایی بخش‌های پیشران اقتصادی با اولویت اشتغال‌زایی پرداخته شد و با طراحی برنامه‌های توجیهی و سازوکارهای توسعه‌ای، تأمین مالی و سایر اقدامات توسعه اشتغال‌زایی مشخص و پیشنهاد گردید.

۱۸. در قالب نقش سوم نیز دولت باید به اصلاح قوانین کار با حفظ کرامت انسانی و با حفظ موازین «کار شایسته» دست زده و از اتخاذ راهکارهایی که صرفاً با تضعیف بندهای حمایتی قانون کار به دنبال تحریک اشتغال هستند پرهیز کند.

۱۹. انبوه جوانان روستای سوکهریز به‌ویژه جوانان تحصیل‌کرده‌ای که بعد از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه راهی بازار کار شده اما موفق به یافتن شغل و کسب نشده‌اند نه تنها در آمارهای اشتغال، بلکه شاخص آمارهای اجتماعی از جمله بالا رفتن سن ازدواج، رشد طلاق و سایر تبعات اجتماعی را بحرانی می‌کند که طرح‌های توجیهی پیشنهاد شده می‌تواند در این زمینه نقش مفیدی ایفا کند؛

۲۰. با توجه به اینکه طرح‌های توجیهی پیشنهاد شده، نتایج و خروجی چندین جلسه مشارکتی نیمه ساختاریافته بوده و ایده‌ها و مشاغل پیشنهاد شده از طرف جوانان متخصص همین روستا می‌باشد، بنابراین، انتظار می‌رود پاسخ مناسبی از سمت تقاضا به این عرضه نیروی کار داده شده و بسیاری از داوطلبان ورود به بازار کار پس از تحمل دوره‌های طولانی بیکاری به یافتن شغل خرسند باشند که این طرح باعث می‌شود هم نرخ مشارکت اجتماعی در طول برنامه‌های توسعه‌ای نرخ افزایش را نشان دهند و هم اینکه باعث نقش هرچند کوچک در افزایش آمار اشتغال و به تبع آن کاهش نرخ بیکاری و کاهش مهاجرت و افزایش روحیه اجتماعی و افزایش ازدواج و نرخ امید به زندگی شود.

علاوه بر نتایج کمی که مهم‌ترین آن افزایش میزان درآمد و اشتغال و کاهش تعداد بیکاران این روستا می‌باشد، نتایج کیفی مورد انتظار نیز عبارت‌اند از

○ شناخت علمی و تحلیل راهبردی مزیت‌ها، توانمندی‌ها و تنگناهای اساسی توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستا.

○ بسترسازی جهت رفع تنگناها و بهره‌گیری از توانمندی‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی در روستا؛

○ یکپارچه‌سازی، هدفمند کردن و تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی اشتغال‌زا؛

○ تقویت ظرفیت‌های موجود و ایجاد ظرفیت‌های جدیدی تولیدی با تأکید بر تکمیل زنجیره ارزش و زنجیره تولید با مشارکت بخش غیردولتی؛

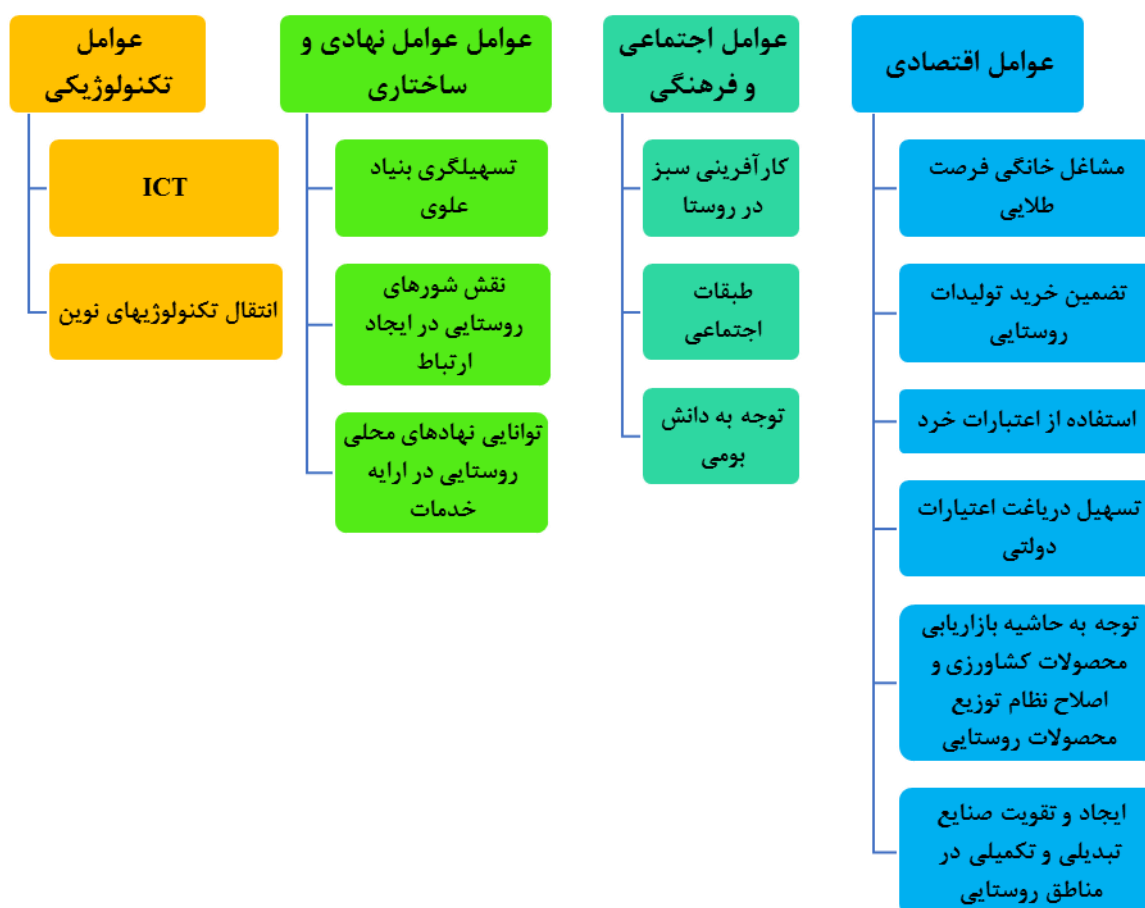
○ تقویت و نهادینه‌سازی مشارکت بخش عمومی، خصوصی، تعاونی و مردمی (ساکنین و دینفعان روستاهای هدف) در توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی.

- افزایش کیفیت زندگی روستاییان و بالا بردن سرزندگی آنان؛
- کاهش میزان مهاجرت روستاییان و افزایش امید به زندگی به جهت ایجاد مشاغل جدید و اشتغال آنان در مشاغل مختلف و درآمدزایی بالا.
- ایجاد زمینه‌های درآمدی متنوع و پایدار؛
- ایجاد کسب‌وکارهای جدید روستایی و به‌طور کلی تنوع معیشتی روستاییان.
- افزایش علاقه روستاییان به سرمایه‌گذاری در امور مختلف در روستا.

- تعیین اقدامات مناسب برای ارتقاء ظرفیت فعالیت های اقتصادی و اشتغالزای موجود روستا

بررسی‌های میدانی با استفاده از روش مشارکتی نیمه‌ساختاریافته مشاور در هسته‌های مشارکتی در روستاهای هدف نشانگر آن است چهار گروه «عوامل اقتصادی»، «عوامل اجتماعی و فرهنگی»، «عوامل نهادی و ساختاری» در تعیین اقدامات مناسب برای ارتقای ظرفیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود روستای مورد مطالعه نقش داشته و باعث تحرک اقتصادی شود.

شکل (۵۷): اقدامات لازم برای ارتقاء ظرفیت فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی موجود



روستاها کانون تولید و ارزش‌آفرینی در هر کشوری می‌باشند که متناسب با نیازها و توانمندی اقتصادی می‌توان، به تعبیه و ایجاد سایر صنایع و خدمات مرتبط با اقتصاد روستا برای استفاده حداکثری از ظرفیت تولیدی و اشتغال‌زایی روستایی پرداخت؛ بنابراین، می‌توان گفت روستا موتور محرکه سایر صنایع و جریان اقتصادی کشور است که می‌تواند علاوه بر توانمند کردن بخش خصوصی، به تحول‌آفرینی در حوزه تولید و اشتغال‌زایی با استفاده از ظرفیت‌های

کارآفرینی و فناوری‌های برتر را بر اقتصاد روستا و همچنین تحول اقتصاد کشور ایجاد نماید. لازمه دستیابی به چنین امری نیز، بازنگری و تغییرات جدی در قوانین مرتبط با توسعه روستایی، تهیه و تدوین سند چشم‌انداز و برنامه‌های راهبردی متناسب با شرایط موجود کشور با الهام از تجربه سایر کشورهای موفق در این حوزه و اختصاص اعتبارات و ارائه آموزش‌های لازم در این زمینه می‌باشد.

«اشتغال‌زایی و توسعه کسب‌وکار کوچک در روستای مورد مطالعه، به‌ویژه برای زنان روستایی و عشایری اغلب کم‌هزینه بوده و هزینه چندان برای دولت ندارد. گسترش تعاونی‌های زنان روستایی برای ایجاد شغل و درآمد در روستا پیشنهاد می‌شود است و باید این مهم در دستور کار مدیران به‌ویژه مدیران مرتبط با بخش تعاون قرار گیرد. زنان روستای سوکهریز، از ذوق و استعداد بالایی برخوردار هستند، تضمین خرید محصولات تولیدی روستاییان از کارهای مهمی است که باید برای آن برنامه وجود داشته باشد و با افزایش دامنه‌های خریدهای تضمینی تلاش شود تا امنیت لازم برای توسعه فعالیت‌های روستایی در دستور کار قرار گیرد. به‌طوری‌که ساخت بازارچه‌های محلی و نمایشگاه‌ها می‌تواند به‌عنوان محلی مناسب برای فروش محصولات آن‌ها به قیمت مناسب پیشنهاد می‌شود. یکی دیگر از قطعات مهم پازل توسعه روستایی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است که می‌تواند با برنامه‌ریزی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مناطق کمتر توسعه‌یافته و محروم در جهت رشد و پیشرفت روستاها تلاش کند. آموزش‌های خاص کشاورزی، روستایی، آموزش راه‌اندازی کسب‌وکار کوچک در روستاها، ارائه آموزش‌های کوتاه‌مدت و قطب‌بندی کشاورزی برای هدفمندی آموزش‌های کشاورزی می‌تواند از جمله برنامه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در توسعه روستاها قلمداد شود که همچنان که قبلاً نیز مطرح شد کارگاه تولید نخ بسته می‌تواند به‌عنوان یک کارآفرینی در این روستا مطرح باشد.

واقعیت آن است که در شرایط کنونی و با وضع موجود روستاها، نمی‌توان به دنبال ایجاد صنایع عظیم و در روستاها بود زیرا عملاً زیرساخت‌های لازم برای ایجاد این نوع صنایع وجود ندارد و از جنبه‌های گوناگون نیز صحیح و مقرون‌به‌صرفه نیست. در نتیجه صنایع کوچک بهترین انتخاب برای صنعتی کردن روستاها است تا با استفاده از ظرفیت‌های پایان‌ناپذیر این نوع کسب‌وکار به نتایجی چون افزایش درآمد و ارتقای رفاه روستاییان و همچنین کاهش مهاجرت به شهرها دست پیدا کرد.

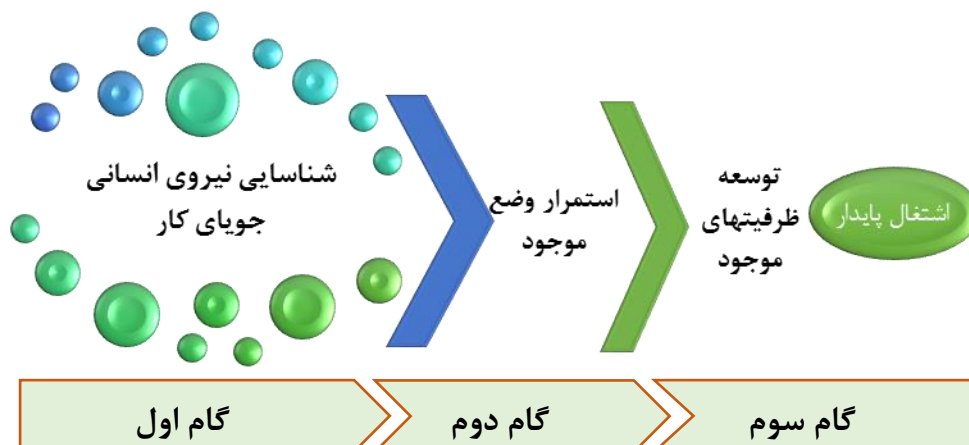
– تعیین برنامه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی برای ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و

اشتغال‌زایی روستا

بدون وجود یک راهبرد کلان توسعه و توسعه اقتصادی مشخص، نمی‌توان توفیق چندان در توسعه اشتغال روستایی و توسعه کارآفرینی در روستاها به دست آورد؛ بنابراین باید تمرکززدایی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین سیاست‌های کلان توسعه کشور باشد. توسعه روستایی تنها از طریق توسعه زیرساخت‌های عمرانی و ارائه خدمات اجتماعی محقق نمی‌شود بلکه نیازمند اشتغال‌زایی درآمدزا برای روستاییان و تسریع توسعه فرهنگی آنان (در مقابل جذابیت‌های فرهنگی اجتماعی شهرها) است. صنایع تبدیلی از جمله مهم‌ترین زمینه‌های توسعه کشاورزی، توسعه روستایی و توسعه اشتغال‌زایی در روستاها است. وظیفه اصلی این صنایع، فراوری محصولات کشاورزی و دامی روستا و تبدیل آن‌ها به کالاهایی نهایی‌تر و باارزش‌تر است که اغلب در صنایع و کارخانه‌های شهری انجام می‌شود. انجام این

فعالیت‌ها در روستاها یا نواحی اطراف روستاها باعث خلق ارزش افزوده بیشتر در این مناطق و تحریک تولید می‌شود. به‌علاوه کیفیت و دوام در کنار آن محصولات نیز افزایش می‌یابد و قدمی روبه‌جلو در راستای تحکیم امنیت غذایی کشور برداشته می‌شود.

در جریان توسعه روستایی لازم است به‌منظور پایداری اشتغال روستایی علاوه بر شناسایی افراد بیکار و جویای کار، بسترهای مناسبی برای حفظ اشتغال و توسعه ظرفیت‌های وضع موجود نیز موردتوجه قرار گیرد.



شکل (۵۸): سیاست‌های توسعه اقتصادی با رویکرد اشتغال‌زایی

بر اساس چنین چارچوبی می‌توان اهداف کمی اشتغال طرح‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستا را به شرح زیر طراحی و تدوین نمود.

جدول (۵۸): ظرفیت فرصت‌های شغلی ایجاد و تثبیت‌شده در سوکهریز

روستاها	زمینه اشتغال	طرح یا پروژه پیشنهادی	ظرفیت اشتغال	توضیحات
سوکهریز	کشاورزی	فراوری محصولات باغی و زراعی	۲۰ تا ۳۰ نفر	تا ۶ میلیارد هزینه
	صنایع	کارگاه تولید کاج	۱۰	۴۰۰ میلیون تومان هزینه های جانبی
		تولید نخ بسته‌بندی	۱۰	ظرفیت تولید ۵۰۰ تن در سال
	خدماتی	توسعه گردشگری روستایی	۱۵	هزینه ۵۰ میلیون ماهانه

مأخذ: محاسبات مشاور، ۱۳۹۷

با توجه به یافته‌های حاصل، با احتساب هر یک از فعالیت‌های اشتغال‌زا می‌توان انتظار داشت که با اجرای ۱ فعالیت کشاورزی، ۲ فعالیت صنعتی و ۱ فعالیت خدماتی در مجموع با ۴ فعالیت اشتغال‌زای پیشنهاد شده می‌توان به ایجاد اشتغال در سوکهریز کمک نمود.

- تعیین و اولویت‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی با

مقیاس کارکردی در سطح روستا

برای اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری پس از جمع‌آوری ایده‌های مرتبط با طرح‌های کارآفرینی مستقل و ایده‌های کارآفرینی و اشتغال بر اساس تجربه‌های موفق در سایر استان‌ها و همچنین بررسی‌های میدانی در این روستا توسط گروه مشاور، طرح‌های سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار احصا گردیده است. پس‌ازاین مرحله با برگزاری کارگاه هم‌اندیشی با جوامع محلی و حضور مشاور در روستا و نشست با نخبگان، خبرگان محلی، نماینده کشاورزان، دامداران، سرمایه‌گذاران، معتمدین، صاحبان مشاغل و ... به احصا ایده‌های کارآفرینی پرداخته شد. در این راستا، جهت اولویت‌بندی طرح‌های سرمایه‌گذاری، مؤلفه‌های مؤثر و شاخص‌های مربوط به آن‌ها در طرح‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی مورد شناسایی قرار گرفت.

در جهت توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی جهت ارتقاء سطح فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی سوکهریز از شهرستان خرمدره و توانمندسازی روستاییان و صاحبان مشاغل در این روستا نیاز به داشتن اهداف مشخص است تا شناسایی مهارت‌ها و تخصص‌های موردنیاز صورت گرفته باشد. برای این منظور با در نظر گرفتن ۴ مورد از پیشنهادات با استفاده از نرم‌افزار Decision Oven به اولویت‌بندی فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال‌زایی سوکهریز پرداخته شده است. با احتساب فعالیت‌های دارای اولویت و برحسب چهار معیار موردتوافق در کمیته برنامه‌ریزی شامل:

- میزان گرایش مردم محلی با ضریب اهمیت ۰/۲۵؛
 - میزان نیاز به منابع آب با ضریب اهمیت ۰/۱۸؛
 - میزان آورده شخصی و تسهیلات بانکی با ضریب اهمیت ۰/۲۸؛
 - ارزیابی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های نسبی حاصل از برگزاری کارگاه‌های مشارکتی و داده‌ها و اطلاعات حاصل از مطالعات میدانی در وضع موجود با ضریب اهمیت ۰/۳۱؛
- اقدام به اولویت‌بندی پروژه‌های پیشنهادی در سطح روستا شده است.

شکل (۵۹): رتبه‌بندی طرح‌ها و پروژه‌های توسعه اقتصادی و اشتغال‌زایی روستای هدف

Criteria Options Rankings						
	Option name	Total score	میزان گرایش مردم مح...	منابع آب	تسهیلات	ظرفیتها و قابلیتها
1	گردشگری	100.00	25.00	25.00	25.00	25.00
2	نخ پلاستیکی	72.29	21.88	18.75	16.67	15.00
3	فرآوری کشاورزی	33.96	6.25	9.38	8.33	10.00
4	تولید کاتر	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

با توجه به همین امر در راستای مشاغل پیشنهادشده از طرف روستاییان به احصاء و اولویت‌بندی مشاغل وابسته به طرح‌های توجیهی پرداخته شده است که طرح توجیهی با پیشنهادات مربوطه برحسب اولویت به شرح ذیل می‌باشد:

توسعه گردشگری روستایی

❖ فرآوری محصولات باغی و زراعی:

- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه بازاریابی؛

- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه نحوه کشت، برداشت، تولید محصول؛
- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- بسترسازی مهارتی برای تبدیل شیوه‌های سنتی در حوزه‌های کشاورزی؛ و
- تعریف برنامه دقیق برای شرکت روستاییان در نمایشگاه‌های تخصصی عرضه محصولات روستایی.

❖ طرح کارگاه تولید:

- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- شناسایی و ایجاد بازارهای فروش فرآورده‌های حاصل؛ و
- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه بازاریابی؛
- ایجاد مرکز مشاوره تخصصی برای بهینه‌سازی و افزایش بهره‌وری طرح پیشنهادی و بهبود فرآیندهای ایجاد کسب‌وکار با توجه به تجربیات موفق در این زمینه.

❖ طرح تولید نخ بسته‌بندی:

- برگزاری کارگاه‌های مهارت‌افزایی؛
- بسترسازی مهارتی برای کارایی بیشتر و افزایش کیفیت تولید؛
- شناسایی و ایجاد بازارهای فروش؛

❖ توسعه گردشگری روستایی:

- برگزاری کارگاه‌های مستمر در زمینه افزایش آگاهی روستاییان؛
- تبلیغات و معرفی روستا برای جذب گردشگر؛
- افزایش کیفیت بناها و سازه‌های
- ایجاد مشاغل خدماتی (تعویض روغنی، تعمیرگاه، سوپرمارکت، غذاخوری و ...) در مسیر.

